RIKSDAGENS REVISORERS

BERÄTTELSE

OM DEN ÅR 1931 AV DEM VERKSTÄLLDA GRANSKNING

AV

STATSVERKETS

JÄMTE DÄRTILL HÖRANDE FONDERS TILLSTÅND,
STYRELSE OCH FÖRVALTNING
FÖR TIDEN 1 JULI 1930—30 JUNI 1931

DEL I

REVISORERNAS UTTALANDEN

STOCKHOLM 1931
ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Sid.

Översikt av statens finansiella ställning den 30 juni 1931 2

Första huvudtiteln 5

Kungl. hov- och slottsstaterna 5

Trädgårdsrörelsen vid Gripsholms slott 5

Andra huvudtiteln 6

Justitiedepartementet 6

Ersättning till vittnen i brottmål m. fl. 6

Utredning angående revision sv strafflagen 8

Fjärde huvudtiteln 10

Försvarsdepartementet 10

Militärvägen Boden—Lappträsk 10

Marinförvaltningens bokföring 11

Viss av flottans varv i Stockholm verkställd upphandling av gjutgods 15

Omläggning av körbanan å Skeppsholmsbron 18

Vissa å anslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid sjöförsvaret avförda kostnader 21

Utbetalt dyrtidstillägg till viss personal vid flottans sjukhus i Karlskrona 22

Femte huvudtiteln 23

Socialdepartementet 23

Statens tvångsarbetsanstalt och statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona 23

Vissa förhållanden vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg 25

Anordnande av bagerirörelse vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg 29

Bagerirörelsen vid Ulleråkers sjukhus vid Uppsala 30

Värmeledning i bostäder för gift personal vid Källshagens sjukhus i Vänersborg 31

Upphandling av eldsläckningsapparater vid Salberga sjukhus i Sala och Västra Marks sjukhus i Örebro 34

Apoteksarrendena 35

Utbetalt kallortstillägg till landshövdingarna i Västerbottens och Norrbottens län 39

Arvode vid exekutiva auktioner å fast egendom 40

Ersättning till tillförordnade häradsskrivare 45

Flyttningsersättning till tillförordnade häradsskrivare 49

Kostnaderna för lappfogdarnas och deras biträdens resor 51

Sid.

Användningen av reservationsanslaget till tillfälliga hjälpåtgärder för lindrande av nöd m. m. bland befolkningen i Norrbottens län ... 53

Sjätte huvudtiteln ... 57

Kommunikationsdepartementet ... 57

Vissa kostnadsberäkningar i fråga om järnvägsanläggningen Ulricehamn—Jönköping ... 57
Av byrådirektören G. C. A. Lindencrona till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen försålda möbler ... 59
Debitering och uppbörd av vägskatt ... 60
Börstils väghållningsdistrikts räkenskaper ... 65
Vikens och Skanörs hamnar ... 67
Statens bidrag till skjutsentreprenader ... 69
Av vissa befattningshavare i byggnadsstyrelsen innehavda enskilda arkitektuppdrag ... 72
Om- och tillbyggnad av stora institutionsbyggnaden m. m. vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet ... 78
Om- och tillbyggnad inom veterinärhögskolan ... 81

Sjunde huvudtiteln ... 86

Finansdepartementet ... 86

Sammanställning över antalet i statens tjänst anställda befattningshavare m. m. ... 86
De ordinarie statstjänstemännens ledigheter för enskilda angelägenheter ... 88
Inköp av skrivmaskiner för statsförvaltningens behov ... 93
Liggaren över statsverkets specialutgiftsstater (statsliggaren) ... 97
Ersättning för övertidsarbete ... 99
Flyttningsersättning till vissa befattningshavare (landshövdingar m. fl.) ... 100
Vissa lån ur kraftledningslånefonden och vattenkraftslånefonden till Mons elektriska distributionsförening u. p. a. ... 101
Tullkammaren i Haparanda ... 104
Tullkammaren i Uppsala ... 105
Tullkammaren i Västervik ... 106
Tullkammaren i Jönköping ... 107

Åttonde huvudtiteln ... 108

Ecklesiastikdepartementet ... 108

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien ... 108
Vissa tandsköterskekurser vid tandläkarinstitutet ... 109
Högre lärarinneseminariet ... 110
Leverering till statsverket av vissa terminsavgifter vid de allmänna läroverken ... 111
Jönköpings västra elementarläroverk för flickor ... 112
Folkskoleseminariernas omkostnadsstater ... 113
Tjänstledighet vid folkskollärartjänsten vid statsfolkskolan i Kuivakangas i Övertorneå skoldistrikt ... 122

Sid.

Nionde huvudtiteln ... 123

Jordbruksdepartementet ... 123

Flyinge hingstdepå och stuteri ... 123

Laga skifte å Gällivare 1 [2] i Gällivare socken ... 126

Nionde huvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar 127

Elfte huvudtiteln ... 133

Pensionsväsendet ... 133

Pensionering av landsfiskalen A. F. Egerström ... 133

Av lärarinna samtidigt uppburna understöd (pension) och avlöning ... 134

Statens affärsverksamhet ... 137

Statens järnvägar ... 137

Vissa järnvägsstyrelsens åtgärder med avseende å handläggningen av frågan angående tryckluftsbroms för godståg ... 137

Omläggning av statens järnvägars bokföring ... 176

Vikariatsersättning för tjänstgöring såsom trafikbiträde vid statens järnvägar ... 179

Statens vattenfallsverk ... 181

Vissa av vattenfallsstyrelsen utbetalda gratifikationer ... 181

Statens domäner ... 184

Av vissa domänverkstjänstemän innehavda enskilda uppdrag vid sidan om statstjänsten ... 184

Särskilt uttalande beträffande de affärsdrivande verken m. m. ... 185

Av revisorerna verkställda kassainventeringar ... 189

Av revisorerna avlagda besök ... 190

Reservationer ... 198

Riksdagens revisorer, vilka nedannämnda dag fullbordat den granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1930—30 juni 1931 samt, beträffande vissa verk, kalenderåret 1930, som jämlikt § 72 riksdagsordningen och § 1 av instruktionen för riksdagens revisorer tagit sin början den 16 sistlidne september, få härmed avgiva berättelse över den sålunda verkställda granskningen.

Översikt

av statens finansiella ställning den 30 juni 1931.

§ 1.

Beträffande statens finansiella ställning den 30 juni 1931 få revisorerna meddela följande.

Enligt den på sid. 6 i statsutskottets memorial nr 131 år 1929 intagna tablån över ungefärliga värdet den 30 juni 1928 av statens under olika myndigheter redovisade fasta och lösa egendom utgjorde sistnämnda dag statens i rikshuvudboken icke redovisade nettotillgångar i runt tal tillhopa ..... kr. 850,600,000: —

Om härtill läggas tillgångarna den 30 juni 1931 enligt det tryckta utdraget ur rikshuvudboken, sid. 9 ..... kr. 3,269,790.350: 71

minskade med skulderna vid samma tidpunkt..... » 1,933,166,125: 12 » 1,336,624,225: 59,

visar sig, att värdet av samtliga tillgångar den 30 juni 1931 utgjorde netto..... » 2,187,224,225: 59,

i vilken summa dock i betydande omfattning icke ingå värden å staten tillhörande förråd och inventarier m. m., såsom värdet av de till försvarsväsendet hörande förråd av olika slag, fartyg och inventarier, administrativa verk, undervisningsanstalter och de kungl. teatrarna tillhörande inventarier och förråd, statens bok- och konstsamlingar, historiska och vetenskapliga samlingar m. m. ävensom värdet å staten tillhöriga gruvor samt aktier i Mertainens gruvaktiebolag.

Då enligt senaste revisionsberättelse statsverkets nettotillgångar den 30 juni 1930 uppgingo till ..... » 2,153,244,339: 50,

har alltså den 30 juni 1931 uppstått en kapitalökning av ..... kr. 33,979,886: 09.

Denna kapitalökning har i främsta rummet uppkommit genom ökade behållningar å statsmedelsfonden. fonden för statsskuldens amortering samt vissa av statens affärs- och utlåningsfonder, såsom postverkets, telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, statens avdikningslånefond och egnahemslånefonden, ävensom genom till-

komsten av en ny utlåningsfond, nämligen spannmålskreditfonden. Till kapitalökningen hava även bidragit de tillgångsökningar, som uppstått å statsverkets fond av rusdrycksmedel, postsparbankens fond och fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922. Vad angår statsmedelsfonden, har den i densamma ingående statsverkets kassafond visserligen tillförts ett visst överskott å statsregleringen för budgetåret 1930/1931, men enligt beslut av riksdagen har mer än dubbla beloppet av detta överskott av fonden tagits i anspråk för finansieringen av riksstaten för sagda budgetår. Den tillgångsökning, som det oaktat uppkommit å statsmedelsfonden, har sin grund däri, att behållningarna å de i fonden ingående reservationsanslagen ökats högst avsevärt genom att dessa anslag i mindre utsträckning, än som beräknats, under nyssnämnda budgetår använts för respektive anslagsändamål. Beträffande fonden för statsskuldens amortering beror ökningen å nämnda fond på den avsättning till fonden, som enligt beslut av riksdagen ägt rum från statsverkets inkomster av rusdrycksmedel. Även de å statsverkets fond av rusdrycksmedel och fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 uppkomna kapitalökningarna hava föranletts av de avsättningar till dessa fonder, som företagits på grund av riksdagens beslut. Att märka är emellertid i fråga om sistnämnda fond, att densamma i själva verket är belastad med skulder, som icke upptagits i rikshuvudboken, till belopp vida överstigande den å fonden bokförda behållningen. Den kapitalökning, som uppstått å postsparbankens fond, har uppkommit genom det överskott å bankens rörelse, som återstått efter vissa avskrivningar samt avsättning till reservfonden. Vidkommande förenämnda affärs- och utlåningsfonder är att märka, att tillgångsökningarna å dessa fonder — med undantag av den kapitalökning, som uppstått å statens järnvägars fond genom överföring från allmänna järnvägslånefonden av värdet å de av statsverket övertagna Hässleholm—Markaryds och Markaryd—Veinge järnvägar — i stort sett uppkommit genom de anslag, riksdagen beviljat för kapitalinvestering i sagda fonder. Då emellertid dessa anslag till övervägande del anvisats av lånemedel, motvägas berörda ökningar i betydande mån av den ytterligare upplåning, som måste ske för täckande av nämnda anslag. Till statens kapitalökning har slutligen även medverkat den avbetalning å av staten upptagna och övertagna lån samt nedskrivning av statens järnvägars lånekapital, varför anslag beviljats av riksdagen.

Ehuru alltså en rätt betydande ökning av statskapitalet i dess helhet kan konstateras, förete dock vissa statsfonder kapitalminskning. Så är exempelvis förhållandet med statens domäners fond och allmänna järnvägslånefonden. Vad angår den å statens domäners fond förefintliga kapitalminskningen, har densamma huvudsakligen uppkommit på grund av nedsättningar i taxeringsvärdena å vissa jordbruksdomäner samt avskrivningar å inventarier. Den å allmänna järnvägslånefonden konsta-

terade nedgången i tillgångarna beror i främsta rummet på sådana avskrivningar, som enligt medgivande av riksdagen gjorts å fondens fordringar hos vissa enskilda järnvägsföretag. Vidare har till den å sistnämnda fond uppkomna kapitalminskningen bidragit den omständigheten, att såsom ovan omförmälts, staten övertagit Hässleholm—Markaryds och Markaryd—Veinge järnvägar, till vilka järnvägar lån på sin tid beviljats ur nämnda fond.

FÖRSTA HUVUDTITELN.

Kungl. hov- och slottsstaterna.

§ 2.

Vid besök å Gripsholms slott hava revisorerna uppmärksammat, att slottets trädgårdsrörelse handhaves av den av slottsförvaltningen anställda trädgårdsmästaren, utan att särskilda räkenskaper häröver föras, samt för försålda produkter influtna medel icke verificeras på ett tillfredsställande sätt, då desamma inlevereras till slottsförvaltaren. Endast vid den sista inkomstlevereringen för budgetåret har bifogats en redovisning från slottsträdgårdsmästaren, vilken redovisning innehåller, i en summa, den under budgetåret försålda fruktkvantiteten

Trädgårdsrörelsen vid Gripsholms slott.

Revisorerna kunna icke finna det tillämpade förfaringssättet i fråga om redovisningen av trädgårdens försäljningsmedel ur säkerhets- och kontrollsynpunkt tillfredsställande. För att vederbörlig tillsyn över trädgårdsrörelsen skall kunna utövas av slottsförvaltaren synes det revisorerna erforderligt, att särskilda åtgärder vidtagas, exempelvis införande av kassabokföring med månatliga redogörelser från trädgårdsmästaren till förvaltaren rörande skördade och försålda produkter.

Revisorernas uttalande.

ANDRA HUVUDTITELN.

Justitiedepartementet.

§ 3.

Ersättning till vittnen i brottmål m. fl.

I lagen den 4 juni 1886 angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål med däri genom lagen den 28 juni 1918 vidtagen ändring har förordnats, bland annat, att var som i brottmål, där allmän åklagare å tjänstens vägnar för talan, av åklagaren åberopas såsom vittne och inställer sig vid domstol, äger att, så framt vittnet äskar ersättning för inställelsen och domaren finner sådan böra utgå, av allmänna medel njuta ersättning till vittnets uppehälle, vilken ersättning må för varje dag, som för resan och vistandet vid domstolen erfordras, beräknas till högst 5 kronor eller, där domstolen i särskilt fall med hänsyn till föreliggande omständigheter så prövar skäligt, till högst 8 kronor. Vittnet må dessutom, därest dess hemvist är beläget på minst fem kilometers avstånd från det ställe, där domstolen sammanträder, av allmänna medel erhålla ersättning med skjutspenningar och en häst fram och åter eller, där järnvägs- eller ångbåtslägenhet kan för resan eller någon del därav begagnas, avgift för billigaste plats å bantåg eller ångbåt. Enahanda rätt till ersättning tillkommer den, som i mål av nämnda beskaffenhet blivit enligt domstols förordnande inkallad såsom vittne eller av åklagaren åberopats eller enligt domstols förordnande inkallats för att upplysningsvis höras. I ovanberörda lag har vidare föreskrivits att domstolen i slutliga utslaget skall pröva, huruvida den kostnad, som av allmänna medel enligt samma lag utgått, skall till statsverket återgäldas, vare sig av allmän åklagare eller av enskild part. Ej må åklagaren därtill förpliktas i annat fall, än då åtalet blivit utan skäl anställt.

Enligt kungl. brev den 28 maj 1926 skall nu ifrågavarande ersättning, därest den skall stanna å statsverket, utbetalas från det under andra huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter.

Jämlikt särskilda bestämmelser skall vad i lagen den 4 juni 1886 föreskrivits jämväl äga tillämpning i avseende å vissa andra mål. I sådant hänseende hänvisas till, bland annat, G. B. 15: 9, lag den 14 juni 1917 om äktenskaplig börd, § 6, lag den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap, § 25, lag om förmynderskap, Nya Ä. B. 12: 23, lag den 14 juni 1918 om ersätt-

ning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt 75 § i lagen om fattigvården, lag den 19 juni 1919 om fri rättegång, § 14, sinnessjuklag den 19 september 1929, § 40, m. fl.

I detta sammanhang vilja revisorerna erinra att enligt förordningen den 12 juli 1878 angående ersättning till förrättningsmän för utmätning i enskilda mål samt till stämningsmän m. m. gäller, att, därest resa erfordras för verkställande av sådan förrättning å landet eller i stad utom stadens planlagda område, förrättningsman och vittne äro berättigade till ersättning, vardera för skjuts efter en häst, dock att, när flera förrättningar verkställas under samma resa eller på samma dag, skjutsersättningen skall fördelas mellan samtliga förrättningarna i förhållande till förrättningsställenas avstånd från förrättningsmannens och vittnets hemvist.

Som exempel på de konsekvenser, bestämmelserna i ovanberörda lag den 4 juni 1886 om ersättning till vittnen i brottmål kunna medföra, vilja revisorerna meddela följande.

Till en häradsrätt i norra Sverige hade av vederbörande landsfiskal å tjänstens vägnar instämts en chaufför för förseelse mot vägtrafikstadgan. På begäran av landsfiskalen hade i målet hörts 4 vittnen, vilka för sin inställelse tillerkändes ersättning med tillhopa 1,087 kronor 84 öre. Genom häradsrättens utslag dömdes ifrågavarande chaufför att till kronan böta 25 kronor, emedan han i sin automobil utom sig själv befordrat sju personer, oaktat vid godkännandet av automobilen i yrkesmässig trafik bestämts, att med densamma finge befordras högst sex personer, föraren oräknad. Hovrätten, hos vilken besvär anförts i målet, fann ej skäl göra ändring i överklagade utslaget. De av allmänna medel förskjutna ersättningarna till de hörda vittnena skulle stanna å statsverket. Då tåg- eller båtlägenhet i förevarande fall icke kunnat användas, hade för vart och ett av vittnena upptagits dels skjutsersättning efter en häst för resa från hemvistet till tingsstället och åter — i medeltal 29 mil i vardera riktningen — dels traktamente efter 6 à 8 kronor för dag under det antal dagar, som för en dylik resa med användande av ifrågavarande färdsätt beräknades åtgå. Enligt vad revisorerna inhämtat skulle, därest i stället för nu anlitade färdsätt omnibus eller taxeautomobil använts, den sammanlagda ersättningen sannolikt hava uppgått till högst hälften av den enligt gällande bestämmelser utbetalda ersättningen.

Vidare hava revisorerna uppmärksammat, att till åtta av allmän åklagare åberopade vittnen i andra brottmål vid samma häradsrätt utgått sammanlagt 630 kronor 62 öre i reseersättning. Då omnibus i samtliga fall kunnat anlitas, skulle, därest sistberörda färdsätt begagnats, ersättningen allenast uppgått till mindre än fjärdedelen av nämnda belopp.

Revisorernas uttalande.

Såsom av det ovan anförda framgår äro bestämmelserna om reseersättning i de fall, om vilka här är fråga, numera föråldrade. I 1878 års kun-

görelse talas endast om hästskjuts och i 1886 års lag allenast om hästskjuts, järnväg och ångbåt. Någon ändring härutinnan med hänsyn till den utveckling, trafikväsendet sedermera undergått, har icke vidtagits. Statsverket har härigenom kommit att åsamkas avsevärt större utgifter, än som varit nödvändigt för täckande av de med resor av ifrågavarande slag förenade kostnaderna. Revisorerna vilja i detta sammanhang erinra om att skjutslegan för en häst utgår med synnerligen varierande belopp inom de olika länen, från 5 kronor per mil till 5 kronor per mil, vartill kommer avgift för begagnande av åkdon. Lägsta automobiltaxan i samtliga län åter utgör 4 kronor per mil och avgiften för omnibus utgår i regel med 75 öre à 1 krona per mil.

Det synes revisorerna vara nödvändigt, att föreskrifterna om ersättning för nu ifrågavarande resor bringas i bättre överensstämmelse med allmänna resereglementets bestämmelser om resekostnadsersättning. Enligt revisorernas mening torde härvid med hänsyn till resornas ändamål och beskaffenhet ersättning böra utgå allenast för de verkliga resekostnaderna och endast för det billigaste färdsätt, som för åstadkommande av minsta sammanlagda rese- och traktamentskostnad kan komma till användning.

§ 4.

Utredning angående revision av strafflagen.

Den utredning angående revision av strafflagen, som för närvarande utföres av f. d. professorn J. C. W. Thyrén, tog sin början år 1909, sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 19 februari samma år uppdragit åt Thyrén att verkställa en utredning rörande de ändringar i gällande lagstiftning angående bötes- och bötesförvandlingsstraffen, vilka kunde befinnas lämpliga, samt på grundvalen av denna utredning framlägga utkast till sådana ändringsförslag. Efterhand hava ur nämnda utredning framgått åtskilliga utkast, omfattande allmänna och speciella delar av en blivande strafflag. Enligt 1931 års berättelse om vad i rikets styrelse sig tilldragit var den sakkunnige under år 1930 sysselsatt med utarbetandet av lagutkast rörande vissa brott mot staten, nämligen brott mot myndighet m. m. (motsvarande större delen av 10 kap. ävensom vissa bestämmelser i 3 och 22 kap. strafflagen). Utkastet (utgörande band IX av speciella delen av strafflagen) utkom under november 1930 från trycket. Efter slutförande av detta arbete vore den sakkunnige sysselsatt med utarbetande av lagutkast rörande förräderibrott m. m., vilken del beräknades vara färdig under loppet av år 1931.

Sammanlagda kostnaderna för ifrågavarande utredning uppgingo vid slutet av budgetåret 1930/1931 till 231,257 kronor 96 öre, fördelande sig sålunda:

1909	2,961: 31	1921	10,800: —
1910	3,669: 66	1922	20,244: 02
1911	7,704: 69	1/1—30/6 1923	4,520: —
1912	2,498: 50	1923/1924	18,298: 88
1913	6,752: 70	1924/1925	11,980: —
1914	4,967: 80	1925/1926	14,914: 73
1915	4,826: 44	1926/1927	3,650: —
1916	7,012: 74	1927/1928	8,735: 95
1917	6,158: 10	1928/1929	11,560: —
1918	12,052: 79	1929/1930	15,215: 24
1919	14,996: 86	1930/1931	17,924: 49.
1920	19,813: 06		

Kostnaderna för budgetåret 1930/1931 fördela sig sålunda:

Arvode åt den sakkunnige	kronor	5,850: —
» » sekreterare	»	3,650: —
Reseersättning m. m.	»	351: —
Expenser	»	1,500: —
Tryckning	»	6,573: 49
	Summa kronor	17,924: 49.

Revisorernas uttalande.

Då det ur olika synpunkter synes vara för det allmänna av vikt, att ifrågavarande utredningsarbete, som redan lång tid pågått, må kunna avslutas inom en icke alltför avlägsen framtid, vilja revisorerna framhålla önskvärdheten av att utredningen med största möjliga skyndsamhet fullföljes.

FJÄRDE HUVUDTITELN.

Försvarsdepartementet.

§ 5.

Militärvägen Boden—Lappträsk.

Under sin resa i Norrland hava revisorerna å sträckan Morjärv—Boden färdats å den s. k. militärvägen Boden—Lappträsk.

Militärvägen Boden—Lappträsk har anlagts enligt beslut av 1904 års riksdag. Kostnaden för väganläggningen beräknades därvid till 615,000 kronor för sträckan Boden—Morjärv och 628,000 kronor för sträckan Morjärv—Lappträsk. Vägbyggnaden skulle innefatta dels omläggning av den förutvarande bygdevägen mellan Boden och Åskogen och samma vägs utläggning till 6 i stället för 4 meters bredd, dels ock anläggning av ny väg från Åskogen till Morjärv samt vidare till Lappträsk. Vägen har en sammanlagd längd av 123 kilometer, varav på sträckan Boden—Åskogen komma omkring 19.9 kilometer.

Vägsträckan Boden—Åskogen underhålles av Överluleå väghållningsdistrikt med bidrag av statsmedel jämlikt kungl. brev den 25 april 1913 med en tredjedel av den uppskattade årliga underhållskostnaden under den tid, marken är bar. Vidare bidrager Nederkalix väghållningsdistrikt till underhållet av militärvägen med 1,800 kronor om året enligt avtal med arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 18 juni 1913. Vägunderhållet i övrigt åligger lantförsvaret, som för ändamålet äger disponera 16,000 kronor av fjärde huvudtitelns anslag till byggnader, övningsfält och skjutbanor.

Enligt vad revisorerna inhämtat har arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 3 augusti 1929, med hänsyn till att ifrågavarande väg under senare år alltmer erhållit karaktären av allmän väg, hos Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl Maj:t måtte medgiva, att departementet finge hos länsstyrelsen i Norrbottens län göra framställning om åläggande för vederbörande väghållningsskyldiga i de väghållningsdistrikt, som genomlöpas av vägen Åskogen—Lappträsk och de till militärvägen Boden—Lappträsk anslutna utfartsvägarna, att till allmänt underhåll övertaga på respektive väghållningsdistrikt belöpande del eller delar av vägarna. Något beslut i anledning av denna framställning har ännu ej fattats av Kungl. Maj:t.

Revisorerna iakttogo vid sin färd å ifrågavarande väg, att densamma befann sig i ett mindre tillfredsställande skick. Enligt revisorernas mening är det — oavsett vilken utgång förberörda av fortifikationsdepartementet gjorda framställning kan få — önskvärt att vägens underhåll icke eftersättes. Revisorernas uttalande.

§ 6.

Följande i marinförvaltningens huvudbok för budgetåret 1930/1931 uppförda fondtitlar utvisade den 30 juni 1931 nedan angivna behållningar och brister. Till jämförelse har i sammanställningen även medtagits titlarnas ställning vid samma tidpunkt under de båda närmast föregående åren. Marinförvaltningens bokföring.

	Den 30 juni 1929				Den 30 juni 1930				Den 30 juni 1931			
	behållning		brist		behållning		brist		behållning		brist	
Fond för krigsfartygs byggande	143,221	26	—	—	161,335	94	—	—	162,836	65	—	
Materialförrådet vid artilleridepartementet i Karlskrona	19,941	50	—	—	825	47	—	—	7,441	24	—	—
Dito nr 1 vid ingenjörsdepartementet i Karlskrona (järnförrådet)	122,215	99	—	—	21,233	09	—	—	185,705	15	—	—
Dito vid torped- och mindepartementet i Karlskrona	18,081	40	—	—	4,631	63	—	—	11,517	75	—	—
Dito vid ingenjörsdepartementet i Stockholm	151,712	40	—	—	214,903	47	—	—	240,351	22	—	—
Dito vid mindepartementet i dito	39,625	13	—	—	36,566	90	—	—	29,138	07	—	—
Proviantförrådet i Karlskrona	39,957	79	—	—	81,317	76	—	—	91,733	48	—	—
Dito i Stockholm	5,847	79	—	—	2,426	92	—	—	15,083	13	—	—
Stambeklädnadsförrådet i Stockholm	507,423	33	—	—	408,878	54	—	—	515,968	01	—	—
Beväringsbeklädnadsförrådet i Karlskrona	761,014	86	—	—	376,787	35	—	—	169,541	66	—	—
Sängpersedelförrådet i Karlskrona	186,597	46	—	—	206,458	67	—	—	227,796	08	—	—
Dito i Stockholm	10,130	32	—	—	10,409	37	—	—	13,437	67	—	—
Sjukvårdsförrådet i Karlskrona	9,304	59	—	—	8,919	21	—	—	10,956	26	—	—
Dito i Stockholm	3,992	71	—	—	3,410	08	—	—	3,388	08	—	—
Beklädnadsförrådet för stammen vid Vaxholms kustartilleriregemente	408,433	79	—	—	427,379	47	—	—	450,376	04	—	—
Dito för dito vid Karlskrona dito	140,346	01	—	—	126,446	18	—	—	149,561	75	—	—

	Den 30 juni 1929				Den 30 juni 1930				Den 30 juni 1931			
	behållning		brist		behållning		brist		behållning		brist	
Beklädnadsförrådet för värnpliktiga vid Vaxholms kustartilleriregemente	495,535	23	—	—	499,289	41	—	—	348,100	46	—	—
Persedelförrådet vid Vaxholms kustartilleriregemente, sängpersedlar	20,620	38	—	—	19,100	81	—	—	9,898	96	—	—
Proviantförrådet i Vaxholms fästning	—	—	9,913	31	2,802	52	—	—	9,481	14	—	—
Allmänna materialförrådet i Stockholm utom stenkol, motor- och pannbrännolja	299,808	95	—	—	317,246	98	—	—	320,033	14	—	—
Dito i Karlskrona, stenkol samt motor- och pannbrännolja	2,691,856	99	—	—	2,653,202	48	—	—	2,380,001	51	—	—
Dito i Stockholm, dito	1,350,201	25	—	—	1,349,801	83	—	—	1,287,653	30	—	—
Materialförrådet i Vaxholm utom artilleri- och minammunition	222,686	54	—	—	215,370	83	—	—	232,282	12	—	—
Dito i Karlskrona fästning utom dito	—	—	5,241	21	19,481	75	—	—	40,287	03	—	—
Dito i Älfsborg utom dito	90,648	88	—	—	89,289	73	—	—	87,651	96	—	—
Artilleriammunitionsförrådet, ersättning för försåld artillerimateriel (flottan)	30,406	12	—	—	524	20	—	—	6,914	96	—	—
Materialförrådet, ersättning för dito (kustartilleriet)	6,673	81	—	—	19,784	91	—	—	9,855	53	—	—
Artilleriammunitionsförrådet, medel för ersättande av kasserat röksvagt krut	51,475	41	—	—	7,500	—	—	—	7,500	—	—	—
Hyror och arrendemedel	56,477	91	—	—	54,829	31	—	—	32,710	78	—	—
Skeppsholmsbrons underhåll	24,410	22	—	—	25,210	22	—	—	7,022	51	—	—
Flottans tvättinrättning i Karlskrona	28,897	97	—	—	32,557	09	—	—	37,427	55	—	—
Tvättinrättning å Rindön	10,462	96	—	—	88	26	—	—	1,575	94	—	—
Korvfabriken i Karlskrona	7,280	03	—	—	8,695	10	—	—	8,919	99	—	—
Kol- och oljeförrådet vid Göteborgs örlogsdepå	120,828	83	—	—	146,404	18	—	—	179,053	30	—	—
Stockholms varvs byggnadsfond	7,402	06	—	—	977,541	62	—	—	1,105,321	31	—	—
Regleringskonto för enligt anbud utförda arbeten	1,603	69	—	—	1,609	42	—	—	2,061	18	—	—
Influten ersättning för konstanta omkostnader	1,660	02	—	—	1,021	03	—	—	669	20	—	—

	Den 30 juni 1929				Den 30 juni 1930				Den 30 juni 1931			
	behållning		brist		behållning		brist		behållning		brist	
Ordinarie fortifikationsförråden, materialier ...	4,095	44	—	—	3,979	18	—	—	4,645	60	—	—
Gemensamma drifts- och verkstadskostnader för byggnadsarbeten i Vaxholm	506	28	—	—	4	88	—	—	3,012	81	—	—
Sjökrigsskolan, terminsavgifter	5,078	47	—	—	2,578	47	—	—	1,744	47	—	—
Marinens centrala beklädnadsverkstad	392,654	66	—	—	704,410	45	—	—	737,991	64	—	—
Oljefabriken i Karlskrona	100,358	99	—	—	68,115	30	—	—	100,279	47	—	—
Repslagareverkstaden i Karlskrona	43,196	87	—	—	48,506	16	—	—	35,021	81	—	—
Chifferapparater.....	10,708	30	—	—	8	30	—	—	8	30	—	—
Komplettering av vissa försvarsanstalter m. m. vid kustfästningarna ...	49,013	86	—	—	20,223	25	—	—	580	82	—	—
Luftvärnsmateriel för kustfästningarna	160,985	58	—	—	35,596	43	—	—	174	50	—	—
Materialförrådet nr 2 vid ingenjörsdepartementet i Karlskrona (elektriska förrådet).....	—	—	84,548	97	—	—	48,055	87	—	—	25,806	55
Stambeklädnadsförrådet i Karlskrona	—	—	18,791	88	—	-	212,493	17	—	-	20,265	95
Beväringsbeklädnadsförrådet i Stockholm	125,724	82	—	—	23,023	98	—	—	—	—	32,410	55
Beklädnadsförrådet för värnpliktiga vid Karlskrona kustartilleriregemente	66,360	63	—	—	875	92	—	—	—	—	19,268	92
Persedelförrådet vid Karlskrona kustartilleriregemente, sängpersedlar ...	—	—	25,635	11	—	—	32,265	95	—	—	33,587	35
Allmänna materialförrådet i Karlskrona utom stenkol, motor- och pannbrännolja	—	—	290,927	16	—	—	143,659	13	—	—	154,329	20
Summa	9,045,467	48	435,057	64	9,440,604	05	436,474	12	9,282,716	53	285,668	52
Netto	8,610,409: 84				9,004,129: 93				8,997,048: 01			

De i förestående sammanställning angivna behållningarna innestå — med undantag för behållningen å Stockholms varvs byggnadsfond, vilken delvis är placerad i obligationer — å statsverkets giroräkning i riksbanken och representera följaktligen icke värdet av befintliga förråd.

I riksdagens skrivelse den 28 maj 1927 anförde riksdagen, med anledning av en av riksdagens revisorer framställd anmärkning beträffande bokföringen av vissa utgifter hos marinförvaltningen, följande:

Riksdagen ansluter sig till vad revisorerna anfört rörande olämpligheten av att vid marinens medelsbokföring riksstatsmedel redovisas såsom fonder och alltså undandragas den allmänna budgetredovisningen. Enligt riksdagens mening bör en omläggning av marinens bokföring ske på sådant sätt, att densamma kommer att närmare ansluta sig till det vid arméförvaltningen för närvarande i berörda hänseende tillämpade redovisningssättet. Med hänsyn till vikten av att en omläggning av marinens medelsbokföring snarast möjligt kommer till stånd, har riksdagen ansett sig böra hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning om vidtagande av för sådant ändamål erforderliga åtgärder.

Riksdagen får alltså anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte beträffande marinförvaltningens medelsbokföring vidtaga sådana åtgärder, att samtliga av marinförvaltningen disponerade riksstatsmedel komma att upptagas i budgetredovisningen samt att det nu tillämpade förfaringssättet med uppläggande av särskilda fondtitlar för redovisningen av dylika medel för framtiden upphör.

Sedermera har riksdagen i skrivelse den 16 maj 1929 (nr 175), med föranledande av riksdagens revisorers anmärkningar å vissa förhållanden vid repslagarverkstaden i Karlskrona, anfört, bland annat, följande:

Riksdagen vill erinra om att 1927 års riksdag hos Eders Kungl. Maj:t anhållit, att sådana åtgärder beträffande marinförvaltningens medelsbokföring måtte vidtagas, att samtliga av marinförvaltningen disponerade riksstatsmedel komme att upptagas i budgetredovisningen samt att det tillämpade förfaringssättet med uppläggande av särskilda fondtitlar för dylika medel för framtiden upphörde.

Revisorernas uttalande.

Såsom av sammanställningen framgår har någon väsentlig minskning av de i sammanställningen ingående titlarnas behållningar icke förekommit under de tre senaste budgetåren, även om man tager i betraktande, att de huvudsakliga tillgångarna för Stockholms varvs byggnadsfond den 30 juni 1929 icke redovisats i huvudboken och följaktligen icke ingå i sammanställningen, i vad den avser sistnämnda år.

Ovannämnda titlar äro uppenbarligen av statsmedels karaktär. De å titlarna förefintliga behållningarna och bristerna böra följaktligen tillföras respektive ersättas från vederbörliga anslag. Det förfaringssätt, som marinförvaltningen i strid med riksdagens uttalade åsikt alltjämt tillämpar, innebär i själva verket, att marinförvaltningen vid sidan av de av statsmakterna i vanlig ordning för sjöförsvaret beviljade medlen förfogar över en särskild budget av betydande storlek, vilken genom den nu påtalade anordningen undandrages den sedvanliga budgetgranskningen. Detta innebär enligt revisorernas mening ett allvarligt missförhållande, och revisorerna måste beteckna det såsom synnerligen anmärkningsvärt, att berörda redovisningssystem, trots de påpekanden, som gjorts, alltjämt av marinförvaltningen upprätthålles.

§ 7.

Viss av flottans varv i Stockholm verkställd upphandling av gjutgods.

Sedan anbud under hand infordrats från tre firmor om gjutning av prima tätt metallgjutgods av viss i anbudsförfrågan närmare angiven beskaffenhet att tillhandahållas mindepartementet vid flottans varv i Stockholm, antog varvschefen den 21 januari 1930 ett av Svenska Centrifug Aktiebolaget i Södertälje avgivet anbud såsom varande för kronan fördelaktigast på grund av billigaste pris. Av nedanstående handling framgår närmare varans beskaffenhet och pris, samt att varupartiet den 16 maj 1930 besiktigats och godkänts av stationens besiktningsman och departementsombudet ävensom att partiet samma dag tagits till uppbörd av förrådsförvaltaren vid mindepartementets materialförråd.

Beställare: MD Titel: 5 S 26 Best.nr: M 4699
Upphandling nr 6008.

Från Svenska Centrifug Aktiebolaget, Stockholm I beställas att levereras till *Stockholms Örlogsvarv* nedanstående varor enligt anbud den 16 januari 1930.

I övrigt skola bestämmelserna i Kungl. förordningen av den 16 januari 1920 (Svensk författningssamling nr 10) angående statens upphandlings- och entreprenadväsende i tillämpliga delar vara gällande.

Levererad kvantitet[1]	Kvantitet	
		Gjutning av prima tätt metallgjutgods enligt följande legering: 87.4 % koppar, 4.6 % tenn, 8 % fosfortenn (5 %-ig), enligt modeller, som tillhandahållas av mindepartementet.
210 st.		205 st. enl. ritn. M 750 à kr. 3.50 pr st.
210 »		200 » » » » 751 » » 6.75 » »
210 »		200 » » » » 769 » » 3.25 » »
210 »		200 » » » » 773 » » 0.98 » »
215 »		205 » » » » 936 » » 6.86 » »
210 »		205 » » » » 937 » » 1.97 » »
1,968.85 kg.		Metall, gjutgods, brons 1

Leveransort: Varvet, Mindepartementet. Totalpris: 4,723 kronor 65 öre.
Leveranstid 6 veckor. Bet.-villkor: Netto. Emb. —

Varorna besiktigas i enlighet med därom utfärdade särskilda föreskrifter samt tagas till uppbörd enligt vederbörande departementschefs bestämmande.

Departementsombud:
M. I.
H. Bergmark.

Stockholm den 21 januari 1930.
H. Bergmark.

[1] I de fall, där levererad kvantitet avviker från den beställda, utföres i denna kolumn genom besiktningsmannens försorg den levererade kvantiteten.

Min. M. Förr. Intäkt. Nr. 184 Mottag. den 16/6 1930 Bokfört C. E. Pettersson

N:o
Levererat, besiktigat och godkänt.
Stockholm den 16 maj 1930.
J. C:son Schenström. *T. Törngren.*
Besiktningsman. Departementsombud.

Bekommet för förbrukning.
Bekommet för fastsättande.
Bekommet såsom komplettering.
Bekommet och påfört inventariet.
Stockholm den

Mottages av FvS 2 till uppbörd.
H. Muhl.

Enligt varvschefens beslut den 14 april 1930 uppdrogs åt samma aktiebolag gjutningen av 205 stycken delar metallgjutgods enligt ritning M. 936. Av nedanstående handling framgår att leveransen besiktigats och godkänts den 26 maj 1930 samt mottagits av avdelningsföreståndaren för fastsättande.

Beställare: M. D. Titel: 5 S 196. Best.nr M 5265:a

Upphandling nr 1339.

Från Svenska Centrifug Aktiebolaget, Fleminggatan 8, Stockholm, beställas att levereras till *Stockholms Örlogsvarv* nedan upptagna varor, vilka offererats genom brev den 3 april 1930.

Levererad kvantitet[1]	Kvantitet	
		Gjutning av 205 st. delar metallgjutgods enligt ritning M. 936. Legering: 87.4 % koppar, 4.6 % tenn, 8 % fosfortenn. Kronor 2.35 per st.

Lika många delar av äldre modell samma legering kommer att tillställas Eder under ovan angivna adress.

Leveransort: Mindep:tet, Skeppsholmsvarvet. Totalpris: 481 kronor 75 öre. Leveranstid: 3 veckor. Bet.-villkor: Netto. Emb. —

Uppgörelse underhand har skett av anledning, som omförmäles i SFS nr 10/1920 Kap. I, § 35, mom. 1.

Varorna besiktigas och redovisas i enlighet med därom utfärdade särskilda föreskrifter.

Stockholm den 14 april 1930.
H. Bergmark.

[1] I de fall, där levererad kvantitet avviker från den beställda, utföres i denna kolumn genom besiktningsförrättarens försorg den levererade kvantiteten.

Besiktigas av:
Miningenjören
H. Muhl.

Nr Levererat, besiktigat och godkänt.

Stockholm den 26 maj 1930
T. Törngren
Besiktningsförrättare.

Bekommet för fastsättande.
Stockholm den 26 maj 1930.

K. V. Johansson

Mottages av Avd. förest. M. V. för fastsättande H. Muhl.

Av en jämförelse mellan ovanstående handlingar framgår att den senare leveransen avsåg gjutgods av samma beskaffenhet och mängd som de i första leveransen såsom femte post upptagna 205 stycken delar metallgjutgods enligt ritning M. 936 à 6 kronor 86 öre. Det lägre priset vid den senare leveransen torde hava sin grund i att vederbörande myndighet förbundit sig att för gjutningen tillhandahålla leverantören lika många delar av äldre modell med samma legering.

Enligt vad revisorerna inhämtat har vid den första gjutningen av ifrågavarande metallgods mindepartementet tillhandahållit vederbörande leverantör orätt modell, varför en omgjutning av varan blev nödvändig. Av ovanstående handlingar framgår även att omhandlade gjutgods besiktigats och mottagits till uppbörd två gånger. Nedanstående skrivelse från leverantören med därvid fogat intyg utvisar emellertid, att det första varupartiet visserligen var leveransfärdigt, men på grund av omgjutning aldrig blev levererat.

Svenska Centrifug Aktiebolaget

Stockholm I den 28 maj 1930.

Örlogsvarvet, Upphandl.avd., Stockholm.

På begäran översända vi härmed ett intyg om att gjutningen av det första partiet av 205 st. delar enligt ritning M. 936, som ej blev levererat, verkligen utfördes och var leveransfärdigt.

Högaktningsfullt
Svenska Centrifug Aktiebolaget
Seth Bernström, Em. A. Olsson.

bif. 1 st. intyg.

Härmed intygas att gjutningen av 205 st. delar enligt ritning M. 936 och vår offert av den 16 januari 1930 utfördes och var leveransfärdig, men blev omgjuten och levererad efter ändrad modell enligt vår offert av den 3 april 1930.

Södertälje den 28 maj 1930.

Olof Rosenlind. — Gjutmästare.

G. Gustafsson. — Avsynare.

Kostnaden för den första leveransen har avförts å titel S 26 Materialförrådet vid mindepartementet i Stockholm samt för den senare leveransen å titel S 196 Nybyggnad av jagaren Nordenskjöld.

Revisorernas uttalande.

Vid den första gjutningen av ovan omhandlade gjutgods enligt ritning M. 936 har orätt modell tillhandahållits leverantören, varför en omgjutning blivit nödvändig, som medfört ökade kostnader för statsverket. Enligt de åberopade handlingarna i ärendet skulle båda de beställda varupartierna hava blivit levererade, besiktigade och godkända och båda partierna hava kvitterats av varvets uppbördsman, men i själva verket har det första partiet, enligt vad leverantören själv meddelat, aldrig ens avsänts av denne. Vad sålunda förekommit beträffande redovisningen av berörda leveranser måste enligt revisorernas mening betecknas såsom synnerligen anmärkningsvärt och synes giva anledning till en närmare undersökning angående beskaffenheten av den kontroll, som utövas på hithörande område.

§ 8.

Omläggning av körbanan å Skeppsholmsbron.

Genom kungörelse i Post- och inrikes tidningar för den 22 augusti 1930 infordrade varvschefen vid flottans varv i Stockholm anbud om utförande på entreprenad av omläggning av körbanan å Skeppsholmsbron med furuplank.

Inom föreskriven tid inkommo anbud från tolv firmor, av vilka de tre lägsta anbuden å respektive 14,000 kronor, 16,377 kronor och 19,650 kronor avgåvos av A. J. Arnestedt, M. A. Johansson och Gust. Ohlsson.

Ärendet remitterades till chefen för byggnadsdepartementet vid flottans varv för avgivande av förslag till entreprenör.

Dennes i anledning härav avgivna yttrande var av följande lydelse:

Till varvschefen.

Med anledning av V C S remiss, D.nr U. 26/1930, får jag vördsamt avgiva följande förslag.

Brobanans bestånd är i allra högsta grad beroende på kvaliteten av det arbete och den materiel som användes. Med hänsyn härtill bör det lägsta anbudet förkastas, enär det icke är möjligt verkställa ett gott arbete för denna summa.

Även det näst lägsta anbudet, avgivet av herr M. A. Johansson, synes vara så lågt att svårigheter kommer att visa sig vid uppfyllandet av kontraktets fordringar.

Med tanke på nämnda förhållande och andra omständigheter tillstyrkes anbudsgivaren nr 3, herr G. A. Olsson, till entreprenör för arbetet.

Blivande entreprenör bör göras uppmärksam på att virkets beskaffenhet även i det billigare alternativet begäres av bättre kvalitet än vad som i brädgårdarna kallas »halvrent». Som ett kuriosum kan anmärkas att det dyraste anbudet, å 57,080 kronor, avser halvrent, sålunda sämre virke än beskrivningen säger.

Beskrivningen kommer ävenledes innan kontraktet underskrives att

kompletteras med bestämmelser om trätjära samt om mönja. Byggnadsdepartementet, Stockholm den 13 september 1930.

Sedan ärendet av varvschefen ånyo remitterats till chefen för nämnda departement, har denne dels i avgivet yttrande den 16 september 1930 såsom sin uppfattning hävdat, att bestämmelserna i § 28, mom. 2 e av gällande upphandlingsförordning lade hinder i vägen för antagande av de två lägsta anbuden, dels ock med skrivelse den 22 september 1930 tillställt varvschefen följande handlingar:

Härmed intygas att herr A. J. Arnestedt hos oss varit anställd under åren 1924—1925—1926 och under den tiden deltagit i alla inom snickerifacket förekommande arbeten och på senare delen av denna tid för vår räkning uppgjort kostnadsförslag å nya arbeten samt övervakat ett par byggnadsarbeten vilka vi hade under uppförande.

Till ovanstående arbeten anse vi herr A. J. Arnestedt vara fullt kompetent. Jakobsberg den 20 september 1930.

Björklund & Hallgren, Snickerifabrik, Jakobsberg.

Wiktor Björklund.

Stockholms stad.

Härmed intygas att herr A. J. Arnestedt för stadens räkning under åren 1929 och 1930 utfört rivning av byggnader inom staden, av både större och mindre omfattning. Stockholm i fastighetskontorets husbyggnadsavdelning den 15 september 1930.

Carl Melin.

M. A. Johansson, Dalagatan 31, II. Telef. 855 01.

Härmed anhåller jag vördsamt att få bli befriad från mitt anbud »Omläggning av körbanan å Skeppsholmsbron». Högaktningsfullt

M. A. Johansson.

Borgensförbindelse. Sedan herr varvschefen antagit det av herr G. A. Olsson avgivna anbudet, att för en entreprenadsumma av kronor nittontusensexhundrafemtio (19,650: —) utföra omläggning å körbana å Skeppsholmsbron, går undertecknad i full borgen såsom för egen skuld intill ett belopp av kronor Ettusenniohundrasextiofem (1,965: —) eller 10 % av entreprenadsumman. Stockholm den 19 september 1930.

Edvin Johansson.

Kungsgatan 50. Tel. 28 51.

Bevittnas: *G. Eriksson,* Heleneborgsgatan 21 A. *E. Lindgren,* Upplandsgat. 37.

Det av A. J. Arnestedt avgivna anbudet föranledde infordrande av närmare förklaringar från firman i fråga. I anledning härav avlät firman till byggnadsdepartementet följande svar, dagtecknade respektive den 22 och den 23 september 1930.

Byggnadsdepartementet, kungl. flottan, Skeppsholmen.

Åberopande dagens telefonsamtal ang. säkerheten för arbetet av om-

läggning av Skeppsholmsbrons körbana får jag härmed meddela att denna ställer jag i form av kontanter, deponerade i bank härstädes. Högaktningsfullt

Handelsfirman A. J. Arnestedt.

A. Arnestedt.

Byggnadsdepartementet, kungl. flottans varv, Stockholm.

Beträffande omläggning av Skeppsholmsbrons körbana.

Åberopande dagens telefonsamtal har jag härmed äran inkomma med önskad förklaring.

Betr. virket köper jag detta 15 % billigare än i Stockholms brädgårdar gällande priser. Virkespriset omfattar såväl kvistrent, helrent och bättre halvrent, utan sortering, alltså inget under den föreskrivna kvalitetsbestämmelsen. Dessutom betingar jag mig fulla värdet ur det gamla virket 2 ½″ × 7″,[1] vilket jag skall hava till ett bestämt ändamål. Vidare är det min mening att låta göra all skarvning och borrning av det undre varvet på snickerifabrik, där det kan maskinarbetas, så även all impregnering av virket skall göras på samma plats, där arbetskraften är väsentligt billigare än i Stockholm. Denna plats ligger c:a 2 mil utanför Stockholm. Alla transporter utföras med egna bilar. Högaktningsfullt

Handelsfirman A. J. Arnestedt.

A. Arnestedt.

Efter därom framställd förfrågan erhöllos från en känd upplysningsbyrå goda vitsord om Arnestedt såsom affärsman.

Den 26 september 1930 företog varvschefen de avgivna anbuden till prövning, därvid beslöts, att såsom förmånligast för statsverket antaga Ohlssons ovanberörda anbud å 19,650 kronor. Jämlikt upphandlingsförordningens § 28 mom. 1 f och mom. 2 e upptogos de av Arnestedt och Johansson avgivna anbuden icke till slutlig prövning, »enär ingendera av de nämnda anbudsgivarna kunnat nöjaktigt styrka sin kapacitet och erfarenhet beträffande arbeten av föreliggande art, och omständigheter, som omförmälas i upphandlingsförordningens § 18, mom. 1 a, i viss mån förelåge».

De i beslutet åberopade stadgandena äro av följande innehåll:

Upphandl.-förordn. § 28, mom 1 f): Anbud må icke ifrågakomma vid den slutliga prövningen om anbudsgivaren uppenbarligen saknar insikt och erfarenhet i vad till leveransen eller arbetet hör eller är känd för bristande vederhäftighet eller pålitlighet.

Upphandl.-förordn. § 28, mom. 2 e): På myndigheten skall bero, huruvida anbud må ifrågakomma vid den slutliga prövningen, om det begärda priset står i sådant missförhållande till godset eller arbetet, att av priset ensamt att döma ett nöjaktigt fullgörande av avtalet icke kan påräknas, och anbudsgivaren icke är särskilt känd för pålitlighet eller orsaken till det låga priset icke på tillfredsställande sätt förklaras.

---

[1] I det sedermera med G. A. Olsson uppgjorda entreprenadkontraktet stadgades, att all efter rivningen fällande materiel skulle tillfalla entreprenören.

Rev. anm.

Upphandl.-förordn. § 18, mom. 1 a): Anbud må i stället för genom offentlig kungörelse infordras genom särskilda skrivelser (telegram) när beskaffenheten av godset eller arbetet icke alls eller icke utan väsentligt ökad kostnad kan undersökas vid besiktningen eller kontrolleras dessförinnan, utan först utrönas efter hand eller under bruk.

Revisorernas uttalande.

Med hänsyn till den ovan åberopade utredningen i ärendet och vad revisorerna i övrigt av handlingarna i ärendet inhämtat synes det revisorerna som om det anbud, som av varvschefen antogs, icke var det för statsverkets förmånligaste. De i varvschefens beslut åberopade stadgandena i upphandlingsförordningen torde icke hava varit tillämpliga i förevarande fall.

§ 9.

Vissa å anslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid sjöförsvaret avförda kostnader.

Vid sin granskning av räkenskaperna för flottans stationer för budgetåret 1930/1931 hade revisorerna uppmärksammat följande förhållande.

Från ordinarie reservationsanslaget till sjukvård för marinen har utgått ett arvode å 5,300 kronor för år till föreståndaren för flottans tandklinik i Karlskrona, å vilket arvode dyrtidstillägg utbetalts från förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid sjöförsvaret efter det i § 3 i kungörelsen den 15 juni 1923 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst (nr 265) angivna procenttalet (32 respektive 31, 30 och 30 procent för de olika kvartalen). Till en tandläkare, anställd vid flottans station i Stockholm, har från samma reservationsanslag utbetalts ett arvode å 1,920 kronor för år, å vilket dyrtidstillägg utgått från dyrtidstilläggsanslaget efter § 4 i nämnda kungörelse angivna procenttalet (14 respektive 13, 12 och 12 procent för de olika kvartalen). Även till två extra ordinarie tjänstemän vid sistnämnda station med avlöning från sjukvårdsanslaget har utgått dyrtidstillägg enligt berörda § 4, men i detta fall har dyrtidstillägget avförts å sjukvårdsanslaget.

Revisorernas uttalande.

Revisorerna finna det anmärkningsvärt, att dyrtidstillägg å kostnader, som påvila reservationsanslaget till sjukvård för marinen, utbetalats från förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid sjöförsvaret. Genom berörda åtgärd hava utgifter, vilka rätteligen bort belasta ett begränsat anslag, i stället kommit att åvila ett förslagsanslag.

Då personal, tillhörande försvarsväsendet, är underkastad för befattningshavare vid nyreglerade verk gällande avlöningsbestämmelserna, måste det vidare anses anmärkningsvärt, att dyrtidstillägget åt föreståndaren för flottans tandklinik i Karlskrona utbetalts efter de för oreglerade verk gällande grunderna.

§ 10.

Utbetalt dyrtidstillägg till viss personal vid flottans sjukhus i Karlskrona.

I marinförvaltningens liggare över sjöförsvarets anslag i riksstaten för budgetåret 1927/1928 var under anslaget till avlöning till personal vid kårer och stater m. fl. upptagen en anslagspost till »Månadslön, arvoden m. m. till personal vid flottans sjukhus i Karlskrona» å 43,000 kronor. I anledning av lönereglering för viss vid sjukhuset anställd personal höjdes anslagsposten till 46,000 kronor från och med den 1 juli 1928. Från och med den 1 juli 1930 fastställdes i överensstämmelse med vad som redan tillämpats flerstädes inom den centrala statsförvaltningen vid beräkning av anslagsposter till icke ordinarie personal följande avlöningsstat för sjukhuset, varvid statens slutsumma höjdes till 47,300 kronor.

Löner till ordinarie beställningshavare, förslagsvis		kronor 6,840
Grundavlöningar till e. o. tjänstemän samt kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal, högst	kronor 13,752	
Avlöningsförhöjningar till samma personal enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, förslagsvis	» 3,384	
Avlöning till övrig icke-ordinarie personal m., m. högst	» 23,324	» 40,460
	Summa förslagsanslag	kronor 47,300

Vid sin granskning av räkenskaperna för flottans station i Karlskrona hava revisorerna uppmärksammat, att till personal, som uppburit avlöning från någon av de tre första anslagsposterna i sjukhusets avlöningsstat, dyrtidstillägget utgått efter det i § 4 i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) angivna procenttalet (14 respektive 13, 12 och 12 procent för de olika kvartalen), medan däremot till personal, som uppburit avlöning från den fjärde anslagsposten till avlöning till övrig icke-ordinarie personal m. m., dyrtidstillägget utgått med 35 procent jämte barntillägg. Samtliga kostnader för dyrtidstillägget hava avförts å förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid sjöförsvaret.[1]

Revisorernas uttalande.

Dyrtidstillägg, som utbetalas från de för ändamålet av riksdagen anvisade anslagen under de särskilda huvudtitlarna, bör givetvis beräknas efter de grunder, som finnas angivna i gällande kungörelser angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. I förevarande fall har till personal, som uppburit avlöning från anslagsposten till avlöning till övrig icke-ordinarie personal dyrtidstillägg utbetalats efter andra grunder än de av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda. Denna åtgärd finna revisorerna anmärkningsvärd.

[1] Till befattningshavare vid oreglerade verk utgick under budgetåret 1930/1931 dyrtidstillägg enligt § 3 i nämnda kungörelse med 32, respektive 31, 30 och 30 procent för de olika kvartalen.

FEMTE HUVUDTITELN.

Socialdepartementet.

§ 11.

Statens tvångsarbetsanstalt och statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona.

Revisorerna hava avlagt besök vid statens tvångsarbetsanstalt och statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona.

Tvångsarbetsanstalten är förlagd till Landskrona gamla fästning.

År 1918 inköptes för ett pris av 50,000 kronor, som av enskilda personer ställts till direktörens för anstalten disposition, en egendom, Råga Hörstad nr 1 i Asmundtorps socken, benämnd Hildero, omfattande omkring 15 tunnland trädgårdsjord och åker samt belägen cirka 8 kilometer från Landskrona.

Äganderätten till egendomen har jämlikt beslut av 1930 års riksdag övertagits av staten mot skyldighet för staten att övertaga ansvaret för i egendomen befintliga inteckningar till ett belopp av 13,000 kronor. Den ursprungliga avsikten med inköpet av Hildero var att dit överflytta något antal av de vid tvångsarbetsanstalten intagna kvinnorna för att i mån av välförhållande under tiden närmast före frigivningen sysselsättas under friare former än som vid huvudanstalten kunde anses tillrådliga, men sedan flera år har man dit förlagt sådana kvinnor, som första gången dömts till tvångsarbete.

Huvudbyggnaden å Hildero är uppförd i två våningar. Å övre våningen äro de internerades sovrum belägna. De internerade sova flera i samma rum. Inalles finnes vid avdelningen å Hildero plats för omkring 20 internerade.

Med tvångsarbetsanstalten är sedan den 1 juli 1921 förbunden en vårdanstalt för kvinnliga alkoholister. I denna anstalt äro intagna sådana alkoholister, som på grund av dåligt uppförande eller tidigare livsföring icke lämpligen kunna vårdas å enskilda anstalter. Vårdanstalten har ända till helt nyligen varit inrymd i en mindre lägenhet »Farmen» å Hildero, men klientelet har i dagarna överförts till huvudanstalten. Högst 8 kvinnor hava samtidigt varit vid vårdanstalten intagna.

Tvångsarbetsanstaltens personal består av följande ordinarie och extra ordinarie tjänstemän: en direktör, som utövar chefskapet över anstalten, tre kvinnliga assistenter, varav en är föreståndarinna för avdelningen å Hildero, en läkare, en predikant, en sjuksköterska, nio första vaktfruar, av vilka fyra haft sin tjänstgöring förlagd till Hildero (en

av dem å »Farmen»), samt tjugutvå vaktfruar och fyra förmän. Den å Hildero anställda personalen har extra ordinarie anställning.

Tvångsarbetsanstaltens klienter bestå nästan uteslutande av kvinnor, som hängivit sig åt sedeslös levnad och som dömts till tvångsarbete. Antalet vårdade under åren 1921—1930 framgår av nedanstående tablå:

1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
360	329	331	326	313	281	295	287	233	209

Såsom medel för sin fostrande verksamhet har anstalten i första rummet arbete. Med hänsyn härtill har införts olika verksamhetsgrenar, såsom fårskötsel, trädgårdsskötsel, sömnad, stickning, bokbinderi och husliga arbeten. Å Hildero bedrives ladugårds- samt svin- och hönsskötsel.

Såsom förut nämnts måste de å Hildero internerade kvinnorna sova flera i samma rum. Det har gjorts gällande, att en dylik anordning icke vore lämplig, då därigenom de sämre elementen lättare kunna utöva dåligt inflytande på de bättre, varjämte genom nämnda anordning övervakningen över de intagna försvåras. Då den för närvarande relativt låga beläggningen å huvudanstalten, som under de senare åren moderniserats och utvidgats, möjliggör inhysande där även av Hilderoklientelet, har det ifrågasatts, om ej anstaltens verksamhet å Hildero tills vidare borde nedläggas. Man har beräknat, att ej oväsenliga besparingar kunde göras. Enligt av anstaltens direktör meddelade upplysningar skulle minskningen i driftkostnaderna kunna beräknas till cirka 15,000 kronor för år, fördelande sig sålunda

Avlöning till en assistent	kronor	3,074
» » » första vaktfru	»	2,416
» » tre första vaktfruar (varav en å »Farmen»)	»	6,273
Elektrisk belysning	»	656
Bränsle	»	998
Nu utgående arvode för körning å jordbruket	»	500
Underhåll av inventarier	»	583
Beräknat arrende för jordbruket, lägst	»	500
Summa	kronor	15,000.

De i denna specifikation upptagna beloppen, utom de, som avse avlöningar, hava uppgivits vara approximativa och beräknade efter utgifterna under budgetåret 1930/1931. En ytterligare besparing skulle kunna vinnas genom bortfallandet av kostnader för transporter och resor mellan Hildero och huvudanstalten.

Revisorernas uttalande.

Med hänsyn till det ekonomiska läget torde de ovan påpekade missförhållandena å Hilderoanstalten icke för närvarande böra avhjälpas genom

ombyggnad av de nuvarande sovsalarna till enkelrum, enär detta komme att medföra rätt avsevärda kostnader. Till frågan huruvida det kan vara lämpligt att med hänsyn till de påpekade olägenheterna tills vidare eller definitivt nedlägga Hilderoanstalten anse sig revisorerna nu icke böra taga ståndpunkt. Frågan synes förtjänt av närmare övervägande under beaktande av sakens såväl sociala som ekonomiska sida.[1]

§ 12.

Vissa förhållanden vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg.

Revisorerna hava avlagt besök vid hospitalet i Hälsingborg, numera kallat S:ta Maria sjukhus.

Anläggandet av ifrågavarande sjukhus, som är avsett för 1,200 sinnessjuka och 200 svårskötta obildbara sinnesslöa, beslöts av 1917 års riksdag. Anläggningskostnaderna beräknades ursprungligen till 9,700,000 kronor. År 1924 verkställda nya beräkningar upptogo emellertid ett belopp av 11,038,500 kronor förutom ej närmare bestämda kostnader för paviljonger för de sinnesslöa. Uppförandet av dessa paviljonger är, vad avser manliga patienter, numera avfört från hospitalets byggnadsprogram, och i fråga om kvinnliga patienter tills vidare vilande i avvaktan på ytterligare utredningar i anledning av vissa av kasernkommittén framlagda förslag.

Byggnadsföretaget har omhänderhafts av medicinalstyrelsen.

Redan under byggnadstiden och jämväl efter det sjukhuset under åren 1926 och 1927 tagits i bruk, hava åtskilliga ändringar inom sjukhusanläggningen visat sig erforderliga. Under tiden den 1 juli 1928—den 30 juni 1931 hava enligt sjukhusets räkenskaper för ändrings- och reparationsarbeten åtgått tillhopa 136,640 kronor 1 öre, varjämte till användning för sådant ändamål under följande budgetår reserverats 4,000 kronor.

Härom hava revisorerna dels vid besök å sjukhuset, dels ock av medicinalstyrelsens och sjukhusdirektionens handlingar i ämnet inhämtat följande.

Bageri- och ångpannehus.

Panncentralen jämte för bageri avsedda lokalutrymmen och bostäder för viss personal vid dessa avdelningar finnas inrymda i en och samma byggnad.

Bagerianläggningen upptar en areal i bottenvåningen av drygt 400 m². Bottenvåningen omfattar bagerilokal, jäsningsrum och brödförvaringsrum, våningen en trappa upp är inredd till bostäder för bageripersona-

[1] Efter det ovanstående uttalande av revisorerna beslutats, har Kungl. Maj:t enligt vad revisorerna inhämtat, den 11 december 1931 meddelat beslut angående provisoriskt nedläggande av den vid Hildero bedrivna verksamheten med utgången av december 1931 eller så snart därefter, som med hänsyn till pågående ombyggnadsarbeten vid anstaltens huvudavdelning kan ske.

len, och ovanförliggande vind inrymmer mjölförvaringslokal med från densamma till bagerilokalen gående mjöltransportanordningar. De för bageriet planerade bakugnarna voro ursprungligen avsedda att värmas direkt från panncentralen, och erforderliga ledningar finnas för ändamålet framdragna. Under byggnadstiden framkom ett förslag, att med frångående av de vidtagna anordningarna i bageriet installera elektriska bakugnar, och efter verkställda utredningar inköptes två stycken sådana för en sammanlagd kostnad av 11,500 kronor. Ugnarna, som levererats i huvudsaklig överensstämmelse med de uppgjorda leveranshandlingarna, godkändes men visade sig vid senare företagen provbakning oanvändbara för bakning av de brödsorter, sjukhuset behöver, varför den tilltänkta bageridriften inställdes. Anläggningen, inklusive de möblerade personalbostäderna och bageriets maskinella utrustning, står alltjämt outnyttjad. Hospitalet köper numera hela sitt behov av bröd från bagerier ute i staden.

Av senare genom Elektriska Prövningsanstalten i Stockholm verkställda utredningar framgår dels att elektriskt drivna bakugnar ställa sig ekonomiskt tillfredsställande endast vid strömpris av 1 öre pr kilowatt-timme, vilket pris icke ens kan erhållas vid hospitalets eget elektricitetsverk, dels att för hospitalets vidkommande ett bageri bör drivas med koleldade ugnar, om verklig vinst skall vara att påräkna. Några åtgärder för bagerilokalernas utnyttjande för avsett ändamål eller desammas disponerande för andra behov äro ännu icke vidtagna.

Panncentralen var baserad på två högtrycksångpannor och tre varmvattenpannor, vilken kombination sedermera befunnits mindre lämplig. De olika panntyperna hava icke med fördel kunnat samköras, utan de båda högtryckspannorna hava ensamma fått svara för hela värmebehovet. Under näst föregående eldningssäsong hade de tre varmvattenpannorna icke någon gång tagits i bruk. Högtryckspannorna komma genom den olämpliga kombinationen att stå utan erforderlig reserv.

Koltransporten inom panncentralen byggde ursprungligen på ett mekaniskt, delvis för manuell drift avsett transportsystem, som emellertid omedelbart vid ibruktagandet visade sig oanvändbart och för en kostnad av 9,555 kronor måste raseras och ersättas med ett helt nytt transportsystem med elevatorer, silos och transportabla korgar.

Hospitalet alstrar i eget verk en del av sin erforderliga elektriska energi, varvid generatorerna drivas av två stycken ångturbiner. Dessa hava utan vidtagande av erforderliga ljud- och vibrationsisoleringar uppställts på ett relativt tunt bjälklag i direkt förbindelse med byggnadsstommen i övrigt i stället för att placeras i den underliggande, av fördelningscentralen nu upptagna källarvåningen, vilket sannolikt skulle möjliggjort en effektiv vibrationsisolering. Till följd av den här påtalade anordningen uppstå i de i våningen en trappa upp belägna bostäderna för maskinpersonalen besvärande vibration och buller. Försök

hava gjorts att minska olägenheterna av ångturbinernas placering ehuru hittills utan tillfredsställande resultat.

Vattenledningsverket.

Det för hospitalet erforderliga vattenledningsvattnet tages dels från eget grundvattenverk inom hospitalets område, dels från stadens vattenledningsverk. Reningen av vattnet vid hospitalets vattenverk har emellertid baserats på endast *ett* filter, varigenom verket icke kan uttaga hela den vattenmängd, som grundvattentäkten medger, varjämte vid erforderlig rensning av filtret hela vattenbehovet måste tagas från stadens vattenledning.

Vattnet från hospitalets vattentäkt synes icke heller i tid hava blivit nöjaktigt undersökt. Det innehåller aggressiv kolsyra, som dock konstaterades först sedan ett flertal ledningar blivit sönderfrätta inom panncentralen och även pannorna börjat angripas i vattenlinjen. Erforderliga nya ledningar hava senare måst inläggas och skyddsåtgärder mot kolsyran vidtagas.

Frånvaron av avhärdningsanordningar för vattnet, som är starkt kalkhaltigt, vållar onödigt dryga kostnader för hospitalets tvätt, varjämte givetvis persedlarnas livslängd avsevärt nedsättes. Det bör i detta sammanhang framhållas, att, enligt vad revisorerna inhämtat, övriga sjukvårdsanstalter i Hälsingborg efter långt tidigare gjorda erfarenheter avhärda vattnet.

Köksbyggnaden med kulvertar och mattransportanordningar.

Ventilationsanordningarna för den stora kökssalen anses mindre lämpliga. Huvudanledningen till de rådande mindre tillfredsställande förhållandena torde dock vara att söka i en olämplig placering av stekugnarna. Förslag har även varit uppgjort att flytta desamma, men detta har måst förfalla med hänsyn till att kokgrytorna icke utan avsevärda kostnader samtidigt kunna omgrupperas. En nu genomförbar, mindre flyttning av stekugnarna kan icke säkerställa det önskade resultatet utan att ventilationssystemet samtidigt utökas med såväl ytterligare friskluft-tillförsel som kraftigare utsugningsanordningar.

Arbetsförhållandena inom köksavdelningen lämna ur driftsteknisk och driftsekonomisk synpunkt mycket övrigt att önska icke minst därigenom att erforderliga biutrymmen äro dels mindre väl anordnade, dels ock otillräckliga. Särskilda rum för köttstyckning, fiskrenseri, sillrum och brödförrådsrum saknas, vilket vållar hygieniska olägenheter. Med nuvarande anordningar måste exempelvis styckningen av djurkroppar försiggå i kallskänken samtidigt med eller hindrande annat arbete och med brödkorgarna stående på golvet omedelbart intill huggkubbarna.

Mjölkrummet, som tidigare måst användas även för svagdricksdistributionen, företer jämväl betänkliga brister och var svårt att hålla i

önskad temperatur. Försök att avhjälpa detta senare fel ha strandat på otillräcklig isolering av väggarna.

Varuhissen mellan köket och källaren anses för knappt tilltagen såväl vad beträffar hisskorgens planmått som hissens bärförmåga, vilket medför tidsförlust och bristande effektivitet i kökspersonalens utnyttjande.

Mattransporterna ske med handdragna vagnar, sedan ursprungligen för ändamålet anskaffade elektriska truckar icke visat sig för detta ändamål användbara. Med hänsyn till de stora avstånden är detta givetvis en nackdel för den varma maten, vartill kommer, att mathissarna äro så klent dimensionerade, att lämpliga värmeisolerade kärl för varmmattransporterna icke kunna användas. Ytterligare olägenheter i detta avseende skapas av att varmskåpen i köket äro mindre lämpligt anordnade. De sakna luckor ut till matutlämningsrummet och äro dessutom för små.

Vårdavdelningarna.

Även ifråga om vårdavdelningarna hava ett flertal förändringar visat sig nödvändiga. En del avdelningar hade planlagts med endast en utgång, vilket i fall av hastig utrymning vid farotillfälle måste betecknas såsom i hög grad otillfredsställande. Medel hava också ställts till förfogande för upptagande av nya utgångar.

Lokaler för förvaring av smutskläder på de olika avdelningarna och förrådslokaler, anslutna till de manliga patienternas arbetsrum, hava antingen varit för små eller helt saknats, så att nyinredningar måst företagas.

Låsen å dörrar inom vårdavdelningarna bliva utsatta för stark nötning, därigenom att de måste öppnas och stängas ett flertal gånger varje dag. De först insatta låsen voro emellertid av så dåligt fabrikat, att de redan efter ett år voro utnötta och måste ersättas med nya.

De å vårdavdelningarna i vissa fall använda parkettgolven hava visat sig olämpliga och måste successivt utbytas mot målade, helrena furugolv.

Anordningarna för den å avdelningarna tjänstgörande personalen äro i en del avseenden föga ägnade att bereda personalen den lättnad och trevnad i arbetet, som med hänsyn till dettas art vore önskvärt. Såsom speciellt otillfredsställande har framhållits, att personalen i brist på för densamma avsedda toilettrum måste hänvisas till patienternas W. C., vilket med hänsyn till det i många fall grova orenande, som förekommer bland hospitalspatienter, måste framstå såsom en kännbar olägenhet.

De för ventilationssystemets funktionerande betydelsefulla varmkamrarna hade icke i tillbörlig grad planerats med hänsyn till på platsen härskande vindförhållanden, utan hade måst förses med nya anordningar för kalluftens fördelning i kamrarna.

De av revisorerna gjorda iakttagelserna synas revisorerna giva vid handen, att den utredning, som föregått sjukhusets uppförande varit i vissa delar otillfredsställande, i det att vid sjukhusets planläggning vederbörande ej tillräckligt beaktat, att när det gäller en anläggning av denna art det är av särskild betydelse, att driftens alla detaljer på förhand noggrant studeras, på det att såväl hygieniska som driftsekonomiska synpunkter bliva på ett rationellt sätt tillgodosedda. I flera avseenden synas anordningarna icke hava varit grundligt genomtänkta och tillbörlig hänsyn har icke alltid tagits till de lokala förhållandena. Följden härav har blivit, att för att den synnerligen dyrbara anläggningen skall bliva i stånd att på ett fullt tillfredsställande sätt fylla sin uppgift dels åtskilliga ändringar redan måst vidtagas, dels ock en hel del ändringsarbeten ytterligare återstå. Beträffande vissa av dessa ändringar torde det till och med kunna ifrågasättas, om det överhuvudtaget skall bliva möjligt att för rimlig kostnad åstadkomma rättelse i de påtalade olägenheterna. Visserligen kunna ändringarna i förhållande till den totala byggnadskostnaden te sig mindre betydande, men de äro dock i och för sig för statsverket betungande. Revisorernas uttalande.

Särskilt anmärkningsvärt synes revisorerna vara det bristfälliga sätt, varpå utredningen om hospitalets bageri bedrivits. Härigenom hava stora kostnader nedlagts på en byggnad med inredning utan att densamma ännu fyra år efter hospitalets ibruktagande kunnat utnyttjas för avsett ändamål. Revisorerna få i övrigt härutinnan hänvisa till vad revisorerna anföra under nästföljande paragraf.

Även de iakttagna förhållandena vid sjukhusets köksavdelning samt panncentral och vattenledningsverk äro av beskaffenhet att allvarliga erinringar mot desamma måste göras.

§ 13.

Anordnande av bagerirörelse vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg.

Såsom revisorerna under nästföregående paragraf omförmält finnas vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg för bageri avsedda lokalutrymmen och bostäder för bageripersonal, vilka ännu fyra år efter hospitalets tagande i bruk icke utnyttjats för avsett ändamål. Sjukhusets behov av bröd tillgodoses genom upphandling från enskilda leverantörer. Enligt vad revisorerna inhämtat utgjorde den under år 1930 upphandlade brödkvantiteten (brödåtgången) 204,009 kilogram, betingande en kostnad av 32,31 öre per kilogram eller således tillhopa 65,923 kronor 15 öre.

För bedömande av frågan, huruvida genom anordnande av bagerirörelse vid S:ta Maria sjukhus kostnaderna för bröd vid detta sjukhus skulle kunna minskas synes en jämförelse med kostnaderna för brödtillverkningen vid S:t Lars sjukhus i Lund närmast böra komma ifråga. De båda sinnessjukhusen i Skåne äro nämligen ifråga om brödåtgångens omfattning tämligen likställda, vid båda dessa sjukhus användas andra

brödsorter, för vilka tillverkningskostnaderna ställa sig lägre, än vid övriga sinnessjukhus i riket och transportförhållanden och andra liknande på tillverkningskostnaderna inverkande omständigheter äro vid båda sjukhusen i stort sett enahanda.

Vid S:t Lars sjukhus utgjorde brödåtgången år 1930 237,470 kilogram och kostnaden för kilogram bröd under samma år 26.84 öre. Därest det planerade bageriet vid S:ta Maria sjukhus skulle kunnat tillverka brödet till samma kostnad som vid S:t Lars sjukhus under år 1930, skulle alltså utgifterna för bröd vid S:ta Maria sjukhus kunnat nedbringas med 11,159 kronor 29 öre. Det är emellertid att märka, att i priset för bröd vid S:ta Maria sjukhus icke ingår någon kostnad för lokaler, varemot i kostnaderna för brödtillverkningen vid S:t Lars sjukhus ingår ett belopp av 5,000 kronor utgörande beräknad ränta och amorteringskostnad. Till nämnda belopp 11,159 kronor 29 öre, torde alltså böra läggas beräknad hyra för bagerilokalerna vid S:ta Maria sjukhus.

Revisorernas uttalande.

Då av jämförelsen med den vid S:t Lars sjukhus i Lund bedrivna bageriverksamheten synes framgå, att kostnaderna för bröd vid S:ta Maria sjukhus skulle kunna icke oväsentligt minskas, därest behovet av bröd vid sistnämnda sjukhus tillgodosåges genom egen brödtillverkning, synes det revisorerna önskvärt, att bagerirörelse anordnas även vid S:ta Maria sjukhus. Härigenom vinnes även den fördelen, att de för sådant ändamål inrättade lokalerna komma till avsedd användning.

§ 14.

Bagerirörelsen vid Ulleråkers sjukhus vid Uppsala.

Revisorerna hava avlagt besök vid Ulleråkers sjukhus vid Uppsala.

Vid sjukhuset bedrives bagerirörelse för eget behov. Bageriet har uteslutande manlig personal. Vid rikets övriga hospital användes endast kvinnlig arbetskraft för bageridriften. Personalkostnaderna vid nu ifrågavarande bageri uppgingo år 1930 till sammanlagt 23,683 kronor 46 öre. Den maskinella utrustningen utgöres av en degknådningsmaskin, en mindre degblandare med munstycke, en degdelningsmaskin, en dubbel bageriugn med vattenrör och två utdragsplan, tre större transportabla bakträg av järnplåt samt en elektrisk motor. Samtliga degmaskiner hava varit i drift sedan år 1901. Motorn har använts sedan år 1918. Brödåtgången år 1930 uppgick till 193,064 kilogram. Genomsnittskostnaden per kilogram bröd har för samma år beräknats till 34.5 öre. Personalkostnaden för 100 kilogram bröd uppgick till 12 kronor 27 öre.

Till jämförelse med personalkostnaderna för bageridriften vid Ulleråkers sjukhus hava revisorerna i nedanstående tablå angivit tillverkningskvantitet (brödåtgång) och motsvarande personalkostnader vid vissa andra sinnessjukhus i riket.

	Brödåtgång i kg.	Personalkostnader Summa	Personalkostnader kronor per 100 kg. bröd
Frösö sjukhus (Östersund)	122,482	9,874: 46	8: 06
Sundby sjukhus (Strängnäs)	132,381	7,318: 82	5: 53
Säters sjukhus	145,385	10,614: 66	7: 30
S:ta Gertruds sjukhus (Västervik)	189,708	11,050: 51	5: 83
S:t Lars sjukhus (Lund)	237,470	11,535: 57	4: 86

Revisorernas uttalande.

Då kostnaderna för bageridriften vid Ulleråkers sjukhus förefalla förhållandevis höga, synes det revisorerna böra tagas i övervägande, vilka åtgärder som lämpligen kunna vidtagas i syfte att denna rörelse må lämna ett bättre ekonomiskt resultat.

§ 15.

Värmeledning i bostäder för gift personal vid Källshagens sjukhus i Vänersborg.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 165 till 1928 års riksdag beslöt riksdagen, att det av Västgöta regemente tidigare disponerade kasernetablissementet i Vänersborg skulle, i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören Hjalmar Cederström den 27 maj 1927 upprättade och i vissa delar den 20 december samma år omarbetade ritningar, dock med iakttagande av vissa av departementschefen och riksdagen angivna jämkningar, omändras till sinnessjukanstalt, avsedd för minst 850 vårdplatser. Kostnaden beräknades till 2,525,000 kronor. Arbetena hava genomförts under åren 1928—1930.

Enligt Kungl. Maj:ts nämnda proposition skulle de förutvarande underofficersbostäderna I och III, efter omändring till bostadshus för gift personal, fortfarande uppvärmas medelst kakelugnar.

Mot förslaget i denna del gjordes från riksdagens sida icke någon erinran.

Sedan det kommit till revisorernas kännedom, att värmeledning det oaktat numera blivit i nämnda byggnader indragen, hava revisorerna från medicinalstyrelsen införskaffat närmare upplysningar i ärendet och därvid inhämtat följande.

I skrivelse till medicinalstyrelsen den 4 december 1930 hade byggnadsstyrelsen meddelat, bland annat, att de av byggnadsstyrelsen handhavda arbetena i huvudsak vore utförda och etablissementet överlämnat till anstaltsstyrelsen. Med anledning därav hade medicinalrådet E. Lauritzen anmodat överläkaren att låta upprätta en förteckning å kompletteringsarbeten, som ansågs kunna tillhöra ombyggnaden, och därför böra bliva föremål för förhandlingar med byggnadsstyrelsen. Genom sjukhusets direktion hade därefter anordnats en besiktning i närvaro av överläkaren, ledamoten av direktionen, kaptenen B. Carlsten, sysslomannen samt, såsom av direktionen förordnad sakkunnig, byggnadschefen Carling.

I protokollet över denna besiktning, som hölls den 18 februari 1931, upp-

togs bland sådana arbeten, som synenämnden ansåg vara ofullbordade eller bristfälligt utförda och tillhöra den ombyggnad, som varit anförtrodd byggnadsstyrelsen, bland annat, följande:

Byggnad nr 15, bostadshus för gift personal:
Bostäderna äro besvärade av dåligt drag i eldstäderna, särskilt 2 trappor upp. Troligen är rökkanalernas skiljeväggar bristfälliga, men i någon mån är olägenheten beroende av skorstenarnas bristfälliga skick. Resterna av plåtavtäckningen böra avlägsnas och murverket lagas samt en armerad betongavtäckningsplatta av 15 c/m största tjocklek inläggas i blandning 1 : 3 : 3. Plattan gives starkt fall och rökkanalernas mynningar avfasas med kraftig rundning så att vinden icke bromsas upp av några skarpa kanter. Plattorna putsas väl och plåtbeklädnaden å tegelmurverket anslutes.
Söndriga kakel utbytas.

Byggnad nr 16, bostadshus för gift personal:
Draget i rökkanalerna är mindre gott. Skorstenarna repareras och avtäckas på enahanda sätt som för byggnaden nr 15.
Söndriga kakel utbytas mot nya sådana.

I ett tillägg till nämnda besiktningsprotokoll har Carling beträffande ifrågavarande bostadshus antecknat följande:

Dessa byggnader få anses hava stort behov av att värmeledning installeras, då byggnaderna äro svåra att hålla varma dels med anledning av mindre goda rökgångar från eldstäderna och dels med anledning av sitt öppna för ostliga och nordliga vindar utsatta läge.

Sedermera förrättades den 2 och 3 juni 1931 av Lauritzen inspektion av sjukhusanläggningen i närvaro av generaldirektören N. Hellström, överläkaren Astrid Björkman, sysslomannen G. Olsson och som tekniskt biträde arkitekten C. Westman. I berättelsen över denna inspektion har intagits följande yttrande av Westman i fråga om nämnda byggnader:

I dessa byggnader synas fel finnas i rökgångarna från kakelugnar och spislar. Rök intränger från underliggande lägenheter och draget i spislar och kakelugnar är otillfredsställande. Fukt uppträder även invändigt å väggarna till vissa rum. En genomgripande reparering av eldrör och skorstenar skulle ställa sig dels mycket dyr dels mycket besvärande för lägenhetsinnehavarna, och vidare kan tänkas, att fukten i vissa väggar ej kan utestängas enbart med kakelungseldning. Det ansågs därföre, att undersökning skulle göras angående kostnaden för införande av värmeledning i husen med användande av en i närheten av dessa befintlig kulvertledning från panncentralen. Denna kostnadsberäkning borde ske i samråd med ingenjör Theorell.

I berättelsen anföres i nu berörda hänseende vidare följande:

Vid inspektionen framgick otvetydigt, att skiljetungorna i rökkanalerna voro bristfälliga. Av samtal med lägenhetsinnehavare inhämtades att i vissa rum rök inträngde genom kakelugnen, då det eldades i annat rum, och ehuru spjället i förstnämnda rum var stängt. I ett fall hade en person, som legat i ett sådant rum, blivit allvarligt sjuk genom den

inträngande rökgasen. Starka klagomål framställdes likaledes över att vissa rum ständigt vore kalla och fuktiga.

Anordnande av värmeledning i byggnaderna ansluten till sjukhusets värmecentral ansågs nödvändig, och borde åt ingenjören H. Theorell uppdragas att upprätta förslag och kostnadsberäkning härtill. Utredningen av detta ärende borde påskyndas med hänsyn till angelägenheten av att bristerna avhjälptes före vintern.

Vid inspektionen antecknades, att ifrågavarande arbeten å berörda två bostadshus borde utföras genom eller bekostas av byggnadsstyrelsen av anslaget till sjukhusets iordningställande.

Kostnaderna för nämnda arbeten hava genom medicinalstyrelsens försorg beräknats till 16,000 kronor.

I skrivelse till byggnadsstyrelsen den 28 augusti 1931 begärde medicinalstyrelsen byggnadsstyrelsens yttrande, huruvida medel för ändamålet kunde av byggnadsstyrelsen ställas till förfogande. I svarsskrivelse av den 15 oktober 1931 anförde byggnadsstyrelsen:

Utförandet av *värmeledningsanläggningar inom personalbyggnaderna litt. P. och R.* för en beräknad kostnad av 16,000 kronor ligger utanför det av statsmakterna fastställda programmet för byggnadsföretaget, varför styrelsen givetvis icke kan disponera medel ur det anvisade byggnadsanslaget för ifrågavarande ändamål. Frågan om anläggande av värmeledningar i dessa byggnader har prövats i samband med byggnadsprogrammets fastställande, varvid beslutits, att kakelugnarna skulle bibehållas inom byggnaderna. Något skäl, som talar för en ändring av detta beslut, synes icke föreligga. Den påtalade svårigheten att erhålla tillräckligt drag i eldstäderna torde kunna avhjälpas genom jämförelsevis enkla åtgärder, i första hand genom förhöjning av skorstenspiporna. Styrelsen vill jämväl erinra, att de av kasernkommittén ursprungligen upptagna reparationskostnaderna för byggnaderna under byggnadsärendets fortsatta behandling avsevärt beskurits efter förslag från Eder och att byggnadsstyrelsen varit nödsakad att redan överskrida dessa kostnader för att kunna utföra nödtorftiga reparationsarbeten.

Redan den 31 juli 1931, alltså innan medicinalstyrelsen till byggnadsstyrelsen avlät sin ovan omförmälda skrivelse, infordrade emellertid medicinalstyrelsen genom annons anbud å ifrågavarande arbeten, och utan att avvakta byggnadsstyrelsens svar antog medicinalstyrelsen enligt skrivelse den 1 september 1931 ett av värmeledningsaktiebolaget Celsius i Göteborg inlämnat anbud. Med skrivelse av den 25 september 1931 överlämnade medicinalstyrelsen till bolaget vederbörligen undertecknade kontrakt och ritningar.

Enligt vad revisorerna inhämtat från sjukhuset äro arbetena numera fullbordade.

Revisorernas uttalande.

Enligt revisorernas mening hade det varit medicinalstyrelsens skyldighet att, därest styrelsen efter vederbörlig utredning funnit ifrågavarande

arbetens utförande erforderligt, hos Kungl. Maj:t göra framställning om anvisande av nödiga medel för ändamålet.

I stället har styrelsen, i strid mot det av riksdagen godkända byggnadsprogrammet och utan att avvakta byggnadsstyrelsens yttrande, låtit verkställa arbetena. Detta medicinalstyrelsens tillvägagångssätt finna revisorerna anmärkningsvärt.

§ 16.

Upphandling av eldsläckningsapparater vid Salberga sjukhus i Sala och Västra Marks sjukhus i Örebro.

Sedan Salberga sjukhus i Sala infordrat anbud för upphandling av 30 stycken eldsläckningsapparater, avgåvos före anbudstidens utgång 6 sådana anbud, därav lägsta anbudet, avgivet av Stockholms galvaniseringsfabrik, Stockholm, avsåg leverans av apparattypen »Olle» till ett pris av 25 kronor. Sedan sysslomannen vid nämnda sjukhus i avgivet tjänstememorial hemställt, att enär de offererade modellerna ej vore lämpliga för sjukhus av här ifrågavarande art, anbuden måtte förkastas och nya under hand infordras å apparater av för sjukhuset lämplig konstruktion, beslöt direktionen för sjukhuset den 18 juni 1930 i enlighet med sysslomannens sålunda gjorda hemställan. Härefter inköptes för sjukhusets räkning 30 stycken eldsläckningsapparater av märket Total, typ C, vilka likviderades den 16 juli och den 26 augusti 1930 med 75 kronor per apparat eller med sammanlagt 2,250 kronor.

Efter det Västra Marks sjukhus i Örebro infordrat anbud för upphandling av 33 stycken eldsläckningsapparater, avgavs av Stockholms galvaniseringsfabrik lägsta anbudet, avseende leverans av apparattypen »Olle» till ett pris av 18 kronor per apparat, under det att Svenska totalaktiebolaget avgav ett anbud å leverans av apparattypen Total, typ C, till ett pris av 75 kronor per apparat. Direktionen för anstalten antog enligt beslut den 15 november 1930 det av sistnämnda bolag avgivna anbudet.

Ovannämnda apparattyper äro båda, efter vid statens provningsanstalt utförda provningar, godkända av svenska brandtarifföreningen. »Olle», som har vatten som släckningsmedel, är godkänd för bostäder samt sådana lokaler, där huvudsakliga eldfaran härrör från andra ämnen än eldfarliga oljor av första klass, karbid eller film och där högspänd elektrisk ström ej finnes. »Total», som har pulver som släckningsmedel, är godkänd för sådana lokaler, där eld kan befaras uppstå av eldfarliga vätskor av första klass, terpentin, oljor eller karbid.

Revisorerna hava från statens provningsanstalt inhämtat följande yttrande angående ifrågavarande eldsläckningsapparater:

Utförda provningar hava visat, att av hittills provade eldsläckningsmedel vatten är det effektivaste och dessutom billigaste släckningsmedlet för trä, papper, tyg och dylikt, som utgör den vanliga eldfaran i de flesta slag av lokaler. Pulver är däremot icke lämpligt för dylika lokaler. För sådana speciella lokaler, där den huvudsakliga eldfaran härrör från

bensin, oljor eller karbid, äro apparater med annat släckningsmedel än vatten, t. ex. pulver, lämpliga, och vatten är i dessa fall olämpligt.

Förutom apparattypen »Olle» finnes ett relativt stort antal andra fabrikat av eldsläckningsapparater med vatten som släckningsmedel. Samtliga av Svenska brandtarifföreningen godkända, som vattensläckare betecknade apparater hava praktiskt taget samma eldsläckningsförmåga och lämplighet i övrigt. Den skillnad i kvalitetsavseende, som förefinnes, hänför sig praktiskt taget endast till det material av vilket behållarna utförts. De flesta, t. ex. »Olle», äro utförda av förblyad och lackerad järnplåt. Några apparattyper hava behållare av koppar eller mässing, som kunna antagas giva apparaterna en något större livslängd och därför kunna motivera ett högre inköpspris.

Såvitt provningsanstalten kan bedöma, är det övervägande antalet lokaler inom sinnesslöanstalterna av den beskaffenhet, att vatten är det lämpligaste släckningsmedlet. Av handlingarna framgår, att provningsanstaltens cirkulär nr 18 med förteckning över godkända eldsläckningsapparater och de användningsområden, för vilka de godkänts, bifogats Stockholms galvaniseringsfabriks offert och alltså kan förutsättas hava varit för vederbörande tillgängligt vid upphandlingsärendets prövning.

Revisorernas uttalande.

Enligt provningsanstaltens yttrande är den för ifrågavarande sjukhus upphandlade eldsläckningsapparaten mindre lämplig för ifrågavarande lokaler, varom vederbörande bort äga kännedom vid upphandlingarna, enär provningsanstaltens cirkulär med förteckning över godkända eldsläckningsapparater och de användningsområden, för vilka de godkänts, varit bifogat ingivna offerter. Härtill kommer, att de av direktionen för Salberga sjukhus, med förkastande av de ingivna anbuden under hand upphandlade apparaterna voro dyrare i inköp än någon av de genom avgivna anbud offererade apparaterna och betingade ett pris, som med 1,500 kronor översteg lägsta anbudet samt att det av direktionen för Västra Marks sjukhus antagna anbudet utgjorde ett av de högsta — anbudssumman översteg lägsta anbudet med 1,881 kronor. Statens intressen synas alltså vid ifrågavarande upphandlingar icke hava blivit vederbörligen iakttagna. Med hänsyn till vad sålunda förekommit måste revisorerna beteckna sjukhusdirektionernas åtgärder i förevarande fall såsom anmärkningsvärda.

§ 17.

Apoteksarrendena.

Genom kungörelse den 9 september 1873, nr 55, förordnades, bland annat, att all handel med eller överlåtelse enskilda emellan av apoteksprivilegier skulle med utgången av år 1920 upphöra att vidare tillerkännas gällande kraft, så att därefter rättigheten till apoteksrörelses idkande komme att under alla förhållanden vara beroende allenast av de föreskrifter, som i fråga om sådan näring i allmänhet meddelades. Samma dag fastställde Kungl. Maj:t stadgar för en amorteringsfond, avsedd för inlösen av de s. k. säljbara apoteksprivilegierna. Apoteksprivilegium,

som blivit av nämnda fond inlöst, finge sedermera icke av apoteksinnehavaren försäljas eller annorledes till annan person överlåtas. Med dessa åtgärder avsågs att råda bot på den då florerande handeln med apoteksprivilegier. Med användande av medel ur nämnda och ytterligare en annan för ändamålet bildad amorteringsfond inlöstes efter hand före 1920 års utgång samtliga säljbara apotek.

Genom 1873 års förordning gjordes emellertid ingen ändring i de i reglementet för apotekare av år 1819 intagna bestämmelserna, att medicinalstyrelsen kunde efter förslag av änka eller stärbhus efter apotekares död, apotekare själv, där han av sjukdoms- eller ålderdomsbräckligheet icke kunde förestå sitt apotek, samt konkursförvaltning, då apotek gått i mät för gäld, förordna lämplig farmaceut att förestå apotek. För en dylik överlåtelse av apotek brukade vederbörande betinga sig dels en viss årlig avgift, som för större apotek kunde uppgå till 15,000 à 20,000 kronor, dels ock lösen för varulagret. Därest mot den, som av vederbörande föreslagits, intet särskilt var att anmärka, erhöll denne medicinalstyrelsens förordnande.

Dessa arrenden, som efterhand blevo mycket talrika — år 1910 förestodos sålunda ej mindre än 74 självständiga, ej säljbara apotek av farmaceuter, förordnade av medicinalstyrelsen, vilka hade arrendekontrakt med apoteksinnehavarna — medförde i huvudsak samma olägenheter som den ovan nämnda handeln med apoteksprivilegier.

Understundom slötos dylika avtal om apoteksverksamhetens överlåtande utan att medicinalstyrelsens medverkan för utseende av apoteksföreståndare påkallades. Formellt förestodos apoteken då av vederbörande privilegieinnehavare men i verkligheten av apotekare, som icke innehade vare sig privilegium eller vederbörligt förordnande.

Denna utveckling av arrendeväsendet torde hava varit närmaste anledningen till att medicinalstyrelsen år 1911 i skrivelse till Kungl. Maj:t framlade förslag till nya bestämmelser angående apoteksarrendena. I huvudsaklig enlighet med nämnda förslag utfärdade Kungl. Maj:t den 10 juli 1914 kungörelse i ämnet (nr 230). Författningen innehåller, bland annat, följande bestämmelser.

Varder innehavare av privilegium å apotek på grund av ålder, sjukdom eller svag hälsa oförmögen att själv förestå sitt apotek, må detsamma på ansökning av honom utarrenderas.

Arrende skall alltid omfatta hela den tid, privilegieinnehavet varar.

Ansökning om utarrendering av apotek göres hos medicinalstyrelsen.

Finner medicinalstyrelsen hinder ej möta för bifall till ansökning om apoteks utarrendering, förordnar styrelsen om arrendesummans bestämmande genom en värderingsnämnd. Sedan arrendesumman bestämts och av privilegieinnehavaren godkänts, låter medicinalstyrelsen i allmänna tidningarna kungöra apoteksarrendet till ansökan ledigt.

Apotek må utarrenderas allenast till legitimerad apotekare.

Efter ansökningstidens utgång utser medicinalstyrelsen, efter inhämtande av vederbörandes yttrande angående de sökande, till arrendator

den bland de sökande, som på grund av förtjänst och skicklighet samt lämplighet i övrigt prövas böra äga företräde.

Värderingsnämnd för bestämmande av arrendesumman för apotek skall utgöras av en utav medicinalstyrelsen utsedd ordförande samt två andra ledamöter, båda legitimerade apotekare, utsedda den ena likaledes av medicinalstyrelsen och den andre av apotekarsocietetens direktion.

Årliga arrendesumman för apoteket skall bestämmas med hänsyn till medelomsättningen under de tre senast förflutna kalenderåren, de på apoteket vilande årsavgifter till amorteringsfond för apoteksprivilegier, till apotekarkårens livränte- och pensionskassas förstärknings- och understödsfond samt till apotekarsocietetens kassa och andra dylika avgifter, som av Kungl. Maj:t kunna varda bestämda, andra med apoteksrörelsen förenade driftkostnader ävensom övriga omständigheter, som inverka på apotekets avkastningsförmåga. Arrendesumman får ej sättas högre, än att arrendatorn kan beräknas erhålla en efter rörelsens omfattning och däri nedlagt kapital samt förhållandena i övrigt skälig inkomst, men bör å andra sidan bestämmas så, att privilegieinnehavaren må erhålla skälig bärgning. Ovannämnda avgifters erläggande skall fortfarande åligga privilegieinnehavaren. Skulle under tid, då apotek är utarrenderat, avgift av här nämnt slag sänkas eller upphöra, höjas eller tillkomma, skall den bestämda arrendesumman minskas eller höjas med motsvarande belopp.

Sedan arrendator utsetts, åligger det honom att ofördröjligen, i den mån sådant av privilegieinnehavaren äskas, mot kontant betalning eller på annat sätt, som dem emellan må överenskommas, inlösa apotekets fullgoda, för apoteksdriften behövliga varulager och inventarier, så ock att ställa fullgod säkerhet för arrendesummans ordentliga erläggande.

Arrendator kan mottaga uppdrag att under arrendetiden hålla filialapotek och medikamentsförråd.

Vanvårdar arrendator apoteket, äger medicinalstyrelsen förfara mot honom jämlikt bestämmelserna i gällande instruktion för styrelsen. I svårare fall äger medicinalstyrelsen, därest arrendatorn icke genom meddelad föreställning eller varning låter sig rättas, skilja honom från arrendet.

Avlider arrendator eller önskar han i den ordning, som i arrendekontraktet må vara stadgad, bliva fri från arrendet eller inträda för honom sådana förhållanden, som utgöra hinder för privilegieinnehavare att föreslå apotek, skall anmälan därom göras hos medicinalstyrelsen, som i ty fall, liksom även när arrendator undfått eget apoteksprivilegium eller blivit skild från arrendet, kungör arrendet till ansökan ledigt.

Vid utfärdandet av nämnda kungörelse förelåg jämväl ett av apotekarsocietetens direktion avgivet förslag till förordning angående apoteksarrenden. Den viktigaste olikheten mellan detta senare och medicinalstyrelsens förslag bestod däri, att apoteksinnehavarna fordrade rätt till apotekens utarrenderande icke blott i de fall, styrelsen tänkt sig — således vid hög ålder och sjuklighet — utan även då privilegieinnehavaren råkat på ekonomiskt obestånd. Direktionen uttalade härvid, att »åtskilliga nu gängse apoteksarrenden äro beroende på dylik orsak». Härtill anmärkte medicinalstyrelsen, att det just vore detta slag av arrenden, som givit anledning till de största olägenheterna och de svåraste missbruken. Vidare

hade apotekarsocieteten föreslagit, att apoteksarrenden skulle få avslutas på kortare tid, blott fem år. I avseende härå anförde medicinalstyrelsen, att styrelsen företrädesvis betraktade arrendet såsom ett *surrogat för pensionering*,[1] varför styrelsen redan på grund av denna principiella ståndpunkt måste anse förslaget oantagligt. Styrelsen hade även svårt att inse, huruledes någon verklig ekonomisk fördel för en apoteksinnehavare skulle kunna uppkomma därav, att han sålde sitt varulager för att efter fem år nödgas återköpa detsamma.

Antalet för närvarande utarrenderade apotek i riket samt arrendebeloppen vid desamma framgår av nedanstående tablå:

Apotek	Arrendebelopp (netto)
Skurup	kronor 7,000
Tierp	» 7,500
Morianen i Stockholm	» 9,000
Källmo	» 4,000
Ramnäs	» 7,000
Åseda	» 3,500
Åtvidaberg	» 7,000

Enligt nådigt brev den 7 december 1928 må apoteksinnehavare, i detta fall vederbörande arrendator, som beräknas åtnjuta en nettobehållning av apoteksrörelsen understigande 8,500 kronor för år, kunna erhålla årligt driftbidrag till belopp, motsvarande skillnaden mellan 8,500 kronor och den beräknade årliga nettobehållningen av apoteksrörelsen, dock må sådant bidrag icke utgå med större belopp än 3,000 kronor för år. Huruvida och till vilket belopp driftbidrag skall utgå bestämmes i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t efter förslag av medicinalstyrelsen. Driftbidrag utgår från den del av fonden för apoteksinnehavares pensionering, som i enlighet med vissa i nådigt brev den 31 augusti 1928 meddelade bestämmelser uppstår genom inbetalningar från apoteksinnehavare, vilka efter den 8 augusti 1920 erhållit privilegium å apotek. För närvarande åtnjutes dylikt driftbidrag allenast av en apoteksinnehavare, nämligen av innehavaren av apoteket i Källmo med 3,000 kronor. Någon motsvarande rätt för privilegieinnehavaren att erhålla subvention, då arrendesumman kan anses för låg för att bereda privilegieinnehavaren skälig bärgning, föreligger icke enligt gällande författningar. Emellertid har Kungl. Maj:t på ansökan i ett fall — apoteket i Åseda — tillerkänt privilegieinnehavaren dylik subvention, för närvarande utgående med 2,500 kronor.

Enligt nådigt brev den 26 november 1926 har förordnats, att privilegium å apotek, som erhållits efter ikraftträdandet av kungörelsen den 27 oktober 1899 angående skyldighet för innehavare av apoteksprivilegier att mot

[1] Kurs. av revisorerna.

pension vid viss ålder avstå privilegierna m. m. och vars innehavare efter 1925 års utgång uppnått eller uppnår en ålder av 70 år, skall av innehavaren avstås. Apoteksinnehavare, som i enlighet med vad sålunda förordnats avstått sitt privilegium, erhåller under sin återstående livstid från fonden för apoteksinnehavares pensionering en årlig pension av 6,000 kronor.

Revisorernas uttalande.

De tidigare påtalade olägenheterna av apotekens utarrendering hava genom de i ovannämnda kungörelse den 10 juli 1914 meddelade bestämmelserna otvivelaktigt minskats. Dock torde alltjämt den befogade anmärkningen kunna framställas, att risk föreligger för att apoteksarrendatorn för att uppbringa inkomsten av apoteksrörelsen kan frestas att till förfång för allmänheten inskränka på de för apotekets hållande i gott stånd nödiga utgifterna.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen för bestämmelserna i kungörelsen den 10 juli 1914 förutsättas i de fall, då utarrendering äger rum, liknande förhållanden föreligga som då en statstjänsteman anses skyldig att i förtid avgå med pension. Utarrenderingen av apoteken synes också numera icke hava någon annan uppgift, än att i förekommande fall bereda möjlighet till förtidspensionering av vederbörande apoteksinnehavare. Enligt revisorernas mening är en dylik form för beredande av pension icke tillfredsställande ur det allmännas synpunkt. Det synes därför önskvärt, att apoteksarrendena helt avvecklas samt att i samband därmed särskilda bestämmelser om förtidspensionering för apoteksinnehavare varda meddelade.

§ 18.

Utbetalt kallortstillägg till landshövdingarna i Västerbottens och Norrbottens län.

I proposition nr 183 till 1925 års riksdag angående ny definitiv löneregglering för landshövdingarna och befattningshavare vid länsstyrelserna m. m. föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, bland annat, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, från och med den 1 juli 1925 skulle, med vissa närmare angivna undantag, äga tillämpning å landshövdingarna, varvid de skulle inordnas bland de tjänstemän, som avses i 3 kap. uti samma avlöningsreglemente. Härvid skulle även landshövdingarna bliva underkastade den i löneplanen givna fördelningen i dyrortsgrupper samt å kallort komma i åtnjutande av kallortstillägg. I skrivelse nr 333 anförde riksdagen i anledning av ovanberörda proposition bland annat.

Vad härefter angår de för landshövdingarna föreslagna *kontanta avlöningsbeloppen*, har riksdagen först upptagit till behandling frågan, huruvida, på sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit, avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, den 22 juni 1921 bör å dem tillämpas eller

huruvida icke, såsom innevarande års riksdag beslutat i fråga om vissa befattningshavare vid universiteten, ett särskilt löneschema bör för dem utarbetas och särskilda avlöningsbestämmelser komma till tillämpning. Riksdagen har härvid kommit till den slutsatsen, att den i avlöningsreglementet intagna löneplanen icke lämpar sig för landshövdingarna, och synes riksdagen flertalet av reglementets bestämmelser, därest de skulle gälla för landshövdingarna, komma att sakna reellt underlag. Riksdagen vill särskilt framhålla, att då, på sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit och riksdagen, enligt vad nedan omförmäles, beslutat, landshövdingarna även hädanefter skola bibehållas vid dem tillkommande förmån av fri boställslägenhet ävensom statsbidrag till boställslägenhetens uppvärmning — faktorer, som i relativt hög grad inverka på frågan, till vilken dyrortsgrupp vederbörande residensstad är hänförd — en differentiering i löneförmånerna med hänsyn till placeringsorten näppeligen synes riksdagen vara motiverad beträffande nu ifrågavarande befattningshavare.

I anslutning till nämnda uttalande fastställde riksdagen en särskild lönestat samt särskilda avlöningsbestämmelser för landshövdingarna. Enligt denna lönestat bestämdes avlöningen till landshövdingarna i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län till 23,500 kronor samt till landshövdingarna i övriga län till 21,000 kronor, varjämte avlöningsstatens slutsumma fastställdes till 509,000 kronor (2 × 23,500 + 22 × 21,000). Gällande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med den 1 juli 1925 fastställda avlöningsförmånerna för landshövdingar återfinnas i kungl. brev den 26 juni 1925 (jämför statsliggaren för budgetåret 1930/1931 sid. 213). I dessa avlöningsbestämmelser har icke upptagits något stadgande om rätt till kallortstillägg för å kallort bosatta landshövdingar.

Vid sin granskning av länens räkenskaper hava revisorerna uppmärksammat att å femte huvudtitelns anslag till avlöning åt landshövdingarna årligen från och med den 1 juli 1925 utbetalts till vardera av landshövdingarna i Västerbottens och Norrbottens län 21,060 respektive 21,195 kronor mot i staten fastställda 21,000 kronor. Skillnaden mellan de utbetalda beloppen och de i staten fastställda utgör i Västerbottens län 60 kronor och i Norrbottens län 195 kronor eller samma belopp, varmed kallortstillägg utgår till befattningshavare med nyreglerad lön, bosatt i Umeå respektive Luleå.

Revisorernas uttalande.

Då landshövding, enligt vad som framgår av ovanstående redogörelse för i ämnet gällande bestämmelser och förarbetena till desamma, icke är berättigad till kallortstillägg, föreligga i de här påpekade två fallen felaktiga utbetalningar, å vilka revisorerna velat fästa vederbörandes uppmärksamhet.

§ 19.

Arvode vid exekutiva auktioner å fast egendom.

Enligt 97 § i utsökningslagen skall auktion å utmätt fast egendom förrättas av överexekutor, där ej i 98 § annorledes stadgas. I sistnämnda lagrum föreskrives bland annat att å landet gäldenär äger bestämma, om

auktion å fast egendom skall hållas å landskansliet eller å tingsställe i orten. Uppgiver gäldenären annat ställe i orten, må ock auktionen där hållas, om överexekutor prövar stället lämpligt. Skall auktionen hållas på annat ställe än landskansliet, förrättas densamma av den, som överexekutor för sådant ändamål till förrättningsman särskilt förordnar.

Enligt kungörelsen den 10 oktober 1890 angående ändrade bestämmelser rörande arvode för auktion å utmätt fastighet på landet med däri genom kungörelse den 14 december 1917 vidtagen ändring, jämförd med kungörelse den 28 november 1913 angående beräkning av arvode för exekutiv försäljning av fast egendom samt för fördelning av medel, som influtit under tvångsförvaltning av sådan egendom, har stadgats att, då auktion å utmätt fastighet på landet förrättas, skall, utom avgift för protokollet därvid och salubrevet, i arvode för auktionsförrättningen och köpeskillingens fördelning samt all annan åtgärd, efter det värde, som, efter ty i utsökningslagen stadgas, blivit egendomen av utmätningsman åsatt, betalas: då värdet icke överstiger 1,500 kronor 1 1/2 för hundradet och, då det går därför, för överskjutande beloppet från 1,500 till och med 7,500 kronor 1 för hundradet samt från 7,500 kronor och allt vidare 1/2 för hundradet; dock att arvodet ej i något fall får överstiga 500 kronor.

I 1890 års kungörelse stadgades, att detta arvode skulle, då auktionen förrättades å landskansliet, tillfalla landssekreteraren, men eljest auktionsförrättaren.

Kungörelse den 28 november 1913 föreskriver vidare, att, där auktion hållits, men försäljning icke kommit till stånd, arvode skall utgå med hälften av det belopp, som skolat gäldas, om egendomen blivit såld.

Jämlikt 36 § i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, är befattningshavare med nyreglerad lön pliktig att underkasta sig reglementets föreskrifter och villkor samt särskilda av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade föreskrifter ävensom minskning i eller upphörande av extra inkomster, som kunna medfölja befattning eller utgå för bestyr i sammanhang härmed. Då ny löneregler ing från och med den 1 juli 1925 genomfördes för länsstyrelsernas tjänstemän, stadgades i kungl. brev den 31 juli samma år,

att landskamrerarna förut tillkommande andel av provisionen å landstingsmedel, vägskatt och försäkringsavgifter m. fl. medel skulle, så snart vederbörliga konti avslutats för året, i länsräkenskaperna omföras till riksstatens inkomsttitel »Diverse inkomster»;

att den förut till befattningshavare vid vissa länsstyrelser utgående ersättning för bestyret med allmänningsskogarnas ekonomiska förvaltning skulle redovisas i länsräkenskaperna på enahanda sätt som ovan föreskrivits i fråga om provisionsandel;

att med undantag för expeditionslösen även övriga sportler, som före den 1 juli 1925 tillkommit befattningshavare vid länsstyrelserna, skulle

redovisas till länsstyrelserna och i länsräkenskaperna bokföras å titeln »Diverse inkomster»;

att till länsräkenskaperna skulle såsom verifikationer fogas kungörelser, auktionsprotokoll och andra handlingar, varigenom sportlernas belopp behörigen styrktes.

Vidare föreskrevs genom kungl. brev den 12 juni 1925 att beträffande ordinarie landssekreterare och landskamrerare, som överginge till den nya lönestaten, skulle gälla, att den, vilkens sammanlagda avlöning, tillfällig löneförbättring däri inbegripen, i medeltal under åren 1920—1924 jämte under samma tid i medeltal uppburna sportler, överstege vederbörandes avlöning, däri inberäknad avlöningsförstärkning, för budgetåret 1925/1926, skulle tilldelas personligt lönetillägg, motsvarande berörda överskott, dock högst 5,400 kronor för år räknat, med iakttagande, att det sålunda bestämda särskilda lönetillägget skulle avskrivas: med en niondel från och med den 1 juli 1926, med ytterligare en niondel å det ursprungliga beloppet från och med den 1 juli 1927 o. s. v., så att hela beloppet vore avskrivet med utgången av juni månad 1934.

I sitt den 11 maj 1923 avgivna förslag till ny definitiv löneregleringförbefattningshavare vid länsstyrelserna erinrade 1902 års löneregleringskommitté om, att efter förevarande sportlers indragning till statsverket landssekreterarna icke finge samma ekonomiska intresse som förut av att själva förrätta de exekutiva fastighetsauktionerna. Enligt kommitténs mening torde det dock kunna förväntas, att detta icke skulle få till följd, att nämnda besvärliga och särskilt ansvarsfulla förrättningar skulle komma att i mindre utsträckning än hittills förrättas av landssekreterarna.

På grundval av från länsstyrelserna införskaffade uppgifter beträffande de exekutiva auktioner, som utlysts i 1930 års länskungörelser, hava revisorerna upprättat nedanstående tablå:

Län	Antal exekutiva auktioner	Antal exekutiva auktioner förrättade å landskansliet	Antal exekutiva auktioner förrättade å annan plats än landskansliet							Auktionsarvode till länsstyrelsens befattningshavare	
			av landssekreterare	av länsassessor	av länsnotarie	av landsfogde	av landsfiskal (stadsfiskal)	av annan person	Summa		
Stockholms	302	275	—	—	—	26	1	—	27	—	—
Uppsala	32	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	21	8	—	6	7	—	—	—	13	1,756	30
Östergötlands	16	7	—	4	4	1	—	—	9	2,243	80
Jönköpings	36	20	—	12	4	—	—	—	16	1,870	—
Kronobergs	26	13	—	—	—	13	—	—	13	—	—
Kalmar	34	11	—	—	—	23	—	—	23	—	—
Gotlands	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	36	23	—	—	—	13	—	—	13	—	—
Kristianstads	81	7	—	—	15	59	—	—	74	2,052	50
Malmöhus	159	3	—	—	76	80	—	—	156	9,465	75
Hallands	16	9	5	1	1	—	—	—	7	1,023	—
Göteborgs och Bohus	52	51	—	—	—	1	—	—	1	—	—
Älvsborgs	39	24	—	—	15	—	—	—	15	1,266	53
Skaraborgs	28	25	—	3	—	—	—	—	3	325	50
Värmlands	54	42	—	—	5	5	1	1	12	245	—
Örebro	38	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands	16	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs	36	8	—	—	1	25	—	2	28	370	—
Gävleborgs	55	24	—	—	—	31	—	—	31	—	—
Västernorrlands	97	22	—	75	—	—	—	—	75	4,968	50
Jämtlands	93	92	—	—	—	—	1	—	1	—	—
Västerbottens	76	50	26	—	—	—	—	—	26	1,834	50
Norrbottens	50	47	—	—	3	—	—	—	3	436	—
Summa	1,398	852	31	101	131	277	3	3	546	27,857	38

Av den gjorda utredningen framgår att i flera län de exekutiva auktionerna i regel hållits å landskansliet. Så t. ex. har i Uppsala, Gotlands, Örebro och Västmanlands län samtliga dylika auktioner hållits å landskansliet samt i Göteborgs och Bohus län av 52 auktioner 51 hållits å landskansliet och 1 å annan plats, i Skaraborgs län av 28 auktioner 25 å landskansliet och 3 å annan plats, i Jämtlands län av 93 auktioner 92 å landskansliet och 1 å annan plats och i Norrbottens län av 50 auktioner 47 å landskansliet och 3 å annan plats.

I andra län däremot hava dylika auktioner i stor utsträckning hållits å annan plats än landskansliet. Så hava exempelvis i Malmöhus län av 159 auk-

tioner endast 3 hållits å landskansliet och 156 å annan plats, i Kristianstads län av 81 auktioner 7 å landskansliet och 74 å annan plats och i Västernorrlands län av 97 auktioner 22 å landskansliet och 75 å annan plats. I Malmöhus och Stockholms län hava de flesta av de å annan plats än landskansliet hållna auktionerna varit förlagda till tingsställe i vederbörande residensstad.

Av tablån inhämtas vidare, att av de å annan plats än landskansliet förrättade auktionerna sammanlagt 263 hållits av hos länsstyrelsen anställda befattningshavare. Dessa hava i arvode härför uppburit 27,857 kronor 38 öre. Endast i två länsstyrelser hava landssekreterare tjänstgjort såsom auktionsförrättare, nämligen i Hallands län, där landssekreteraren för 5 auktioner uppburit tillhopa 913 kronor, samt i Västerbottens län, där landssekreteraren för 26 auktioner uppburit i arvode 1,834 kronor 50 öre. Den sistnämnde har därjämte uppburit i kungl. brevet den 12 juni 1925 omförmält personligt lönetillägg, i vilket bland annat ingår ersättning för mistad auktionsprovision.

Av länsassessorer hava förrättats sammanlagt 101 auktioner, därav i Jönköpings län 12 med ett sammanlagt arvode av 1,535 kronor och i Västernorrlands län 75 auktioner med ett sammanlagt arvode av 4,968 kronor 50 öre.

Åt länsnotarierna hava anförtrotts tillhopa 131 auktioner, därav icke mindre än 76 i Malmöhus län, för vilka sistnämnda uppburits tillhopa 9,465 kronor 75 öre.

I förbigående må nämnas att landsfogdarna, vilkas tjänster dock icke äro nyreglerade, hållit sammanlagt 277 auktioner, av vilka 80 komma på Malmöhus län med ett totalarvode av 10,491 kronor 79 öre och 59 på Kristianstads län med ett totalarvode av 7,337 kronor. I detta sammanhang kunna revisorerna icke underlåta att fästa uppmärksamheten på att landsfogdarna i Kalmar och Kopparbergs län vid vissa tillfällen i samband med auktionsförrättning företagit tjänsteresa, för vilken uppburits resekostnads- och traktamentsersättning av statsmedel.

Såvitt revisorerna kunna finna hava befattninghavare vid länsstyrelserna för hållande av auktion, varom här är fråga, icke åtnjutit någon tjänstledighet eller fått vidkännas något löneavdrag.

Revisorernas uttalande.

Den ovan lämnade redogörelsen synes giva vid handen, att inom vissa län exekutiva auktioner hållits å annan plats än landskansliet i större utsträckning, än vad som av förhållandena varit påkallat. Visserligen äger, såsom förut framhållits, gäldenär bestämma om exekutiv auktion skall hållas å landskansliet eller å tingsställe i orten, men när exempelvis i ett så vidsträckt län som Norrbottens nära nog samtliga försäljningar av ifrågavarande slag kunnat försiggå å landskansliet, synes det svårt att förklara, varför ej samma förhållande skulle kunna råda i Malmöhus län. Några sakliga skäl för att, såsom skett i Stockholms och

Malmöhus län, förlägga auktionen till tingshuset i residensstaden i stället för till landskansliet torde näppeligen kunna åberopas. På grund av denna anordning har emellertid vederbörande tjänsteman gottgjort sig arvode för förrättningen.

Såsom förut omtalats hava i de fall, befattningshavare vid länsstyrelser förrättat exekutiv auktion på annan plats än å landskansliet, de ansett sig berättigade uppbära auktionsprovision. Såvitt revisorerna kunna finna står detta icke i överensstämmelse med det ovan åberopade stadgandet i gällande avlöningsreglemente. Meningen med berörda stadgande var uppenbarligen, att alla slag av sportler eller extra inkomster, som härflöte av tjänsten eller av därmed sammanhängande bestyr skulle bortfalla. Särskilt anmärkningsvärt förefaller det, att, såsom i ett fall skett, en landssekreterare, vilken uppbär ersättning för mistade sportler, därjämte tillgodogör sig auktionsarvode.

Därest, tilläventyrs författningens innebörd i nu förevarande avseende skulle anses oklar, synes det revisorerna nödvändigt, att denna oklarhet snarast möjligt undanröjes, på det att för framtiden auktionsarvoden icke må utgå till länsstyrelsernas tjänstemän.

Slutligen vilja revisorerna ifrågasätta, huruvida icke i sådana fall, då exekutiva auktioner — vare sig på begäran av gäldenär eller eljest — skola hållas å annan plats än landskansliet, såsom auktionsförrättare företrädesvis böra förordnas länsstyrelsens egna befattningshavare.

§ 20.

Ersättning till tillförordnade häradsskrivare.

Vid 1917 års omorganisation av fögderiförvaltningen fastställdes häradsskrivares avlöning till lön 2,600 kronor, tjänstgöringspenningar 1,000 kronor samt förvaltningsbidrag med 150 kronor för varje påbörjat 5,000-tal av folkmängden i fögderiet, ävensom två ålderstillägg, varje om 500 kronor, att åtnjutas efter 5 respektive 10 års tjänstgöring. Häradsskrivarna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län åtnjuta dessutom ortstillägg om 200 kronor. Utöver nämnda i stat fastställda avlöningsförmåner utgår till häradsskrivare tillfällig löneförbättring med 850 kronor, därav 550 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar, ävensom dyrtidstillägg efter för icke nyreglerade verk gällande grunder. Med tillämpning av det för år 1931 gällande procenttalet för dyrtidstillägg samt med utgångspunkt från att förvaltningsbidraget i medeltal utgör 1,157 kronor uppgår den sammanlagda begynnelseavlöningen för häradsskrivare till 7,289 kronor.

Vidare äger häradsskrivare uppbära vissa sportler, såsom provision för debitering av landstingsmedel, vägskatt och vissa försäkringsavgifter, debetsedellösen, ersättning för upprättande av röstlängder, pensionsförteckningar, arbetsgivarförteckningar och vägfyrktalslängder m. m. samt expeditionslösen ävensom för upprättande av avskrifter av taxeringslängder.

Enligt vad som framgår av 1924 års uppbördssakkunnigas den 30 juni 1929 avgivna betänkande (sid. 117) utgjorde häradsskrivarnas nämnda sportelinkomster under åren 1923—1925 i medeltal 12,870 kronor. Då häradsskrivarna därjämte uppbära ersättning för taxeringsuppdrag, vilken för nämnda tid beräknats till i medeltal 1,471 kronor per år, uppgick sålunda den sammanlagda medelinkomsten av extra inkomster i tjänsten och taxeringsuppdrag till 14,341 kronor. Utgifterna för tjänstebiträden, expenser och expeditionsrum m. m. för samma tid utgjorde i medeltal för varje häradsskrivare 7,838 kronor (5,859 + 1,979). Endast i ett fall förslogo icke de extra inkomsterna i tjänsten till täckande av utgifter och beräknade kostnader för tjänsten. Lade man i detta fall till arvodet för taxeringsuppdrag, uppstode dock ett överskott även här. Enligt de sakkunnigas utredning hade sålunda icke i något fögderi uppstått underskott, och överskotten hade fördelat sig på följande sätt:

för	1	häradsskrivare	högst	1,000	kronor
»	3	»	1,001—	2,000	»
»	6	»	2,001—	3,000	»
»	10	»	3,001—	4,000	»
»	14	»	4,001—	5,000	»
»	16	»	5,001—	6,000	»
»	21	»	6,001—	7,000	»
»	13	»	7,001—	8,000	»
»	13	»	8,001—	9,000	»
»	7	»	9,001—	10,000	»
»	5	»	10,001—	11,000	»
»	4	»	11,001—	12,000	»
»	3	»	över	12,000	»

Till jämförelse torde böra framhållas att den av 1909 års kommitté för omorganisation av fögderiförvaltningen gjorda utredningen i nämnda hänseende (betänkande den 27 augusti 1912, sid. 159) gav vid handen, att för 15 häradsskrivare de extra inkomsterna för år 1909, i vilka dock ej ingingo ersättning för taxeringsuppdrag, upprättande av röstlängder, pensionsförteckningar och arbetsgivarförteckningar, icke räckt till täckande av de med tjänsten förenade utgifterna, under det att för 103 häradsskrivare överskott uppstått och att detta utgjort

för	33	häradsskrivare	högst	500	kronor
»	28	»	501—	1,000	»
»	22	»	1,001—	1,500	»
»	10	»	1,501—	2,000	»
»	7	»	2,001—	3,000	»
»	3	»	mera än	3,000	»

Den behållna inkomsten av extra inkomster i tjänsten och taxeringsuppdrag för åren 1923—1925 uppgick således enligt 1924 års uppbördssakkunnigas ovanberörda utredning i medeltal till 6,503 kronor. Därest till nämnda belopp 6,503 kronor lägges häradsskrivares begynnelseavlöning, beräknad på sätt nyss nämnts, skulle den sammanlagda inkomsten — däri icke inräknat eventuellt ålderstillägg och ortstillägg — uppgå till i medeltal 13,792 kronor.

I anledning av ifrågasatt omorganisation av fögderiförvaltningarna förordnades genom kungl. cirkuläret den 30 november 1923 att, då ledighet uppstod å häradsskrivartjänst, finge, intill dess annorledes förordnades, åtgärd för tjänstens återbesättande icke vidtagas utan särskild föreskrift av Kungl. Maj:t. Efter utfärdandet av nämnda cirkulär har ledig häradsskrivartjänst icke besatts med ordinarie innehavare. Till den som förordnades uppehålla ledig häradsskrivartjänst utgick samtliga med den lediga tjänsten förenade löneförmåner med undantag av ett belopp, motsvarande vad ordinarie innehavare av tjänsten skulle hava att erlägga såsom avgift för egen pensionering (s. k. full lön). Genom kungl. cirkuläret den 15 maj 1931 upphävdes nämnda cirkulär av den 30 november 1923 och förordnades för tillämpning tills vidare och intill dess annorlunda föreskreves, att, då ledighet uppstode å häradsskrivartjänst, länsstyrelsen skulle kungöra befattningen till ansökan ledig och därvid tillkännagiva, att befattningen komme att tillsättas endast medelst förordnande tills vidare, med rättighet för den till häradsskrivartjänstens bestridande förordnade att uppbära de med tjänsten förenade löneförmånerna med undantag av ett belopp, motsvarande vad ordinarie innehavare av tjänsten skulle hava att erlägga för egen pensionering. Enligt denna föreskrift äga de tillförordnade häradsskrivarna att uppbära jämväl de med tjänsten förenade sportelinkomsterna.

Av de i staten för fögderiförvaltningarna upptagna 119 häradsskrivartjänsterna uppehöllos den 1 januari 1931 icke mindre än 42 på förordnande.

I sitt den 30 juni 1929 avgivna betänkande angående åtgärder för åvägabringande av en rationell skatteuppbörd hava 1924 års uppbördssakkunniga bland annat föreslagit, att uppbördsmyndighet, vilken jämväl skulle ombesörja debiteringen, skulle vara i Stockholm överståthållarämbetet för uppbördsärenden, i Göteborg och Malmö magistraten genom en under magistraten lydande uppbördsförvaltning samt i länen i övrigt länsstyrelsen genom en inom landskontoret inrättad uppbördsavdelning. De sakkunniga hava härvid utgått från att de nuvarande ordinarie häradsskrivarna, vilka vid den nya organisationens genomförande icke uppnått 60 års ålder skulle överflyttas å sådan tjänst inom den nya organisationen, som kunde anses närmast motsvara häradsskrivartjänst, d. v. s. aktuarie- eller häradsskrivartjänst. Ordinarie häradsskrivare, som uppnått 60 år, skulle överföras till indragningsstat.

Nämnda befattningar inom den nya organisationen skulle placeras i lönegrad B 22, i vilken lönegrad begynnnelselönen å D-ort är 6,168 kronor. Med tillämpning av det för år 1931 gällande procenttalet för dyrtidstillägget skulle sammanlagda begynnelseavlöningen uppgå till 6,908 kronor. Häradsskrivarna förut tillkommande extra inkomster i tjänsten skulle i mån de icke upphörde ingå till statsverket.

Ehuru någon ovillkorlig rätt icke förelåge för ordinarie häradsskrivare att efter förflyttning till någon av de nya tjänsterna åtnjuta ersättning för mistade sportler å förut innehavd tjänst syntes emellertid de sakkunniga billighetsskäl tala för att en viss ersättning beredes häradsskrivarna i likhet med vad som ägde rum beträffande ordinarie landssekreterare och landskamrerare vid genomförande av 1925 års lönereglering för länsstyrelserna, och föreslogo de sakkunniga i sådant avseende ett personligt lönetillägg å högst 5,400 kronor för år, beräknat enligt de grunder som gälla för sådant lönetillägg till landssekreterare och landskamrerare, med iakttagande att det personliga lönetillägget skulle nedskrivas med $^1/_9$ för varje år, så att lönetillägget skulle vara avskrivet efter 9 år. Däremot skulle befattningshavare förordnad å vakant härradsskrivartjänst vid eventuellt överförande å den nya lönestaten icke komma i åtnjutande av dylikt lönetillägg.

I förevarande sammanhang må erinras om att Kungl. Maj:t den 14 juni 1928 — i enlighet med ett av föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet över finansärenden för berörda dag gjort uttalande — angivit vissa riktlinjer vid vikariat å befattning, beträffande vilken något av följande avlöningsreglementen äger tillämpning, nämligen reglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, reglementet den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, reglementet den 20 juni 1920 (nr 493) för tjänstemän vid domänverket samt reglementet den 9 juni 1922 (nr 379) för befattningshavare vid lots- och fyrstaten. Såsom en förutsättning för den högre vikariatsersättningen (s. k. full lön) skulle enligt nyssnämnda uttalande gälla bland annat, att förordnandet beräknades komma att fortfara en mera avsevärd tid framåt. I enlighet härmed skulle dylik ersättning icke utgå i fall, då fråga om den framtida organisationen av ett ämbetsverk kunde förväntas komma att inom jämförelsevis kort tid underställas Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning, liksom ej heller då det kunde anses sannolikt, att viss befattning komme att vid granskning av vederbörande verks organisation eller eljest nedflyttas i lönehänseende eller indragas.

Revisorernas uttalande.

Vid de under de senaste årtiondena före det nya lönesystemets tillämpning företagna löneregleringarna för tjänstemän, som dittills uppburit sportler, har man såsom regel, för den händelse sportlerna icke indragits

till statsverket eller fått bortfalla, i de nya avlöningsvillkoren inryckt bestämmelse, att tjänstemännen skola vara skyldiga att underkasta sig minskning eller upphörande av sportelinkomsterna. Sådan bestämmelse meddelades ock, då nu gällande lönereglering för häradsskrivare år 1917 beslutades.

I samband med det nya lönesystemets genomförande blevo tidigare förekommande sportler fråntagna tjänstemännen. Det ligger i sakens natur, att häradsskrivarna eller de tjänstemän, som vid en omorganisation av fögderiförvaltningen komma att ersätta nämnda tjänstemän, vid en blivande lönereglering komma att få vidkännas en indragning av sportelinkomsterna. Det torde därför kunna ifrågasättas, huruvida icke skäl föreligga att redan nu en reducering av sportelinkomsterna kommer till stånd i fögderier, där häradsskrivartjänsterna äro vakanta. Detta synes desto mera berättigat, som de å sistnämnda tjänster förordnade befattningshavarna enligt omförmälda cirkulär den 15 maj 1931 tillerkänts en relativt gynnsam ställning i lönehänseende.

Häradsskrivarnas extra inkomster i tjänsten äro liksom förvaltningsbidrag avsedda till bestridande av utgifter för tjänstebiträden, tjänsteresor och tjänstelokal samt expenser i övrigt. Enligt uppgift i nämnda uppbördssakkunnigas betänkande (sid. 117) förslogo de extra inkomsterna i tjänsten endast i ett fögderi icke till täckande av utgifter och beräknade kostnader för tjänsten. Tillägges emellertid i detta fall arvodet för taxeringsuppdrag, uppstår dock ett överskott även här. Förvaltningsbidraget har således endast i ett fall måst tagas i anspråk för utgifter i tjänsten. Med hänsyn till nu angivna förhållanden synes revisorerna den omtalade reduceringen av sportelinkomsterna för tillförordnade häradsskrivare exempelvis kunna ske på det sätt, att deras inkomster av tjänsten minskas med ett belopp, som motsvarar det i staten fastställda förvaltningsbidraget. Skulle det inträffa, att extra inkomsterna i tjänsten icke förslå till täckande av utgifter i tjänsten, torde vederbörande efter särskild framställning kunna av det indragna förvaltningsbidraget få uppbära ett belopp motsvarande den sålunda uppkomna bristen.

Givetvis kunna även andra utvägar erbjudas för åstadkommande av den här avsedda regleringen av tillförordnade häradsskrivares sportelinkomster. Revisorerna hava med det ovan anförda allenast velat fästa uppmärksamhet vid berörda förhållanden och angiva ett av de sätt, varpå den åsyftade regleringen skulle kunna vinnas.

§ 21.

Flyttningsersättning till tillförordnade häradsskrivare.

Enligt 27 § i avlöningsreglementet skall tjänsteman, då han utan egen ansökning eller därom uttryckt önskan förflyttas från en tjänstgöringsort till en annan eller eljest ålagts förändrad bostadsort eller då han till följd

av befordran eller förordnande att uppehålla högre tjänst nödgats flytta till annan ort än den förutvarande tjänstgöringsorten, vara berättigad erhålla skälig ersättning för flyttningskostnad samt för den ökade utgift, som för honom må hava uppstått därigenom, att han måst vidkännas kostnad för bostad å såväl den gamla som den nya tjänstgöringsorten, allt enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar. Paragrafen har i huvudsak tillkommit på förslag av kommunikationsverkens lönekommitté, som i sitt den 20 februari 1919 avgivna betänkande härutinnan bland annat anförde följande: »Anledningen till att kommittén funnit sig böra förorda, att ersättning för flyttningskostnad skall gäldas av verket, jämväl då tjänsteman befordras eller förordnas att bestrida högre tjänst, är den, att på grund av de avsevärda kostnader, som en flyttning medför, en del tjänstemän, särskilt om de hava familj, eljest måste avhålla sig från att söka befordran eller förordnande å högre befattning, varav flyttning till annan ort skulle föranledas. Förutom att härigenom sker dem själva orättvisa så till vida, att de i nämnda hänseende komma att ligga under i konkurrensen med sina kamrater, måste det ligga i verkets intresse att ekonomiska hänsyn icke hindra dugande tjänstemän att söka befattningar eller förordnanden, för vilka de äro väl skickade. Den omedelbara ökning i avlöning, som en befordran eller än mera ett förordnande bereder tjänstemannen, är merendels så ringa, att denna ökning i inkomster icke i och för sig kan utgöra vederlag för flyttningskostnaderna, varjämte även måste beaktas, att flyttning från en ort ofta är förenad med uppoffrande av privata ekonomiska intressen för tjänstemannen.»

Vid sin granskning av länens räkenskaper hava revisorerna uppmärksammat, att flyttningsersättning i flera fall utgått till tjänstemän vid länsstyrelserna, som förordnats att tills vidare vara häradsskrivare. Så har till exempel till en andre länsbokhållare, som den 14 februari 1930 förordnats att tillsvidare vara häradsskrivare i Laholms fögderi i succession efter den ordinarie häradsskrivaren, vilken förordnats att tills vidare vara häradsskrivare i Svartsjö fögderi, utgått ersättning för flyttning från Kristianstad till Halmstad med 865 kronor 20 öre. Av nämnda belopp utgöra 341 kronor 25 öre ersättning för den merutgift, som uppstått därigenom att han nödgats under samma tid erlägga hyra för bostad i såväl Kristianstad som Halmstad.

Sedan nämnde ordinarie häradsskrivare på därom gjord framställning genom beslut den 25 juli 1930 entledigats från och med den 1 december 1930 från förordnandet att tills vidare vara häradsskrivare i Svartsjö fögderi, bestämdes i samband härmed att det för sagda länsbokhållare meddelade förordnandet såsom häradsskrivare i Laholms fögderi skulle från samma dag upphöra. I anledning av att den sistnämnde på grund av förordnande att från och med den 1 januari 1931 tills vidare vara häradsskrivare i Södersysslets fögderi flyttat från Halmstad till Säffle har till honom utbetalts ytterligare ersättning för flyttningskostnad med 2,034

kronor 50 öre, varav 854 kronor 15 öre utgjorde ersättning för den merutgift, som uppstått därigenom att han nödgats under samma tid förhyra bostad i såväl Halmstad som Säffle.

Till landskontorister, som erhållit förordnande att tills vidare vara häradsskrivare, har även enligt vad revisorerna uppmärksammat utgått flyttningsersättning. Däremot har dylik ersättning icke utgått till förste länsbokhållare för kostnad för flyttning på grund av förordnande å häradsskrivartjänst. Orsaken till att flyttningsersättning i nämnda fall icke utgått torde vara att söka i den omständigheten att för sådan befattningshavare meddelat förordnande att tills vidare vara häradsskrivare icke ansetts innebära förordnande att uppehålla högre tjänst.

Revisorernas uttalande.

Av det anförda framgår, att befattningshavare i vissa lönegrader vid länsstyrelserna, vilka förordnats att tills vidare vara häradsskrivare, tillerkänts ersättning för kostnad vid flyttning till annan tjänstgöringsort. Utan att närmare ingå på frågan, huruvida flyttningsersättning över huvud taget bör utgå vid förordnande å oreglerad befattning, vilja revisorerna framhålla, att det såsom särskilt skäl för att flyttningsersättning borde utgå vid förordnande å högre tjänst angivna förhållandet, att den omedelbara ökningen i avlöningen, som en befordran eller än mera ett förordnande beredde tjänstemannen, merendels vore så ringa, att denna ökning i inkomster icke i och för sig kunde utgöra vederlag för flyttningskostnaderna, icke föreligger vid förordnanden, varom här är fråga. Med hänsyn till den gynnade ställning, som, på sätt framgår av vad revisorerna anfört under § 38, t. f. häradsskrivare intaga i avlöningshänseende, kan det icke anses oskäligt betungande för dem, om de själva få vidkännas eventuella flyttningskostnader.

Vad slutligen angår den i det föregående berörda ersättningen till en andra länsbokhållare för två flyttningar under mindre tid än ett år, vill det synas revisorerna att, då den senare flyttningen var föranledd av att den ordinarie häradsskrivaren — efter en kortare tids förordnande å annan häradsskrivartjänst — på egen begäran återgick till sin ordinare tjänst, kostnaden för denna flyttning under alla förhållanden icke bort påvila statsverket.

§ 22.

Kostnaderna för lappfogdarnas och deras biträdens resor.

Vid sin granskning av länsstyrelsernas räkenskaper för budgetåret 1930/1931 hava revisorerna uppmärksammat, att kostnaderna för lappfogdarnas och deras biträdens resor uppgått till avsevärda belopp.

Av nedanstående sammanställning framgår närmare den utbetalda ersättningen för ifrågavarande resor under nämnda budgetår:

Jämtlands län:			
1 lappfogde		kr.	4,800: 38
Västerbottens län:			
1 lappfogde	kr. 9,956: 33		
1 lapptillsyningsman	» 4,886: 46		
1 d:o	» 5,260: 36		
1 d:o	» 5,225: 35		
1 d:o	» 4,727: 61	»	30,056: 11
Norrbottens län:			
1 lappfogde	kr. 14,312: 49		
1 d:o	» 7,297: 83		
1 biträdande lappfogde	» 6,332: —		
1 d:o d:o [1]	» 1,978: 46		
1 lapptillsyningsman	» 12,843: 60		
1 d:o	» 6,051: 23		
1 d:o	» 5,798: 79		
1 d:o	» 3,453: 31		
1 d:o	» 2,292: 80		
1 d:o	» 4,107: 60		
1 d:o [1]	» 1,442: 97		
1 d:o [1]	» 1,471: 25		
1 d:o [1]	» 611: 70		
1 d:o [1]	» 357: 65	»	68,351: 68
		Summa kr.	[2]103,208: 17

En av 1927 års statsrevisorer (berättelse sid. 39) gjord sammanställning angående kostnaderna för lappfogdarnas verksamhet m. m. under budgetåret 1926/1927 utvisade, att följande ersättningsbelopp utbetalts från femte huvudtitelns allmänna reseanslag under nämnda budgetår:

Jämtlands län	kronor	3,247: 06
Västerbottens »	»	43,047: 58
Norrbottens »	»	47,523: 72
	Summa kronor	93,818: 36

Utöver nämnda ersättning utbetaltes under samma budgetår i Norrbottens län ytterligare 3,057 kronor 76 öre från Norrbottens lappfond.

Beträffande kostnaden för lappfogden i Västerbottens län och hans biträden gjorde revisorerna bland annat följande uttalande:

Revisorerna hava icke kunnat undgå att finna, att kostnaderna för den av lappfogden och hans biträden inom Västerbottens län utövade verksam-

[1] Tillfälligt anställd personal.

[2] Av nämnda belopp hava 95,714: 92 kronor utbetalts från femte huvudtitelns allmänna reseanslag samt 7,493: 25 kronor från Norrbottens lappfond.

heten äro oproportionerligt stora i betraktande av de arbetsuppgifter, som åligga dem. Framför allt äro personalens resekostnader påfallande höga. Det synes revisorerna nödvändigt att sådana anordningar vidtagas, att för framtiden dessa kostnader hållas inom rimliga gränser.

Från och med innevarande budgetår hava kostnaderna för lappfogdarnas och deras biträdens resor utbrutits från femte huvudtitelns allmänna reseanslag och gäldas från en i anslaget till ersättningar åt lappfogdar ingående anslagspost å 80,000 kronor till rese- och traktamentsersättningar till lappfogdar och lapptillsyningsmän.

Revisorernas uttalande.

Sedan nämnda uttalande gjordes av 1927 års revisorer, hava kostnaderna för lappfogdarnas och deras biträdens resor visserligen nedgått i Västerbottens län från 43,047 kronor till 30,056 kronor, men däremot hava kostnaderna i Norrbottens län ökats från 50,581 kronor (47,523 kronor 72 öre + 3,057 kronor 76 öre) till 68,351 kronor. Såsom anmärkningsvärt höga måste revisorerna beteckna de till en lappfogde och en lapptillsyningsman i Norrbottens län utbetalda beloppen å respektive 14,312 och 12,843 kronor. Det synes revisorerna nödvändigt, att för nedbringande av de höga resekostnaderna för lappfogdarna och deras biträden åtgärder snarast möjligt vidtagas. Revisorerna vilja ifrågasätta, huruvida icke det för resekostnader åt lappfogdarna och deras biträden avsedda anslaget borde uppföras såsom bestämt anslag samt fördelas mellan de olika länsstyrelserna. Vidare synes, i likhet med vad som redan nu äger rum beträffande dispositionen av motsvarande anslag inom andra förvaltningsgrenar, böra vid budgetårets början hos vederbörande länsstyrelser, med ledning av uppgifterna rörande de resekostnads- och traktamentsbelopp, som under föregående budgetåren förbrukats av respektive befattningshavare, uppgöras en fördelning å de olika befattningshavarna av resemedelsanslaget, sedan likväl en del därav reserverats tillsvidare att framdeles under budgetåret anlitas, i den mån det för den ene eller andre befattningshavaren beräknade totalbeloppet visar sig behöva utökas.

Givetvis kunna även andra utvägar erbjudas för åstadkommande av den här avsedda begränsningen av resekostnaderna. Revisorerna hava med det ovan anförda allenast velat fästa uppmärksamheten vid berörda förhållande och angiva ett av de sätt, varpå den åsyftade begränsningen skulle kunna vinnas.

§ 23.

Användningen av reservationsanslaget till tillfälliga hjälpåtgärder för lindrande av nöd m. m. bland befolkningen i Norrbottens län.

I särskilda vid 1930 års riksdag väckta motioner (I: 43 och II: 92) hemställdes, att riksdagen för budgetåret 1930/1931 måtte av statens inkomster från Loussavaara—Kiirunavaara aktiebolag anvisa ett belopp av 100,000 kronor att tillföras Norrbottens läns hjälpfond.[1] I sitt över motionen

[1] Dennna fonds medel äro hopbragta genom insamling på frivillighetens väg. Fondens behållning uppgick den 31 december 1930 till 604,360 kronor 13 öre.

avgivna utlåtande, nr 159, hemställde statsutskottet, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna, för tillfälliga hjälpåtgärder för lindrande av nöd m. m. bland befolkningen i Norrbottens län anvisa för nämnda budgetår ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor. Utskottet anförde i sitt utlåtande, bland annat, att vad Norrbottens län beträffade ett starkt framträdande behov förelåge av ett särskilt hjälpanslag, som utan alltför bindande bestämmelser kunde av länsstyrelsen i länet anlitas för lindrande av nöd och undanrödjande av andra uppkommande svårigheter bland en i stor utsträckning under synnerligen torftiga och hårda villkor levande länsbefolkning. I en vid utlåtandet fogad reservation hemställdes, att motionerna ej måtte av riksdagen bifallas.

Sedan utskottets hemställan blivit av första kammaren avslagen och av andra kammaren bifallen, hänsköts frågan till gemensam votering, varvid omröstningen utföll med 193 röster för utskottets hemställan mot 143 röster för det i reservationen framställda yrkandet.

Dispositionen av anslaget under budgetåret 1930/1931 framgår av nedanstående tablå.

Bidrag till Övre Finnbygdens belysningsförening u. p. a.		kronor	14,020: —
Bidrag till täckande av förluster på grund av smittsamma sjukdomar bland husdjuren	4,750		
Efter avdrag av ett av landsfiskalen i Korpilombolo distrikt återlevererat belopp	400	»	4,350: —
Bidrag till kurser i snickeri för manlig ungdom på landsbygden		»	1,500: —
Bidrag för lindrande av arbetslöshet i Töre kommun		»	6,000: —
Ersättning för upprättande av kontrakt angående s. k. ängslador inom vissa delar av lappmarken samt för utredning i samband härmed		»	1,376: 54
Bidrag till Norrbottens läns kolonisationsnämnd för anordnande av telefonledning mellan Karnevaara och Granvik		»	300: —
Bidrag till fiskaren K. E. Hansson för täckande av förluster på grund av eldsvåda		»	400: —
		Summa kronor	27,946: 54

Då således under budgetåret 1930/1931 från nämnda anslag utbetalats (netto) sammanlagt 27,946 kronor 54 öre, förelåg den 30 juni 1931 en reservation å anslaget å 72,053 kronor 46 öre.

Enligt vad revisorerna inhämtat ha efter utgången av budgetåret 1930/1931 medel ur ifrågavarande anslag anvisats till byggande av lador å utängar inom Jukkasjärvi och Gällivare socknar med 35,000 kronor samt till täckande av förluster på grund av smittsamma sjukdomar bland husdjuren med ytterligare 7,900 kronor, varjämte tillhopa omkring 5,550 kro-

nor använts till mildrande av nödlägen av mera tillfällig och lokal natur samt andra smärre ändamål, vilka befunnits ömmande och icke haft att påräkna bistånd från annat håll.

Beträffande de större av ovan omförmälda anordningar hava revisorerna från länsstyrelsen inhämtat, bland annat, följande.

Bidrag till Övre Finnbygdens belysningsförening u. p. a. Det bygdeelektrifieringsföretag, som administreras av Övre Finnbygdens belysningsförening, omfattar socknarna Tärendö, Junosuando, Pajala med Muonio kapell samt Korpilombolo. Detta företag är till väsentlig del byggt på naturaprestationsprincipen, och dessa arbeten hade icke i den fordrade utsträckningen kunnat presteras, ifall icke någon bisträckning lämnats. För samtliga övriga socknar bereddes denna hjälp av deras allmänningsfonder, men Korpilombolo, som ingen allmänning har, ansågs böra givas ett handtag på annat sätt, för att icke det stora projektet skulle stranda.

Bidrag till täckande av förluster på grund av smittsamma sjukdomar bland husdjuren. Särskilt i Tornedalen och socknarna därintill har smittsam blodbrist bland hästarna fått en betänklig utbredning, och hästägarna hava, då de äro hänvisade till det gemensamma skogsbetet på somrarna, knappast möjligheter att skydda sina djur för smittan. Härtill kommer att dessa hästägare så gott som undantagslöst äro i fattiga omständigheter. Det torde böra bemärkas, att någon ersättning genom lagstiftning icke är tillförsäkrad för förluster genom ifrågavarande kreaturssjukdom.

Bidrag för lindrande av arbetslöshet i Töre kommun. Detta bidrag, som avsåg byggande av kaj vid Töre och brygga vid Siknäs i Töre socken, gavs i syfte att förebygga en omfattande arbetslöshet i dessa trakter och tjänade ett företag avsett att bliva till gagn och utveckling för kommunikationerna och näringslivet i orten.

Bidrag till byggande av lador å utängar inom Jukkasjärvi och Gällivare socknar. Höet å dessa ängar lämnas nu så gott som undantagslöst utestående i hässjor och köres hem under vinterns lopp i mån av behov. Sådant hö minskar givetvis genom regn och snö betydligt i värde, varjämte fodret ofta förstöres av renar. Förutom att förebygga foderbrist — kreaturshållningen i dessa trakter är ju till väsentlig del baserad på de naturliga ängarna — har med bidraget avsetts att stimulera ladubyggandet och söka bortarbeta fördomen att det icke skulle vara ekonomiskt lönande att uppföra lador på utängarna ävensom att så småningom få bort en eljest aldrig utebliven friktionsanledning mellan bofasta och lappar.

Länsstyrelsen har rörande dispositionen av ifrågavarande medel anfört, bland annat.

Den ledande principen för länsstyrelsen vid handhavandet av denna fond har varit att därur lämna hjälp till självhjälp, giva ett handtag till

stöd för ett ortsgagnande företag av större omfattning, som ej mäktat fram med övriga till buds stående resurser, möjliggöra förebyggande åtgärder mot nöd eller svårigheter. Länsstyrelsen har alltså städse sökt att vid denna hjälpverksamhet undvika ändamål, som falla under fattigvård. Länsstyrelsen vill vidare framhålla, att länsstyrelsen låtit sig angeläget vara att vid användandet av dessa medel gå fram med största sparsamhet och omsorgsfull sovring av ändamålen.

I detta sammanhang har länsstyrelsen beträffande användningen av Norrbottens läns nödhjälpsfond anfört, bland annat, följande.

Med hänsyn till grunden för fondens tillkomst och då detta även eljest synts länsstyrelsen lämpligt, har länsstyrelsen velat reservera fonden för mötande av olyckor av lika ödeläggande natur och har fördenskull velat bringa upp själva fonden till ett för sådant syfte någotsånär betryggande belopp och hålla den därvid. Avkomstmedlen användas, i enlighet med ovan antydda riktlinjer, i huvudsak till hjälpåtgärder på jordbrukets område, exempelvis till bidrag för foderinköp, anskaffande av utsäde och dylikt.

Revisorernas uttalande.

Visserligen hava några direktiv för ifrågavarande anslags användning, utöver de, som må anses ligga i statsutskottets ovannämnda utlåtande, icke blivit av riksdagen meddelade. Då det emellertid torde vara av intresse för riksdagen att erhålla närmare kännedom om huru de av riksdagen anvisade medlen blivit disponerade, hava revisorerna ansett sig böra lämna förestående redogörelse. Vad i ärendet förekommit har icke föranlett någon erinran från revisorernas sida.

SJÄTTE HUVUDTITELN.

Kommunikationsdepartementet.

§ 24.

Vissa kostnadsberäkningar i fråga om järnvägsanläggningen Ulricehamn — Jönköping.

På uppdrag av Borås—Ulricehamns järnvägsaktiebolag upprättade distriktschefen i västra väg- och vattenbyggnadsdistriktet dåvarande majoren A. Asplund år 1925 kostnadsförslag till järnväg från Ulricehamn till Jönköping, vilket kostnadsförslag slutade på ett belopp av — rullande materiel och vissa sidospår inberäknade — 6,174,000 kronor. Sedermera gjordes år 1927 av bolaget framställningar om statslån för den föreslagna järnvägen samt om bistånd till järnvägsarbetena från statens arbetslöshetskommission, varvid bolaget efter omräkning efter rådande prisförhållanden angav totalkostnaden för järnvägen till 6,900,000 kronor.

Sedan ärendet remitterats till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, inkom Asplund med en skrivelse i ämnet, i vilken omförmäldes, hurusom vid renstakning av sträckan Ulricehamn—Strängsered minskningar i massorna vunnits, som ansågos medföra en besparing av 276,400 kronor, ävensom uttalades förhoppning om liknande besparing vid en blivande renstakning av sträckan Strängsered—Jönköping, varför man med skäl kunde antaga, att den senast angivna slutsumman för kostnadsförslaget, 6,900,000 kronor, borde kunna avsevärt minskas.

I den 28 april 1927 avgivet utlåtande anförde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att styrelsen funnit den av bolaget angivna kostnadsberäkningen något knapp och varit betänkt på en mindre kostnadsökning. Denna uppvägdes emellertid genom de besparingar i massor för linjen Ulricehamn—Strängsered, som omförmäldes i distriktschefens nyssberörda skrivelse, vadan med hänsyn härtill den av bolaget angivna kostnaden å 6,900,000 kronor borde kunna godtagas. Vad beträffar förhoppningar på »massbesparingar» för den del av järnvägslinjen, som ännu ej renstakats, kunde i ärendets dåvarande läge dessa förhoppningar ej intagas i närmare beräkning, men de gåve dock styrelsen anledning att nedsätta den beräknade summan till 6,800,000 kronor.

Bolagets framställning om statslån vann icke bifall, men däremot förklarade Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 16 december 1927 hinder icke möta för statens arbetslöshetskommission att med Borås—Ulricehamns järnvägsaktiebolag träffa avtal om utförande genom kommissionens för-

sorg av arbeten intill en beräknad arbetskostnad av högst 3,200,000 kronor å den ifrågasatta järnvägsanläggningen, vilka kommissionen prövade vara för dess verksamhet lämpade — dock under förbehåll att kommissionens åtagande endast finge avse utförande av arbete, som kommissionen med hänsyn till planläggningen och dess ändamålsenliga bedrivande av kommissionens verksamhet funne kunna utföras såsom nödhjälpsarbeten samt under vissa närmare angivna villkor i övrigt.

Sedermera har statens arbetslöshetskommission utfört arbete vid nu nämnda järnvägsanläggning för ett belopp, som vid utgången av budgetåret 1930/1931, uppgick till 2,292,858 kronor, administrationskostnader inräknade. Med anledning av framställning från bolagets sida om medgivande för arbetslöshetskommissionen att i större utsträckning, än tidigare medgivits, utföra arbeten vid järnvägsanläggningen, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 27 november 1931 avgivit utlåtande i ämnet.

Av sistnämnda utlåtande framgår, att Asplund, vilken i egenskap av statens kontrollant vid järnvägsanläggningen lämnat upplysningar i ämnet, uppgivit, att den beräknade kostnaden syntes komma att väsentligen överskridas. Anledningarna härtill angivas i utlåtandet vara dels väsentlig ökning av kostnaderna för markersättningar och skadeersättningar i städerna Ulricehamn och Jönköping, dels ökade kostnader för järnvägens anslutning till Ulricehamns station, dels ökade kostnader med bangårdsanordningar och anslutning i Jönköping, dels i kostnadsförslaget icke upptagna vägportar i de båda städerna och dels en ganska betydlig massökning på några platser, såsom ökad bergförekomst i en del stora skärningar och ökad fyllnad i banken över Tabergsåns mader, där enligt företagen geoteknisk undersökning avsevärt ökade fyllnadsmassor komma att åtgå. Dessutom hava de beräknade enhetsprisen ej kunnat hållas.

Enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens utlåtande kan järnvägsarbetet icke utan arbetslöshetskommissionens medverkan fullföljas.

Revisorernas uttalande.

Revisorerna finna det anmärkningsvärt, att kostnaderna för ifrågavarande järnvägsanläggning icke blivit på ett mera noggrannt sätt på förhand beräknade. Detta gäller särskilt det förhållandet, att bergförekomsten och behovet av ökad fyllnad visat sig vara betydligt större än som angavs vid de utredningar, vilka föregingo järnvägsbyggets igångsättande. Det måste enligt revisorernas mening vara ett oeftergivligt krav att vid företag av denna beskaffenhet och omfattning de uppgjorda kostnadsförslagen, som efter prövning läggas till grund för beviljandet av statsanslag, äro så utförda, att de giva en tillförlitlig ledning vid bedömandet av frågan om den ekonomiska hjälp, som från statens sida kan komma ifråga.

§ 25.

Av byrådirektören G. C. A. Lindencrona till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen försålda möbler.

Genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beslut den 11 februari och den 16 mars 1931 har till byrådirektören hos samma styrelse G. Lindencrona utanordnats tillhopa 450 kronor, utgörande likvid för av Lindencrona till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen försålda möbler. Styrelsens ifrågavarande beslut med därtill hörande handlingar äro av följande lydelse:

Anordning nr 1143. Till G. Lindencrona anordnas etthundra kronor, likvid för dokumentskåp enl. bilagda kvitto:

Avföres under titel: VI B 23 statens fiskehamnar.
Likvideras: genom omföring till ersättande av förskott ..... kronor —
» check å revisorn ..... » 100
» » » posten ..... » —

Säger kronor 100.

Stockholm, kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 11 februari 1931.

G. C. A. Lindencrona. *Fr. Enblom.*

För ett till kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen levererat dokumentskåp av ek, av snickaremästaren Törngren värderat till etthundra kronor, har jag denna dag bekommit detta belopp, kronor 100. Kvitteras. Stockholm den 11 februari 1931. G. C. A. Lindencrona.

Anordning nr 1307. Till G. Lindencrona anordnas trehundrafemtio kronor enl. bilagda räkning för leverans av möbler.

Avföres under titel: VI B 4 expenser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.
Likvideras: genom omföring till ersättande av förskott ..... kronor —
» check å revisorn ..... » 350
» » » posten ..... » —

Säger kronor 350.

Stockholm, kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 16 mars 1931.

G. C. A. Lindencrona *Fr. Enblom.*

Försålda möbler till kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:

1 Åtvidabergs skrivbord av ek med två hutschar	kronor	160
1 bokhylla av ek med 6 skivor	»	110
1 skrivmaskinsbord	»	20
3 stolar av ek	»	60

Säger kronor 350.

Priserna äro satta efter värdering av 1:ste exp.-vakten Kjellén.

Stockholm den 14 mars 1931 *G. C. A. Lindencrona.*
Kvitteras: *G. C. A. Lindencrona.*

Revisorernas uttalande.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Lindencrona i egenskap av föredragande deltagit i styrelsens beslut att till honom utanordna vissa belopp, utgörande likvid för möbler, som av honom försålts till styrelsen. I de av Lindencrona utfärdade kvittona uppgives visserligen att värdering av ifrågavarande möbler verkställts, bland annat av en förste expeditionsvakt inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, men något särskilt värderingsinstrument synes icke hava upprättats. Revisorerna finna redan den omständigheten i och för sig anmärkningsvärd att till grund för beslutet om utanordning till Lindencrona i det ena fallet legat en av en underordnad tjänsteman inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen verkställd värdering av de försålda möblerna. Styrelsens åtgärder i övrigt synas revisorerna ägnade ingiva starka betänkligheter, då Lindencrona såsom befattningshavare inom styrelsen lämnats tillfälle att uppträda såsom leverantör till verket och därtill fått deltaga vid ärendets avgörande.

§ 26.

I.

Debitering och uppbörd av vägskatt.

Vid granskning av Öknebo härads vägkassas räkenskaper för år 1930 hava revisorerna uppmärksammat att i huvudräkenskapen icke finnes angiven vare sig å debetsidan den hos de skattskyldiga utestående vägskatten eller å kreditsidan de avkortade och avskrivna vägskattebeloppen.

Revisorernas uttalande.

Enligt kungl. kungörelse den 26 november 1926 angående väghållningsdistriktens bokföring sådan nämnda författning lyder enligt kungl. kungörelse den 22 oktober 1927 har väghållningsdistrikt att på sätt ett författningen bifogat formulär jämte anvisningar närmare utvisar, föra ordentliga räkenskaper åtföljda av vederbörliga verifikationer. Enligt nämnda formulär skall bland annat finnas upplagd huvudräkenskap med särskild vägskatteredovisning, uppställd på det sätt att å debetsidan skall under rubriken tillgångar bland annat finnas angiven utestående vägskatt hos de skattskyldiga och å kreditsidan, jämte annat, avkortade och avskrivna vägskattebelopp. Revisorerna vilja framhålla vikten av att dessa bestämmelser av vederbörande noggrant iakttagas.

II.

Vid granskning av ovannämnda vägkassas räkenskaper för år 1930 hava revisorerna vidare uppmärksammat, att vägstyrelsen för debitering och uppbörd av vägskatten, på sätt väglagen medgiver, anlitat förtroendemän, vilkas provision å uppbörden i regel uppgått till 2 procent, samt att redovisningen av influtna skattemedel från vissa kommuner

inte alltid synes hava ägt rum omedelbart efter vederbörande uppbördsstämma.

Enligt 63 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet ombesörjer Konungens befallningshavande på vägstyrelsens därom framställda begäran, att vägskatten varder genom vederbörande i sammanhang med kronoskatterna debiterad, indriven och redovisad, på sätt om landstingsmedel är föreskrivet; ägande Konungens befallningshavande jämväl förordna om avskrivning av sådana avgifter till vägkassan, som i anseende till bristande tillgång icke kunnat indrivas. För debiteringen skall vägstyrelsen så fort ske kan och senast före den 1 september till Konungens befallningshavande ingiva uppgift å det belopp, vilket skall såsom vägskatt uttaxeras på de till utgörande därav skyldiga. De väghållningsskyldiga äge dock besluta, att vägskattens debitering, uppbörd och redovisning må överlämnas åt kommunalnämnd, därest överenskommelse därom träffas, eller åt utsedda förtroendemän; skolande i sådant fall debiteringslängd, upprättad för varje till väghållningsdistriktet hörande socken, vara tillgänglig för granskning av de väghållningsskyldiga, där uppbörden sker genom kommunalnämnd, i den ordning om kommunens debiterings- och uppbördslängd är stadgat och, där uppbörden verkställes på annat sätt, minst fjorton dagar före uppbördsstämman å ställe inom socken, som genom kungörelse i socknens kyrka tillkännagives. I fråga om uppbörd och redovisning så ock om indrivning av restantier gälle i tillämpliga delar vad om kommunalutskylder finnes stadgat.

Genom kungl. förordningen den 15 juni 1922 med särskilda föreskrifter angående ersättning för debitering och uppbörd av landstingsskatt m. m. är vidare föreskrivet bland annat att ersättning för debiteringen skall till häradsskrivare utgå med en och två tiondels procent å den del av uppbörden, som ej överstiger etthundratusen kronor och med vissa reducerade procenttal å den del av uppbörden, som överstiger nämnda belopp. Ersättning till landskamrerare skall utgå med femton hundradels procent å den del av uppbörden, som ej överstiger en miljon kronor och med vissa reducerade procenttal beträffande belopp därutöver. Där å äldre stat kvarstående landskamrerare eller häradsskrivare icke är skyldig att underkasta sig minskning i honom tillkommande sportelinkomster, skall ersättning till sådan tjänsteman utgå efter hittills gällande grunder. De till statsverket indragna provisionsandelarna skola utgå med en halv procent. Ersättningen beräknas för varje kalenderår å det belopp, som hos länsstyrelsen bokförts såsom under kalenderåret influtet.

Enligt den ursprungliga lydelsen av 63 § i väglagen ägde de väghållningsskyldiga icke i något fall anlita annat förfaringssätt för vägskattens debitering och uppbörd än att påkalla Kungl. Maj:ts befallningshavandes medverkan. I Kungl. Maj:ts proposition nr 21 till 1905 års riksdag ifrågasattes ingen ändring härutinnan. Riksdagen intog emellertid en

annan ståndpunkt och beslöt den lydelse av 63 §, som den numera äger. I nämnda proposition förekommer en redogörelse för vissa tidigare framlagda förslag till ändrade bestämmelser om vägskattens debitering och uppbörd. Ur nämnda redogörelse tillåta sig revisorerna återgiva följande.

I motion vid 1895 års riksdag hemställdes, att bestyret med vägskattens debitering och uppbörd skulle undantagslöst överflyttas på kommunalnämnderna och verkställas i sammanhang med debitering och uppbörd av kommunalskatten, med rätt för kommunalnämnderna att åtnjuta enahanda uppbördsprovision, som tillkomme kronans uppbördsmän, samt med befogenhet för de väghållningsskyldige att besluta om avskrivning av sådana avgifter till vägkassan, som i anseende till bristande tillgång icke kunnat indrivas. Sedermera — i motioner vid riksdagarna 1896—1900 — föreslogs åter, att det skulle få ankomma på de väghållningsskyldige att vid allmänt sammanträde bestämma, huruvida vägskattens debitering och uppbörd skulle äga rum i sammanhang med kronoskatterna eller på annat sätt, som kunde anses lämpligare, antingen genom vägstyrelsen eller sockenvis genom kommunalnämnderna, på sätt och mot ersättning, varom överenskommelse kunde träffas; och skulle, där uppbörden sålunda komme att verkställas annorlunda än nu vore stadgat, vederbörande åtnjuta samma rätt i avseende å restantiers indrivande, som kommunalnämnd i fråga om resterande kommunalutskylder, ävensom de väghållningsskyldige själva äga besluta om avkortning av vägskatt för bristande tillgång. De skäl, som till stöd för berörda motioner anförts, kunde sammanfattas sålunda:

Det vore både ändamålslöst och olämpligt, att vägskatten, som till största delen åtginge till ersättning åt snöploglagen och på de flesta ställen tillkomme de vägskattebetalande själva, skulle behöva utgivas i sammanhang med kronoutskylderna i början av året, då de skattebetalande vore betungade med utgifter, för att sedermera, efter att hava under en tid av 3—4 månader innestått i vederbörande lantränteri, åter utbetalas till dem, som erlagt skatten. Jämväl för vägstyrelsen, som därvid hade att förskaffa sig Kungl. Maj:ts befallningshavandes anordning för medlens lyftande från ränteriet och sedermera finge foga anstalt att få medlen sig tillsända, medförde nämnda förfaringssätt onödigt besvär och kostnad samt ofta även risk. Om åter vägskatten finge uppbäras antingen i sammanhang med kommunalutskylderna eller genom vägstyrelsen, kunde medlen genast och utan omgång bliva tillgängliga, därvid även utdelning av statsbidraget och likvid av ersättning åt snöploglagen kunde kvittningsvis och till stor lättnad för alla vederbörande verkställas. Genom överenskommelse med kommunalnämnderna skulle ock kostnaden för ifrågavarande bestyr kunna ställas billigare än den provision, som nu måste i sådant avseende utgå. Det måste ock anses principiellt oriktigt att, då kommunalutskyldernas uttagande vore anförtrott åt menigheterna själva, påfordra annan ordning med avseende å vägskatten, som till sin natur vore en kommunal utlaga och som åtminstone icke tillhörde någon annan än den lagligen bestämda vägkommunen, häradet.

Vid 1896 års riksdag tillstyrkte lagutskottet en lagändring, enligt vilken de väghållningsskyldige skulle äga bestämma, att vägskattens debitering, uppbörd och redovisning skulle verkställas genom kommunalnämnd mot ersättning enligt överenskommelse; och skulle för sådant fall

i fråga om debitering och uppbörd samt om indrivning av restantier i tillämpliga delar gälla vad beträffande kommunalutskylder funnes stadgat.

Vid de övriga riksdagarna utlät sig utskottet däremot i fullständigt avstyrkande riktning. Uppbörd genom vägstyrelse skulle vara förenad med stora olägenheter, vida större än dem, som åtföljde det då stadgade uppbördssättet genom kronobetjäningen. Och vad anginge vägskattens uppbörd genom kommunalnämnd, så skulle i det fall, att väghållningsdistriktet bestode av allenast en kommun, det möjligen utan avsevärda olägenheter låta sig göra att åt kommunalnämnden uppdraga vägskattens debitering, uppbörd och redovisning. Men detta vore ett undantagsfall. I de ojämförligt flesta fall vore flera kommuner förenade till ett väghållningsdistrikt, och mångenstädes vore kommunernas antal inom distriktet ganska stort. I sådana distrikt skulle det av motionärerna ifrågasatta förfarandet medföra omgång och svårigheter, ej minst för vägstyrelsen, som finge skriftväxla med alla de särskilda kommunalnämnderna i stället för, såsom nu, med en enda myndighet.

Ingendera av förenämnda motioner hade tillvunnit sig riksdagens bifall.

Av de Kungl. Maj:ts befallningshavande, som yttrat sig i ämnet, hade flertalet mer eller mindre kraftigt avstyrkt den ifrågasatta lagändringen, under framhållande huvudsakligen, att den dittillsvarande ordningen erbjöde den bästa garanti för ordning, reda och säkerhet vid upptagande av nämnda utskyld; att den mer invecklade debiteringen av densamma krävde större vana och säkerhet, än som kunde förutsättas hos vare sig vägstyrelse eller kommunalnämnd; att de utskylder, som upptoges vid kronouppbörden, inflöte jämnare och skyndsammare än kommunalskatten eller andra för sig debiterade medel; att uppbörd genom kommunalnämnd skulle i distrikt, bestående av flera kommuner, vålla vägstyrelsen mångfaldigt ökat besvär med skriftväxling och likvider, jämte det oreda skulle uppkomma, i händelse icke alla kommunalnämnder inom distriktet ville åtaga sig bestyret; att uppbörden genom vägstyrelsen åter skulle för densamma medföra ännu större besvär och kostnad, samt att förfarandet icke i någotdera fallet skulle ställa sig billigare för de väghållningsskyldige än den då gällande ordningen.

Vid avlåtandet av ovanberörda proposition till 1905 års riksdag anförde vederbörande departementschef, att han icke heller för egen del funnit stöd för den åsikt, att ett överflyttande, om ock endast efter de väghållningsskyldiges eget bestämmande, av här ifrågavarande bestyr från kronans uppbördsman till andra organ — vägstyrelser eller kommunalnämnder — skulle medföra sådan fördel, att en dylik anordning förty borde tillrådas. Tvivelsutan skulle därigenom åtminstone i någon mån komma att uppoffras den säkerhet, ordning och kontroll, som det dåvarande uppbördssättet obestridligen erbjöde, och, efter vad det ville synas, funnes ingen anledning att antaga, att de direkta kostnaderna för skattens upptagande skulle genom förändringen komma att nedbringas. Den egentliga fördel, som därmed torde avsetts, nämligen att kunna bereda utväg för utdelning samtidigt med vägskattens uppbörd av ej mindre det naturaväghållarne tillkommande statsbidrag än även ersättningen till

snöploglagen, vilket allt onekligen skulle lända till stor lättnad för såväl vägstyrelsen som de väghållningsskyldige, hade ansetts kunna vinnas även med bibehållande av det dittillsvarande debiterings- och uppbördssättet.

Departementschefen avstyrkte sålunda varje ändring av 63 § i nu angivna syfte.

1905 års riksdag godtog emellertid i denna del icke propositionen. I riksdagens skrivelse nr 126 anfördes härutinnan följande:

Riksdagen hyste för sin del icke någon tvekan om lämpligheten att tillerkänna de väghållningsskyldige befogenhet att fritt välja emellan någotdera av de föreslagna och det då lagstadgade sättet för vägskattens debitering och uppbörd, naturligtvis alltid med förbehåll, att bestyrets övertagande av kommunalnämnd icke finge åläggas nämnden som en skyldighet, utan endast efter dess eget åtagande. Ett förfarande i överensstämmelse med något av motionärernas förslag torde, särskilt för mindre distrikt, kunna avlöpa med mindre omgång, besvär och kostnader än det då stadgade, och det torde därför icke vara billigt att ovillkorligen binda de väghållningsskyldige till det senare. Debiteringen torde heller icke medföra avsevärda svårigheter, och vad anginge säkerheten, ordningen och kontrollen vid de föreslagna uppbördssätten komme de väghållningsskyldige själva i eget välförstått intresse icke att underlåta att tillse, det förevarande bestyr icke anförtroddes andra än fullt pålitliga, hederliga och samvetsgranna personer.

Riksdagen vidtog i anledning härav ändring i förevarande paragraf, som därvid erhöll sin nuvarande lydelse.

Revisorernas uttalande.

Sedan sommarväghållningen numera allmänt och väghållningen i stor utsträckning övertagits av vägkassorna, sker i regel icke någon utbetalning för vägunderhållet till de skattskyldiga. Vidare må enligt beslut av innevarande års riksdag kronoskatten, där den skattskyldige så önskar, hädanefter uppdelas och erläggas i två uppbördsterminer. Under sådana förhållanden lära de för riksdagens senaste ståndspunktstagande i denna fråga avgörande motiven numera i stort sett hava förlorat sin betydelse. Härtill kommer att revisorernas nu verkställda granskning givit stöd för den av vissa länsstyrelser och vederbörande departementschef redan år 1905 uttalade meningen, att väghållningsdistriktens frihet att välja mellan olika sätt för debitering och uppbörd av vägskatt kan medföra en viss fara för att kravet på ordning, reda och säkerhet vid utskyldens upptagande kan komma att eftersättas. Revisorerna hålla därför före, att den nuvarande bestämmelsen om sättet för vägskattens uppbörd och debitering bör ändras på sådant sätt, att, liksom en gång tidigare varit fallet, dessa uppgifter alltid ombesörjas i den ordning, som är föreskriven beträffande debitering och uppbörd av landstingsmedel. Skulle det emellertid anses att den nu befintliga valfriheten mellan olika debiterings- och uppbördssätt alltjämt bör bibehållas, bör

enligt revisorernas mening i varje fall utfärdas kompletterande bestämmelser i syfte att bokföring och redovisning ordnas på sådant sätt, att en effektiv kontroll i dessa hänseenden möjliggöres samt att om debitering och uppbörd i annan ordning skall ske, kostnaderna för dessa åtgärder ej bliva större än de skulle hava blivit, om de omhänderhafts av vederbörande statliga organ.

Vad särskilt beträffar det av Öknebo härads vägdistrikt tillämpade sättet för debitering och uppbörd av vägskatt vilja revisorerna framhålla, att i det föreliggande fallet någon besparing för vägdistriktet icke uppkommit genom anlitandet av särskilda förtroendemän för dessa ändamål. Med hänsyn till att uppbörden i distriktet icke uppgår till 100,000 kronor årligen skulle nämligen med tillämpning av de i 1922 års kungl. förordning meddelade bestämmelser distriktets kostnader för debitering och uppbörd av vägskatten hava stannat vid högst 1.85 procent av uppbördens belopp, under det att som nyss nämnts ifrågavarande kostnader beträffande flertalet kommuner nu kommit att uppgå till 2 procent av samma belopp.

§ 27.

Börstils väghållningsdistrikts räkenskaper.

Vid granskning av Börstils väghållningsdistrikts räkenskaper har uppmärksammats, att kassabehållningen genomgående varit onödigt stor. Till belysande av detta förhållande vilja revisorerna hänvisa till följande på grundval av distriktets kassabok uppställda översikt över kassabehållningarna under tiden 1 juni—31 december 1930.

Utdrag ur Börstils väghållningsdistrikts kassaräkning för år 1930.

1930		*Debet.*		*Kredit.*		*Kontant behållning.*
juni 1		Kassasaldo	478: 40			
»	1—15	Uppbörd	22,876: 21			
		Uttag ur bank	2,100: —			
		Säger	25,454: 61	Utgifter	615: —	24,839: 61
»	16—30	Kassasaldo	24,839: 61			
		Uppbörd	2,300: —			
		Säger	27,139: 61	Utgifter	1,851: 85	25,287: 76
juli	1—15	Kassasaldo	25,287: 76			
		Uppbörd	9,657: 16	Utgifter	2,275: 13	
		Uttag ur bank	1,000: —	Insättes i bank	27,000: —	
		Säger	35,944: 92	Säger	29,275: 13	6,669: 79
»	16—31	Kassasaldo	6,669: 79			
		Uppbörd	1,585: 20			
		Uttag ur bank	3,000: —			
		Säger	11,254: 99	Utgifter	3,381: 57	7,873: 42

1930		Debet.		Kredit.		Kontant behållning.
aug.	1—15	Kassasaldo	7,873: 42			
		Uppbörd	8: 20			
		Uttag ur bank	1,100: —			
		Säger	8,981: 62	Utgifter	2,290: 50	6,691: 12
»	16—31	Kassasaldo	6,691: 12			
		Uppbörd	500: —			
		Uttag ur bank	1,000: —			
		Säger	8,191: 12	Utgifter	922: 50	7,268: 62
sept.	1—15	Kassasaldo	7,268: 62			
		Uttag ur bank	2,120: —			
		Säger	9,388: 62	Utgifter	953: 67	8,434: 95
»	16—30	Kassasaldo	8,434: 95	Utgifter	1,637: 50	6,797: 45
okt.	1—15	Kassasaldo	6,797: 45			
		Uttag ur bank	3,000: —			
		Säger	9,797: 45	Utgifter	1,419: 94	8,377: 51
»	16—31	Kassasaldo	8,377: 51			
		Uppbörd	385: —			
		Uttag ur bank	1,800: —			
		Säger	10,562: 51	Utgifter	2,986: 44	7,576: 07
nov.	1—15	Kassasaldo	7,576: 07	Utgifter	1,344: 28	
				Insatt i bank	4,000: —	
		Säger	7,576: 07	Säger	5,344: 28	2,231: 79
»	16—30	Kassasaldo	2,231: 79			
		Uppbörd	232: —			
		Uttag ur bank	5,000: —			
		Säger	7,463: 79	Utgifter	2,779: 74	4,684: 05
dec.	1—15	Kassasaldo	4,684: 05			
		Uttag ur bank	2,000: —			
		Säger	6,684: 05	Utgifter	1,598: 93	5,085: 12
»	16—31	Kassasaldo	5,085: 12			
		Uppbörd	188: 60			
		Uttag ur bank	12,500: —			
		Säger	17,773: 72	Utgifter	17,075: 55	698: 17

Ovanstående tablå utvisar att vägdistriktets utgifter under olika halvmånadsperioder, om man bortser från den sista halvmånaden under året,

varierat mellan 615 kronor och 3,381 kronor 57 öre, under det att kassabehållningen under samma tid utgjort lägst 2,231 kronor 79 öre och högst 25,287 kronor 76 öre.

Revisorernas uttalande.

Såsom av ovanstående redogörelse framgår har kassören i Börstils vägdistrikt under ovanberörda tidsperiod haft innestående en kassabehållning, som betydligt överstigit vad som i betraktande av utgifternas storlek varit behövligt. Ett sådant förfaringssätt synes revisorerna ägnat att försvåra kontrollen över kassa och räkenskaper samt vållar i varje fall distriktet en ränteförlust.

Revisorerna anse det lämpligt att föreskrifter utfärdas av innebörd att kassabehållningen i vägdistrikten icke må vara större än vad som med hänsyn till förhållandena kan anses oundgängligen nödvändigt.

§ 28.

Vikens och Skanörs hamnar.

Revisorerna hava besökt Vikens och Skanörs hamnar i Malmöhus län. Enligt från väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnavdelning inhämtade uppgifter hava till nybyggnads- och förbättringsarbeten vid *Vikens* hamn utgått följande belopp:

	Sammanlagd kostnad kr.	Statsbidrag kr.
1867—70	15,000: —	12,000: —
1894—99	120,108: 06	75,000: —
1905—06	63,019: 36	38,200: —
1922	32,988: 43	21,900: —
1930—31	25,800: —	20,600: —
Summa	256,915: 85	167,700: —

Till belysande av hamnens betydelse ur fiskerinäringens synpunkt vilja revisorerna meddela, att enligt senast tillgängliga uppgifter i Vikens hamn funnos:

	Värde kr.
5 större motorbåtar, fiskebåtar	28,000
30 mindre	6,000
Fiskredskap	44,000
Summa	78,000

Antalet fiskare utgjorde 42 stycken.

Hamnen användes även av lotsverket.

Till nybyggnads- och förbättringsarbeten å Skanörs hamn hava utgått följande belopp:

	Sammanlagd kostnad kr.	Statsbidrag kr.
1879—81	75,000	50,000
1887—89	34,200	30,700
1908—09	272,900	272,900
1928—29	36,500	32,850
Summa	418,600	386,450

Enligt vad revisorerna inhämtat finnas i Skanörs hamn 9 större och 4 mindre fiskebåtar med ett sammanlagt värde av 13,500 kronor samt fiskeredskap till ett värde av 21,000 kronor.

Fiskarenas antal uppgår till 19 stycken, varav 9 stycken äro yrkesfiskare.

Värdet av den fångade fisken har under nedannämnda år utgjort:

år 1926	kronor	15,630	år 1929	kronor	7,264
» 1927	»	14,432	» 1930	»	7,569
» 1928	»	17,350			

Inkomsterna av hamnen hava under år 1930 uppgått till endast 2,495 kronor 32 öre.

Hamnen tages även i anspråk för lotsverkets räkning.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 mars 1928 har i samband med beviljande av statsbidrag till Skanörs hamn förklarats, att för åtnjutande av ifrågavarande statsbidrag skulle iakttagas de föreskrifter, som meddelats genom kungörelsen den 27 juni 1919 (nr 490) angående allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande av statsbidrag från anslaget till understödjande av vissa mindre fiskehamnsbyggnader.

Enligt nämnda kungörelse må statsbidrag av ifrågavarande slag av Kungl. Maj:t bestämmas till lägst 66 $^{2}/_{3}$ och högst 90 procent av verkliga byggnadskostnaden; och skola kommun, bolag eller andra vederbörande, vilka antagas komma att hava nytta av fiskehamnen, genom kontant tillskott enligt ovan angivna proportion av lägst 10 och högst 33 $^{1}/_{3}$ procent bestrida den återstående, icke av statsmedel anvisade andelen av verkliga kostnaden för fiskehamnsbyggnaden. Vid av storm eller annan naturhändelse vållad skada å hamnen skall iståndsättandet bekostas av staten och kommunen eller annan vederbörande, som deltagit i nybyggnadskostnaden, i samma proportion som vid bestridandet av denna.

Enligt ett mellan staten och staden Skanör år 1928 upprättat kontrakt åligger det staden bland annat att genom tillskott av 10 procent av den verkliga kostnaden för arbetet med utförande av de i kungl. brevet den 9 mars 1928 omförmälda förbättringsarbeten bestrida den icke av stats-

medel utgående andelen av verkliga kostnaden för arbetet samt att vid av storm eller annan naturhändelse vållad skada å hamnen deltaga i kostnaden för dess iståndsättande i samma proportion som gäller i fråga om hamnens förbättring.

Efter det att hamnen erhållit karaktären av statsunderstödd fiskehamn har för verkställande av muddringsarbeten till förhindrande av hamnens igensandning utgått statsbidrag med följande belopp, nämligen

år 1929	kronor	7,920: —
» 1930	»	25,578: 40
» 1931	»	15,886: 25

Revisorernas uttalande.

Vid sitt besök i Viken uppmärksammade revisorerna att viss del av därvarande hamnbyggnader är i så bristfälligt skick att en omedelbar reparation torde vara nödvändig för att förhindra att ej hamnen ifråga skall råka i förfall. Med hänsyn till den jämförelsevis ringa rörelsen i hamnen vill det dock synas revisorerna som om kostnaderna för hamnens iståndsättande borde i möjligaste mån hållas nere, och revisorerna vilja därför ifrågasätta, huruvida en planerad omläggning av östra hamnarmen kan anses vara av behovet påkallad.

Vad beträffar hamnen i Skanör vilja revisorerna framhålla, att kostnaderna för hamnens hållande i brukbart skick äro allt för stora i förhållande till den uppgift, hamnen har att fylla. Då enligt 1928 års kontrakt 90 procent av dessa kostnader skola bestridas av kronan, torde det vara ett statsverkets intresse att en noggrann undersökning verkställes därom, huruvida man ej genom lämpliga anordningar skulle kunna för framtiden reducera kostnaderna för hamnens vidmakthållande.

§ 29.

Statens bidrag till skjutsentreprenader.

I stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911 föreskrives, att skjutsanstalt för resandes befordran skall å tjänlig plats finnas för varje ort, där behovet sådant kräver och anstalten enligt samma stadga kan uppehållas. Konungens befallningshavande förordnar om inrättande, flyttning eller indragning av skjutsanstalt eller om förändring av sådan anstalts egenskap. Innan sådant förordnande meddelas, skola trafikanter och andra, som saken kan röra, i ärendet höras vid sammanträde. Där omständigheterna därtill föranleda, äger Konungens befallningshavande förordna, att skjutsanstalt skall uppehållas allenast viss del av året. Skjutsanstalt skall, efter ty Konungens befallningshavande bestämmer, vara antingen gästgiveri eller skjutsstation. För resandes befordran skola vid skjutsanstalt hållas fullt dugliga hästar med seltyg samt snygga åkdon och, där så nödigt finnes, ridsadlar, eller, där båtskjuts äger rum, farkoster till det antal för varje dygn räknat, som Konungens be-

fallningshavande bestämmer. Där Konungens befallningshavande finner, att skjutsning bör fullgöras med motorfordon eller med sådant fordon jämte hästskjuts, skall Konungens befallningshavande därom meddela beslut med angivande tillika av det antal motorfordon för varje dygn räknat, som skall finnas att tillgå.

För upplåtande på entreprenad av skjutsningar och i förening därmed av gästgiveri- eller stationshållningen vid skjutsanstalt skola anställas auktioner, en eller flera, efter ty i skjutsstadgan närmare bestämmes.

Entreprenadtiden skall i allmänhet omfatta en period av fem kalenderår. Konungens befallningshavande äger dock, om så anses lämpligare, inskränka perioden till tre år. I varje fall skall emellertid perioden utlöpa vid samma tidpunkt för alla skjutsanstalter inom ett och samma län.

Stadsfullmäktige eller landsting äga besluta, huruvida och till vilket belopp entreprenadbidrag för skjutsanstalt må böra anvisas. Finnes anstalt böra, utan vidare åtgärd för entreprenad, indragas, må de ock därom besluta. Sådant beslut skall underställas Konungens befallningshavandes prövning, som skall det oförändrat antingen godkänna eller ogilla.

I fråga om gäldande av fastställda entreprenadbidrag utgör stad, som ej hör till landsting, och i övrigt varje län eller landstingsområde ett distrikt för sig.

Staten och distriktet skola med lika andelar gälda bidrag för distriktets samtliga vederbörande skjutsanstalter intill ett belopp, som motsvarar hälften av det sammanlagda antalet skattekronor i distriktet, sådant detta antal beräknats för utgörande av allmän kommunalskatt. Överskjuta bidragen belopp, som nu angivits, skall överskottet gäldas med två tredjedelar av staten och en tredjedel av distriktet.

Kan ej entreprenad åstadkommas, åligger det stadsfullmäktige respektive landstinget att, på sätt tjänligt finnes, låta draga försorg om skjutsanstaltens uppehållande. Årlig kostnad för uppehållande av skjutsanstalt i sådant fall skall anses såsom entreprenadbidrag. (56 §.) Bidrag, som eljest skolat utbetalas till entreprenör, skola i stället överlämnas till vederbörande stads eller landstings kassa.

Av nedanstående sammanställning framgår antalet skjutsanstalter i riket under budgetåret 1930/1931, entreprenadtiden för skjutsanstalterna samt statsverkets bidrag till skjutsentreprenader:

	Antal skjutsanstalter, som åtnjutit statsbidrag under budgetåret 1930/1931	Entreprenadtiden	Utbetalt statsbidrag för budgetåret 1930/1931 kr.
Stockholms län	3	1930—1932	675: —
Uppsala »	2	1931—1933	675: —
Södermanlands »	1	1930—1932	100: —
Östergötlands »	10	1930—1932	2,242: 50
Jönköpings »	1	1929—1933	75: —
Gotlands »	1	1930—1934	250: —
Älvsborgs »	5	1929—1933	211: 50
Värmlands »	16	1930—1932	2,162: 50
Kopparbergs »	12	1930—1932	[1] 1,772: 50
Jämtlands »	46	1929—1931	[2] 13,112: 50
Västerbottens »	48	1928—1930	6,229: 25
	31	1931—1933	1,818: 75
Norrbottens »	42	1931—1933	8,165: —
		Summa	37,489: 50

Vid anmälan av sitt beslut om anslag till bidrag till skjutsentreprenader framhöll 1923 års riksdag önskvärdheten av att det toges under övervägande, huruvida icke en minskad belastning av ifrågavarande anslag kunde åstadkommas genom indragning av vissa skjutsanstalter.

I proposition nr 197 till 1924 års riksdag med förslag till förordning om ändring i vissa delar av stadgan om skjutsväsendet framhöll vederbörande departementschef, bland annat, följande:

Den senaste tidens snabba utveckling av automobiltrafiken fortgår alltjämt. Under sådana omständigheter är det att befara, att en revision av skjutsstadgan, som genomfördes, innan förhållandena stadgat sig och förrän man kunde överblicka utvecklingens resultat, inom kort skulle visa sig till ringa nytta, då det reviderade förslaget hastigt kunde bliva föråldrat. För närvarande synes man därför böra inskränka sig till att söka såvitt möjligt underlätta ett tillgodogörande inom skjutsväsendet av de fördelar, som automobiltrafiken ovedersägligen medför.

Departementschefens ovanberörda uttalande lämnades av riksdagen utan erinran.

Statens bidrag till skjutsentreprenader har under nedanstående år (budgetår) utgått med följande belopp:

[1] Häri äro dock icke inberäknade bidragen till 5 skjutsanstalter, vilkas uppehållande åligger landstinget jämlikt 56 § 2 stycket skjutsstadgan och för vilka landstinget ännu icke rekvirerat statsbidrag för budgetåret 1930/1931.

[2] Från och med år 1932 komma skjutsbidrag att utgå till endast 10 skjutsstationer med sammanlagt 2,050 kronor för år.

1920	kr. 794,525: —	1926/1927	kr. 351,782: —
1921	» 805,581: —	1927/1928	» 233,519: —
1922	» 710,000: —	1928/1929	» 166,634: —
första halvåret 1923	» 365,000: —	1929/1930	» 74,700: —
1923/1924	» 711,322: —	1930/1931	» 36,079: 50
1924/1925	» 433,762: —	1931/1932	» 23,000: —
1925/1926	» 357,905: —		(beräknat belopp)

Revisorernas uttalande.

Den gjorda utredningen visar att under budgetåret 1930/1931 statsbidrag till skjutsentreprenader utgått endast i tolv län samt att dylikt bidrag i sex län icke uppgått till 1,000 kronor. De årliga utgifterna för ifrågavarande ändamål visa tendens att nedgå i avsevärd grad. Med hänsyn till den starka ökningen av motortrafiken med därav följande förbättring av kommunikationerna torde det kunna ifrågasättas, huruvida de nuvarande föråldrade bestämmelserna om skjutsväsendet böra bibehållas. Därest på någan plats statligt bidrag till kommunikationsmedel, som avses i skjutsstadgan, fortfarande skulle anses behövligt, torde, i likhet med vad som nu äger rum beträffande bidrag från sjätte huvudtitelns anslag till kommunikationsändamål, sådant bidrag lämpligen kunna beviljas efter prövning i varje särskilt fall. För övrigt synes det revisorerna, som om bidrag till kommunikationsändamål, varom här är fråga, skulle i vissa län kunna väsentligt nedbringas under de belopp, som för närvarande utgå enligt skjutsstadgans föreskrifter. Detta torde särskilt vara fallet i Östergötlands län, varest skjutsbidraget av statsmedel för närvarande utgå med belopp, som endast överträffas av bidragen i de tre nordligaste länen. Beträffande det till 46 skjutsanstalter i Jämtlands län utgående statsbidraget vilja revisorerna framhålla, att flertalet av dessa skjutsanstalter äro belägna å platser, som hava regelbundna omnibusförbindelser, upprätthållna av postverket.

§ 30.

Av vissa befattningshavare i byggnadsstyrelsen innehavda enskilda arkitektuppdrag.

I kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 272) angående utsträckt tillämpning av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen m. m. stadgas i avdelning B mom. 14 beträffande byggnadsstyrelsen följande:

Med ordinarie befattning må ej förenas sådant enskilt arkitektuppdrag, som, vad angår chefen, Kungl. Maj:t och, vad angår annan befattning, styrelsen finner inverka hinderligt för tjänstgöringen i ämbetsverket.

Revisorerna hava infordrat uppgifter å de enskilda arkitektuppdrag, som under budgetåren 1929/1931 innehafts av byggnadsstyrelsens chef och övriga befattningshavare i styrelsen.

Sedan Kungl. Maj:t med anledning härav den 30 oktober 1931 anbe-

fallt byggnadsstyrelsen att, efter inhämtande av ifrågavarande uppgifter, beträffande icke-ordinarie personal i den mån så ske kunde, till revisorerna överlämna desamma, har byggnadsstyrelsen tillställt revisorerna av nedan omförmälda befattningshavare i byggnadsstyrelsen avlämnade redogörelser i förevarande hänseende. Av berörda redogörelser inhämtas, att härefter angivna befattningshavare i byggnadsstyrelsen under de ovannämnda två budgetåren innehaft följande arkitektuppdrag:

Generaldirektören Ivar Tengbom.
Utredning om tillbyggnad av Sjö-Gunnarsbo sanatorium.
Utredning om restaurering av Långdunkers herrgård.
Utredning om tillbyggnad till Nordiska Kompaniet.
Utredning om nybyggnad för Örebro sparbank.
Om- och tillbyggnadsarbeten vid Holmens bruk, Norrköping.
Diverse reparations- och ändringsarbeten i Konserthuset m. m.
Diverse omändringsarbeten för Stockholms enskilda bank.
Nybyggnad för Borås bank, Borås, avslutad sommaren 1929.
Tillbyggnad till Marabou-fabriker, Sundbyberg, avslutad år 1930.
Nybyggnad av bostads- och affärshus vid Odenplan, Stockholm, avslutad år 1931.
Torgbrunn i Falköping, avslutad år 1931.
Nybyggnad för aktiebolaget Sveriges litografiska tryckerier vid Vasagatan i Stockholm.
Nybyggnad av kontors- och affärshus vid Norrmalmstorg i Stockholm.
Prisdomare vid tävling om Föreningsbanken i Helsingfors år 1929.
Prisdomare vid tävling om Hälsingborgs konserthus år 1929.
Prisdomare vid tävling om matsilver år 1929.
Prisdomare vid tävling om Eskilstuna varmbadhus år 1930.
Uppdragen — med undantag av prisdomaruppgifterna — hava utförts å Tengboms arkitektkontor av där anställda fyra arkitekter och en ingenjör under Tengboms överinseende.

Byggnadsrådet å intendentsbyrån G. A. Nilsson.
Ny folkskola i Sandviken (skisser).
Ny folkskola i Hofors.
Ny folkskola i Mälarhöjden vid Stockholm.
Ny folkskola i Skarpnäck.
Ny folkskola i Nikolai, Stockholm (skisser).
Om- och påbyggnad av Visby läroverkshus.
Tillbyggnad till Djursholms samskolebyggnad.
Ny gymnastikbyggnad vid Sollefteå samrealskola.
Tillbyggnad till yrkesskola i Nyköping (skisser).
Förslag till kvartersindelning å Åmots kyrkogård.
Uppdragen hava utförts å Nilssons arkitektkontor.

Byggnadsrådet å kulturhistoriska byrån Ragnar Hjort.
Restaurering och ombyggnad av Norrköpings stadshus.
Museibyggnad i Halmstad.
Ordnande av Karlaplan i Stockholm.
Utredningar för Tekniska museet, Stockholm.
Förslag till Tessinepitafium för Storkyrkan i Stockholm.
Villa för direktör G. Rooth, Djurgårdsbrunn vid Stockholm.
Villa för friherre Rud. Cederström, Elgö.
Reklampaviljong för Nordiska museet, Stockholm.
Restaurering av V. Vingåkers kyrka.
Idéskiss för Hasselbackens terass, Stockholm.
Ny stadsport i Kalmar.
Förslag till ordnande av stadspartiet Myntgatan—Riddarhustorget i Stockholm.
Inre restaurering av Klara kyrka.
Prisdomare vid tävling om kyrka i Äppelviken.
Prisdomare vid tävling om ny trafikled Skeppsbron—Nybroplan i Stockholm.

Byggnadsrådet å stadsplanebyrån Gustaf Linden.
Förslag till stadsplan för omkring 200 hektar av Hjo stads centralare delar. Avslutat i december 1930.
Förslag till stadsplan för del av Vingåkers municipalsamhälle. Avslutat i juni 1930.
Förslag till stadsplan för del av Boxholms municipalsamhälle. Avslutat i november 1930.
Förslag till generalplan för Domnarvets municipalsamhälle och stadsplan för omkring 800 hektar av samhällets tätare bebyggda delar.
Linden har på grund av statliga kommittéuppdrag och ökade tjänstegöromål sedan november 1929 icke åtagit sig erbjudna nya enskilda arkitektuppdrag.

Intendenten å utredningsbyrån O. Hökerberg.
Ritningar till ombyggnad av fastigheten Komedianten nr 3 i Stockholm.
Ritningar till ombyggnad av Garphytte sanatorium.
Ritningar till folkskola i Mellösa församling.
Ritningar till byggnader på Harpsunds gård, Södermanland.
Ritningar till restaurering av Mo kyrka.
Ritningar till gravkapell för Skedevi församling.
Diverse skisser och utredningar.

Uppdragen hava utförts å Hökerbergs arkitektkontor.

Intendenten för kronans byggnader i landsorten C. Lindholm.
Arkitekt åt telegrafverket (uppdraget upphör med utgången av kalenderåret 1931).
Inredande av vissa rum och ett arkiv i skogshögskolans byggnad.

Intendenten å kulturhistoriska byrån Ärland Noreen.
Förslag till ombyggnad av Nicolai folkskola, Stockholm.
Förslag till nybyggnad för Sundbo skyddshem i Dalarna.
Förslag till nybyggnad för rektorsbostad i Väddö.
Förslag till restaurering av Lohärads kyrka.
Förslag till restaurering av Gryta kyrka.
Förslag till restaurering av Floda kyrka i Dalarna.
Förslag till restaurering av Säby kyrka i Västmanland.
Förslag till restaurering av Frötuna kyrka.
Förslag till ändring av magasin i stadsgården i Stockholm.
Utredning om ändring av domkapitelshuset i Strängnäs.
Ombyggnad av biskopshuset i Strängnäs.

Intendenten å stadsplanebyrån Fritz Gripe.
Ritningar till vagnhall för aktiebolaget Stockholms spårvägar i Enskede.
Ritningar till kontorsbyggnad i Sundbyberg.
Ritningar till verkstadsbyggnad i kvarteret Provisorn i Stockholm.
Ritningar till tre gatukiosker i Stockholm.
Förslag till stadsplan för Strandbadens badortssamhälle.
Förslag till stadsplan för Enköping.
Förslag till stadsplan för Öregrund.

Assistenten å utredningsbyrån Åke Tengelin.
Arbeten för Stockholms hamnstyrelse.
Arbeten för Stockholms vattenledningsverk.
Arbeten för Stockholms stadsmission.
Arbeten för alkoholistvårdanstalten å Venngarn.
Arbeten för åkerbrukskolonien Hall.
Uppdragen hava av Tengelin utförts å hans arkitektbyrå.

Biträdande arkitekten å kulturhistoriska byrån Einar Lundberg.
1 juli 1929—30 juni 1930:
Restaurering av Löderups kyrka (arbetet påbörjat och till stor del utfört före budgetårets ingång).
Ritningar till hyreshus i Tomelilla.
Restaurering av Trehörningsjö kyrka.
1 juli 1930—30 juni 1931:
Förslag till ändringsarbete å Kroppa kyrkogård.
Förslag till restaurering av Väster-Färnebo kyrka.
Förslag till restaurering av Norra Finnskoga kyrka.

Förslag till restaurering av Tveta kyrka.
Förslag till restaurering av Silbodals kyrka.
Förslag till smärre arbeten i Tosterups kyrka.
Förslag till smärre arbeten i Stora Köpinge kyrka.
Förslag till smärre arbeten i Hörups kyrka.
Förslag till smärre arbeten i Västra Nöbbelövs kyrka.
Förslag till smärre arbeten i Källunge kyrka.
Förslag till smärre arbeten i Bocksjö kapell.

Biträdande arkitekten å utredningsbyrån Ture Wennerholm.
Tennisstadion i Stockholm.
Diverse bensinstationer.
Liljeholmens kabelfabrik i Vestberga.
Byggnad för sällskapet »Hem i Sverige» å Stockholmsutställningen år 1930.
Tennishall i Uppsala.
Nybyggnad för aktiebolaget Sveriges litografiska tryckerier vid Herkulesgatan i Stockholm.
Ombyggnad av ingenjör Paul Tolls privatbostad i Stockholm.
Uppdragen hava av Wennerholm utförts å hans arkitektbyrå.

Biträdande arkitekten å stadsplanebyrån S. H. Wranér (uppgiften avser tiden från och med den 1 september 1930, då Wranér anställdes å byggnadsstyrelsens stadsplanebyrå).
Nybyggnad för Fredrika kyrka.
Nybyggnad för Östra Broby kyrka.
Nybyggnad för Vinköls kyrka.
Nybyggnad för busstation i Falun.
Ombyggnad av Borruds herrgård i Västergötland.
Ombyggnad av biografen Sibyllan i Stockholm.
Utredning om hyreshus vid Birger Jarlsgatan i Stockholm.
Utredning om serviceanläggning vid Alvik.
Utredning om ingenjörsbostad vid Munkfors.
Diverse mindre utredningsarbeten.

Biträdande arkitekten å byggnadsbyrån Ivar Lundberg.
Ombyggnad inom egendomen Drottninggatan 73 i Stockholm.
Villabyggnad i Södertörn.

Tjänstemannen för handläggning av hyres- och möbelärenden arkitekten Arvid Sjöqvist.
Ombyggnad av delar av Svenska personalpensionskassans fastighet i Stockholm.
Nybyggnad för Stockholms stads hypoteksförening.
Båda dessa uppdrag äro numera slutförda.

Revisorernas uttalande.

Revisorerna förbise icke, att det även ur det allmännas synpunkt kan vara till fördel, att de hos byggnadsstyrelsen anställda arkitektutbildade tjänstemännen i viss begränsad utsträckning bedriva enskild arkitektverksamhet jämsides med tjänstgöringen i verket, i det att de härigenom måhända beredas större möjligheter att hålla sig i nivå med utvecklingen inom sitt fack än vid en enbart till verkets ämbetsområde inskränkt sysselsättning. Av förestående redogörelse framgår emellertid, att flertalet av ifrågavarande tjänstemän i mycket betydande omfattning omhänderhaft enskilda arkitektuppdrag vid sidan av statstjänsten. Visserligen avse de lämnade uppgifterna en tvåårsperiod och förbises må ej heller, att i några fall uppdragen torde hava tillfallit vederbörande före tillträdandet av nu innehavd anställning, samt att de utförts med biträde av andra arbetskrafter. Även med beaktande av nu nämnda omständigheter synes det likväl revisorerna, som om man, med hänsyn till de privata uppdragens antal och art, med fog kan ifrågasätta, huruvida ej tjänstemännens enskilda arkitektverksamhet vuxit ut till en omfattning, som sträcker sig utöver vad som ur statsintressets synpunkt kan anses tillbörligt.

Särskilt anmärkningsvärt är, att i vissa fall tjänstemännen åtagit sig privata uppdrag av sådan beskaffenhet, att av dem utarbetade förslag och ritningar enligt gällande författningar skola bliva föremål för granskning inom den byrå, dit vederbörande haft sin tjänstgöring förlagd. Så är förhållandet beträffande vissa av de utav byggnadsrådet Hjort, intendenterna Ärland Noreen och Fritz Gripe samt biträdande arkitekten Einar Lundberg omhänderhavda uppdragen och samtliga av byggnadsrådet Linden redovisade uppdrag. Visserligen deltaga, enligt vad revisorerna inhämtat, vederbörande i dylika fall icke i ärendets handläggning inom byggnadsstyrelsen, men oavsett detta kan det anmärkta förhållandet giva anledning till att förtroendet till objektiviteten i styrelsens ämbetsåtgärder rubbas.

Överhuvudtaget torde det kunna betecknas såsom mindre lämpligt, att tjänstemännen åtaga sig privata uppdrag, vilka i en eller annan form skola bliva föremål för byggnadsstyrelsens prövning.

Vidare vilja revisorerna framhålla vikten av att verkets chef icke genom att själv bedriva en omfattande privatverksamhet försvagar sin ställning, då det för honom gäller att upprätthålla efterlevnaden av den ovan åberopade bestämmelsen om tjänstemännens enskilda arkitektuppdrag.

Enligt vad revisorerna inhämtat har nämnda bestämmelse av vederbörande tolkats såsom icke innebärande skyldighet för befattningshavare att hos Kungl. Maj:t respektive byggnadsstyrelsen från fall till fall göra anmälan om och inhämta medgivande till innehav av enskilda arkitektuppdrag. Den av revisorerna nu verkställda undersökningen torde få anses hava ådagalagt behovet av att en dylik prövning äger rum. Med

hänsyn härtill anse revisorerna det önskvärt, att en sådan ändring av bestämmelsen vidtages, som otvetydigt angiver, att vederbörligt tillstånd till innehav av enskilt arkitektuppdrag skall för varje särskilt fall inhämtas.

§ 31.

Om- och tillbyggnad av stora institutionsbyggnaden m. m. vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Revisorerna hava verkställt en undersökning rörande den om- och tillbyggnad av stora institutionsbyggnaden m. m. vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, som ägt rum under åren 1926 och 1927.

Ifrågavarande arbeten, som omfattade dels en tillbyggnad till stora institutionsbyggnaden, dels en ombyggnad av en till centralanstalten hörande villabyggnad inom Experimentalfältets område, beslötos av 1926 års riksdag, som för ändamålet beviljade sammanlagt 235,500 kronor, varefter Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att i samråd med av styrelsen för centralanstalten utsedda delegerade gå i författning om byggnadsarbetenas verkställande. Sedan det under byggnadsarbetenas gång visat sig att de för ändamålet beviljade medlen voro otillräckliga, gjorde byggnadsstyrelsen och nämnda delegerade gemensamt framställning om anvisande av ytterligare 25,000 kronor till berörda arbeten. Detta belopp beviljades i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag av 1927 års riksdag.

Vid granskning av handlingarna i ärendet har bland annat framgått följande:

Byggnadsstyrelsen lämnade den 5 september 1925 arkitekten Gustaf Holmdahl uppdrag att verkställa utredning och framlägga förslag, åtföljt av kostnadsberäkning, angående ifrågasatt utbyggnad vid centralanstalten. Den 24 september 1925 avlämnade Holmdahl utredningen med ritningar i ett huvudförslag och ett alternativt förslag, varefter byggnadsstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 september 1925, med förordande av huvudförslaget, anhöll om anvisande av erforderliga medel.

Sedan 1926 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t ställt medel till förfogande och ovannämnda delegerade blivit utsedda, uppdrogs åt arkitekten Holmdahl enligt ett mellan honom och byggnadsstyrelsen upprättat kontrakt att utarbeta erforderliga arbetsritningar och entreprenadhandlingar. Av undersökningar, som därvid företogos rörande de lokala förhållandena och genom förhandlingar med de av ombyggnaderna berörda avdelningarna framgick nu, att åtskilliga tidigare ej förutsedda arbeten och inredningar måste komma till utförande, vilket nödvändiggjorde det begärda tilläggsbeloppet 25,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen anför härom i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 september 1926 bland annat:

Sedan ritningarna för byggnadsföretaget nu blivit i detalj utarbetade och förhållandena på platsen blivit mer noggrant studerade än vad som kunnat ske före förslagets överlämnande till Eders Kungl. Maj:t, har det

blivit uppenbart dels att den fasta inredningen i laboratorielokalerna måste givas en något större omfattning, än ursprungligen avsetts, för att göra de för institutionens behov relativt begränsade lokalerna så ändamålsenliga som möjligt, och dels att de för oförutsedda arbeten i kostnadsberäkningarna upptagna utgiftsposterna knappast torde komma att täcka de oberäknade utgifter, som efter allt att döma uppstå vid om- och tillbyggnaden av institutionsbyggnaden.

Den åren 1835—1838 uppförda institutionsbyggnaden synes befinna sig i sådant skick, att utgifterna för oförutsedda arbeten bort sättas icke oväsentligt högre än som skett och som i vanliga fall plägar ske för ett liknande ombyggnadsarbete. Det är sålunda att befara, att rivningsarbetena inom byggnaden, vilka inom närmaste tiden komma att påbörjas, komma att uppenbara åtskilliga brister och föranleda kompletteringsarbeten till vida större omfattning än som ursprungligen förutsatts.

Åtskilliga oförutsedda arbeten, vilka synas vara i detta hänseende belysande, hava redan ifrågakommit. Sålunda har ny grund måst utföras under den intill tillbyggnaden liggande gavelmuren av institutionsbyggnaden, vilken mur i allt väsentligt visat sig sakna grund. Omläggning har måst verkställas av ett flertal jämväl för andra byggnader inom området avsedda gas-, vatten- och avloppsledningar, vilka passera genom platsen för tillbyggnaden, varvid är att märka, att någon ritning, utvisande utsträckningen av ledningsnätet inom Experimentalfältets område, icke kunnat anträffas. Likaledes hava provisoriska åtgärder för tilledning av gas och vatten till institutionsbyggnaden måst vidtagas. Slutligen förtjänar jämväl att framhållas, att den befintliga värmeledningspannan visat sig vara i sådant skick, att den måste utbytas, en åtgärd, som ej heller förutsatts vid beräkningarnas upprättande.

Värmeledningen inom tillbyggnaden förutsattes vid kostnadsberäkningarnas upprättande att utföras på enklaste sätt för lågtrycksånga, sålunda enligt samma system som anläggningen inom den äldre byggnaden. Det torde emellertid vara önskvärt, att värmeledningen anordnas för varmvatten, ett system, som visserligen betingar en högre anläggningskostnad, men i drift och underhåll ställer sig billigare än systemet med lågtrycksånga. Ett ytterligare skäl för övergång till varmvattenvärmeledning är, att värmeledningen inom den äldre byggnaden visat sig vara ganska bristfällig, varför densamma inom en icke alltför avlägsen framtid torde vara uttjänt och böra utbytas, i vilket fall en värmeledning för varmvatten bör utföras inom byggnaden. Vid värmeledningsritningarnas utarbetande har jämväl upptagits en ursprungligen icke avsedd ventilationsanläggning för pressluft inom laboratorielokalerna, en anordning, som i detta fall synes särskilt önskvärd.

I det mellan byggnadsstyrelsen och Holmdahl upprättade kontraktet stadgas i § 1, avd. B mom. 4, att arkitekten skall utöva arbetsledning enligt kontraktet bilagd instruktion. Denna instruktion innehåller bland annat:

Arbetsledaren åligger:

1:o att uppgöra förslag till plan för byggnadsarbetenas utförande;

att, sedan en dylik plan av byggnadsstyrelsen fastställts, tillse att arbetena, vad på arkitekten ankommer, så ordnas, att den fastställda planen såväl vad beträffar tiden som kostnaderna genomföres:

att från de av styrelsen utsedda specialisterna för värme- och ventilationsanläggningarna, för gas-, vatten- och avloppsledningarna, för hissar och elektriska anläggningar o. s. v. infordra nödiga ritningar, beskrivningar och kontraktsförslag;

att granska alla dessa handlingar, anskaffa godkännande av desamma samt med eget yttrande överlämna dem till föredragning i byggnadsstyrelsen;

3:o att för varje månad insända *dels* en kortfattad redogörelse för huru byggnadsarbetena framskridit, antalet dagsverken av olika arbetare o. s. v., *dels* en tablå över de till byggnadsstyrelsens förfogande stående byggnadsmedlens ställning, utvisande:

a) till dato beslutade utgifter

b) till dato attesterade utbetalningar.

Tablåerna över den ekonomiska ställningen upprättas enligt av byggnadsstyrelsen fastställt formulär i 2 exemplar, som senast den 5:e i påföljande månad jämte byggnadsrapporten överlämnas till byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå.

Revisorernas uttalande.

Av vad i detta ärende förekommit synes revisorerna framgå, att de förberedande utredningarna för ifrågavarande byggnadsföretag icke bedrivits på nöjaktigt sätt. Anmärkningsvärt är, att byggnadsstyrelsen först efter det riksdagen fattat beslut om byggnadsföretagets utförande föranstaltat om ett närmare studium av förhållandena på platsen, i stället för att, såsom vederbort, gå i författning om en sådan undersökning, innan frågan hänsköts till Kungl. Maj:t, och lägga berörda undersökning till grund för hela utredningen. Genom det av byggnadsstyrelsen här tillämpade förfaringssättet har den för Kungl. Maj:t och riksdagen ursprungligen framlagda kostnadsberäkningen blivit otillförlitlig.

Jämväl beträffande det sätt, varpå arbetsledningen omhänderhafts, kunna åtskilliga erinringar göras.

Bland handlingarna i ärendet saknas den arbetsplan, som det enligt ovannämnda instruktion ålegat arkitekten att utarbeta. Enligt vad revisorerna inhämtat har dylik plan, utvisande det beräknade fortskridandet av de olika arbetsetapperna, icke blivit upprättad. Arbetsplanens uppgift är att underlätta kontrollen över byggnadsarbetets fortgång, tiden för de olika ritningarnas färdigställande och tillhandahållande samt bestämmandet av tidpunkten för specialentreprenaders förberedande och igångsättande. Att avsaknaden av arbetsplanen vållade olägenheter, synes framgå av brev till byggnadsstyrelsen från huvudentreprenören dels den 13 augusti 1926, vari snickeriritningarna efterlysas (dessa anmäldes av arkitekten i byggnadsstyrelsen den 18 augusti 1926), dels ock den 20 oktober 1926, vari huvudentreprenören påpekar, att varken elektriska, sanitära eller värmeanläggningarna i villabyggnaden vore påbörjade, varför entreprenören reserverade sig för byggnadsarbetenas färdigställande inom avtalad tid, då de nämnda installationerna vore i förhållande till andra arbeten sex veckor försenade.

De i instruktionen föreskrivna ekonomiska och byggnadsrapporterna

hava icke heller utarbetats av arkitekten, utan vad avser de förra av en byggnadsstyrelsens tjänsteman, och vad angår de senare av den av byggnadsstyrelsen särskilt avlönade kontrollanten. Av handlingarna framgår icke, att arkitekten för dessa avvikelser från kontraktet fått vidkännas avdrag å sitt arvode, vilket utgått med 12,900 kronor jämte ett tillägg för vissa extra arbeten av 700 kronor.

Granskningen av de olika specialkonstruktörernas ritningar m. m., vilken även ålegat arkitekten enligt instruktionen, synes i icke ringa omfattning hava varit ofullständig. Så hava i fråga om sanitära och rörledningsinstallationerna under arbetets gång erfordrats tilläggsarbeten för ett belopp av omkring 5,000 kronor, svarande mot omkring 19 procent av de i entreprenadkontrakten angivna kostnaderna för dessa ändamål.

§ 32.

Om- och tillbyggnad inom veterinärhögskolan.

Revisorerna hava verkställt en undersökning rörande de om- och tillbyggnader vid veterinärhögskolan, som ägt rum åren 1928—1930.

Ifrågavarande arbeten, som omfattade ombyggnad av värmeledningarna inom högskolans byggnader, uppförande av nytt pannhus med tillhörande pannskorsten samt nya rörkulvertar jämte viss komplettering av äldre kulvertar, beslötos av 1928 års riksdag, som för ändamålet beviljade ett belopp av intill 220,000 kronor att utgå av försäljningsmedlen för veterinärinstitutets forna tomter vid Karlaplan. Genom beslut den 20 april 1928 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med styrelsen för veterinärhögskolan gå i författning om arbetenas verkställande. Sedan det under byggnadsarbetenas gång visat sig, att de för ändamålet beviljade medlen voro otillräckliga, gjorde byggnadsstyrelsen framställning om anvisande av ytterligare 37,500 kronor till berörda arbeten. Detta belopp beviljades i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag av 1929 års riksdag.

Vid granskning av handlingarna i ärendet har bland annat framgått följande:

Veterinärhögskolans styrelse hemställde i skrivelse den 30 september 1927 hos Kungl. Maj:t om avlåtande till 1928 års riksdag av proposition om anvisande av 138,000 kronor för ombyggnad av värmeledningsanläggningarna vid högskolan. Framställningen byggde på en av ingenjören Johan Lidén gjord utredning, som utgick ifrån ett bibehållande av det befintliga uppvärmningssystemet med reducerad högtrycksånga. De dåvarande separata pannanläggningarna skulle slopas och ersättas av en enda panncentral för ånga. Från denna central skulle genom nyanlagt rörsystem ångan distribueras till de olika byggnadernas värmeledningar, för vilka de dåvarande ledningssystemen beräknades kunna tillsvidare bibehållas. Genom ombyggnaden beräknades uppstå en årlig besparing i driftskostnaderna, vilken besparing efter avdrag av ränta och amortering uppskattades till 6,060 kronor.

Sedan ärendet den 6 oktober 1927 remitterats till byggnadsstyrelsen, verk-

ställdes ny utredning, gående ut på att det centraliserade systemet skulle anläggas enligt pumpvarmvattensystem såsom i flera avseenden fördelaktigare än systemet med reducerad högtrycksånga. Enligt utredningar av Lidén skulle en övergång till pumpvarmvatten draga en kostnad av 220,000 kronor och resultera i en beräknad årlig besparing av 6,540 kronor, sedan ränta och amortering avdragits. Byggnadsstyrelsen avgav den 3 november 1927 yttrande i ärendet och tillstyrkte anläggningens utförande enligt den nya utredningen.

Sedan 1928 års riksdag ställt medel till förfogande, vidtog byggnadsstyrelsen omedelbart åtgärder för arbetenas igångsättande, varvid upprättandet av erforderliga entreprenadhandlingar för värmeledningsinstallationen anförtroddes ingenjören Johan Lidén, som även funktionerat såsom styrelsens kontrollant. Grundläggningsarbetena för pannhuset påbörjades utan att för anbuds infordrande erforderliga handlingar upprättats. Arbetena anförtroddes aktiebolaget Kasper Höglund att utföras på räkning. Under detta arbetes gång och av först i samband därmed verkställda markundersökningar samt av ingenjören Lidén igångsatta undersökningar av det befintliga rörsystemets beskaffenhet framgick, att åtskilliga tidigare ej förutsedda arbeten måste komma till utförande, vilket nödvändiggjorde det begärda tilläggsbeloppet 37,500 kronor.

Byggnadsstyrelsen anför härom i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 oktober 1928 bland annat:

Omedelbart efter mottagandet av denna Eders Kungl. Maj:ts befallning vidtog byggnadsstyrelsen åtgärder för arbetenas igångsättande snarast möjligt och avsågs därvid, att arbetena skulle utföras och färdigställas under sommaren mellan årets eldningsperioder. I sådant syfte föranstaltade styrelsen omedelbart om utförande av ritningar till det nya pannhuset samt till ång- och varmvattenpannorna, varjämte schaktningsarbetena för pannhusets grund påbörjades. Den 18 sistlidna maj förelågo anbud å pannleveransen, och samma dag gjordes beställning av pannorna för leverans och inläggning senast den 15 augusti 1928. En månad senare antogs anbud å leverans och uppsättning av den omkring 30 meter höga pannskorstenen.

Så snart byggnads- och konstruktionsritningarna för det nya pannhuset voro färdigställda, infordrades entreprenadanbud å byggnaden, och den 10 sistlidna juli antogs anbud å byggnadsarbetena, vilka skulle vara slutförda senast den 1 oktober 1928, dock med sådant förbehåll, att byggnadsarbetena skulle den 15 augusti vara så långt framskridna, att pannornas montering då skulle kunna påbörjas.

De definitiva ritningarna till värmeledningsinstallationerna inom de olika byggnaderna, vilket arbete styrelsen anförtrott åt ingenjören Lidén, kunde utarbetas först sedan de befintliga värmeledningssystemen noggrant undersökts för utrönande av huru stora delar av desamma kunde begagnas inom de nya installationerna. Till följd av den ovanligt kalla försommaren kunde dessa undersökningar igångsättas först tre à fyra veckor senare än ursprungligen hade beräknats.

Arbetena inom de medicinska och kirurgiska klinikbyggnaderna äro ännu icke utlämnade å entreprenad. Detta har sin orsak däri dels att ut-

redningsarbetena med avseende på dessa byggnader icke hunnit slutföras i så god tid, att de nya anläggningarna kunnat fullbordas före eldningsperiodens början, och dels att erforderliga medel för arbetena i fråga, såsom av det följande framgår, nu icke finnas tillgängliga. De befintliga värmeledningsanordningarna inom dessa byggnader måste alltså tagas i anspråk under den nu ingångna eldningsperioden och anläggningarna i fråga ombyggas först under sommaren 1929.

Orsakerna till de ökade kostnaderna äro att söka i följande omständigheter.

Vad avser merkostnaden för byggnadsarbetena torde till en början vara att erinra, att schaktningsarbetena för pannhuset i hög grad försvårats och fördyrats genom att marken, där pannhuset måste förläggas, bestod av grov sprängsten, rester av äldre byggnadsgrunder samt berg, vilka förhållanden icke kunnat bedömas enligt tillgängliga ritningar och nivåkarta. Vidare har det under schaktningsarbetenas gång visat sig, att den öster om och intill pannhuset å väsentligt högre nivå än pannhusets golv belägna ledningskulverten med väggar av gråstensmur delvis i kallmur måste dels förstärkas medelst igjutning av betong i murverket och dels uppstöttas och understödjas med undergjutningar av betong, vilka arbeten ej heller förutsetts. I någon mån hava byggnadsarbetena fördyrats jämväl därigenom att byggnadsstyrelsen ansett sig böra tillmötesgå en framställning från inspektören för socialstyrelsens bränslekontroll att utbygga det i samband med pannhuset uppförda bränsleförrådet för att rymma halva årsbehovet av stenkol, varigenom lärer möjliggöras, att bränslet för pannorna kommer att kunna anskaffas till lägre pris.

Då kostnadsberäkningarna för ång- och varmvattenpannor m. m., samt huvudledningar på sin tid upprättades av ingenjören Lidén, förutsatte denne att dessa arbeten skulle kunna utföras mot sådana ersättningar, som vanligen pläga beräknas för dylika arbeten, d. v. s. utan sådana tillägg, som kunde föranledas av arbetenas mera forcerade bedrivande. Det visade sig även vid de först utbjudna entreprenaderna, bland annat å pannleveranserna, att kalkylerna voro riktiga om ock sparsamt beräknade. Såsom tidigare anförts kunde emellertid undersökningarna av de äldre ledningssystemen icke utföras inom ursprungligen avsedd tid. De olika delarna av anläggningarna kunde därför icke utlämnas förrän jämförelsevis sent, och då entreprenörerna, allteftersom tiden närmade sig den 1 oktober, blevo allt rikligare försedda med beställningar från skilda håll, medförde detta, att deras krav på ersättningar för arbetena stegrades och höllos högre än normalt. I all synnerhet gäller detta de sist utbjudna arbetena, nämligen ledningarna inom panncentralen och huvudrörledningarna. Styrelsen har för att ernå rimligare kostnader för sistnämnda arbeten sökt införskaffa anbud å arbetena jämväl från utom Stockholm bosatta entreprenörer. Dessa försök hava emellertid blivit resultatlösa, varför styrelsen sett sig nödsakad att antaga de lägstbjudande Stockholmsfirmorna för att få arbetena utförda inom skälig tid.

Under ifrågavarande förhållanden torde de omförmälda merkostnaderna icke hava kunnat undvikas.

I detta sammanhang anser sig emellertid byggnadsstyrelsen böra framhålla önskvärdheten av att vissa ursprungligen icke avsedda arbeten komma till utförande samtidigt med ombyggnadsarbetena. Dessa arbeten omfatta dels förflyttning av den befintliga ångpannan inom det äldre pannhuset till den nya panncentralen för att där tjänstgöra som reservångpanna

och dels rivning av den äldre, nu icke längre erforderliga pannskorstenen, vilket är önskvärt särskilt ur utseendesynpunkt. Dessa arbeten beräknas betinga en kostnad av tillhopa 5,500 kronor.

I den ursprungliga kostnadsberäkningen har icke upptagits någon post till bestridande av byggnadsföretagets andel i byggnadsbyråns administrationskostnader, för vilket ändamål bör beräknas ett belopp av 5,000 kronor.

Rörledningsarbetena hava genom det använda tillvägagångssättet icke kunnat sammanslås till en enhetlig entreprenad utan uppdelats i sju småentreprenader, som fördelats på tre olika firmor. De sammanlagda beloppen för dessa rörentreprenader uppgå till omkring 100,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen infordrade för de erforderliga kulvertarbetena anbud från fem entreprenörer, vilka samtliga avlämnade anbud inom föreskriven tid. Anbuden överlämnades till kontrollanten, ingenjör Lidén, som i brev den 8 augusti 1928 föreslog kasserande av samtliga anbud och i stället tillstyrkte ett av honom från annan entreprenör, W. Birberg, under hand infordrat anbud, vilket var lägre än de av styrelsen officiellt infordrade anbuden. Detta blev även styrelsens beslut.

Av de infordrade anbuden å inmurning av pannorna i pannhuset antog byggnadsstyrelsen ett av byggnadsbyrån Nils Åström inlämnat anbud, ehuru detta icke var lägst, med motivering, att den erbjudna leveranstiden var kortast, vilket med hänsyn till arbetenas forcerande ansågs vara av värde. Inmurningsarbetena skulle enligt det den 17 augusti 1928 upprättade kontraktet anmälas till slutbesiktning senast den 6 oktober samma år, men anmäldes till sådan besiktning först den 16 november 1928. Av handlingarna i ärendet framgår icke att Åström begärt förlängning av kontraktstiden och ej heller att de i kontraktet stipulerade förseningsböterna blivit uttagna.

Revisorernas uttalande.

Av vad i detta ärende förekommit synes revisorerna framgå, att de förberedande utredningarna för ifrågavarande byggnadsföretag bedrivits på ett otillfredsställande sätt. Anmärkningsvärt synes vara att byggnadsstyrelsen igångsatt arbetena utan att de för värmeledningsentreprenaderna erforderliga grundläggande förundersökningarna blivit slutförda. På grund av den härigenom senare under arbetets gång nödvändiga forceringen har byggnadsstyrelsen gentemot entreprenörerna försatt sig i ett tvångsläge och nödgats antaga för statsverket ofördelaktiga anbud.

Trots den av byggnadsstyrelsen under hösten 1928 igångsatta forceringen blevo arbetena ej avslutade före eldningsperiodens början utan det äldre värmeledningssystemet måste under vintern 1928—1929 delvis utnyttjas samtidigt med det nya systemet, vilket även torde inneburit extra kostnader för statsverket. Genom sättet för utredningsarbetets bedrivande nödvändiggjordes vidare uppdelningen av rörledningsarbetena på ett flertal småentreprenader, varigenom statsverket otvivelaktigt drabbats av onödiga kostnader.

Ytterligare måste såsom anmärkningsvärt betecknas, att de för pannhuset erforderliga grundläggningsarbetena igångsattes utan att byggnadsstyrelsen efter verkställda utredningar i vanlig ordning infordrade entreprenadanbud.

De i denna paragraf omhandlade arbeten hava fortgått under åren 1928, 1929 och 1930. Härav torde klart framgå, att arbetena voro av en sådan omfattning, att byggnadsstyrelsen bort kunna förutse, att det icke ens med stark forcering var möjligt att slutföra desamma före början av eldningsperioden 1928—1929 och alltså även bort vänta med arbetenas igångsättande, till dess erforderliga handlingar kunnat upprättas för infordrande av enhetliga entreprenadanbud.

Beträffande kulvertentreprenadens utlämnande till Birberg anse sig revisorerna böra framhålla, att — frånsett att denne erbjöd sig utföra arbetet till lägre pris än anbudsgivarna — det måste betecknas såsom olämpligt, att kontrollanten under hand infordrat anbud vid sidan av det offentliga anbudsförfarandet. Ett dylikt tillvägagångssätt kan enligt revisorernas mening lätt medföra att förtroendet från entreprenörernas sida för en lojal och opartisk behandling av inlämnade anbud kan rubbas.

Beträffande den till Åström utlämnade entreprenaden förbise revisorerna icke, att skäl stundom kunna föreligga att antaga ett högre anbud, om därigenom kortare leveranstid kan ernås. I sådant fall bör dock tillses, att de med ett dylikt förfarande avsedda fördelarna även uppnås. Den avtalade leveranstiden har emellertid i detta fall icke av entreprenören iakttagits, i det att Åströms arbeten i sin helhet avslutades först mer än en månad efter utgången av den i kontraktet stadgade tiden.

SJUNDE HUVUDTITELN.

Finansdepartementet.

§ 33.

Sammanställning över antalet i statens tjänst anställda befattningshavare m. m.

Revisorerna hava upprättat följande sammanställning över de i statens tjänst anställda befattningshavarna.

Statens befattningshavare

Befattningshavare, tillhörande	Ordinarie				
	Manliga	Kvinnliga			Summa
		gifta	ogifta	tillsammans	
I. Civila statsförvaltningen utom affärsverken:					
Justitiedepartementet (2:a ht)	967	24	67	91	1,058
Utrikesdepartementet (3:e ht) *	45	2	15	17	62
Socialdepartementet (5:e ht)	3,055	153	1,535	1,688	4,743
Kommunikationsdepartementet (6:e ht)	44	3	11	14	58
Finansdepartementet (7:e ht)	3,058	51	189	240	3,298
Ecklesiastikdepartementet (8:e ht)	2,272	62	322	384	2,656
Jordbruksdepartementet (9:e ht)	280	21	60	81	361
Handelsdepartementet (10:e ht)	1,093	12	73	85	1,178
Pensionsväsendet (11:e ht)	6	1	2	3	9
Summa	*10,820*	*329*	*2,274*	*2,603*	*13,423*
* Beskickningar och konsulat	73	—	3	3	76
Summa	*10,893*	*329*	*2,277*	*2,606*	*13,499*
II. Statens affärsverk:					
Postverket	5,637	175	498	673	6,310
Telegrafverket	1,660	710	2,220	2,930	4,590
Statens järnvägar	19,873	83	267	350	20,223
Statens vattenfallsverk	305	7	24	31	336
Domänverket	752	4	25	29	781
Statens reproduktionsanstalt	—	—	—	—	—
Summa	*28,227*	*979*	*3,034*	*4,013*	*32,240*
III. Försvarsdepartementet (4:e ht):					
Departementet	19	—	6	6	25
Lantförsvaret	3,207	5	21	26	3,233
Sjöförsvaret	1,491	2	7	9	1,500
Flygvapnet	158	—	9	9	167
Summa	*4,875*	*7*	*43*	*50*	*4,925*
Summa I—III (exklusive beskickningar och konsulat)	*43,922*	*1,315*	*5,351*	*6,666*	*50,588*
Summa I—III (inklusive beskickningar och konsulat)	*43,995*	*1,315*	*5,354*	*6,669*	*50,664*

Sammanställningen upptager endast befattningshavare, vilkas avlöning i sin helhet utgår av statsmedel, och vilkas anställning är av mera stadigvarande art och därjämte måste anses vara befattningshavarens huvudsakliga arbetsuppgift. I sammanställningen redovisas alltså icke sådana befattningshavare som t. ex. folkskollärare och präster. Icke heller ingå däri befattningshavare, som endast tillfälligt äro anställda i statens tjänst

vid början av år 1931.

Icke ordinarie					Samtliga befattningshavare				
Manliga	Kvinnliga			Summa	Manliga	Kvinnliga			Summa
	gifta	ogifta	tillsammans			gifta	ogifta	tillsammans	
465	4	49	53	518	1,432	28	116	144	1,576
24	5	31	36	60	69	7	46	53	122
1,166	135	1,597	1,732	2,898	4,221	288	3,132	3,420	7,641
127	6	37	43	170	171	9	48	57	228
974	27	170	197	1,171	4,032	78	359	437	4,469
1,340	102	409	511	1,851	3,612	164	731	895	4,507
494	24	208	232	726	774	45	268	313	1,087
317	11	66	77	394	1,410	23	139	162	1,572
7	1	6	7	14	13	2	8	10	23
4,914	*315*	*2,573*	*2,888*	*7,802*	*15,734*	*644*	*4,847*	*5,491*	*21,225*
46	5	49	54	100	119	5	52	57	176
4,960	*320*	*2,622*	*2,942*	*7,902*	*15,853*	*649*	*4,899*	*5,548*	*21,401*
649	36	262	298	947	6,286	211	760	971	7,257
887	1,014	4,915	5,929	6,816	2,547	1,724	7,135	8,859	11,406
1,085	50	111	161	1,246	20,958	133	378	511	21,469
403	12	51	63	466	708	19	75	94	802
410	8	36	44	454	1,162	12	61	73	1,235
4	2	1	3	7	4	2	1	3	7
3,438	*1,122*	*5 376*	*6,498*	*9,936*	*31,665*	*2,101*	*8,410*	*10,511*	*42,176*
8	—	1	1	9	27	—	7	7	34
7,254	12	101	113	7,367	10,461	17	122	139	10,600
4,638	19	53	72	4,710	6,129	21	60	81	6,210
125	8	22	30	155	283	8	31	39	322
12,025	*39*	*177*	*216*	*12,241*	*16,900*	*46*	*220*	*266*	*17,166*
20,377	*1,476*	*8,126*	*9,602*	*29,979*	*64,299*	*2,791*	*13,477*	*16,268*	*80,567*
20,423	*1,481*	*8,175*	*9,656*	*30,079*	*64,418*	*2,796*	*13,529*	*16,325*	*80,743*

eller vilka för visst uppdrag åtnjuta ersättning i form av mindre arvode (timlärare, krigsfiskaler m. fl.). Arbetare och därmed jämförliga anställningshavare äro icke upptagna i sammanställningen. — Slutligen bör nämnas, att — såsom ock sammanställningen giver vid handen — befattningshavare, anställda vid riksdagens verk, icke medräknats.

Av de i sammanställningen meddelade uppgifterna framgår, att mer än hälften (52 procent) av statens samtliga befattningshavare tjänstgöra vid affärsverken, medan antalet vid den civila statsförvaltningen i övrigt anställda motsvarar omkring 27 procent av samtliga, samt återstoden, 21 procent, utgöres av befattningshavare vid försvarsväsendet.

Beträffande fördelningen av antalet befattningshavare på manliga och kvinnliga utvisar sammanställningen, att av samtliga befattningshavare voro inom den civila statsförvaltningen 74 procent män och 26 procent kvinnor, inom affärsverken 75 procent män och 25 procent kvinnor samt inom försvarsväsendet 98.5 procent män och 1.5 procent kvinnor. De gifta kvinnornas antal utgjorde 17 procent av samtliga kvinnliga befattningshavare.

Här nedan meddelas uppgift å antalet arbetare och därmed likställd personal, som vid början av år 1931 voro anställda vid de statens verk och inrättningar, som företrädesvis sysselsätta sådan personal.

Statens järnvägar	8,075
Postverket	7,820
Telegrafverket	3,527
Statens vattenfallsverk	1,175
Domänverket	396
Statens reproduktionsanstalt	50
Lantförsvaret	2,693
Sjöförsvaret	2,510
Flygvapnet	257
Mynt- och justeringsverket	37
Summa	26,540.

Det sammanlagda antalet personer (tjänstemän och arbetare), som innehava statsanställning, utgör sålunda omkring 107,000.

§ 34.

De ordinarie statstjänstemännens ledigheter för enskilda angelägenheter.

Revisorerna hava ansett sig böra undersöka, i vilken omfattning tjänstledighet för enskilda angelägenheter förekommer inom statsförvaltningen. För detta ändamål hava revisorerna genom särskilt frågeformulär, som utsänts till samtliga de statliga verk och myndigheter, vilkas personal helt eller delvis är uppförd på ordinarie stat, infordrat uppgifter dels å de befattningshavare, som under de fyra budgetåren 1927/1928—1930/1931 åtnjutit sådan tjänstledighet, dels ock å ledighetens längd, angiven i antalet

dagar för en var ledig befattningshavare. Tillika hava uppgifter infordrats, huruvida befattningshavare vid tiden för tjänstledighetens åtnjutande varit gift eller ogift, till vilken senare kategori jämväl hänförts änkling, änka och frånskild.

Revisorerna hava icke ansett sig böra kräva upplysning om vad som i de särskilda fallen föranlett tjänstledigheten för enskilda angelägenheter. I åtskilliga fall har dock upplysning om anledningen till ledigheten lämnats och av de sålunda lämnade upplysningarna framgår, att vissa myndigheter upptagit jämväl tjänstledighet för offentligt uppdrag, sjukdom eller hälsans vårdande, ehuru dessa ledigheter legat utom ramen för undersökningen. Dessa fall hava givetvis här nedan uteslutits, men det påpekade förhållandet giver anledning förmoda, att även i en del andra fall den uppgivna ledigheten i själva verket icke avsett vad som plägar hänföras under beteckningen enskilda angelägenheter. Med hänsyn till materialets omfattning — undersökningen berör över 50,000 befattningshavare — saknas emellertid anledning att tillmäta dylika felaktigheter någon betydelse i detta sammanhang.

De inkomna uppgifterna hava ordnats och sammanställts i överensstämmelse med den under nästföregående paragraf intagna översikten av statens samtliga befattningshavare. Sedan antalet lediga befattningshavare och ledighetsdagar summerats för de olika grupperna manliga, kvinnliga gifta och kvinnliga ogifta, har beräkning verkställts av lediga befattningshavare i procent av samtliga befattningshavare i respektive grupp samt antalet tjänstledighetsdagar i medeltal per år och befattningshavare. Uppgifterna angående befattningshavarnas antal i olika verk hava hämtats från ovanberörda översikt, som hänför sig till förhållandena vid början av år 1931. Resultatet av nu ifrågavarande beräkning har sammanställts i en å sid. 91 intagen tabell, varur nedanstående sammandrag lämnas.

	Antal ordinarie befattningshavare			Tjänstledighetsdagar		
					I medeltal per år och	
	Samtliga	Tjänstlediga 1/7 1927—30/6 1931	Procent lediga av hela antalet	Antal	befattningshavare	ledig befattningshavare
Manliga	43,922	5,707	13.0	116,982	0.7	5.1
Kvinnliga	6,666	3,241	48.6	167,859	6.3	12.9
gifta	1,315	866	65.8	89,909	17.1	26.0
ogifta	5,351	2,375	44.4	77,950	3.6	8.2
Samtliga	50,588	8,948	17.7	284,841	1.4	8.0

Av de manliga tjänstemännen hade sålunda 13 procent vid ett eller flera tillfällen åtnjutit ledighet för enskilda angelägenheter under här ifrågavarande 4-årsperiod, under det att av de kvinnliga tjänstemännen nära

hälften (48.6 procent) haft sådan ledighet. Antalet lediga gifta kvinnor är relativt större än de ogifta; ledighetsprocenten var för de förra 65.8 mot 44.4 för de senare.

I medeltal per år och tjänsteman utgjorde antalet redovisade ledighetsdagar för manliga befattningshavare 0.7 och för de kvinnliga befattningshavarna 6.3, därav för gifta 17.1 och för ogifta 3.6.

Vad slutligen beträffar antalet ledighetsdagar i medeltal per år och ledig tjänsteman, utgjorde detta för manliga befattningshavare 5.1 samt för kvinnliga befattningshavare 12.9, därav för gifta 26.0 och för ogifta 8.2.

De ojämförligt högsta ledighetssiffrorna förekomma sålunda för gruppen gifta kvinnliga befattningshavare. På denna i förhållande till hela tjänstemannakåren ganska obetydliga grupp, utgörande endast 2.6 procent av hela kåren, falla icke mindre än 31.5 procent av samtliga ledighetsdagar. Härutinnan liksom i det ovan konstaterade förhållandet att de kvinnliga befattningshavarna i väsentligt större utsträckning än de manliga åtnjutit ledighet utvisar den nu verkställda utredningen samma resultat som den av 1928 års revisorer verkställda undersökningen av ledighetsförhållandena beträffande vissa grupper tjänstemän, vilken undersökning dock var begränsad till omkring 3,700 befattningshavare och dessutom endast avsåg ett år. Det bör dock anmärkas, att orsaken till gifta kvinnliga befattningshavares ledighet i rätt många fall stått i samband med havandeskap. I avseende härå kan nämnas, att av de inkomna uppgifterna framgår, att vid det relativt ringa antal verk, av vilka upplysning om orsaken till ledigheterna lämnats, ledighet för havandeskap under här ifrågavarande 4-årsperiod åtnjutits av 222 gifta kvinnliga befattningshavare under sammanlagt 29,849 dagar.

Revisorerna hava även införskaffat uppgifter till belysning av frågan i vilken utsträckning tjänstledighet för enskilda angelägenheter förekommit inom folk- och småskollärarkåren. Då åtskilliga av de begärda uppgifterna inkommit först inemot revisionstidens slut och det föreliggande materialet har en betydande omfattning, hava revisorerna emellertid icke kunnat slutföra sin undersökning i ämnet, så mycket mindre som uppgifterna i vissa avseenden behöva kompletteras. Med slutbehandlingen av nu förevarande fråga har därför lämpligen synts böra anstå.

Tabell utvisande statens ordinarie befattningshavares tjänstledighet för enskilda angelägenheter under tiden 1 juli 1927—30 juni 1931.

Befattningshavare, tillhörande	Tjänstlediga manliga befattningshavare		Tjänstlediga kvinnliga befattningshavare						Samtliga tjänstlediga befattningshavare	
			gifta		ogifta		samtliga			
	antal	ledighetsdagar	antal	ledighetsdagar	antal	ledighetsdagar	antal	ledighetsdagar	antal	ledighetsdagar
I. Civila statsförvaltningen utom affärsverken.										
Justitiedepartementet (2:a ht)	186	2,804	9	1,000	23	2,079	32	3,079	218	5,883
Utrikesdepartementet (3:e ht)[1]	14	770	2	20	8	242	10	262	24	1,032
Socialdepartementet (5:e ht)	1,075	25,991	115	7,111	764	42,005	879	49,116	1,954	75,107
Kommunikationsdepartementet (6:e ht)	12	181	2	351	3	87	5	438	17	619
Finansdepartementet (7:e ht)	626	5,164	34	4,080	85	1,117	119	5,197	745	10,361
Ecklesiastikdepartementet (8:e ht)	357	25,767	21	2,666	80	5,582	101	8,248	458	34,015
Jordbruksdepartementet (9:e ht)	49	1,648	12	315	19	382	31	697	80	2,345
Handelsdepartementet (10:e ht)	133	2,404	8	354	25	293	33	647	166	3,051
Pensionsväsendet (11:e ht)	1	15	—	—	—	—	—	—	1	15
Summa	*2,453*	*64,744*	*203*	*15,897*	*1,007*	*51,787*	*1,210*	*67,684*	*3,663*	*132,428*
II. Statens affärsverk.										
Postverket	1,343	16,525	117	8,926	202	4,051	319	12,977	1,662	29,502
Telegrafverket	208	5,240	499	62,832	1,067	20,150	1,566	82,982	1,774	88,222
Statens järnvägar	1,165	16,250	33	941	76	1,586	109	2,527	1,274	18,777
Statens vattenfallsverk	26	1,150	6	694	4	41	10	735	36	1,885
Domänverket	65	2,024	4	260	14	266	18	526	83	2,550
Summa	*2,807*	*41,189*	*659*	*73,653*	*1,363*	*26,094*	*2,022*	*99,747*	*4,829*	*140,936*
III. Försvarsdepartementet (4:e ht.)										
Departementet	4	25	—	—	2	37	2	37	6	62
Lantförsvaret	355	9,590	3	357	1	4	4	361	359	9,951
Sjöförsvaret	78	1,239	1	2	2	28	3	30	81	1,269
Flygvapnet	10	195	—	—	—	—	—	—	10	195
Summa	*447*	*11,049*	*4*	*359*	*5*	*69*	*9*	*428*	*456*	*11,477*
Summa summarum	**5,707**	**116,982**	**866**	**89,909**	**2,375**	**77,950**	**3,241**	**167,859**	**8,948**	**284,841**

[1] Exklusive befattningshavare vid beskickningar och konsulat.

Tabell, utvisande statens ordinarie befattningshavares tjänstledighet

Befattningshavare, tillhörande	Procent lediga av hela antalet				
	Manliga	Kvinnliga			Samtliga befattningshavare
		gifta	ogifta	samtliga	
I. Civila statsförvaltningen utom affärsverken.					
Justitiedepartementet (2:a ht)	19.2	37.5	34.3	35.2	20.6
Utrikesdepartementet (3:e ht)[1]	31.1	100.0	53.3	58.8	38.7
Socialdepartementet (5:e ht)	35.2	75.2	49.8	52.1	41.2
Kommunikationsdepartementet (6:e ht)	27.3	50.0	31.8	35.7	29.3
Finansdepartementet (7:e ht)	20.5	67.6	44.7	49.6	22.6
Ecklesiastikdepartementet (8:e ht)	15.7	34.3	24.8	26.3	17.2
Jordbruksdepartementet (9:e ht)	17.5	57.1	31.7	38.3	22.2
Handelsdepartementet (10:e ht)	12.2	62.5	34.9	38.8	14.1
Pensionsväsendet (11:e ht)	16.7	—	—	—	11.1
Samtliga	*22.7*	*61.6*	*44.3*	*46.5*	*27.3*
II. Statens affärsverk.					
Postverket	23.8	67.0	40.5	47.4	26.3
Telegrafverket	12.5	70.3	48.1	53.4	38.6
Statens järnvägar	5.9	39.2	28.7	31.1	6.3
Statens vattenfallsverk	8.5	85.7	16.7	32.3	10.7
Domänverket	8.6	100.0	56.0	62.1	10.6
Samtliga	*9.9*	*67.3*	*44.9*	*50.4*	*15.0*
III. Försvarsdepartementet (4:e ht).					
Departementet	21.0	—	33.3	33.3	24.0
Lantförsvaret	11.1	60.0	4.8	15.4	11.1
Sjöförsvaret	5.2	50.0	28.6	33.3	5.4
Flygvapnet	6.3	—	—	—	6.0
Samtliga	*9.2*	*57.1*	*11.6*	*18.0*	*9.3*
Samtliga I—III	*13.0*	*65.8*	*44.4*	*48.6*	*17.7*

[1] Exklusive befattningshavare vid beskickningar och konsulat.

för enskilda angelägenheter under tiden 1 juli 1927—30 juni 1931 (forts.).

Antal ledighetsdagar i medeltal per år och									
befattningshavare					ledig befattningshavare				
Manliga	Kvinnliga			Samtliga befattningshavare	Manliga	Kvinnliga			Samtliga befattningshavare
	gifta	ogifta	samtliga			gifta	ogifta	samtliga	
0.7	10.4	7.8	8.5	1.4	3.8	27.8	22.6	24.1	6.7
4.3	2.5	4.0	3.9	4.2	13.8	2.5	7.6	6.6	10.8
2.1	11.6	6.8	7.3	4.0	6.0	15.5	13.7	14.0	9.6
1.0	29.3	2.0	7.8	2.7	3.8	58.5	6.2	21.9	9.1
0.4	20.0	1.5	5.4	0.8	2.1	29.6	3.3	10.9	3.5
2.8	10.8	4.3	5.4	3.2	18.0	31.4	17.5	20.4	18.6
1.5	3.8	1.6	2.2	1.6	8.4	6.6	5.0	5.6	7.3
0.5	7.4	1.0	1.9	0.6	4.5	11.8	2.9	4.9	4.6
0.6	—	—	—	0.4	3.8	—	—	—	3.8
1.5	*12.1*	*5.7*	*6.5*	*2.5*	*6.6*	*19.6*	*12.9*	*14.0*	*9.0*
0.7	12.8	2.0	4.8	1.2	3.1	19.0	5.0	10.2	4.4
0.8	22.1	2.3	7.1	4.8	6.3	31.5	4.7	13.2	12.4
0.2	2.8	1.5	1.8	0.2	3.5	7.2	5.2	5.8	3.7
0.9	24.8	0.4	5.9	1.4	11.1	28.9	2.6	18.4	13.1
0.7	16.3	2.7	4.5	0.8	7.8	16.3	4.8	7.3	7.7
0.4	*18.8*	*2.2*	*6.2*	*1.1*	*3.7*	*28.0*	*4.8*	*12.3*	*7.3*
0.3	—	1.5	6.1	2.5	1.5	—	4.6	4.6	2.7
0.7	17.9	—	3.5	0.8	6.8	29.8	1.0	22.6	6.9
0.2	0.3	1.0	0.8	0.2	4.1	0.5	3.5	2.5	3.9
0.3	—	—	—	0.3	4.9	—	—	—	4.9
0.6	*12.8*	*0.4*	*2.1*	*0.6*	*6.2*	*22.4*	*3.5*	*11.9*	*6.3*
0.7	*17.1*	*3.6*	*6.3*	*1.4*	*5.1*	*26.0*	*8.2*	*12.9*	*8.0*

§ 35.

Inköp av skrivmaskiner för statsförvaltningens behov.

Revisorerna hava verkställt en undersökning rörande de priser, som betalts av de olika ämbetsverken för skrivmaskiner, upphandlade under budgetåret 1930/1931, samt meddela härnedan några uppgifter för jämförelse mellan de betalda priserna å vissa skrivmaskiner.

	Underwood modell 5 kr.	Underwood modell 3—11 kr.	Underwodd modell 3—12 kr.	Underwood modell 3—14 kr.	Underwood modell 3—16 kr.	Remington 12 A kr.	Remington 12 C kr	Continental K. 1 kr.	Continental K. 4 kr.	Continental K. 5 kr.	Royal 10 kr.	Royal 10—12 kr.	Royal 10—14 kr.	Royal 10—18 kr.	L. C. Smith 8—10 kr.	L. C. Smith 8—20 kr.
Postverket	298 90	— —	— —	— —	— —	— —	— —	280 —	— —	— —	300 —	— —	— —	— —	— —	—
Telegrafverket	330 —	345 —	390 —	422 50	455 —	— —	— —	300 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Statens järnvägar	315 —	345 —	360 —	390 —	420 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Vattenfallsverket	330 ·	345 —	360 —	390 —	420 —	330 —	390 —	— —	— —	— —	330 —	360 —	390 —	450 —	— —	— —
Domänstyrelsen	330 —	— —	— —	390 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Statskontoret	343 —	360 —	367 50	411 60	445 90	330 —	390 —	330 —	450 —	490 —	343 —	367 50	411 60	480 20	343 —	514 50
Justitiedepartementet	— —	402 50	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Svea hovrätt	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	562 50
Hovrätten över Skåne och Blekinge	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	600 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Utrikesdepartementet	— —	402 50	— —	— —	— —	440 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Marinförvaltningen	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	325 —	425 —	440 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Socialdepartementet	— —	— —	— —	— —	— —	322 50	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Socialstyrelsen	— —	394 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	385 —	— —	— —	441 —	— —	— —
Riksförsäkringsanstalten	— —	410 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Kommunikationsdepartementet	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	412 50	— —
Byggnadsstyrelsen	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	412 50	— —	— —	— —	— —	— —
Finansdepartementet	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	560 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Riksarkivet	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	385 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Kungl. biblioteket	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	450 —	— —
Skolöverstyrelsen	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	385 —	— —	— —	— —	404 25	— —
Lantbruksstyrelsen	— —	— —	— —	— —	— —	330 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Lantmäteristyrelsen	— —	— —	— —	— —	— —	— —	450 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	525 —	— —	— —

De i ovanstående sammanställning lämnade uppgifterna avse endast sådana inköp, som ägt rum utan samtidigt verkställt utbyte mot gammal maskin.

Ämbetsverkens upphandling av skrivmaskiner företages i allmänhet allteftersom behov av nyförvärv yppar sig. Vid dylika inköp erhålla verken en större eller mindre rabatt å det gängse detaljhandelspriset. Samtliga affärsverk, tullverket samt arméförvaltningens civila departement för arméförvaltningen och underlydande myndigheter hava var för sig genomfört central upphandling av skrivmaskiner.[1] Upphandlingen sker beträffande de nu nämnda verken efter infordrande av anbud angående leverans på en gång av i regel flera maskiner, avseende att täcka det nära föreliggande behovet. Länsstyrelsernas uppköp av skrivmaskiner sker enligt kungl. cirkuläret den 23 april 1920 genom statskontorets försorg. Genom nämnda centraliserade upphandling hava erhållits lägre priser än då, — såsom beträffande övriga verk är förhållandet — upphandlingen sker av enstaka maskiner allteftersom behov härav i varje särskilt fall yppar sig. Några exempel må här anföras:

För en maskin av typen Continental K. 1 har postverket betalat 280 kronor, medan riksarkivet för samma typ erlagt 385 kronor. För en maskin av märket Royal 10 har postverket betalat 300 kronor, under det byggnadsstyrelsen för samma märke betalat 412 kronor 50 öre. För en maskin av märket Continental K. 4 har marinförvaltningen betalat 425 kronor, medan hovrätten över Skåne och Blekinge erlagt 600 kronor för samma märke. Emellertid föreligga rätt avsevärda prisskillnader även beträffande de verk inbördes, vilka tillämpa centralt upphandlingssätt. Sålunda har statskontoret för märket Underwood modell 5 betalat 343 kronor, varemot postverket för samma märke erlagt allenast 298 kronor 90 öre. För märket Continental K. 1 har statskontoret betalat 330 kronor, under det att postverket erlagt allenast 280 kronor för samma märke o. s. v.

I de flesta fall förekommer vid inköp av skrivmaskiner att begagnade sådana lämnas i utbyte. Värdet av sistnämnda maskiner har därvid uppskattats i varje särskilt fall med hänsyn till maskinernas beskaffenhet och torde i allmänhet kunna beräknas till 75 à 125 kronor.

Då såsom av nämnda framställning framgår inköpspriserna variera avsevärt för samma maskintyp, följer uppenbarligen att även mellangiften vid dylikt utbyte utvisar liknande fluktuationer. Såsom exempel härå vilja revisorerna omnämna, att en myndighet vid utbyte av en Remington skrivmaskin mot en ny sådan i mellangift erlagt 400 kronor eller 40 kronor mer än statskontorets inköpspris för maskin av samma modell. Vidare har vid utbyte av en Remingtonmaskin mot en ny

[1] Även inom marinen förekommer ett centralt upphandlingssätt så till vida, att marinförvaltningen avslutat kontrakt med en skrivmaskinsfirma angående leverans till marinförvaltningen och underlydande i mån av behov till i kontraktet angivna priser.

sådan en annan myndighet erlagt en mellangift av 357 kronor 70 öre eller 27 kronor 50 öre mera än statskontorets inköpspris för en ny maskin av samma typ. Ett ämbetsverk har vid utbyte av två Remingtonmaskiner mot två nya Underwoodmaskiner erlagt en mellangift av 356 kronor 25 öre för varje maskin. För samma maskin betalar statens järnvägar vid inköp 345 kronor.

Antalet under budgetåret 1930/1931 inköpta skrivmaskiner kan beräknas till mellan 400 och 500.

1926 års revisorer sade sig vid sin granskning av verks och myndigheters räkenskaper för budgetåret 1925/1926 hava lagt märke till att inköp av skriv- och räknemaskiner ägde rum efter mycket olika och ofta ingalunda affärsmässiga grunder samt att de pris, som betalades, voro synnerligen varierande. Revisorerna ifrågasatte därför, huruvida icke för de ämbetsverk, som vore förlagda till Stockholm, möjligen med undantag av de affärsdrivande verken, central upphandling av ifrågavarande maskiner borde äga rum.

1927 års revisorer, som verkställde en omfattande undersökning i denna fråga, anförde beträffande statsverkets upphandling av skrivmaskiner följande:

Vad till sist angår skrivmaskinerna hava, såsom ovan visats, priserna ställt sig fördelaktigare vid inköp av flera maskiner på en gång. Säkerligen skulle, därest inköpen organiserades på ett fastare sätt, än fördelaktigare priser kunna ernås. Revisorerna vilja för sin del förorda, att åtgärder vidtagas för genomförande av en fullständig centralisering av statens upphandling av skrivmaskiner. I sådant avseende torde det lämpligen böra uppdragas åt ett av affärsverken, t. ex. telegrafverket, att för statens samtliga verk och myndigheter ombesörja upphandling av och till ungefär självkostnadspris tillhandahålla desamma skrivmaskiner. Revisorerna äro övertygade om att genom en sådan åtgärd skulle vinnas en förmånligare prisberäkning för staten än som står att ernå vid nuvarande splittrade upphandling. Därest en dylik centralisering komme till stånd, skulle även så till vida större sparsamhet med skrivmaskiner kunna ernås, som en enhetlig värdering av de utmönstrade maskinerna bleve möjlig och även i övrigt ett bättre utnyttjande av skrivmaskinsbeståndet kunde genomföras.

Beträffande skrivmaskinernas tillsyn och rengöring kan ifrågasättas, huruvida detta arbete kan utföras av vederbörande tjänstemän, vilket ock redan sker i vissa verk. I den mån rengöringsarbetet icke lämpligen kan utföras av vederbörande tjänstemän inom respektive verk, kunde detsamma i samband med centraliseringen möjligen övertagas av ifrågavarande affärsverk. Genom dessa åtgärder torde det bliva möjligt att nedbringa omkostnaderna för underhåll av statens skrivmaskiner.

Revisorernas uttalande.

De priser, de olika myndigheterna fått erlägga för skrivmaskiner av samma typ, hava, såsom förestående redogörelse utvisar, varit synnerligen växlande. Dessa växlingar hava givetvis sin förklaring i det tillämpade upphandlingssättet och omfattningen av den verkställda upphandlingen. De myndigheter, som efter infordrande av anbud verkställt

upphandling av flera maskiner på en gång, hava kunnat betinga sig de förmånligaste priserna.

Såväl 1926 som 1927 års statsrevisorer hava förordat, att en fullständig centralisering av statens inköp av skrivmaskiner skulle komma till stånd, men deras framställningar hava, som synes, icke resulterat i några åtgärder i angivet syfte. Detta är ett beklagligt förhållande, då staten härigenom otvivelaktigt tillskyndats och fortfarande tillskyndas onödiga utgifter.

Revisorerna vilja erinra om att upphandlingen av normalpapper samt vissa slag av papper, kuvert och läskpapper för statens behov från och med år 1931 uppdragits åt generalpoststyrelsen. Det synes revisorerna böra tagas under övervägande, om ej ett liknande upphandlingssätt kunde komma till stånd även beträffande statsverkets behov av skrivmaskiner. Jämväl upphandlingen av räknemaskiner för statens behov torde i sådant fall lämpligen kunna ske genom postverkets försorg.

§ 36.

Liggaren över statsverkets specialutgiftsstater (statsliggaren).

I kungl. brev den 31 december 1913 förordnades bland annat, att liggaren över statsverkets specialutgiftsstater (statsliggaren) skulle omfatta riksstatens samtliga ordinarie och extra anslag med undantag av dem, som vore uppförda under dåvarande fjärde och femte huvudtitlarna, att i liggaren skulle vid de särskilda anslagen i den ordning, dessa i riksstaten förekomme, intagas specifikationer jämväl för anslagen till fångvården, hospitals underhåll, riksförsäkringsanstalten och tullverket ävensom för anslag till andra ämbetsverk och myndigheter, vilkas utgiftsstater icke dittills plägat i statsliggaren upptagas, samt att det skulle åligga statskontoret att för framtiden tillse, att staterna för nyupprättade ämbetsverk bleve i statsliggaren införda i den omfattning, som för likställda ämbetsverk vore brukligt.

Genom nådigt beslut den 21 juni 1922 förordnades vidare, att länsstater icke skulle utfärdas för tiden efter 1922 års utgång och att från och med den 1 juli 1923 berörda liggare skulle upprättas för budgetår i enlighet med då gällande föreskrifter och med iakttagande av de ändringar, som av länsstaternas avskaffande eller eljest påkallades, samt i så god tid, att densamma kunde föreligga tryckt den 1 september.

I underdånig skrivelse den 7 maj 1931 framhöll statskontoret, att i anledning av sistberörda beslut inom statskontoret successivt hade verkställts en omläggning av liggaren i avsikt att, sedan länsstaterna avskaffats, göra densamma till en, såvitt möjligt, fullständig och tillförlitlig handbok i anslagsfrågor. Principen hade härvid varit att med ledning av propositioner, riksdagsskrivelser och kungl. brev m. m. för varje anslag lämna alla de upplysningar angående detsamma, som kunde vara av mera allmän betydelse. Genom omförmälda omläggning syntes statslig-

garen hava erhållit en alltmera ökad användning inom statsförvaltningen. Upplagan hade också för varje år måst utökas.

Statskontoret framhöll vidare, att såsom framginge av ovanberörda kungl. brev den 31 december 1913 i statsliggaren icke inginge de under nuvarande fjärde huvudtiteln upptagna anslagen. Liggare över nämnda anslag upprättades, i vad avsåge försvarsdepartementet och lantförsvaret av arméförvaltningen samt rörande sjöförsvaret och flygvapnet av marinförvaltningen respektive flygstyrelsen. Då statskontoret emellertid ansåge det vara av betydelse att en liggare över riksstatens samtliga huvudtitlar funnes, ville statskontoret ifrågasätta, huruvida icke den av ämbetsverket utgivna statsliggaren skulle kunna utvidgas till att omfatta jämväl fjärde huvudtitelns anslag. Statskontoret hade härvid tänkt sig, att erforderligt antal exemplar av de av ovanberörda myndigheter upprättade liggarna skulle kunna tillhandahållas det av statskontoret anlitade tryckeriet för att å vederbörlig plats intagas i statsliggaren. Ett dylikt förfaringssätt tillämpades för närvarande beträffande riksstaten, som funnes intagen främst i statsliggaren.

Ifrågavarande framställning har, enligt vad revisorerna inhämtat, icke varit föremål för Kungl. Maj:ts beslut.

Revisorernas uttalande.

Revisorerna vilja framhålla, att med statsförvaltningens fortgående utveckling behovet av lätt tillgängliga upplysningar beträffande dess olika delar gjort sig alltmer gällande ej mindre inom riksdagen än även hos statsdepartementen och övriga myndigheter. Den av statskontoret utgivna liggaren synes i stort sett ägnad att på ett lyckligt sätt fylla sin uppgift härutinnan. Då emellertid dess användbarhet skulle ytterligare ökas, därest i densamma infördes uppgifter jämväl beträffande de under fjärde huvudtiteln upptagna anslagen, hava revisorerna, som även för sitt arbete hava intresse av denna fråga, velat framhålla önskvärdheten av att en dylik sammanslagning av de olika liggarna snarast möjligt kommer till stånd.

De liggare, som för närvarande utgivas av armé- och marinförvaltningarna samt flygstyrelsen, torde dock icke i sin nuvarande form vara lämpade att, på sätt statskontoret föreslagit, intagas i statsliggaren. Revisorerna hava funnit att förstnämnda liggare, som ifråga om format högst betydligt avvika från statsliggarens, icke äro uppställda på sådant sätt, att de giva tillräcklig överskådlighet. Mot desamma torde vidare kunna anmärkas att de beträffande de olika anslagen icke lämna erforderliga upplysningar. Beträffande arméförvaltningens liggare vilja revisorerna särskilt framhålla, att i densamma ett stort antal sidor upptagas av stater för de olika truppförbanden m. fl. Varje stat påbörjas å ny sida, oavsett det utrymme, staten kräver, vilket medför ett onödigt slöseri med papper. Till staterna hörande anmärkningar upprepas för varje stat även om de äro li-

kalydande. Det vill förefalla revisorerna att genom en ändrad uppställning härutinnan antalet sidor i liggaren skulle kunna avsevärt reduceras. Då de av revisorerna nu anförda synpunkterna i alla händelser betinga en omläggning av ifrågavarande liggare, synes detta lämpligast kunna göras i samband med att de intagas i statsliggaren. Det torde därvid böra tagas under övervägande, huruvida icke för åstadkommande av enhetlighet i avseende å uppställning och stilsorter allenast ett tryckeri bör anlitas för tryckning av arbetet i dess helhet, samt att ett intimt samarbete kommer till stånd mellan de vederbörande, som hava att redigera arbetets olika delar.

§ 37.

Ersättning för övertidsarbete.

Enligt § 29 i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepertement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen må för tjänstgöring utöver fastställd arbetstid till tjänsteman, tillhörande någon av 1—20 lönegraderna i 9 § avdelning B i samma avlöningsreglemente upptagen löneplan, ersättning för övertidsarbete, där sådant arbete undantagsvis måste äga rum, kunna utbetalas enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t. I 7 § i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 357) med tilläggsbestämmelser till nämnda avlöningsreglemente har meddelats närmare bestämmelser, efter vilka grunder ersättning för övertidsarbete skall utgå. Enligt dessa bestämmelser skall såsom allmänt villkor för utbetalande av dylik ersättning gälla, att överordnad i varje särskilt fall på förhand meddelat föreskrift om arbetets utförande å tid utöver fastställd arbetstid samt att mot övertidsarbetet svarande ledighet icke kan beredas vederbörande. Vidare må ersättning för arbete utöver fastställd arbetstid ej tillkomma befattningshavare, som utöva mera självständigt befäl eller hava att utföra sådant arbete, att kontroll över tjänstgöringstidens längd i allmänhet ej kan ifrågakomma, samt — därest icke i särskilt undantagsfall omständigheterna prövas böra därtill föranleda — till sådana befattningshavare såsom expeditionsvakter m. fl., vilkas tjänstgöringstid med hänsyn till beskaffenheten av dem åliggande göromål måste vara underkastade vissa växlingar.

Revisorerna hava ansett sig böra undersöka i vilken omfattning övertidsersättning utbetalts inom ett antal i huvudstaden belägna ämbetsverk. Revisorerna hava därvid funnit, att i vissa verk dylik ersättning icke alls eller i mycket ringa utsträckning förekommit, medan däremot i andra verk ersättning för arbete å övertid utgått med avsevärda belopp. En i sådant avseende verkställd undersökning beträffande utbetalad övertidsersättning under budgetåret 1930/1931 vid sjökarteverket, socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, statskontoret, statistiska centralbyrån, kungl. biblioteket, lantbruksstyrelsen och kommerskollegium har utvisat följande:

Sjökarteverket	kronor	5,465: 15
Socialstyrelsen	»	84: 45
Riksförsäkringsanstalten	»	1,817: 31[1]
Pensionsstyrelsen	»	94: 95
Statskontoret	»	590: 52
Statistiska centralbyrån	»	—
Kungl. biblioteket	»	2,477: 50
Lantbruksstyrelsen	»	399: 30
Kommerskollegium	»	3,624: 69.

I de flesta fall har övertidsersättningen utgått till kvinnliga befattningshavare för maskinskrivningsarbete, räknearbete m. m. Det vid kungl. biblioteket utbetalda beloppet utgör ersättning till ordinarie och extra expeditionsvakter för eftermiddagstjänstgöring. Vid sjökarteverket har till två ordinarie befattningshavare i 15 respektive 18 lönegraden (redogörare) utgått ersättning med 866 kronor 25 öre och 853 kronor 20 öre.

Revisorernas uttalande.

Revisorerna hava icke förbisett, att fall kunna inträffa, då det för statsverket blir ekonomiskt fördelaktigare att anlita övertidsarbete än att för arbetets utförande anställa särskild personal. Av den verkställda undersökningen vill det emellertid förefalla, som om ersättning för å övertid utfört arbete på vissa håll utgått i större utsträckning, än vad som enligt gällande bestämmelser varit avsett. Revisorerna anse sig i anledning av sina sålunda gjorda iakttagelser böra framhålla, att i nämnda bestämmelser övertidsersättning förutsattes såsom en endast undantagsvis förekommande anordning, och att i första rummet den utvägen bör anlitas, att vederbörande beredas en mot övertiden svarande ledighet.

§ 38.

Flyttningsersättning till vissa befattningshavare (landshövdingar m. fl.).

Enligt 3 kap. 27 § avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen är stadgat, att då tjänsteman utan egen ansökning eller därom uttryckt önskan förflyttas från en tjänstgöringsort till en annan eller eljest ålagts förändrad bostadsort eller då han till följd av befordran eller förordnande att uppehålla högre tjänst nödgats flytta till annan ort än den förutvarande tjänstgöringsorten, han skall vara berättigad erhålla skälig ersättning för flyttningskostnad samt för den ökade utgift, som för honom må hava uppstått därigenom, att han måst vidkännas kostnad för bostad å såväl den gamla som den nya tjänstgöringsorten, allt enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar.

Såsom närmare framgår av vad revisorerna anfört under § 21 hava för landshövdingarna fastställts en särskild lönestat samt särskilda avlö-

[1] Därav 994: 81 kronor utgått efter beting.

ningsvillkor. I dessa avlöningsvillkor ingår icke någon bestämmelse om ersättning för flyttningskostnad, som föranletts av att vederbörande för tillträde av befattning såsom landshövding måst flytta från en tjänstgöringsort till en annan. Enligt vad revisorerna iakttagit har dylik ersättning ej heller utgått vid övergång från anställning utom statens tjänst till befattning såsom landshövding. Däremot har inträffat att till landshövding, som före utnämningen innehaft sådan befattning, som avses i 3 kap. i ovannämnda avlöningsreglemente, flyttningsersättning utgått. Till landshövding, som övergått från befattning, med vilken rätt till flyttningsersättning icke har varit förenad, har flyttningsersättning även utgått. Sålunda har till landshövdingen i Östergötlands län, som före utnämningen till landshövding innehade befattning såsom justitieråd, av länsstyrelsen i Linköping utbetalts ersättning för flyttningskostnad från Stockholm till Linköping med 1,921 kronor 60 öre.

Vidare hava revisorerna uppmärksammat, att i vissa fall ersättning utgått till revisionssekreterare för flyttningskostnader i samband med övergång till av dem sökta tjänster såsom häradshövdingar, oaktat det synes ovisst, om i nämnda fall någon befordran till högre befattning i här avsedd mening kan anses föreligga.

Revisorernas uttalande.

Då förestående redogörelse synes utvisa, att en viss osäkerhet råder beträffande rätten till flyttningsersättning för här ifrågavarande befattningshavare, finna revisorerna önskvärt, att sådana bestämmelser i ämnet meddelas, att av dem tydligt framgår, i vilka fall dylik ersättning skall utgå.

§ 39.

Vissa lån ur kraftledningslånefonden och vattenkraftslånefonden till Mons elektriska distributionsförening u. p. a.

Genom kommerskollegii och lantbruksstyrelsens beslut den 29 mars 1924 beviljades Mons elektriska distributionsförening u. p. a. i Mon på vissa villkor ett lån å 30,000 kronor av de medel, 2,500,000 kronor, som enligt riksdagens beslut finge ur kraftledningslånefonden utlånas för år 1923.

Av ovanberörda lånebelopp utanordnades av statskontoret till föreningen den 2 juli 1925 15,000 kronor och den 19 november samma år likaledes 15,000 kronor.

Genom beslut den 2 augusti 1926 beviljades sedermera samma distributionsförening av de för år 1925 anslagna medlen, 1,500,000 kronor, ett nytt lån från kraftledningslånefonden å 15,000 kronor. Nämnda belopp utanordnades av statskontoret dels den 10 november 1927 med 10,000 kronor, dels ock den 29 december samma år med 5,000 kronor.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 juli 1924 beviljades slutligen distributionsföreningen ett lån från vattenkraftslånefonden å 30,000 kronor. Kungl. Maj:t förklarade därvid, att i avseende å det beviljade lånet skulle gälla bland annat de i kungörelsen den 19 december 1919 med allmänna bestämmelser för lån från vattenkraftslånefonden samt i kungörelsen den 27

april 1923 angående ändring i nämnda kungörelse stadgade allmänna villkor och bestämmelser ävensom följande särskilda föreskrifter: Anläggningen skulle före utgången av år 1926 vara till i låneansökningen angiven omfattning fullbordad, på sätt som kunde av kommerskollegium samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen godkännas.

Lånebeloppet utanordnades av statskontoret den 4 juni 1925.

Såsom säkerhet för ovan omförmälda tre lån — kraftledningslånen den 29 mars 1924 och den 2 augusti 1926 å respektive 30,000 kronor och 15,000 kronor samt vattenkraftslånet den 11 juli 1924 å 30,000 kronor — hade av statskontoret godkänts:

I. För samtliga lånen gemensamt:

Hypotek.

3 inteckningar å tillhopa 75,000 kronor med bästa rätt i lägenheten Mon 1[23], kallad Såghusets vattenfall, i Töftedals socken, å vilken lägenhet enligt kommerskollegii beslut den 14 februari 1925 registrerats ledningsnät och 4 understationer.

II. För 15,000 kronor jämte ränta av kraftledningslånet den 29 mars 1924 å 30,000 kronor:

Borgen av

1) stationsinspektoren Ragnar Pira, Mon
2) nämndemannen M. H. Magnusson-Bågenholm, Mon
3) handlanden C. Hj. Olsson, Mon
4) hemmansägaren A. M. Nyqvist, Rinnane, Dalslands-Högen
5) hemmansägaren K. G. Gustafsson, Mon

III. För kraftledningslånet den 2 augusti 1926 å 15,000 kronor:

Borgen av

1) stationsinspektoren Ragnar Pira, Mon
2) nämndemannen M. H. Bågenholm, Mon
3) hemmansägaren C. P. Carlsson, Mon
4) » Magnus Nyqvist, Rinnane, Dalslands-Högen
5) » K. G. Gustafsson, Mon
6) » Kristian Nilsson, Skottan, Dalslands-Högen
7) arrendatorn C. M. Pettersson, Mon

Enligt Kungl. Maj:ts instruktion för statskontoret den 17 december 1920, 10 § 4 mom., har byrådirektören och ombudsmannen i ämbetsverket till åliggande, bland annat, att iakttaga, bevaka och fullfölja kronans samt de under statskontorets förvaltning stående fonders rätt uti alla de mål och ärenden, som blivit till ombudsmannen överlämnade och till följd av sin natur dit höra, ävensom vid domstolar och andra myndigheter utföra kronans och nämnda fonders talan uti berörda mål.

Enligt vad revisorerna av ombudsmannen inhämtat införskaffade denne i mars 1929 i syfte att kontrollera, huruvida säkerheten för lånen fortfarande vore tillfredsställande, soliditetsupplysningar rörande borgensmän-

nen, vilkas ekonomiska ställning därvid uppgavs vara i huvudsak oförändrad. Sedan ombudsmannen i samma syfte gjort förfrågningar hos föreningen men föreningen besvarat dessa undvikande, tillskrev ombudsmannen den 27 april 1929 länsstyrelsen i Älvsborgs län och anmodade länsstyrelsen att förelägga föreningen att till statskontoret inkomma med förslag till stärkande av säkerheten för lånen. Därefter förekommo underhandlingar mellan ombudsmannen och föreningen, vilka underhandlingar pågingo till slutet av hösten 1929. Under tiden hade emellertid borgensmännen Pira, Olsson, Gustafsson, Nilsson och Pettersson vunnit boskillnad i sina äktenskap, varvid i de fall, där skifte sedermera kom till stånd, nämligen ifråga om samtliga nu nämnda borgensmän utom Nilsson, de säkra tillgångarna i boen tillskiftades hustrurna. Revisorerna hava förvissat sig om att kungörelser om ingivandet av skifteshandlingarna i dessa fall varit i vederbörlig ordning i Post- och inrikes tidningar införda. Dessa kungörelser hava dock icke uppmärksammats av ombudsmannen, till följd varav den enda åtgärd, som stod till buds för undvikande av att statsverket genom boskillnaderna i fråga förorsakades förlust, nämligen borgensmännens försättande i konkurs inom tre månader efter skifteshandlingarnas ingivande till rätten, icke av ombudsmannen vidtagits.

Den ordinarie ombudsmannen har för revisorerna uppgivit, att han under ifrågavarande tid åtnjutit tjänstledighet.

Mons elektriska distributionsförening u. p. a. försattes den 12 augusti 1930 i konkurs vid Vedbo häradsrätt. Statskontorets fordran bevakades i konkursen med 73,933 kronor 61 öre jämte viss ränta med yrkande om förmånsrätt enligt 17 kap. 9 § handelsbalken. Vid exekutiv auktion den 14 januari 1931 inropades lägenheten Mon 1^{23} av statskontoret för 20,000 kronor.

Fastigheten Mon 1^{23} försåldes sedermera för ett belopp av 20,000 kronor av statskontoret till Dals-Ed—Rölanda elektriska distributionsförening u. p. a., vilken förening övertagit den av Mons elektriska distributionsförening nedlagda verksamheten.

Underhandlingar mellan ombudsmannen och borgensmännen om ackord pågå för närvarande och utsikter lära förefinnas att statskontoret skall kunna av borgensmännen utbekomma någon del av statens fordran.

Av vad ovan anförts framgår, att statsverket åsamkats en betydande förlust å sina lån till Mons elektriska distributionsförening u. p. a. I vad mån denna förlust kunnat undvikas, därest statskontoret begagnat den utväg, lagen i ett fall, sådant som det förevarande, anvisar, låter sig icke med säkerhet bedöma. I varje fall torde emellertid i detta hänseende från ombudsmannens sida föreligga en försummelse, vilken revisorerna ansett sig icke kunna undgå att påpeka. Revisorernas uttalande.

§ 40.

Tullkammaren i Haparanda.

Revisorerna hava avlagt besök vid tullkammaren i Haparanda.

I Haparanda äger tullverket två tomter, benämnda övre och nedre tulltomten. Å vardera tomten är uppfört ett bostadshus jämte uthus. Å nedre botten av bostadshuset å övre tulltomten disponeras 3 rum jämte tambur av Haparanda stad, som där har stadens tullkammare inrymd. Hyran för nämnda lokal jämte ett vaktrum i bostadshuset å nedre tulltomten uppgår till 300 kronor för år. I övrigt uthyras lägenheterna i huset för en summa av 1,800 kronor. Bostadshuset å nedre tulltomten är förutom nämnda vaktrum samt ett överliggnings- och frukostrum för tullbevakningen dels upplåtet till tjänstebostäder dels ock uthyrt till enskilda. Hyresavkastningen utgör 1,188 kronor.

Sedan vid besiktningar av ifrågavarande byggnader befunnits, att desamma vore i olika avseenden bristfälliga, uppdrog generaltullstyrelsen åt arkitekten P. Benson att avgiva förslag till mindre förbättringsarbeten å byggnaderna. I anledning härav överlämnade Benson med skrivelse till styrelsen den 14 februari 1929 tre alternativa förslag till vissa förbättringsarbeten å bostadshuset å övre tulltomten. Kostnaderna för de olika förslagens utförande beräknades till 28,000 kronor, 11,000 kronor och 15,000 kronor.

Enligt beslut den 8 mars 1930 fann generaltullstyrelsen de avgivna förslagen för det dåvarande ej föranleda någon styrelsens åtgärd.

Sedan härefter Benson erhållit generaltullstyrelsens uppdrag att till styrelsen inkomma med förslag till sådana reparations-, ändrings- och underhållsarbeten, som kunde befinnas erforderliga, har Benson med skrivelse den 31 oktober 1930 till generaltullstyrelsen överlämnat förslag i berörda hänseende.

Kostnaden för sistnämnda arbetens utförande beräknades vad beträffar huset å övre tulltomten till cirka 61,000 kronor, varvid dock de i kostnadsberäkningen ingående posterna genomgående höjts med cirka 10 procent, varför den verkliga byggnadskostnaden syntes kunna beräknas till 55,000 kronor. Därjämte inginge i beräkningen en summa av cirka 5,000 kronor för anordnandet av ett garage samt omkring 10,000 kronor till erforderliga underhålls- och reparationsarbeten för den händelse ombyggnaden icke komme till stånd. Beträffande bostadshuset å nedre tulltomten, vilket icke syntes värt en genomgripande reparation, ifrågasattes endast en omgruppering av befintliga utrymmen och vissa därav föranledda ändrings- och reparationsarbeten. Kostnaden beräknades till 11,800 kronor, av vilket belopp 3,800 kronor kunde beräknas behövliga för direkta underhålls- och reparationsarbeten.

Tullkammaren, till vilken ifrågavarande förslag remitterats, har i avgivet yttrande på anförda skäl hemställt, att sagda förslag ej måtte bifallas samt att Benson måtte erhålla uppdrag att, med beaktande av de utav tullkammaren angivna synpunkter, upprätta nytt förslag.

Ärendet har enligt vad revisorerna inhämtat ännu icke slutbehandlats av generaltullstyrelsen.

Revisorerna iakttogo vid sitt besök, att ifrågavarande byggnader befunno sig i ett synnerligen bristfälligt skick. Med hänsyn till de stora kostnader, som mera genomgripande ändrings- och nybyggnadsarbeten skulle kräva, vilja revisorerna framhålla vikten av att frågan om i vad mån berörda arbeten lämpligen kunna till sin omfattning begränsas sorgfälligt beaktas. En undersökning synes ock böra ske, huruvida ej lämpliga lokaler för tullverket kunna anordnas i statens järnvägars stationshus, vilket redan innehåller för tulländamål avsedda utrymmen, samt huruvida de för tullverket nu använda byggnaderna må kunna på annat sätt utnyttjas. Revisorernas uttalande.

§ 41.

Revisorerna hava besökt tullkammaren i Uppsala. Tullkammaren i Uppsala.

Totala uppbörden därstädes utgjorde år 1929 935,498 kronor och år 1930 957,602 kronor.

Enligt bestämmelserna i Kungl. Maj:ts brev den 25 februari 1887 angående staden Uppsala beviljad stapelstads-, nederlags- och transitoupplagsrätt tillkommer tolagsersättning icke Uppsala. Staden skall åt tullverket anskaffa och underhålla godkända, för tullförvaltningen erforderliga lägenheter jämte nödiga inventarier och möbler samt till förvarande av nederlags- och transitoupplagsgods lämpliga och författningsenligt inrättade magasin.

I de nuvarande lokalerna har tullkammaren varit inrymd alltsedan den år 1889 öppnades.

Tullkammaren besöktes år 1925 av riksdagens revisorer, vilka i sin berättelse i anledning av besöket framhöllo, att såväl magasinen som expeditionslokalerna voro trånga. Till följd härav hade utrymme icke kunnat beredas för någon särskild arkivlokal, utan arkivalierna förvarades i lådor i ett av magasinen. Likaså saknades brandfritt kassavalv. Toalettanordningarna voro otillfredsställande. Revisorerna ansågo det påkallat, att Uppsala stad snarast vidtoge åtgärder för tillhandahållande av fullt tillfredsställande lokaler åt tullverket.

Med anledning av vad sålunda av revisorerna anmärkts anhöll generaltullstyrelsen i skrivelse till stadsfullmäktige i Uppsala den 5 januari 1926, att stadsfullmäktige ville snarast vidtaga åtgärder för tillhandahållande av fullt tillfredsställande lokaler åt nämnda tullkammare.

Med skrivelse den 13 mars 1928 överlämnade drätselkammaren i Uppsala till generaltullstyrelsen ett preliminärt förslag, avseende tillbyggnad av och ändringar i tullhuset.

Enligt beslut den 26 februari 1929 förklarade sig generaltullstyrelsen på anförda skäl ej kunna godkänna det sålunda framlagda förslaget; och an-

höll styrelsen i samma skrivelse, att frågan måtte göras till föremål för förnyad utredning, varvid styrelsen särskilt betonade angelägenheten av att frågan snarast bringades till en tillfredsställande lösning.

Sedan drätselkammaren överlämnat ärendet till stadsarkitekten i Uppsala G. Leche för erhållande av förnyat förslag till ändrings- och tilläggsarbeten å tullhuset samt denne med en till generaltullstyrelsen ställd skrift av den 30 juli 1930 överlämnat ett av honom i två alternativ utarbetat förslag till ifrågavarande byggnadsarbeten, förklarade sig styrelsen i skrivelse till drätselkammaren den 26 september 1930 föredraga det såsom alternativ II betecknade förslaget, dock med vissa närmare angivna ändringar; och anhöll styrelsen, att drätselkammaren måtte, med beaktande av styrelsens sålunda angivna ställning till de föreliggande förslagen, snarast möjligt vidtaga de på drätselkammaren ankommande åtgärder för bringande av förevarande byggnadsfråga till slutlig lösning.

I skrivelse till drätselkammaren den 10 juli 1931 anhöll generaltullstyrelsen, att, enär styrelsen icke fått mottaga något meddelande från drätselkammaren i anledning av styrelsens ovannämnda skrivelse den 26 september 1930, drätselkammaren måtte lämna styrelsen upplysning om i vilket läge berörda fråga för det dåvarande befunne sig. Enligt vad revisorerna inhämtat har generaltullstyrelsens sistnämnda skrivelse icke av drätselkammaren besvarats.

Revisorernas uttalande.

Revisorerna funno vid sitt besök, att de av revisorerna år 1925 anmärkta missförhållandena vid ifrågavarande tullkammare alltjämt kvarstodo. Med anledning härav vilja revisorerna framhålla angelägenheten av att Uppsala stad utan ytterligare dröjsmål bringar förevarande byggnadsfråga till slutlig lösning.

§ 42.

Tullkammaren i Västervik.

Revisorerna hava avlagt besök vid tullkammaren i Västervik.

Stadens inkomst av tolagsersättning har under de sistförflutna fem budgetåren uppgått till följande belopp:

1926/1927	kronor	14,161: 15
1927/1928	»	14,516: 64
1928/1929	»	12,108: 35
1929/1930	»	11,288: 09
1930/1931	»	9,550: 31.

De av tullkammaren disponerade byggnaderna utgöras av två hus, nämligen tullhus och vaktstuga. Tullhuset består av två i en länga sammanbyggda hus, av vilka det ena inrymmer tullkammarlokalerna samt utrymmen för tullklarering av mindre gods och postpaket, och det andra innehåller packhuslokaler. Tullkammarhuset utgöres av en reveterad liggtimmerbyggnad under tegeltak med socklar och grundmurar av grå-

sten. Packhusbyggnaden är ett putsat korsvirkeshus med ½-stens tegelväggar mellan stolpresningen. Vaktstugan innehåller rum för överuppsyningsmannens expedition, vaktrum och överliggningsrum samt W. C.

Revisorerna iakttogo vid sitt besök, att avsevärda sättningar och förskjutningar ägt rum i såväl tullkammarhuset som packhusbyggnaden. Lokalerna i förstnämnda hus voro i stort behov av modernisering. Packhusbyggnaden föreföll synnerligen bräcklig och otidsenlig. Eldstadsanordningar, bekvämlighetsinrättning samt vatten- och avloppsledningar saknades därstädes. Enligt revisorernas mening bör om- eller nybyggnad för tillgodoseende av behovet av packhuslokaler snarast möjligt äga rum. Besöket har i övrigt icke föranlett någon erinran från revisorernas sida. Revisorernas uttalande.

§ 43.

Revisorerna hava avlagt besök vid tullkammaren i Jönköping. Tullkammaren i Jönköping.

För tullkammaren i Jönköping tillhandahåller staden tjänstelokaler i ett stenhus i hörnet av Hamn- och Brunnsgatorna. I huset finnas tillika inrymda lokaler för auktionskammare och pantlåneinrättning ävensom bostadslägenhet åt tullförvaltaren.

De egentliga tullokalerna bestå av: 1 rum för tullförvaltaren, 1 expeditionsrum, 1 arkiv- och skrivrum och 1 vaktrum samt 1 packhuslokal, 1 tulltaxeringslokal och 1 rum till förvaring av avfall m. m., vilket senare tillika användes såsom eldningsrum för tulltaxeringslokalen.

Övriga tullokaler utgöras av ett transitupplagsmagasin samt ett på tre våningar uppdelat tullnederlagsmagasin.

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 27 maj 1858 må Jönköpings stad, i stället för tolag, av tullmedlen åtnjuta ett anslag, motsvarande 5 procent av stadens årliga tulluppbörd. Till följd härav har staden i tolagsersättning under nedanstående räkenskapsår uppburit följande belopp, nämligen

år 1924/1925	kronor	20,684: 59
» 1925/1926	»	22,630: 16
» 1926/1927	»	26,210: 05
» 1927/1928	»	30,071: 12
» 1928/1929	»	29,148: 85
» 1929/1930	»	29,926: 51
» 1930/1931	»	29,556: 43.

Revisorerna funno vid sitt besök, att de av tullkammaren disponerade lokalerna voro otidsenliga och otillräckliga. Tullkammarens expeditionslokaler saknade centraluppvärmning. Vattenklosetter funnos icke anordnade. Brandsäkra lokalutrymmen för förvaring av penningar, arkivalier och dylikt saknades. Fönstren till tullpackhuset saknade galler eller luckor. Inredningen av tullkammarlokalerna måste betecknas såsom synnerligen otillfredsställande. Revisorernas uttalande.

ÅTTONDE HUVUDTITELN.

Ecklesiastikdepartementet.

§ 44.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 februari 1928 (nr 20) har riksdagen anmält, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag beslutat, att reservationsanslag må, med iakttagande av de anordningar, som vid övergången befinnas lämpliga, disponeras allenast till och med andra budgetåret efter det, å vars riksstat anslaget blivit sist uppfört, dock med rätt för Kungl. Maj:t att, då anslagets bortfallande efter nämnda tid skulle vålla särskild olägenhet, låta anslaget kvarstå till vederbörandes förfogande under ytterligare högst ett år. I enlighet med detta beslut har Kungl. Maj:t den 14 juni 1928 utfärdat kungörelse i ämnet, vari bland annat stadgas, att, om Kungl. Maj:t medgivit, att behållning å äldre reservationsanslag eller del därav må användas ytterligare ett budgetår, skall, vad som kan återstå av anslaget vid utgången av tredje budgetåret efter riksstatsåret, omföras till inkomsttitel för i anspråk tagna reservationer. Vidare har Kungl. Maj:t i sagda kungörelse meddelat följande **övergångsbestämmelse:**

»Vid kungörelsens tillämpning å reservationsanslag, anvisade för budgetåret 1926/1927 eller dessförinnan, skall såsom riksstatsår anses, beträffande anslag, som sist anvisats å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 eller å tidigare stat, budgetåret 1926/1927 och beträffande anslag, som sist anvisats för något av budgetåren 1923/1924—1926/1927, budgetåret 1927/1928.»

Vid granskning av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens räkenskaper för budgetåret 1930/1931 hava revisorerna funnit, att bland de i räkenskaperna utbalanserade reservationer å äldre års anslag ingå behållningar å de för år 1922, respektive budgetåret 1926/1927 anvisade anslagen till arkitekturhistorisk monografi över Visby stadsmur och till nya montrer för myntkabinettet med 9,581 kronor 48 öre, respektive 9,925 kronor.

Revisorernas uttalande.

Med hänsyn till omförmälda av riksdagen fattade beslut och av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser böra ifrågavarande anslagsbehållningar hos vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien omedelbart inlevereras till statskontoret för att tillgodoföras ovannämnda inkomsttitel.

§ 45.

Vissa tandsköterskekurser vid tandläkarinstitutet.

Efter framställning av lärarrådet vid tandläkarinstitutet medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 30 oktober 1925, att vid nämnda institut finge, i huvudsaklig överensstämmelse med en vid lärarrådets framställning fogad redogörelse, tillsvidare försöksvis fortgå vissa utbildningskurser för tandsköterskor. Med kursernas inrättande avsågs dels att tillföra tandläkarinstitutet ett större antal kvinnliga biträden, dels ock att tillgodose tandläkarnas behov av dylika hjälpkrafter.

Ifrågavarande kurser hava varit anordnade till ett antal av fyra för år. Utbildningstiden omfattar 6 månader. Antalet elever i varje kurs utgör fyra. Varje elev erlägger en kursavgift av 300 kronor, vilka enligt ovannämnda redogörelse dels av inspektor, enligt lärarrådets anvisning, på lämpligt sätt fördelas emellan de i undervisningen och handledningen deltagande arbetskrafterna, dels ock användas till behövligt åskådningsmaterial för undervisningen eller till andra för kursen oundgängliga utgifter.

Den 16 december 1929 fastställde lärarrådet stat för tandsköterskekurserna slutande å 4,800 kronor. Därvid upptogs bland utgifterna såsom arvode till inspektor ett belopp av 500 kronor för år. Inspektor har tidigare icke åtnjutit dylikt arvode. Enligt vad inspektor meddelat består inspektors befattning med ifrågavarande kurser däri, att han har att besvara förfrågningar angående kurserna vid besök av elever eller deras föräldrar, att giva råd angående lämplig förutbildning m. m., att uppsätta koncept för besvarande av skriftliga förfrågningar, som falla utanför den dagliga rutinen, att mottaga klagomål från elever och lärare samt att tillse att undervisningen bedrives på behörigt sätt, att tillsammans med ordinarie läraren i tandkirurgi genomgå samtliga ansökningshandlingar, väga olika meriter mot varandra och uttaga de mest meriterade, att leda pågående utredning om en förbättrad utbildning samt att utfärda betygen efter avslutad kurs.

Den 4 november 1929 beslöt lärarrådet, att av tandsköterskekursernas överskottsmedel, 9,958 kronor 85 öre, tilldela läraren vid institutet P. U. A. Hylin 3,000 kronor såsom ersättning för de sex år han haft uppsikt över tandsköterskekurserna.

Jämlikt ovannämnda beslut den 16 december 1929 upptogs i staten ett årsarvode av 500 kronor till Hylin, avsett till arvode åt Hylin såsom ledare för kurserna. Enligt vad revisorerna inhämtat har Hylin icke tjänstgjort såsom lärare vid kurserna. Såsom lärare vid dessa skulle enligt nyssnämnda beslut tjänstgöra kurslärarna i protéslära, tandfyllningskonst, tandkirurgi samt anatomi, fysik och kemi ävensom sjuksköterskan å tandkirurgiska avdelningen mot arvoden av respektive 600 kronor, 400 kronor, 400 kronor, 400 kronor och 1,000 kronor.

Kassörskan på institutets expedition och protésavdelningen Louise Holmberg åtnjuter enligt nyssberörda stat såsom ersättning för sin be-

fattning med ifrågavarande kurser ett årsarvode av 500 kronor. Enligt ovannämnda redogörelse skulle kassörskan å nämnda expedition och avdelning hava att insamla och bokföra tandsköterskeelevernas ansökningshandlingar, ombesörja inskrivning, skriftväxling och förfrågningar samt meddela undervisning i patienternas registrering, journal- och räkenskapsförande m. m.

Revisorernas uttalande.

Då ifrågavarande kurser enligt Kungl. Maj:ts medgivande anordnas vid tandläkarinstitutet och genom där anställd personal, synes det kunna ifrågasättas, om institutets inspektor, som i sådan egenskap uppbär ett arvode av 1,450 kronor för år, bort tillerkännas särskild ersättning för sitt bestyr med nämnda kurser. Revisorerna vilja framhålla, att dylik ersättning icke tidigare utgått samt att det knappast synes förenligt med de bestämmelser, som enligt vad ovan nämnts gälla i fråga om användningen av tandsköterskeelevernas kursavgifter, att nämnda medel användas för beredande av särskild ersättning åt inspektor för dennes huvudsakligen administrativa befattning med berörda kurser. Med hänsyn till de uppgifter, som i avseende å kursernas administration åvila Hylin och Louise Holmberg, synes i varje fall det till inspektor utgående arvodet alltför högt.

Såsom ovan nämnts har lärarrådet enligt beslut den 4 november 1929 av tandsköterskekursernas överskottsmedel tilldelat Hylin ett belopp av 3,000 kronor såsom *retroaktiv* ersättning för hans befattning med tandsköterskekurserna. Enligt revisorernas mening måste det betraktas såsom olämpligt, att uppkomna behållningar å tandsköterskeelevernas avgifter disponeras på detta sätt.

I anledning av vad sålunda beträffande användningen av ifrågavarande kursavgifter erinrats, vilja revisorerna framhålla, att större varsamhet bör iakttagas vid disponerandet av nämnda avgifter och att eventuella »överskottsmedel» i första hand synas böra användas för något eleverna närmare berörande ändamål, exempelvis till beredande av befrielse helt eller delvis för medellösa eller mindre bemedlade tandsköterskeelever från erläggande av kursavgift.

§ 46.

Högre lärarinneseminariet.

I kungörelsen den 19 december 1924 (nr 517) angående skyldighet för medelsförvaltande verk och inrättningar samt kommittéer eller kommissioner att i vissa fall anlita riksbanken och postgirogörelsen är föreskrivet, att kontanta, för omedelbart förestående utgifter icke behövliga behållningar skola i de fall, där ej andra stadganden meddelats, vara insatta å giroräkning i riksbanken eller, därest riksbankskontor icke finnes å orten, å postgirokonto hos postverket.

Vid granskning av högre lärarinneseminariets räkenskaper för budgetåret 1930/1931 hava revisorerna funnit, att vid utgången av nämnda

budgetår i seminariets kassa innestod ett kontant belopp av 4,350 kronor 14 öre.

Revisorernas uttalande.

Då högre lärarinneseminariet genom sin belägenhet i huvudstaden har möjlighet att snabbt och utan olägenhet för dem, vilka hava att utfå medel av seminariet, verkställa sina medelsutbetalningar medelst checker å riksbanken, torde det icke vara nödvändigt att för bestridande av förestående utgifter hava så stort kontant belopp inneliggande i kassan som det ovan angivna. Revisorerna anse sig fördenskull böra framhålla angelägenheten av att bestämmelserna i omförmälda kungörelse efterlevas, så att icke större kontant behållning hålles innestående i seminariets kassa, än som av behovet oundgängligen påkallas.

§ 47.

Leverering till statsverket av vissa terminsavgifter vid de allmänna läroverken.

Enligt § 219 av gällande stadga för rikets allmänna läroverk skola lärjungarna vid nämnda läroverk var för sig terminligen till statsverket erlägga i realskolan och i lyceets tre lägre kretsar 20 kronor samt i gymnasiet och i lyceets tre högre kretsar 30 kronor. Uppbörden av nämnda avgifter skall enligt § 221 av omförmälda stadgar genom vederbörande rektors försorg verkställas tidigast 10 och senast 12 veckor efter terminens början, varefter medlen skola av rektor levereras, i länen till länsstyrelserna och i Stockholm till statskontoret, för höstterminen före december månads utgång och för vårterminen före juni månads utgång.

Vid granskning av läroverkens räkenskaper för budgetåret 1930/1931 hava revisorerna funnit, att beträffande åtskilliga läroverk ifrågavarande avgifter till länsstyrelserna inbetalats först efter utgången av den föreskrivna tiden. Sålunda inlevererades nämnda avgifter för höstterminen 1930 från samrealskolorna i Lidingö, Falköping, Ludvika och Skellefteå den 2 januari 1931 samt från samrealskolorna i Söderköping, Nässjö och Tomelilla respektive den 16, den 19 och den 30 januari 1931. För vårterminen 1931 inlevererades ifrågavarande avgifter från samskolan i Tomelilla först den 20 september 1931.

Revisorernas uttalande.

Revisorerna vilja framhålla vikten av att ovan anförda bestämmelser i fråga om tiden för terminsavgifternas inlevererande till statsverket noggrant iakttagas. Det dröjsmål i detta hänseende, som rektor vid samrealskolan i Tomelilla låtit komma sig till last, synes revisorerna särskilt anmärkningsvärt. Vid denna skola hava avgifterna uppdebiterats i skolans räkenskaper för höstterminen 1930 den 30 oktober och för vårterminen 1931 den 1 april. Inbetalningen till statsverket av sagda avgifter ägde alltså vid nämnda skola rum först tre månader respektive fem och en halv månader efter det medlen influtit. Enligt vad revisorerna inhämtat har rektor vid samma skola ej heller för höstterminen 1929 och

vårterminen 1930 verkställt inbetalningarna av ifrågavarande avgifter inom föreskriven tid, i det levereringarna ägt rum först den 31 januari 1930 respektive den 1 september 1930.

§ 48.

Jönköpings västra elementarläroverk för flickor.

Revisorerna hava avlagt besök vid Jönköpings västra elementarläroverk för flickor.

Till nämnda läroverk hava under budgetåret 1930/1931 av statsmedel utgått bidrag med sammanlagt 51,444 kronor 45 öre.

Skolbyggnaden äges av aktiebolaget Jönköpings västra elementarläroverk för flickor, till vilket skolan erlägger en årlig hyra av 2,200 kronor. Skillnaden mellan detta belopp och det hyresvärde, lokalerna anses betinga enligt gjord värdering, räknas som donationsmedel för skolverksamhetens upprätthållande. Skollokalernas användning och storlek läsåret 1930—1931 framgår av följande tablå.

Rummens användning läsåret 1930—1931	Antal lärjungar läsåret 1930—1931	Rummens dimensioner					Kbm. per elev
		Längd i meter	Bredd i meter	Höjd i meter	Golvyta i kbm.	Kubikinnehåll i kbm.	
Lärosal för kl. 5 B	27	7.20	5.45	3.65	42.70	130.20	4.82
» » » 3 A	20	5.45	5.45	3.05	29.70	90.60	4.53
» » » 5 A	26	7.20	5.12	3.05	36.85	112.40	4.32
» » » 6	23	9.80	4.75	3.05	46.55	142.0	6.17
» » » 1 B	18	5.40	4.75	3.05	25.60	78.0	4.33
» » » 1 A	23	5.85	5.05	3.05	29.54	92.56	4.02
» » » 2 B	17	5.78	4.70	3.05	27.15	82.80	4.87
» » » 2 A	26	5.70	5.45	3.05	31.06	94.70	3.64
» » » 4 A	19	5.45	5.45	3.45	29.70	102.50	5.39
» » » 7 B	18	7.20	5.12	3.45	36.85	127.20	7.07
» » » 3 B	17	5.20	4.20	3.45	21.84	75.40	4.44
» » » 8	26	7.70	5.45	3.45	42.70	147.30	5.67
» » » 7 A	15	5.45	5.10	3.45	27.80	95.90	6.39
» » » 4 B	17	6.10	4.50	3.45	27.50	94.80	5.58
Samlingssal		10.50	5.45	3.45	57.20	197.40	
Gymnastiksal		11.70	8.90	5.50	104.0	572.0	
Omklädningsrum		5.40	4.0	3.05	21.60	65.90	
»		4.60	3.48	3.05	16.0	48.80	
Laborationsrum		4.55	4.15	3.05	18.88	57.60	
Handarbetsrum		6.40	5.40	2.80	34.56	96.75	
Frukostrum		4.75	3.45	22.56	77.80		

Dessutom finnas 2 materialrum, lärarinnerum, expeditionsrum samt vaktmästarebostad å 1 rum och kök jämte ett rum för ytterligare en skolstäderska. Lokal för skolköksundervisningen, omfattande kök, matsal, skafferier och tvättstuga förhyres å annat håll.

Revisorernas uttalande.

Enligt av läroverksöverstyrelsen på sin tid utarbetade normalbestämmelser angående *läroverks*byggnader bör i klassrummen på varje lärjunge komma en luftvolym av 5 till 7 kubikmeter. Rummets höjd bör enligt nämnda bestämmelser vara 4 à 4.5 meter. Visserligen avse dessa bestämmelser icke privatläroverken, men det synes böra eftersträvas, att de för sistnämnda läroanstalter använda lokalerna så vitt möjligt i berörda hänseende uppfylla samma fordringar som läroverkens lokaler. I nu förevarande privata läroanstalter äro, såsom av det föregående inhämtas, vissa av klassrummen i skolan med nuvarande lärjungeantal uppenbarligen alltför små.

I övrigt har besöket icke föranlett något uttalande från revisorernas sida.

§ 49.

Folkskoleseminariernas omkostnadsstater.

Revisorerna hava verkställt en utredning angående de medel, som anvisats å statens folkskoleseminariers omkostnadsstater för budgetåret 1930/1931.

Enligt kungl. cirkulär den 20 juni 1930 angående fastställande av nämnda omkostnadsstater äger vederbörande rektor att, därest så prövas nödigt, å en post göra minskning och å en annan ökning, under förutsättning att ej härigenom vederbörande omkostnadsstats slutsumma överskrides.

Följande tablå utvisar den minskning (överskott) och ökning (brist), som uppstått på de olika anslagsposterna i sagda omkostnadsstater. I tablåns första kolumn hava upptagits förutom omkostnadsstatens anslagsposter jämväl tillfälligt anvisade extra anslag till avlöningsförhöjningar åt vaktmästarpersonal, till särskilda kurser m. m., ävensom förekommande inkomster av seminarieträdgården m. m.

	Anslag enligt omkostnadsstat m. m.		Utgifter		Överskott		Brist	
Seminariet i Uppsala.								
Expeditions- och tryckningskostnader	2,500	—	2,649	75	—	—	149	75
Uppvärmning och belysning m. m.	11,500	—	11,548	95	—	—	48	95
Betjäning och renhållning	8,398	—	7,268	44	1,129	56	—	—
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	5,000	—	5,812	06	—	—	812	06
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	2,000	—	1,516	80	483	20	—	—
Trädgårdens underhåll och skötsel	4,514	85	4,687	60	—	—	172	75
Materiel för lek och idrott	500	—	377	90	122	10	—	—
Särskilda kurser och föreläsningar	200	—	330	—	—	—	130	—
Tillfälliga utgifter	1,055	—	951	56	103	44	—	—
Summa	*35,667*	*85*	*35,143*	*06*	*1,838*	*30*	*1,313*	*51*
Seminariet i Linköping.								
Expeditions- och tryckningskostnader	2,400	—	2,683	48	—	—	283	48
Uppvärmning och belysning m. m.	9,461	20	8,613	97	847	23	—	—
Betjäning och renhållning	9,430	—	9,594	34	—	—	164	34
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	4,085	50	5,128	66	—	—	1,043	16
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	1,800	—	1,321	53	478	47	—	—
Trädgårdens underhåll och skötsel	7,208	88	8,559	16	—	—	1,350	28
Materiel för lek och idrott	300	—	411	09	—	—	111	09
Särskilda kurser och föreläsningar	425	—	243	—	182	—	—	—
Tillfälliga utgifter	1,500	—	1,348	50	151	50	—	—
Summa	*36,610*	*58*	*37,903*	*73*	*1,659*	*20*	*2,952*	*35*
Seminariet i Skara.								
Expeditions- och tryckningskostnader	2,000	—	1,463	57	536	43	—	—
Uppvärmning och belysning m. m.	5,463	—	3,928	87	1,534	13	—	—
Betjäning och renhållning	5,770	—	6,181	49	—	—	411	49
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	3,000	—	4,836	65	—	—	1,836	65
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	1,200	—	1,342	13	—	—	142	13
Trädgårdens underhåll och skötsel	3,287	20	2,903	93	383	27	—	—
Materiel för lek och idrott	935	—	1,061	—	—	—	126	—
Särskilda kurser och föreläsningar	200	—	312	—	—	—	112	—
Tillfälliga utgifter	250	—	76	15	173	85	—	—
Till förhyrande av vissa lokaler	5,900	—	5,900	—	—	—	—	—
Summa	*28,005*	*20*	*28,005*	*79*	*2,627*	*68*	*2,628*	*27*

	Anslag enligt omkostnadsstat m. m.		Utgifter		Överskott		Brist	
Seminariet i Strängnäs.								
Expeditions- och tryckningskostnader	1,500	—	754	98	745	02	—	—
Uppvärmning och belysning m. m.	5,501	50	3,880	94	1,620	56	—	—
Betjäning och renhållning	4,800	—	4,838	35	—	—	38	35
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	2,000	—	1,215	31	784	69	—	—
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	1,400	—	704	55	695	45	—	—
Trädgårdens underhåll och skötsel	5,340	91	4,542	35	798	56	—	—
Materiel för lek och idrott	425	—	210	60	214	40	—	—
Särskilda kurser och föreläsningar	100	—	100	—	—	—	—	—
Tillfälliga utgifter	690	20	366	15	324	05	—	—
Till förhyrande av gymnastiksal	900	—	900	—	—	—	—	—
Summa	*22,657*	*61*	*17,513*	*23*	*5,182*	*73*	*38*	*35*
Seminariet i Falun.								
Expeditions- och tryckningskostnader	1,500	—	2,256	41	—	—	756	41
Uppvärmning och belysning m. m.	11,000	—	11,468	73	—	—	468	73
Betjäning och renhållning	9,020	—	8,636	67	383	33	—	—
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	5,500	—	4,978	56	521	44	—	—
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	3,047	49	2,758	45	289	04	—	—
Trädgårdens underhåll och skötsel	6,024	51	6,008	06	16	45	—	—
Materiel för lek och idrott	150	—	279	08	—	—	129	08
Särskilda kurser och föreläsningar	200	—	331	—	—	—	131	—
Tillfälliga utgifter	425	—	204	70	220	30	—	—
Summa	*36,867*	—	*36,921*	*66*	*1,430*	*56*	*1,485*	*22*
Seminariet i Växjö.								
Expeditions- och tryckningskostnader	2,000	—	2,499	42	—	—	499	42
Uppvärmning och belysning m. m.	6,230	—	5,936	29	293	71	—	—
Betjäning och renhållning	5,707	—	4,583	54	1,123	46	—	—
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	5,000	—	7,904	23	—	—	2,904	23
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	2,300	—	1,318	10	981	90	—	—
Trädgårdens underhåll och skötsel	6,149	63	4,885	13	1,264	50	—	—
Materiel för lek och idrott	450	—	795	30	—	—	345	30
Särskilda kurser och föreläsningar	200	—	202	50	—	—	2	50
Tillfälliga utgifter	303	—	—	—	303	—	—	—
Summa	*28,339*	*63*	*28,124*	*51*	*3,966*	*57*	*3,751*	*45*

	Anslag enligt omkostnadsstat m. m.		Utgifter		Överskott		Brist	
Seminariet i Kalmar.								
Expeditions- och tryckningskostnader	2,000	—	1,976	75	23	25	—	—
Uppvärmning och belysning m. m.	4,745	01	5,692	70	—	—	947	69
Betjäning och renhållning	4,700	—	5,182	33	—	—	482	33
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	4,000	—	3,035	71	964	29	—	—
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	800	—	627	61	172	39	—	—
Trädgårdens underhåll och skötsel	4,659	—	4,418	60	240	40	—	—
Materiel för lek och idrott	550	—	725	13	—	—	175	13
Särskilda kurser och föreläsningar	300	—	378	—	—	—	78	—
Tillfälliga utgifter	700	—	962	—	—	—	262	—
Summa	*22,454*	*01*	*22,998*	*83*	*1,400*	*33*	*1,945*	*15*
Seminariet i Lund.								
Expeditions- och tryckningskostnader	2,500	—	2,214	66	285	34	—	—
Uppvärmning och belysning m. m.	10,030	—	9,066	38	963	62	—	—
Betjäning och renhållning	7,580	—	7,466	18	113	82	—	—
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	3,000	—	4,224	26	—	—	1,224	26
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	1,000	—	1,402	84	—	—	402	84
Trädgårdens underhåll och skötsel	6,314	35	6,488	98	—	—	174	63
Materiel för lek och idrott	200	—	—	—	200	—	—	—
Särskilda kurser och föreläsningar	200	—	105	—	95	—	—	—
Tillfälliga utgifter	500	—	634	38	—	—	134	38
Avgäld för jordområde, f.	1,114	80	1,114	80	—	—	—	—
Summa	*32,439*	*15*	*32,717*	*48*	*1,657*	*78*	*1,936*	*11*
Seminariet i Landskrona.								
Expeditions- och tryckningskostnader	2,000	—	2,830	56	—	—	830	56
Uppvärmning och belysning m. m.	6,000	—	5,074	56	925	44	—	—
Betjäning och renhållning	6,000	—	5,721	07	278	93	—	—
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	5,000	—	5,031	35	—	—	31	35
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	800	—	268	15	531	85	—	—
Trädgårdens underhåll och skötsel	4,489	01	4,426	37	62	64	—	—
Materiel för lek och idrott	150	—	110	40	39	60	—	—
Särskilda kurser och föreläsningar	200	—	130	—	70	—	—	—
Tillfälliga utgifter	350	—	355	63	—	—	5	63
Till förhyrande av vissa lokaler	8,000	—	8,000	—	—	—	—	—
Summa	*32 989*	*01*	*31,948*	*09*	*1,908*	*46*	*867*	*54*

	Anslag enligt omkostnadsstat m. m.		Utgifter		Överskott		Brist	
Seminariet i Göteborg.								
Expeditions- och tryckningskostnader	2,000	—	2,950	95	—		950	95
Uppvärmning och belysning m. m.	6,820	25	5,671	36	1,148	89	—	
Betjäning och renhållning	11,140	—	9,626	71	1,513	29	—	
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	6,453	17	9,585	28	—	—	3,132	11
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	3,600	—	4,011	50	—	—	411	50
Trädgårdens underhåll och skötsel	1,922	67	1,450	74	471	93	—	
Materiel för lek och idrott	200	—	40	55	159	45	—	
Särskilda kurser och föreläsningar	200	—	215	—	—	—	15	—
Tillfälliga utgifter	—		6	—	—	—	6	—
Till förhyrande av vissa lokaler	2,400	—	2,400	—	—	—	—	—
Summa	*34,736*	*09*	*35,958*	*09*	*3,293*	*56*	*4,515*	*56*
Seminariet i Karlstad.								
Expeditions- och tryckningskostnader	2,200	—	2,105	73	94	27	—	—
Uppvärmning och belysning m. m.	14,463	08	11,926	91	2,536	17	—	—
Betjäning och renhållning	8,670	—	9,034	47	—	—	364	47
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	5,000	—	7,673	15	—	—	2,673	15
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	2,400	—	2,243	81	156	19	—	—
Trädgårdens underhåll och skötsel	4,883	30	4,514	36	368	94	—	—
Materiel för lek och idrott	366	66	205	17	161	49	—	—
Särskilda kurser och föreläsningar	200	—	158	—	42	—	—	—
Tillfälliga utgifter	430	30	1,170	57	—	—	740	27
Summa	*38,613*	*34*	*39,032*	*17*	*3,359*	*06*	*3,777*	*89*
Seminariet i Härnösand.								
Expeditions- och tryckningskostnader	1,500	—	1,341	93	158	07	—	—
Uppvärmning och belysning m. m.	5,500	—	3,848	65	1,651	35	—	—
Betjäning och renhållning	5,400	—	6,149	80	—	—	749	80
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	5,500	—	8,634	71	—	—	3,134	71
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	1,300	—	1,046	88	253	12	—	—
Trädgårdens underhåll och skötsel	3,416	09	3,563	01	—	—	146	92
Materiel för lek och idrott	200	—	827	18	—	—	627	18
Särskilda kurser och föreläsningar	200	—	83	50	116	50	—	—
Tillfälliga utgifter	200	—	38	09	161	91	—	—
Summa	*23,216*	*09*	*25,533*	*75*	*2,340*	*95*	*4,658*	*61*

	Anslag enligt omkostnadsstat m. m.		Utgifter		Överskott		Brist	
Seminariet i Umeå.								
Expeditions- och tryckningskostnader	2,000	—	1,914	66	85	34	—	—
Uppvärmning och belysning m. m.	9,446	—	9,276	36	169	64	—	—
Betjäning och renhållning	5,486	75	7,800	35	—	—	2,313	60
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	[1] —	—	4,351	23	—	—	4,351	23
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	300	—	247	97	52	03	—	—
Trädgårdens underhåll och skötsel	6,001	69	4,077	70	1,923	99	—	—
Materiel för lek och idrott	200	—	42	90	157	10	—	—
Särskilda kurser och föreläsningar	200	—	80	—	120	—	—	—
Tillfälliga utgifter	300	—	319	72	—	—	19	72
Summa	*23,934*	*44*	*28,110*	*89*	*2,508*	*10*	*6,684*	*55*
Seminariet i Luleå.								
Expeditions- och tryckningskostnader	2,503	55	2,517	60	—	—	14	05
Uppvärmning och belysning m. m.	13,925	—	10,935	70	2,989	30	—	—
Betjäning och renhållning	10,861	—	10,506	98	354	02	—	—
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	7,500	—	9,033	55	—	—	1,533	55
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	2,600	—	2,906	—	—	—	306	—
Trädgårdens underhåll och skötsel	3,800	—	5,160	75	—	—	1,360	75
Materiel för lek och idrott	450	—	709	36	—	—	259	36
Särskilda kurser och föreläsningar	200	—	—	—	200	—	—	—
Tillfälliga utgifter	400	—	707	78	—	—	307	78
Summa	*42,239*	*55*	*42,477*	*72*	*3,543*	*32*	*3,781*	*49*
Seminariet i Stockholm.								
Expeditions- och tryckningskostnader	2,500	—	3,041	60	—	—	541	60
Uppvärmning och belysning m. m.	8,864	—	5,958	57	2,905	43	—	—
Betjäning och renhållning	8,300	—	8,742	93	—	—	442	93
Böcker, undervisningsmateriel och inventarier	7,000	—	8,963	69	—	—	1,963	69
Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål	2,043	65	3,275	98	—	—	1,232	33
Trädgårdens underhåll och skötsel	215	90	238	10	—	—	22	20
Materiel för lek och idrott	450	—	481	14	—	—	31	14
Särskilda kurser och föreläsningar	200	—	135	—	65	—	—	—
Tillfälliga utgifter	250	—	—	—	250	—	—	—
Summa	*29,823*	*55*	*30,837*	*01*	*3,220*	*43*	*4,233*	*89*

[1] Med hänsyn till förefintlig behållning å seminariets omkostnadsstat har, enligt vad revisorerna inhämtat, särskilt anslag till böcker, undervisningsmateriel och inventarier icke uppförts å omkostnadsstaten för budgetåret 1930/1931.

Behållningarna å omkostnadsstaterna vid början av budgetåret 1930/1931 ävensom behållningarna å samma stater vid nämnda budgetårs utgång framgå av nedanstående sammanställning:

		Behållning från budgetåret 1929/1930	Behållning till budgetåret 1931/1932
Seminariet i Uppsala	kronor	412: 27	937: 06
» » Linköping	»	782: 33	—
» » Skara	»	1: 93	1: 34
» » Strängnäs	»	10,564: 21	15,864: 16
» » Falun	»	100: 93	46: 27
» » Växjö	»	2: 12	217: 24
» » Kalmar	»	157: 28	—
» » Lund	»	2,443: 73	2,165: 40
» » Landskrona	»	—	75: 70
» » Göteborg	»	1,124: 02	—
» » Karlstad	»	617; 01	198: 18
» » Härnösand	»	3,702: 57	1,384: 91
» » Umeå	»	22,199: 12	18,022: 67
» » Luleå	»	2,624: 58	3,520: 31
» » Stockholm	»	1,196: 03	182: 57
Summa	kronor	45,928: 13	42,615: 81.

Vid seminarierna i Linköping, Falun, Kalmar, Lund, Göteborg, Karlstad, Härnösand, Umeå, Luleå och Stockholm hava alltså omkostnadsstaternas slutsummor på det sätt överskridits, att vid budgetårets början befintliga behållningar å omkostnadsstaterna helt eller delvis tagits i anspråk.

Seminariet i Landskrona redovisar den 1 juli 1930 en brist å 965 kronor 22 öre från budgetåret 1929/1930 samt seminarierna i Linköping, Kalmar och Göteborg den 30 juni 1931 en brist å respektive 510 kronor 82 öre, 387 kronor 54 öre och 97 kronor 98 öre.

I seminariets i Lund räkenskaper finnas redovisade fonderade medel å tvenne konton benämnda »inredningskassan» och »kassan för tomtens ordnande», å vilka konton funnos behållningar vid budgetårets början å respektive 173 kronor 61 öre och 4,094 kronor 43 öre samt vid budgetårets slut å respektive 58 kronor 61 öre och 3,808 kronor 43 öre. Seminariets i Umeå räkenskaper upptager även fonderade medel å tvenne konton benämnda »inredning och möblering av nya seminariebyggnaden» samt »anläggning av seminarieträdgård», å vilka konton funnos behållningar vid budgetårets början å respektive 6,517 kronor 78 öre och 328 kronor 91 öre samt vid budgetårets slut å respektive 5,977 kronor 78 öre och 137 kronor 76 öre. För de ändamål, till vilka dessa medel äro avsedda, har riksdagen anvisat anslag. Senaste anvisning till inredning m. m. av de

nya byggnaderna för folkskoleseminariet i Lund återfinnes i 1922 års riksstat, till ordnande av tomtområdet vid folkskoleseminariet i Lund i 1919 års riksstat, samt till inredning av nya byggnaden vid folkskoleseminariet i Umeå i 1924 års riksdags skrivelse nr 56, däri riksdagen medgivit att till bestridande av kostnaderna för inredning och möblering av den nya byggnaden vid folkskoleseminariet i Umeå samt för anläggande av trädgård och idrottsplan vid seminariet finge av det överskott, som kunde uppkomma å de för uppförande av byggnader för nämnda seminarium anvisade anslag å tillhopa 2,084,000 kronor, användas ett belopp av högst 175,000 kronor.

Revisorernas uttalande.

Såsom av tablån framgår hava utgifterna på de olika anslagsposterna i många fall avsevärt understigit eller överstigit de belopp, varmed de upptagits i omkostnadsstaterna. Man får härav det intrycket, att vid uppgörandet av förslagen till omkostnadsstaterna de olika anslagsposternas belopp ej beräknats med erforderlig noggrannhet, då så stora avvikelser från de fastställda staterna kunnat uppstå. Vid utgången av budgetåret 1930/1931 redovisas i räkenskaperna från flera seminarier behållningar å omkostnadsstaterna, vilka behållningar i två fall, nämligen beträffande seminarierna i Strängnäs och Umeå, uppgå till icke mindre än respektive 15,864 kronor 16 öre och 18,022 kronor 67 öre. Dessa behållningar synas hava uppstått därigenom, att vid omkostnadsstaternas beräknande de i desamma uppförda anslagsposterna upptagits till högre belopp än som motsvarat det verkliga behovet. Överskridande av det beräknade medelsbehovet har framför allt skett ifråga om anslagsposten till böcker, undervisningsmateriel och inventarier.

Denna anslagspost har vid seminariet i:

Lund	överskridits	med	kronor	1,224: 26	eller	41	%	av	anslagsbeloppet
Göteborg	»	»	»	3,132: 11	»	49	»	»	»
Karlstad	»	»	»	2,673: 15	»	53	»	»	»
Härnösand	»	»	»	3,134: 71	»	57	»	»	»
Växjö	»	»	»	2,904: 23	»	58	»	»	»
Skara	»	»	»	1,836: 65	»	61	»	»	»

Vid seminariet i Umeå har från anslagsposten till uppvärmning och belysning bestritts kostnaderna för avlöning åt en vaktmästare och eldare, samtidigt som anslagsposten till betjäning och renhållning överskridits med 2,313 kronor 60 öre.

Såsom förut nämnts äger vederbörande rektor att, därest så prövas nödigt, å en post göra minskning och å en annan ökning, under förutsättning, att ej härigenom vederbörande omkostnadsstats slutsumma överskrides. Denna bestämmelse synes revisorerna böra förutsätta, att de olika anslagsposterna vid uppgörandet av förslaget till omkostnadsstat beräknas med största noggrannhet, så att större avvikelser från den fast-

ställda staten ej behöva ifrågakomma. Med hänsyn till den tillämpning, detta medgivande fått, synes det revisorerna erforderligt, att en inskränkning vidtages i rätten att disponera en anslagspost till annat ändamål än det med densamma avsedda. Revisorerna vilja ifrågasätta, huruvida icke vid omkostnadsstaternas fastställande i stället för nuvarande bestämmelser bör föreskrivas, att *högst* de i staten uppförda beloppen må få användas för avsedda ändamål, samt att vid budgetårets slut uppkommen behållning å omkostnadsstaten skall återlevereras till statsverket, dock med befogenhet för skolöverstyrelsen att i undantagsfall, där särskilda skäl föreligga, medgiva, att uppkommen behållning å en post må användas till förstärkning av annan för avlöning ej avsedd post.

Revisorerna hava vidare uppmärksammat att i några fall avsevärda kostnader nedlagts på trädgårdens underhåll och skötsel. Såsom exempel härpå må framhållas, att vid seminariet i Linköping inkomsterna av försålda trädgårdsprodukter hava uppgått till 4,208 kronor 88 öre och utgifterna för trädgårdens underhåll och skötsel till 8,559 kronor 16 öre, därav till inköp av växter, blomsterlökar och fröer 3,345 kronor 7 öre, till avlöning åt trädgårdsbiträde och extra arbetare 3,061 kronor 55 öre samt till materiel, gödningsämnen m. m. 2,152 kronor 54 öre. Vid seminariet i Lund uppgingo inkomsterna av försålda trädgårdsprodukter till 1,120 kronor 35 öre mot en kostnadssumma för trädgårdens underhåll och skötsel av 6,488 kronor 98 öre, därav till avlönande av trädgårdsbiträde och extra arbetare ej mindre än 5,052 kronor 73 öre.

Då seminarieträdgårdarna hava till sin egentliga uppgift att tjäna undervisningsändamål, synes såsom regel böra gälla, att ej större kostnader nedläggas på desamma än som betingas av denna deras uppgift. Det förefaller revisorerna som om man vid flera av seminarierna ej iakttagit denna princip. I åtskilliga fall synes trädgårdsskötseln bedrivas i vida större omfattning, men icke vid något seminarium hava inkomsterna av försålda produkter täckt de med trädgårdens underhåll och skötsel förbundna utgifterna.

De bokförda inkomstposterna av försäljning av trädgårdsprodukter hava endast verifierats medels reversal, enligt vilka till rektor inlevererats under viss tidsperiod uppkommen inkomst av försäljningen, utan bifogande av redovisning över nämnda försäljning. Revisorerna vilja framhålla önskvärdheten av att vid inlevererings av inkomsterna från trädgården redogörelse över försäljningen av trädgårdsalstren bifogas reversalen.

Såsom ovan nämnts balanseras i seminariernas i Lund och Umeå räkenskaper uppkomna besparingar å medel, som av riksdagen anvisats för vissa engångskostnader. Enligt revisorernas mening bör det icke ifrågakomma att dylika besparingar, såsom här skett, av vederbörande rektor disponeras ända intill elva år efter det de anvisats, utan behållningarna torde, sedan de inköp och arbeten avslutats, för vilka medlen ursprungligen avsetts, böra återlevereras till statsverket.

§ 50.

Tjänstledighet vid folkskollärartjänsten vid statsfolkskolan i Kuivakangas i Övertorneå skoldistrikt.

Genom beslut den 10 december 1930 utnämnde och förordnade domkapitlet i Luleå folkskolläraren, juris och filosofie kandidaten Nils Johan Waldemar Palmblad till ordinarie folkskollärare vid statsfolkskolan i Övre Kuivakangas i Övertorneå skoldistrikt. Efter erhållet meddelande om sin utnämning till nämnda tjänst anhöll Palmblad om tjänstledighet för egna angelägenheter under vårterminen 1931. Denna ansökning avslogs av skolrådet. Omedelbart därefter begärde Palmblad tjänstledighet för sjukdom med stöd av läkarintyg. Skolrådet beslöt på grund härav bevilja den begärda ledigheten.

Den 6 augusti 1931 anhöll Palmblad om tjänstledighet höstterminen 1931 för fortsatt utbildning. Sedan denna ansökning överlämnats till domkapitlet för prövning, avslog domkapitlet densamma genom beslut den 19 augusti 1931, varvid domkapitlet tillika anmodade Palmblad att antingen inträda i tjänstgöring eller också avsäga sig sin befattning. På därom av Palmblad gjord ansökning beviljades Palmblad av domkapitlet enligt beslut den 21 oktober 1931 avsked från sin folkskollärartjänst, räknat från och med den 11 oktober 1931.

Den 7 januari 1931 erhöll Palmblad plats som notarie vid mellersta Roslags domsaga och tjänstgjorde därstädes under vårterminen 1931. I egenskap av notarie har Palmblad icke erhållit någon avlöning (dock har han såsom kommissionär i domsagan åtnjutit inkomst med visst, mindre belopp). Vederbörande domhavande har upplyst, att han först sent på våren 1931 erhållit meddelande, att Palmblad vore ordinarie folkskollärare.

Jämlikt § 8 i kungörelsen den 16 september 1918 angående avlöning åt lärare vid folk- och småskolor samt statsbidrag till sådan avlöning äger lärare, som erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom, åtnjuta samtliga honom eljest tillkommande kontanta avlöningsförmåner med avdrag av ett belopp, motsvarande en tredjedel av den för honom enligt nämnda kungörelse stadgade kontanta begynnelseavlöningen.

Revisorernas uttalande.

Då Palmblad tydligen varit av sin sjukdom oförhindrad att omedelbart efter erhållen ledighet inträda i tjänstgöring vid ovannämnda domsaga, synes det kunna ifrågasättas, om sådana omständigheter förelegat, som nödvändiggjort sjukledighet vid folkskollärartjänsten. Även om detta skulle vara fallet, synes det dock icke överensstämmande med god ordning, att tjänstledighet för sjukdom utnyttjas på sätt som i förevarande fall skett.

Med nu gällande författningsbestämmelser torde det icke vara möjligt att förhindra missförhållanden av förevarande slag. Revisorerna hava emellertid velat fästa uppmärksamheten å detta fall i syfte att den brist i lagstiftningen, som sålunda uppenbarligen föreligger, må på lämpligt sätt bliva avhjälpt.

NIONDE HUVUDTITELN.

Jordbruksdepartementet.

§ 51.

Flyinge hingstdepå och stuteri.

Enligt beslut av 1930 års riksdag skulle med uteslutande av samtliga å riksstaten dittills upptagna ordinarie anslag till stuteriväsendet under benämning »Stuteriväsendet» för budgetåret 1930/1931 uppföras ett ordinarie förslagsanslag å 692,000 kronor. Tillika beslöts att inflytande totalisatorsmedel skulle via nämnda förslagsanslag överföras till en särskild fond och att från nämnda fond därefter skulle bestridas utgifterna för de olika anslagsändamål, som falla under stuteriväsendet.

Ifrågavarande förslagsanslag beräknades därvid på följande sätt:

Stuteriöverstyrelsen, förslagsanslag	kronor	42,100
Avlöningar till tjänstemän vid hingstdepåer och stuteri, förslagsanslag	»	49,000
Avlöningar till övrig personal vid hingstdepåer och stuteri, förslagsanslag	»	101,000
Hästavelns befrämjande, reservationsanslag	»	499,900
Summa	kronor	692,000.

Från anslagsposten till hästavelns befrämjande beräknades utgå följande belopp:

Hingstdepåernas och stuteriets verksamhet	kronor	237,400
Hästpremieringen	»	232,500
Understöd åt hästavelsföreningar och för stamboksföring av hästar	»	30,000
Summa	kronor	499,900.

Utöver i förestående utgiftsberäkningar angivna belopp har Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga brev under budgetåret 1930/1931 beviljat ytterligare medel till bland annat hästpremieringen samt till hästavelsföreningar och stamboksföring av hästar ävensom till Lunds akademiska ridklubb för undervisning i ridning åt studenter i Lund 3,000 kronor. Vidare har i anledning av från stuteriöverstyrelsen gjord framställning om medel till om- och nybyggnadsarbeten vid Flyinge hingstdepå, vilkas sammanlagda

kostnader av byggnadsstyrelsen beräknats till 525,000 kronor, den 21 maj 1931 anvisats 133,350 kronor till vissa i framställningen upptagna arbeten.

Enligt i statskontoret upprättat räkenskapssammandrag över stuteriväsendets fond för budgetåret 1930/1931 (se utdrag ur de under kungl. statskontorets förvaltning stående fonders och diverse medels räkenskaper för budgetåret 1930/1931) hava inkomster och utgifter uppgått till följande belopp.

Inkomster:

Från riksstatsanslaget »IX: E 4: 1929/30: Hästavelns befrämjande» överförd behållning		kronor	792,452: 63
Totalisatorsmedel		»	1,041,630: 70
Avlöningar i stuteriöverstyrelsen		»	9: —
Hästavelns befrämjande:			
Hingstdepåer och stuteri	105,689: 04		
Hästpremieringen	4,724: 45	»	110,413: 49
		Summa kronor	1,944,505: 82.

Utgifter:

Avlöningar:			
Stuteriöverstyrelsen	41,925: 70		
Hingstdepåer och stuteri	143,413: 90	kronor	185,339: 60
Hästavelns befrämjande:			
Hingstdepåer och stuteri	328,704: 75		
Hästpremieringen	338,898: 74		
Understöd åt hästavelsföreningar samt för stambokföring av hästar	131,820: —	»	799,423: 49
Till stuteriöverstyrelsen överförda kapitaltillgångar		»	959,742: 73
		Summa kronor	1,944,505: 82.

Det ekonomiska utfallet av verksamheten vid Flyinge hingstdepå och stuteri för nämnda budgetår framgår närmare av efterstående tablå:

Utgifter:

	I 1930 års statsverksproposition beräknat belopp	Enligt räkenskaperna	Besparing å de särskilda anslagsposterna	Brist i de särskilda anslagsposterna
Furage	100,000: —	56,711: 76	43,288: 24	—
Beklädnad	7,400: —	7,397: 89	2: 11	—
Bränsle	5,520: —	3,703: 20	1,816: 80	—
Lantbeskällares underhåll	27,000: —	23,145: 70	3,854: 30	—
Byggnaders »	14,000: —	25,641: 61	—	11,641: 61
Inventariers »	5,000: —	42,370: 21	—	37,370: 21
Jordbruket	9,000: —	29,244: 95	—	20,244: 95
Extra personal för ridning och dressyr	5,400: —	6,000: —	—	600: —
Hästskötarskola	500: —	500: —	—	—
Representationspenningar till chefen för Flyinge hingstdepå och stuteri	750: —	750: —	—	—
Utskylder och utgifter i övrigt	18,195: —	16,574: 44	1,620: 56	—
Summa	192,765: —	212,039: 76	50,582: 01	69,856: 77

Inkomster:

	I 1930 års statsverksproposition beräknat belopp	Enligt räkenskaperna	Överskott å de särskilda inkomstposterna	Brist i de särskilda inkomstposterna
Språngavgifter	28,000: —	37,210: —	9,210: —	—
Arrendemedel	3,565: —	11,941: 72	5,776: 72	—
Såld grässkörd m. m.	2,600: —			
Sålda hästar	11,700: —	17,509: 53	5,809: 53	—
Inkomster i övrigt	1,000: —	2,257: 67	1,257: 67	—
Summa	46,865: —	68,918: 92	22,053: 92	—
Tillskott av statsmedel	145,900: —	143,120: 84	—	—

Beträffande i nämnda utgiftsberäkning upptagna anslagsposter har medgivits, att, därest besparing skulle uppstå å någon av posterna, stuteriöverstyrelsen äger använda sådan besparing till täckande av brist å annan för avlöning ej avsedd post.

Anslagsposten till furage var i 1929/1930 års stat upptagen till 85,000 kronor. I anledning av att vederbörande depåchef beräknat kostnaden för furage under budgetåret 1930/1931 till 115,000 kronor höjdes anslagsposten för sistnämnda budgetår till 100,000 kronor.

Genom beslut den 21 maj 1930 har Kungl. Maj:t medgivit, att för Flyinge hingstdepå och stuteris räkning finge från firman Daimler-Benz i

Tyskland anskaffas en hästtransportautomobil för ett pris av 24,800 riksmark netto samt att kostnaderna härför finge bestridas från stuteriväsendets fond. Denna utgift har debiterats anslagsposten till inventariers underhåll.

Revisorernas uttalande.

Av det anförda framgår att beträffande vissa i omkostnadsstaten för Flyinge hingstdepå och stuteri upptagna anslagsposter de verkliga utgifterna kommit att till beloppen i avsevärd grad skilja sig från de i staten beräknade. Sålunda har å anslagsposten till furage uppstått en besparing å 43,288 kronor 24 öre, under det att posterna till byggnaders och inventariers underhåll samt till jordbruket utvisa underskott å respektive 11,641 kronor 61 öre, 37,370 kronor 21 öre samt 20,244 kronor 95 öre.

Såsom förut nämnts äger stuteriöverstyrelsen för närvarande att, därest besparing skulle uppstå å någon av anslagsposterna i utgiftsberäkningen, använda sådan besparing till täckande av brist å annan för avlöning ej avsedd post. Detta medgivande bör givetvis ej utnyttjas på sådant sätt att vissa poster i beräkningen upptagas till avsevärt högre belopp, än som rimligen kunna beräknas såsom erforderliga, och härigenom bereda medel till utgifter, till vilka vid kostnadsstatens uppgörande anslag icke begärts.

Enligt revisorernas mening står det tillämpade förfaringssättet, som är ägnat att för den anslagsbeviljande myndigheten försvåra eller omöjliggöra att erhålla ett säkert omdöme om institutionens medelsbehov, icke i överensstämmelse med principerna vid uppgörande av en i möjligaste mån noggrann och tillförlitlig statsberäkning. Revisorerna anse, att en ändring härutinnan bör komma till stånd, så att vid uppgörandet av staten större överensstämmelse ernås mellan beräknade och verkliga utgifter.

Revisorerna vilja ifrågasätta, huruvida icke med anledning av vad sålunda förekommit en ändring i härutinnan nu gällande bestämmelse borde göras av innebörd att, därest i kostnadsstaten upptagna medel anses böra disponeras för andra ändamål än i staten angivna, Kungl. Maj:ts medgivande till vidtagande av en dylik åtgärd skall inhämtas.

§ 52.

Laga skifte å Gällivare 1² i Gällivare socken.

På begäran av P. O. Johansson Aili i Gällivare uppdrog länsstyrelsen i Luleå enligt resolution den 29 augusti 1927 åt distriktslantmätaren i Gällivare distrikt att i den ordning nådiga stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866 samt lagen om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring den 27 juni 1896 föreskreve verkställa laga klyvning av $^{21}/_{256}$ mantal Gällivare 1² i Gällivare socken.

Den 24 september 1927 inställde sig i anledning härav distriktslantmätaren hos delägarna i nämnda hemman för verkställande av laga klyvning av ägorna till hemmanet. Det sålunda påbörjade laga skiftet avslutades den 18 juli 1929.

Sedan överlantmätaren i länet i avgivet memorial förklarat sig anse hinder möta mot fastställandet av dels gränsbestämningen dels skiftet i övrigt, prövade Gällivare domsagas ägodelningsrätt genom utslag den 25 juli 1930 på anförda skäl lagligt återförvisa förrättningen till förrättningsmannen för lagenlig behandling.

Med skrivelse den 5 mars 1931 överlämnade överlantmätaren till ägodelningsrätten till berörda skifte hörande karta och handlingar, av vilka sistnämnda framgår, att distriktslantmätaren med biträde av gode män, i anledning av ägodelningsrättens nyssnämnda beslut, den 24 september 1930 påbörjat och den 26 samma månad avslutat förrättning avseende laga skifte å ovannämnda fastighet. Vid överlantmätarens skrivelse var fogat ett memorial, däri denne på anförda skäl uttalat, att fastställelse av laga skiftet ej syntes böra meddelas, utan borde förrättningen återförvisas till förrättningsmannen för förnyad handläggning utan rätt till annan ersättning än som skolat utgå, därest förrättningen blivit från början i laga ordning handlagd.

Genom utslag den 26 juni 1931 prövade ägodelningsrätten lagligt återförvisa förrättningen till förrättningsmannen för lagenlig behandling i närmare angivna avseenden ävensom den rättelse i skiftet i övrigt, som därav kunde föranledas utan rätt till ersättning för härav föranledda kostnader.

Häröver har distriktslantmätaren anfört underdåniga besvär under yrkande, att laga skiftet å ifrågavarande hemman måtte fastställas. Besvären hava av högsta domstolen ännu icke avgjorts.

Av handlingarna i målet samt av upplysningar till revisorerna från delägarna i nämnda hemman framgår, att mellan dessa full enighet varit rådande rörande hemmanets klyvning ävensom att ingen tvist eller meningsskiljaktighet förelegat mellan delägarna och rågrannarna rörande gränserna för respektive hemmansdelar. Med hänsyn härtill synes det revisorerna, som om genom bättre samarbete mellan förrättningsmannen och överlantmätaren det för delägarna menliga och ekonomiskt betungande dröjsmålet med ärendets slutförande kunnat undvikas. Revisorernas uttalande.

§ 53.

Av riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1930/1931 hava revisorerna funnit, att å nionde huvudtitelns anslag till rese- och traktamentskostnader, vilket i riksstaten upptagits med 1,225,000 kronor, efter avdrag av influtna uppbördsmedel redovisats utgifter å tillhopa 1,468,128 kronor 78 öre. Nionde huvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar.

En sammanställning av utgifterna under anslaget för de senaste sju budgetåren innefattas i följande tabell, vilken uppgjorts med ledning av budgetredovisningarna för dessa år.

Budgetår	Anvisat anslag kr.	Utgifter kr.
1924/1925	700,000	1,348,017: 30
1925/1926	1,350,000	1,222,401: 49
1926/1927	1,350,000	1,222,376: 16
1927/1928	1,225,000	1,227,109: 29
1928/1929	1,225,000	1,228,920: 76
1929/1930	1,225,000	1,460,101: 82
1930/1931	1,225,000	1,468,128: 78

Från ifrågavarande anslag utgick före den 1 juli 1931 resekostnads- och traktamentsersättning till befattningshavare i jordbruksdepartementet, lantbruksstyrelsen, egnahemsstyrelsen och fiskeriadministrationen, till lantbruksingenjörer och deras biträden samt till distriktslantmätare och deras biträden m. fl.

Till distriktslantmätare och deras biträden hava under de senaste sju kalenderåren enligt lantmäteristyrelsens berättelse om lantmäteriväsendet i riket för nämnda kalenderår utgått resekostnads- och traktamentsersättning av statsmedel med följande belopp:

år 1924	kronor	847,458
» 1925	»	791,191
» 1926	»	818,116
» 1927	»	833,887
» 1928	»	784,895
» 1929	»	908,905
» 1930	»	1,007,175

Orsakerna till det betydande överskridande, som ägt rum beträffande detta anslag under budgetåret 1929/1930, upptogos till en mera ingående granskning av riksdagens revisorer i deras år 1930 avgivna berättelse. Revisorerna erinrade om, bland annat, att genom kungörelse den 31 december 1920 (nr 909 »resereglemente för lantmätare») med däri sedermera vidtagna ändringar distriktslantmätare och deras biträden tillkommande resekostnads- och traktamentsersättning blivit fastställd, att, utöver vad i allmänna resereglementet funnes stadgat angående viss begränsning i rätten till traktamentsersättning, resereglementet för lantmätare i sådant avseende innehölle endast en bestämmelse om reducering av traktamentsersättning vid vistelse å samma plats under mer än 15 dygn, att enligt 10 § i nyssnämnda reglemente för lantmätare det ålåge sakägare, att, där så påfordrades och det utan avsevärda svårigheter kunde ske, mot i orten gängse pris tillhandahålla förrättningsmannen och hans tjänstemedhjälpare god husmanskost samt tjänligt husrum med ljus, värme och uppassning, att enligt tilläggsbestämmelserna till 1929 års resereglemente distriktslantmätarna vore placerade i rese- och traktamentsklass II C (12 + 7), extra lantmätare i II D (10 + 6) samt tekniskt biträde och lant-

mäterielev i III E (8 + 5), att enligt samma tilläggsbestämmelser jägmästare vore placerade i rese- och traktamentsklass II C, skogstaxator i II D och kronojägare i III E, att beträffande resor, vilka i avlöningsreglementet för domänverket 24 § 2 mom. karakteriserades såsom »ofta eller regelbundet återkommande resor, som infattas i tjänstemans vanliga tjänsteutövning» gällde för personalen vid domänverkets lokalförvaltningar särskilt besparingsreglemente, enligt vilket traktamentsersättning utginge till jägmästare med 11 kronor för dygn (8 + 3), till skogstaxator med 10 kronor för dygn (7 + 3) samt till kronojägare med 6 kronor för dygn (4 + 2) samt att resekostnads- och traktamentsersättning till distriktslantmätare och deras biträden under budgetåret 1927/1928 utgått med 839,624 kronor 2 öre.

Vidare erinrade revisorerna, hurusom Kungl. Maj:t den 5 juli 1929 uppdragit åt särskild sakkunnig att, på grundval av föreliggande utredningsmaterial, fortsätta och slutföra utredning angående planläggning av tjänsteresor och angående besparingsreglementen eller däremot svarande föreskrifter för olika grupper av befattningshavare samt inkomma med förslag till bestämmelser i nämnda hänseende ävensom att nämnda sakkunnige den 28 juni 1930 framlagt sin utredning. Till slut anförde revisorerna följande:

Utgifterna under nionde huvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar synas revisorerna synnerligen höga. Särskilt påfallande är den betydliga ökning av utgifterna under senaste budgetår. Såsom framgår av ovan gjorda sammanställning torde den huvudsakliga orsaken härtill vara att söka i ökade utgifter för distriktslantmätarnas och deras biträdens resor.

Då den vid landtmäteriverksamheten å distrikten under år 1929 sysselsatta personalen sammanlagt uppgick till ett antal av 365 (199 distriktslantmätare, 63 extra lantmätare,[1] 25.5 elever[1] och 77.5 tekniska biträden[1]) utgjorde medeltalet för av ifrågavarande personal åtnjuten resekostnads- och traktamentsersättning av statsmedel under år 1929 2,490 kronor per person.

Såsom förut framhållits har riksdagen förutsatt — i samband med att statsverket i huvudsak åtog sig utgifterna för resekostnads- och traktamentsersättning till distriktslantmätarna och deras biträden — att åtskilliga begränsningar i rätten till reseersättning borde stadgas för ifrågavarande personal liksom skett exempelvis beträffande liknande ersättningar till skogsstatens personal. Några sådana begränsningar av betydelse hava emellertid ännu icke genomförts, ett förhållande, som revisorerna icke kunnat undgå att finna märkligt.

Det synes revisorerna nödvändigt, att för nedbringande av de höga kostnaderna för distriktslantmätares och deras biträdens resor åtgärder snarast vidtagas för begränsning i rätten till traktamentsersättning i likhet med vad som i besparande syfte skett beträffande ett flertal grupper befattningshavare.

Utan att närmare ingå på de av nämnde sakkunnige i sådant syfte föreslagna bestämmelser vilja revisorerna ifrågasätta, huruvida icke liknande

[1] Sammanlagda antalat tjänstemånader har dividerats med 12.

besparingsbestämmelser, som gälla i fråga om traktamentsersättning till viss personal vid domänverket, även böra komma i tillämpning beträffande traktamentsersättning till distriktslantmätare och deras biträden.

I detta sammanhang torde också böra undersökas, om icke motsvarande föreskrifter böra gälla jämväl för lantbruksingenjörer och deras biträden.

Över detta revisorernas uttalande avgav lantmäteristyrelsen den 10 januari 1931 utlåtande, däri det bland annat heter:

Statsrevisorerna hava i de anförda tabellerna funnit stöd för den uppfattningen, att huvudsakliga orsaken till ökningen av utgifterna under nionde huvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar under senaste budgetår vore att söka i ökade utgifter för distriktslantmätarnas och deras biträdens resor. Styrelsen har däremot på grund av samma material kommit till den uppfattningen, att berörda ökning till huvudsaklig del förorsakats av andra förrättningsmän. Till stöd härför har styrelsen, med anledning av vad i det föregående framhållits, verkställt en jämförelse mellan ifrågavarande utgiftsplan för år 1927 och 1929 till distriktslantmätare och deras biträden samt övriga förrättningsmän. Enär uppgifterna beträffande lantmätarna hänföra sig till kalenderår och övriga uppgifter till budgetår, har styrelsen då några på frågan inverkande felaktigheter härigenom icke torde uppstå, ansett sig kunna jämföra utgifterna för distriktslantmätarna och deras biträden under åren 1927 och 1929 med motsvarande övriga utgifter för budgetåren 1927/1928 och 1929/1930. Resultatet av denna jämförelse framgår av följande tabell.

	Till distriktslantmätarna och deras tjänstebiträden utbetalda rese- och traktamentspenningar under nionde huvudtiteln, i avrundade tusental kronor	Till övriga förrättningsmän utbetalda rese- och traktamentspenningar under nionde huvudtiteln, i avrundade tusental kronor	Summa rese- och traktamentspenningar, i avrundade tusental kronor
Budgetår 1927/1928	834	393	1,227
» 1929/1930	909	551	1,460
ökning	75	158	233
Ökning i procent av beloppet under budgetåret 1927/1928	9	40	—

Av utgiftsökningen från budgetåret 1927/1928 till budgetåret 1929/1930, i runt tal 233,000 kronor, belöper sig alltså omkring 75,000 kronor på distriktslantmätarna och deras tjänstebiträden och omkring 158,000 kronor på andra förrättningsmän. Statsrevisorernas ovan angivna uttalande uti ifrågavarande avseende lärer alltså ingalunda kunna anses vara med verkliga förhållandena överensstämmande.

I sitt utlåtande nr 158 punkt 18 i anledning av riksdagens år 1930 församlade revisorers berättelse anförde statsutskottet beträffande revisorernas ifrågavarande uttalande följande:

Utskottet, som inhämtat att de av lantmäteristyrelsen i dess förklaring lämnade sifferuppgifterna, avseende kalenderår, icke äro jämförbara med de verkliga utgifterna för budgetår samt att sistnämnda utgifter äro vä-

sentligt högre, har icke kunnat undgå att finna åtskilliga skäl tala för att åtgärder i besparingssyfte vidtagas beträffande reseersättningar vid förrättningar, som utföras av lantmäteripersonal. Förslag i sådant syfte har också, såsom erinrats av revisorerna, utarbetats, men är ännu beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Då utskottet förutsätter, att detta förslag i en nära framtid av Kungl. Maj:t upptages till avgörande, har utskottet allenast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

Något uttalande eller någon åtgärd från riksdagens eller Kungl. Maj:ts sida förekom icke i anledning av vad 1930 års revisorer anfört.

1931 års revisorer hava rörande utgifterna å nionde huvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar under budgetåren 1929/1930 och 1930/1931 verkställt en undersökning, vars resultat framgå av nedanstående tablå, däri för jämförelse jämväl medtagits motsvarande uppgifter för budgetåret 1927/1928.

	Distriktslantmätare och deras biträden	Statens egnahemsstyrelse [1]	Övriga förrättningsmän	Summa
Budgetåret 1927/1928	839,624	—	387,485	1,227,109
» 1929/1930	990,631	17,647	451,823	1,460,101
Ökning i förhållande till budgetåret 1927/1928	151,007	17,647	64,338	—
Ökning i procent av beloppet under budgetåret 1927/1928	17.98	—	16.60	—
Budgetåret 1930/1931	1,019,415	11,511	437,202	1,468,128
Ökning i förhållande till budgetåret 1927/1928	179,791	—	49,717	—
Ökning i procent av beloppet under budgetåret 1927/1928	21.41	—	12.83	—

Av det anförda framgår att kostnaderna för distriktslantmätarnas och deras biträdens resor utvisa en tendens till ökning. Så exempelvis belöpte sig ifrågavarande kostnad under budgetåren 1927/1928, 1929/1930 och 1930/1931 till respektive 839,624 kronor, 990,631 kronor och 1,019,415 kronor. Riktigheten av 1930 års revisorers uttalande att den huvudsakliga orsaken till de höga utgifterna å nionde huvudtitelns anslag till rese- och traktamentsersättning vore att söka i ökade utgifter för distriktslantmätarnas och deras biträdens resor är av de ovan lämnade uppgifterna ytterligare bestyrkt. Revisorernas uttalande.

1930 års revisorer framhöllo nödvändigheten av, att för nedbringande av de höga kostnaderna för distriktslantmätarna och deras biträdens resor åtgärder snarast möjligt måtte vidtagas för begränsning i rätten till traktamentsersättning i likhet med vad som i besparande syfte skett beträffande ett flertal grupper befattningshavare samt framhöllo i samband härmed, att det också borde undersökas, om icke motsvarande föreskrifter

[1] Statens egnahemsstyrelse inrättades från och med den 1 juli 1928.

borde gälla jämväl för lantbruksingenjörer och deras biträden. Enligt vad revisorerna inhämtat har ännu icke någon dylik begränsning i rätten till traktamentsersättning genomförts för nämnda grupper befattningshavare. I detta sammanhang vilja revisorerna erinra om att i innevarande års riksstat finnes uppfört ett anslag å 275,000 kronor till reseersättningar åt lantbruksingenjörer och deras biträden samt ett anslag å 820,000 kronor till reseersättningar åt lantmäteripersonal, som sysselsättes med lantmäteriförrättningar, medan utgifterna under förra budgetåret för reseersättningar till nämnda personal uppgått till respektive 308,140 kronor och 1,019,415 kronor, ett förhållande, som tydligt ådagalägger behovet av att åtgärder skyndsamt vidtagas för nedbringande av ifrågavarande kostnader.

ELFTE HUVUDTITELN.

Pensionsväsendet.

§ 54.

Pensionering av landsfiskalen A. F. Egerström.

Enligt 5 § i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 inträder rätt att komma i åtnjutande av hel pension för manliga tjänstinnehavare vid uppnådda 67 levnadsår och 35 tjänstår, dock med undantag för vissa angivna kategorier av tjänstemän, däribland landsfiskaler, för vilka pensionsrätt inträder vid 65 levnadsår. Enligt 6 § (mom. c) av nämnda lag inträder skyldighet att från tjänsten avgå för tjänstinnehavare, som icke uppnått den i 5 § stadgade levnadsåldern, där han, efter att under fem på varandra följande år i följd av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, finnes vara för framtiden till tjänstgöring oförmögen.

Revisorerna hava uppmärksammat, att landsfiskalen i Dannemora distrikt A. F. Egerström, som den 2 december 1931 hos länsstyrelsen i Uppsala län anhållit om avsked från sin landsfiskalstjänst från den 17 januari 1932, dessförinnan, enligt vad utdrag ur den vid länsstyrelsen förda tjänsteförteckningen utvisar, från och med den 21 februari 1918 eller nära 14 år oavbrutet åtnjutit tjänstledighet på grund av sjukdom. Egerström är född den 17 januari 1867 och har alltsedan den 13 oktober 1896 tjänstgjort vid landsstaten i länet, varav såsom ordinarie landsfiskal (kronolänsman) från den 9 december 1903. Enligt statskontorets beslut den 10 december 1931 är Egerström berättigad att från och med månaden näst efter den, då avgång från tjänsten efter den 17 januari 1932 kommer att äga rum, under återstående livstid åtnjuta hel pension till belopp av 2,800 kronor.

1930 års statsrevisorer hava under § 39 i sin berättelse upptagit till behandling ett med förevarande likartat fall, där en befattningshavare först sedan han under en tid av nära 9 år på grund av sjukdom varit urståndsatt att sköta sin tjänst beviljades avsked med avkortad pension. Revisorerna anförde härvid följande:

Revisorerna måste beteckna det såsom ett synnerligen otillfredsställande förhållande att ovan angivna bestämmelser angående förtidspensionering av tjänstemän icke äro så avfattade, att de förhindra, att en befattningshavare, som på grund av sjukdom är urståndsatt att sköta sin tjänst, kan bibehållas vid densamma så lång tid som i förevarande fall. Revisorerna vilja erinra om att såväl 1921 års pensionskommitté som 1926 års pen-

sionsutredning i sina åren 1924 respektive 1927 framlagda betänkanden rörande förslag till ny civil pensionslag påyrkat en skärpning av här ifrågavarande bestämmelser, varigenom nu påtalade missförhållande skulle avlägsnas. Då det ovan omnämnda fallet synes revisorerna ägnat att i sin mån belysa behovet av en snar författningsändring i omförmälda hänseende, hava revisorerna ansett sig böra bringa detsamma till riksdagens kännedom.

Några åtgärder i anledning av 1930 års revisorers nämnda uttalande synas icke hava vidtagits.

Revisorernas uttalande.

Då ifrågavarande fall ytterligare belyser de av 1930 års revisorer påtalade bristerna i här förevarande bestämmelser, hava revisorerna ansett sig böra bringa detsamma till riksdagens kännedom.

§ 55.

Av lärarinna samtidigt uppburna understöd (pension) och avlöning.

I proposition nr 206 till 1920 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förra småskollärarinnan Hulda Jenny Blomqvist finge av styrelsen för statens pensionsanstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. (statens pensionsanstalt) tillerkännas ett årligt understöd av 600 kronor, att utgå från och med ingången av år 1920.

Av propositionen framgår, bland annat, att förra småskollärarinnan i Bottnaryds församling Hulda Jenny Blomqvist i en till ecklesiastikdepartementet den 18 januari 1919 inkommen skrivelse anhållit om understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, att Blomqvist, som vore född den 25 juli 1871, varit anställd vid allmänna folkundervisningen från och med höstterminen 1890 till och med den 17 februari 1900, därav sedan den 1 juli 1891 inom Toarps skoldistrikt, att hon den 17 februari 1900 avgått från tjänsten på grund av sinnessjukdom, att hon sedan dess under en tid av omkring 18 år såsom sinnessjuk vårdats å hospital och därifrån utskrivits icke såsom frisk men förbättrad, att skäl då förelegat till det antagandet, att hon för all framtid vore oförmögen till tjänstgöring i småskola samt att hon icke hade någon rätt till understöd vare sig från småskollärarnas m. fl. understödsanstalt enligt det för nämnda anstalt intill 1919 års utgång gällande reglementet eller från statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Riksdagen hade icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning och biföll för den skull propositionen.

Emellertid hava revisorerna av handlingarna i ett för närvarande hos regeringsrätten anhängigt mål angående ytterligare pension åt Blomqvist inhämtat, att Blomqvist tjänstgjort dels såsom vikarierande småskollärarinna i Norra Unnaryd 29 april—30 november 1918, dels såsom vikarierande lärarinna vid mindre folkskola i Hassela församling 3 februari—15 december 1919 och dels såsom fast anställd lärarinna vid sistnämnda mindre folkskola alltsedan början av år 1920, dock med åtnjuten tjänstledighet på grund av sjukdom alltsedan den 15 augusti 1926.

Med anledning av att vederbörande skolrådsordförande fått kännedom om att Blomqvist åtnjöt pension från statens pensionsanstalt tillställde han den 17 maj 1921 anstalten följande skrivelse:

I härvarande skoldistrikt, Hassela församling i Gävleborgs län, finnes anställd en småskollärarinna Hulda Jenny Blomqvist såsom lärarinna vid en flyttande mindre folkskola med fyra månaders uppsägning (d. v. s. ordinarie så som dessa lärarinnor kunna anställas) från den 1 januari 1920. Vid taxeringsnämndens sammanträde i år fick jag kunskap om, att hon även åtnjuter pension från eder, varför jag satt mig i förbindelse med henne och funnit att så verkligen är förhållandet, enär hon företett tjänstepensionsbrev nr 6518 å 600 kronor årligen från 1 januari 1920 (d. v. s. just den dag, då hon här tillträdde ordinarie befattning.) På grund av obekantskap med författningarna har hon ej anmält detta förhållande för mig. Nu frågas: skall hon återbära vad hon hittills uppburit i pension och det dyrtidstillägg, hon även därå uppburit från den 1 januari 1920 och, i så fall, skall det av mig insändas till anstalten eller av henne själv? Skall även pensionsbrevet återställas?

Den 21 maj 1921 avlät anstalten följande svar:

Med anledning av Eder skrivelse rörande småskollärarinnan Hulda Jenny Blomqvist får jag härmed meddela följande.

Nämnda lärarinna hade på sin tid tjänstgjort höstterminen 1890—17 februari 1900, då hon blev sinnessjuk och intogs på hospital, varifrån hon utskrevs 1917 såsom förbättrad. Hon sökte i början av år 1919 hos Kungl. Maj:t medgivande att erhålla ålderdomsunderstöd, oaktat tjänstgöringstiden var för kort. Direktionen över Småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt tillstyrkte i underdånigt utlåtande den 10 februari 1919 ett understöd å 205 kronor årligen från 1 januari 1919. Kungl. Maj:t lät frågan gå till riksdagen, som medgav att Blomqvist skulle få ett årligt understöd å 600 kronor från 1 januari 1920. Härom underrättades den dåmera upprättade statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. genom nådigt brev den 30 juni 1920, som ankom den 9 september 1920, varefter pensionsanstalten den 17 september 1920 gav Blomqvist pensionsbrev å 600 kronor från årets början.

På denna pension eller understöd måste anstaltens reglemente tillämpas; och då detta reglemente icke synes innehålla någon föreskrift, direkt tillämplig å förevarande fall, därom att pensionen skall indragas vid nytt tjänstetillträde, torde Blomqvist vara berättigad att uppbära sin pension även såsom småskollärarinna. Å andra sidan får hon vid avsked endast behålla sin pension utan rätt till någon högre sådan på grund av sin senare tjänstgöring.

I anledning av att Blomqvist den 25 juli 1931 komme att uppnå den för pension stadgade levnadsålder anhöll Hassela skolråd den 18 maj 1931 hos statens pensionsanstalt om beslut angående den rätt till pension, som vid avgång från tjänsten kunde tillkomma Blomqvist. Genom beslut den 12 september 1931 fann anstalten sig förhindrad att tilldela Blomqvist någon ytterligare pension, över vilket beslut Blomqvist anfört besvär. Detta mål är ännu icke avgjort.

Å sin pension har Blomqvist uppburit pensionstillägg med 120 kronor

för år samt dyrtidstillägg, som för det senaste budgetåret uppgick till 144 kronor. Sedan den 15 augusti 1926 har Blomqvist uppburit stadgad sjukavlöning, som för år 1930, inberäknat dyrtidstillägg och provisoriskt lönetillägg, uppgick till i runt tal 2,100 kronor.

Revisorernas uttalande.

Omständigheterna i det föreliggande fallet synas revisorerna ganska märkliga. Redan då Kungl. Maj:t hos riksdagen hemställde om understöd åt ifrågavarande lärarinna på grund av att hon ansetts för all framtid oförmögen till tjänstgöring, hade hon under nära två år varit i tjänstgöring, och vid tidpunkten för propositionens framläggande hade hon vunnit fast anställning såsom lärarinna vid mindre folkskola. Det torde vara uppenbart, att, därest Kungl. Maj:t och riksdagen ägt kännedom om nu påpekade omständigheter, understödet aldrig blivit beviljat. Efter understödets beviljande har hon jämsides med sin avlöning såsom lärarinna uppburit det av riksdagen beviljade understödet. I själva verket visar det nu påtalade fallet behövligheten av att vid beslut om understöd och pensioner av ifrågavarande slag städse knytes ett villkor, som utesluter ett upprepande av vad som här inträffat. Att statens pensionsanstalt, ehuru den redan år 1921 erhöll kännedom om förhållandet, underlät att fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på saken, synes revisorerna — oavsett huruvida i sakens dåvarande läge någon rättelse stod att vinna — anmärkningsvärt.

Statens affärsverksamhet.

Statens järnvägar.

§ 56.

I. Inledning. Vissa internationella förhållanden.

Med anledning av en av Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag i Lund hos revisorerna gjord framställning hava revisorerna ansett sig böra till närmare undersökning upptaga vissa järnvägsstyrelsens åtgärder med avseende å handläggningen av frågan angående tryckluftbroms för godståg.

Vissa järnvägsstyrelsens åtgärder med avseende å handläggningen av frågan angående tryckluftbroms för godståg.

Under en lång följd av år hava åtskilliga järnvägsförvaltningar i Europa bedrivit ett intensivt arbete i syfte att åstadkomma en för europeiska förhållanden användbar genomgående broms för godståg. Då det ansetts omöjligt för en enstaka järnvägsförvaltning att lösa denna fråga oberoende av andra förvaltningar på grund av den livliga vagnsamtrafiken, har bromsfrågan upprepade gånger diskuterats vid konferenser inom den sammanslutning, som förefinnes mellan de flesta europeiska järnvägsförvaltningar och som avser att befordra teknisk enhet inom järnvägsväsendet. År 1909 sammanträdde sålunda i Bern en internationell bromskommitté, sammansatt av medlemmar från de flesta europeiska länder (Belgien, Bulgarien, Tyska riket, Danmark, Frankrike, Grekland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Österrike, Rumänien, Ryssland, Sverige, Schweiz, Serbien och Ungern) och fastställdes därvid ett program, innehållande de fordringar, som måste ställas på en genomgående godståg broms jämte bestämmelser för officiella provningars utförande.[1]

Bernprogrammet.

Detta program, det s. k. Bernprogrammet, är numera ersatt av vissa av »Union Internationale des Chemins de fer» (U. I. C.) år 1927 framlagda förslag angående regler för bromsanordningar å godståg, mot vilka regler Kungl. Maj:t genom beslut den 20 januari 1928 förklarat sig för Sveriges del icke hava något att erinra. De sålunda godkända reglerna äro uppställda i 33 punkter och fastslå de fordringar, som måste uppställas såsom förutsättning för internationellt godkännande av en genomgående

Union Internationale des Chemins de fer. (U.I.C.).

[1] Se Kungl. Maj:ts proposition nr 1 till 1919 års riksdag. Utgifter för kapitalökning: bil. 1.

godstågsbroms. Samtidigt härmed förklarade sig Kungl. Maj:t ej heller hava något att erinra mot att bromsanordningarna Kunze-Knorr och Westinghouse typ L—U godkändes för användning å godsvagnar i internationell trafik. Sedermera hava genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1929 och den 3 oktober 1930 Drolshammer- och Bozicbromsarna blivit på samma sätt godkända.

Den procedur, som skall föregå ett dylikt godkännande, är enligt uppgift från järnvägsstyrelsens maskinbyrå följande:

När en förvaltning, som är medlem av U. I. C. anser sig hava funnit ett för internationell trafik lämpligt bromssystem, göres skriftlig anmälan till *U. I. C:s V:e kommission* (»Questions techniques») härom med anhållan om verkställandet av föreskrivna bromsförsök. Ordföranden för V:e kommissionen remitterar ärendet till ordföranden i U. I. C:s bromsutskott, som efter granskning av översända ritningar och vunna provningsresultat har att med anmälande förvaltning träffa förberedelser för utförande av eventuella bromsprov. Den anmälande förvaltningen har att träffa överenskommelse angående upplåtande av provningssträckor, som kunna godkännas av underutskottet. (För försök i lutning lämplig sträcka finnes ej inom Sverige.) Proven utföras sedermera av bromsutskottet enligt ett av detsamma för det ifrågavarande bromssystemet uppgjort program, varjämte V:e kommissionen beredes tillfälle närvara vid särskilt anordnade generalprov. Anser V:e kommissionen, att den provade bromsen på ett tillfredsställande sätt har uppfyllt bestämmelserna i de av »Teknisk Enhet» fastställda reglerna (de »33 punkterna»), anmäles detta till U. I. C:s styrelse. Sedan denna prövat och godkänt kommissionens förslag till bromsens godkännande som internationell broms, avlåtes skrivelse till schweiziska förbundsregeringen med anhållan, att denna ville hos de till »Teknisk Enhet» anslutna regeringarna efterhöra, huruvida hinder möter för bromsens godkännande som internationell broms. Den anmälande förvaltningen får svara för samtliga med proven förbundna kostnader.

II. Införandet av tryckluftbroms i Sverige.

Kunze-Knorr-bromsens införande.

Genomgående tryckluftbroms av systemet Kunze-Knorr infördes vid statens järnvägar enligt beslut av 1919 års riksdag. Enligt den ursprungliga planen beräknades bromsmonteringen skola påbörjas under år 1920 och genomföras å den befintliga godstågsmaterielen under en period av 10 år. Arbetet skulle sålunda vara slutfört först under år 1930. Emellertid visade det sig[1] under arbetets gång, att denna tid kunde avkortas, och då detta såväl ur trafikteknisk som rent ekonomisk synpunkt ansågs önskvärt, bedrevs med statsmakternas begivande monteringsarbetet så, att detsamma praktiskt taget blev slutfört under år 1927, då 96.5 procent av samtliga godståg tryckluftbromsades. Under år 1928 fullföljdes monte-

[1] Se statens järnvägars publikationer: Maskinavdelningens berättelse för år 1928.

ringsarbetet på sådant sätt, att 99 procent av alla godståg under nämnda år voro utrustade med tryckluftbroms. Vad beträffar persontågsmaterielen hade vid utgången av år 1927 den tidigare befintliga vacuumbromsen överlag blivit utbytt mot Kunze-Knorr tryckluftbroms. Under utrustningstiden nyanskaffad rullande materiel levererades i regel med apparater för tryckluftbroms. Antalet med fullständig tryckluftbromsutrustning försedda godsvagnar var ursprungligen avsett att hållas vid 30 procent av samtliga godsvagnar, men har med hänsyn till sådana vagnar vid de enskilda järnvägarna, som inkomma på statens järnvägars linjer och för närvarande äro utrustade med enbart tryckluftledning, måst ökas till i det närmaste 35 procent. Totalkostnaden för tryckluftbromsens införande å godstågsmaterielen, inklusive merkostnad för ny materiel jämte erforderliga anordningar å huvudverkstäderna för bromsens revision, har uppgått till i runt tal 14,095,000 kronor.

Av det totala antalet godsvagnar (malmvagnar häri ej inräknade) vid statens järnvägar den 1 januari 1931, vilket uppgick till 20,571 stycken, vore vid nämnda tidpunkt ett antal av 7,113 stycken utrustade med Kunze-Knorrbroms. 1,032 vagnar voro utrustade med enkammarbroms, varav en del voro försedda med broms av typen Westinghouse, andra med broms av typen New York och åter andra med Knorrs enkammarbroms. Samtliga dessa bromsar av annan typ än Kunze-Knorrbromsen äro försedda med mellanventil för att bättre kunna samarbeta med Kunze-Knorrbromsen. Återstående 12,426 godsvagnar äro endast försedda med tryckluftledning. Därutöver finnas malmvagnar litt. M och specialvagnar litt. Q, vilka äro försedda med enkammarbroms av typen Knorr.

I detta sammanhang må nämnas att enligt de senaste uppgifter, som kunnat erhållas från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, de enskilda järnvägarna i Sverige den 1 januari 1929 förfogade över sammanlagt 21,388 godsvagnar, samt att å 2,400 stycken av dessa vagnar Kunze-Knorrbroms redan finnes uppsatt eller är under inmontering.

III. Järnvägsstyrelsens kontrakt med Knorr-Bremse Aktiengesellschaft den 21 januari 1919.

Den 21 januari 1919 träffades mellan järnvägsstyrelsen och Knorr-Bremse Aktiengesellschaft i Berlin-Lichtenberg ett kontrakt (Bil. A), enligt vilket järnvägsstyrelsen förband sig att beställa hela sitt behov av tryckluftbromsutrustningar och detaljer till sådan från den tyska firman, räknat från den dag, kontraktet trädde i kraft, och till och med den 31 december 1930. Firman å sin sida förband sig att leverera de beställda bromsutrustningarna och bromsdetaljerna. Om genom omständigheter, vilka låge utom bolagets kontroll, de leveranser, som skulle ske, eller den utförsel av bromsutrustningar, som skulle äga rum till statsbanorna, helt eller delvis avbrötes, vore bolaget förpliktat att inrätta en motsvarande

fabrikation av bromsutrustningar i Sverige och skulle leveranserna därifrån uppfylla kontraktets bestämmelser.

Bolaget åtog sig vidare att till statens järnvägar leverera deras behov av bromsutrustningar och bromsdetaljer under ytterligare tio år d. v. s. till och med den 31 december 1940 å samma villkor, som stipulerades i det första kontraktet, såvida järnvägsstyrelsen före den 1 juli 1930 begärde, att leveranserna skulle fortsättas. Om järnvägsstyrelsen icke gjorde bruk av denna sin rätt, förband sig bolaget att till statens järnvägar leverera alla de delar, som upptagits i bolagets förteckning över ersättningsdelar i den omfattning, som begärdes av järnvägsstyrelsen, till de för preussiska statsbanorna vid beställningstillfället bestämda priserna, fritt Berlin, med ett pålägg av 10 procent. Bolaget förband sig att såsom underleverantör av råmaterial och halvfabrikat i möjligaste mån använda sig av den svenska industrien. Bromsutrustningarna och bromsdetaljerna skulle enligt kontraktet levereras till samma priser ab Berlin-Lichtenberg Bahnanschluss Knorr-Bremse Aktiengesellschaft och under samma leveransvillkor med avseende på konstruktion och utförande, som vid tiden för beställningen gällde i de med preussisk-hessiska statsbanorna bestående kontrakten. Bolaget förband sig att i original eller bestyrkt avskrift förelägga järnvägsstyrelsen det med preussisk-hessiska statsbanorna ingångna kontraktet beträffande pris- och leveransvillkor ävensom att senast inom 8 dagar på samma sätt underrätta järnvägsstyrelsen om alla ändringar i avseende på enhetspris och leveransvillkor, vilka kunde inträda under kontraktets giltighetstid. Till tryggande av denna förbindelses uppfyllande hade bolaget att befullmäktiga preussisk-hessiska statsbanorna att städse meddela järnvägsstyrelsen ifrågavarande kontrakt och avtal beträffande pris och leveransvillkor. För det fall att, på sätt i kontraktet under vissa omständigheter förutsattes, fabrikationen av bromsarna helt eller delvis komme att upptagas i Sverige, komme i stället för de preussiska priserna ab Berlin-Lichtenberg följande beräkning att vara normgivande:

De preussiska priserna plus kostnad för frakt Berlin—Malmö jämte inbesparad tull och övriga kostnader såsom assurans, förpackning och spedition, varvid även eventuell utjämning skulle företagas med hänsyn till skillnaden i arbetslöner och materialpriser för den tyska och den svenska fabrikationen. Till grund för jämförelsen mellan de tyska och de svenska lönerna och materialpriserna skulle användas den kursberäkning, varmed preussiska priserna för bromsutrustningarna vid ifrågavarande tillfälle omräknades. Dessa priser skulle underkastas en närmare prövning för varje beställning. Som minimikurs vid omräkningen av de preussiska priserna för bromsutrustningen antogos 100 mark = 70 kronor, d. v. s. i stället för en kurs av 100 mark = 89 kronor, skulle minimiomräkningskursen utgöra 100 mark = 70 kronor eller om dagskursen vore högre än 100 mark = 70 kronor, så skulle denna dagskurs gälla som omräknings-

kurs. Skulle de preussiska priser, som gällde den 1 april 1919, minskas med mer än 35 procent, så skulle en höjning av omräkningskursen inträda, dock endast till maximigränsen 100 mark = 89 kronor enligt vissa närmare angivna regler.

Enligt kontraktet skulle vidare järnvägsstyrelsen ej äga rätt att själv tillverka bromsutrustningen liksom ej heller de i särskild förteckning angivna fullständiga bromsdetaljerna, men vara berättigad att företaga reparationer av varje slag, vilka vore nödvändiga för bromsutrustningarnas underhåll. Bolaget hade i sådant fall ingen rätt att fordra licenser för patent eller mönsterskydd. Ersättningsdelar, vilka av bolaget regelbundet framställdes i serier och hölles på lager, skulle sammanställas i en enhetsprisförteckning, vilken årligen skulle tillställas järnvägsstyrelsen. Dessa ersättningsdelar skulle av bolaget levereras till de för de preussiska statsbanorna beräknade priserna fritt Berlin—Lichtenberg och leveransen skulle ske inom 6 månader efter ingången beställning. De svenska enskilda järnvägarna skulle när som helst hava rätt att avsluta kontrakt med Knorr-Bremse-Aktiengesellschaft i överensstämmelse med de i kontraktet stipulerade bestämmelserna. Om de preussiska statsbanorna av någon som helst anledning skulle inställa införandet av Kunze-Knorrbromsen som genomgående godstågsbroms, så förfölle därmed det mellan järnvägsstyrelsen och det tyska bolaget ingångna kontraktet.

På sätt i kontraktet alternativt förutsattes, har numera tillverkningen av Kunze-Knorrbromsen överflyttats till Sverige och ombesörjes nu av aktiebolaget Nordiska armaturfabrikerna i Lund.

IV. Järnvägsstyrelsen och Transitbromsen.

Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolags skrivelse den 30 augusti 1927.

I skrivelse den 30 augusti 1927 fäste Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag i Lund järnvägsstyrelsens uppmärksamhet på att bolaget tillverkade en broms av ny typ, den s. k. Transitbromsen, vilken innebure vissa fördelar och enligt bolagets mening vore särskilt lämplig för malmvagnar av viss typ, som järnvägsstyrelsen enligt i tidningarna synliga meddelanden hade för avsikt att anskaffa. Skrivelsen var åtföljd av material för bedömandet av bromsens konstruktion och utredning rörande dess inmontering å olika vagnstyper.

Järnvägsstyrelsens svar å bolagets skrivelse.

I sitt den 7 september samma år dagtecknade svar å nyssberörda skrivelse förklarade emellertid styrelsen, att den redan upphandlat bromsar för nyssberörda malmvagnar, och att styrelsen funne det tvivelaktigt, huruvida Transitbromsen kunde samarbeta med statens järnvägars tryckluftbromssystem. Emellertid uttryckte styrelsen en önskan att få taga del av bromsen såväl i provrum som vid ingående driftprov.

Styrelsens ståndpunkt betingades uppenbarligen av en av dess bromsexpert, tillförordnade byråingenjören Helge Forssman, upprättad prome-

moria av den 6 samma september, vari förklarades, bland annat *att* Transitbromsen icke innebure någon nyhet utan närmast kunde jämföras med Carpenterbromsen, vars olämplighet skulle hava fastslagits redan år 1905, *att* Transitbromsen icke vore användbar såsom godstågsbroms, vilket skulle hava klarlagts genom de omfattande försöken med Carpenterbromsen i Tyskland 1905, *att* Transitbromsen vore behäftad med väsentliga olägenheter, *samt att* samarbete med övriga bromssystem med dåvarande utförande vore uteslutet.

Det torde i detta sammanhang böra omnämnas, att Transitbromsen redan vid denna tid var skyddad av självständiga patent, samt att sedan juni 1927 ett tågsätt, bestående av lokomotiv, en BC_0-vagn samt en F-vagn, utrustad med Transitbromsar, varit i drift på Nora Bergslags järnväg.

Forssmans ovanberörda promemoria hade bland annat överlämnats till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och synes hava föranlett denna styrelse att till åtskilliga enskilda järnvägar utsända en tjänstskrivelse, vari förbud meddelades mot användning av Transitbromsen vid enskilda järnvägar innan tillstånd härtill i vederbörlig ordning medgivits. Detta vållade Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag, enligt vad bolaget uppgivit, åtskilliga svårigheter, såtillvida som vissa enskilda järnvägar, vilka beställt Transitbromsar av firman, inhiberade sina beställningar. Bolaget har framhållit, att förutom den ekonomiska förlust bolaget på detta sätt kommit att lida, bolaget blivit frånhänt ett viktigt tillfälle att i större omfattning prova Transitbromsen i trafik och delge järnvägsstyrelsen de resultat, varav styrelsen, som nyss nämnts, förklarat sig önska taga del.

Vissa prov med Transitbromsen och intyg rörande densamma.

Under tiden hade emellertid Nora Bergslags järnväg fortsatt sina prov med förutnämnda mindre tågsätt, och i skrivelse till Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag den 18 september 1927 meddelade järnvägen, att de praktiska proven utfallit till järnvägens fulla belåtenhet, samt att järnvägen ämnade anmäla bromsen till besiktning. Sedan sådan anmälan skett, fastställdes av järnvägsstyrelsen genom byråingenjören Forssman den 4 oktober 1927 program för prov med Transitbromsen. Dessa prov utfördes i Nora den 14 och 15 oktober 1927 i närvaro av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens maskininspektör L. V. Ståhle, byrådirektören i järnvägsstyrelsen Axel A:son Leijonhufvud och Forssman. Vid proven närvoro därjämte några sakkunniga från enskilda järnvägar. Proven föranledde viss kritik från besiktningsmännens sida. Enligt vad revisorerna kunnat fastställa delades emellertid denna mindre fördelaktiga uppfattning om Transitbromsen icke av alla de vid besiktningen närvarande sakkunniga.

I anledning av den förebragta kritiken vidtog Holmbergs aktiebolag vissa ändringar å Transitbromsen. Sedermera företogos i juni 1928 ytter-

ligare prov i Nora i närvaro av åtskilliga sakkunniga. Rörande utfallet av dessa prov må här hänvisas till följande sammanfattande intyg, underskrivet av — förutom en hos Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag anställd tjänsteman — maskiningenjören G. Lundberg i Nora och trafikchefen Th. Geo Betts i Vetlanda:

De utförda proven hava ådagalagt:

1:o) att Transitbromsarna fungerade oklanderligt även vid en så kort slaglängd som 35 m/m,

2:o) att bromskolvens spärranordning visade sig fungera oklanderligt,

3:o) att Transitbromsens trevägsventiler voro försedda med en differentialanordning, varmed man kunde uppnå full bromskraft, redan när trycket i huvudledningen reducerats från 5 till 3.2 atm.,

4:o) att hela bromskraften med tryckluftbromsen »Transit» kan regleras gradvis,

5:o) att alla bromsningar försiggingo mjukt och lugnt, ehuru de ofta voro mycket kraftiga. Några stötar eller ryck kunde icke förmärkas i provtågen,

6:o) att tillfredsställande bromsvägar erhöllos vid bromsproven.

De utförda proven hava ådagalagt, att Transitbromsen som järnvägsbroms uppvisar betydande fördelar, vilken mening jämväl vid proven uttrycktes.

Anders Ambolt. *Gunnar Lundberg.* *Th. Geo Betts.*

Den 20 november 1928 verkställdes i Lund förnyade prov med ett parti Transitbromsar, som skulle levereras till Gävle—Dala järnväg. Även dessa prov verkställdes i närvaro av byrådirektören i järnvägsstyrelsen Leijonhufvud, maskininspektören i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen Ståhle och ingenjören Forssman. Vid detta tillfälle framställdes, enligt vad Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag uppgivit, av nyssnämnda besiktningsmän påpekande allenast beträffande lämpligheten att genom justering förlänga lossningstiden i visst avseende. De sålunda provade bromsarna monterades sedermera i början av år 1929 å Gävle—Dala järnvägs vagnar och godkändes kort därefter av Ståhle för användning inom samma järnvägs trafikområde med vissa reservationer. Detta godkännande utsträcktes sedermera att gälla användandet av med Transitbroms monterade vagnar även på Södra Dalarnes järnväg.

Med ledning av erfarenheter, vunna vid studieresor i Amerika under senare halvåret 1929, underkastades bromsen i början av år 1930 en genomgripande omarbetning, åsyftande förenkling och ytterligare förbättring. En serie nya patent söktes till skyddande av dessa anordningar. Dessa patent äro numera beviljade. Förberedande besiktning och prov av den sålunda förenklade bromstypen ägde rum i juli 1930 inför vissa fackmän från enskilda järnvägar. Angående dessa prov har avgivits följande intyg:

»Undertecknade hade på inbjudan av Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag i Lund infunnit oss därstädes den 22 juli 1930 för att närvara vid prov av den senast färdigställda typen av Transitbromsen.

Dessa prov gåvo beträffande bromsen ifråga ett i allo tillfredsställande resultat.

Lund den 31 oktober 1931.

Th. Geo Betts. *W. Betts.* *Gunnar Lundberg.*»

Den 1 augusti 1930 anställdes ånyo besiktning och prov med bromsen i närvaro av Leijonhufvud, Ståhle och Forssman. Forssmans enda anmärkning vid dessa prov gällde, enligt vad från bolagets sida uppgivits, att å omställningsanordningen förefanns visst neutralläge, vilket icke skulle vara förhållandet å Kunze-Knorrbromsen. I avseende härå har företetts ett så lydande intyg:

»Vid i dag i vår närvaro utförda bromsprov å Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag i Lund med tre stycken Kunze-Knorrbromsaggregat visade sig, att omställningsanordningen å samtliga dessa aggregat kunde inställas i neutralläge mellan 'Tom' och 'Last'.

Lund den 29 oktober 1931.

A. F. Eklund.
Maskiningenjör vid Malmö—Simrishams m. fl. järnvägar.

A. Bengtsson.
Maskiningengör vid Landskrona—Lund—Trälleborgs järnvägar».

Vid förenämnda besiktning den 1 augusti 1930 skall Forssman jämväl hava uttryckt en önskan om förlängning av lossningstiden i tomt läge och halvlassat läge. I anledning av dessa önskemål vidtogos härefter vissa justeringar å bromsen.

Bolaget har uppgivit att bolaget efter sist omförmälda besiktning upprepade gånger hos Forssman hemställt, att denne måtte i samråd med fackmän vid enskilda järnvägar efterbesiktiga bromsarna och att Forssman även lovat att för ändamålet besöka Lund. Vid flera tillfällen hade viss dag för detta besök blivit med Forssmans medgivande fastställd, men omedelbart före det planerade besöket hade Forssman sänt återbud. Slutligen hade bolaget varit nödsakat att låta proven äga rum trots Forssmans frånvaro. Proven verkställdes i oktober 1930 i närvaro av bland andra trafikchefen Betts vid Vetlanda järnvägar, maskiningenjören Lundberg vid Nora Bergslags järnväg och maskiningenjören Betts vid Halmstad—Nässjö järnväg. Rörande utfallet av dessa prov må här hänvisas till nedanstående intyg:

»Sedan enligt uppgift byråingenjör Forssman vid statens järnvägar vid viss besiktning av Transitbromsen i Lund den 1 augusti 1930 skulle hava mot bromsen framställt dels anmärkning, att densamma var behäftad med neutralläge och dels påpekande, att lossningstiden borde anpassas efter motsvarande tid hos Kunze-Knorrbromsen, så hava vi på begä-

ran av Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag i oktober samma år i Lund besiktigat bromsen, för att kontrollera, att rättelser vidtagits för efterkommande av Forssmans påpekanden i nyssnämnda avseenden, och få vi härmed intyga, att vid den vid vårt besök företagna demonstrationen ådagalades, såväl att neutralläge icke vidare förefanns å Transitbromsen som att lossningstiden avpassats efter motsvarande hos Kunze-Knorrbromsen.

Vid samma tillfälle undersöktes bromsens funktion även i andra avseenden, och visade densamma sig fungera i allo oklanderligt.

Stockholm den 31 oktober 1931.

Gunnar Lundberg. *Th. Geo Betts.*»

Under åren 1928 och 1929 hade bolaget levererat Transitbromsar även till Sölvesborg—Olofström—Älmhults järnväg och i april 1930 godkände Ståhle dessa för personvagnar att framföras i enmansdrift under villkor att för tågens framförande och sammansättning skulle gälla de bestämmelser, som komme att fastställas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt att fordonen å övergångsbryggorna skulle märkas »Få ej användas i samtrafik». Rörande det sätt, varpå de till nämnda järnväg levererade Transitbromsarna fungerat, har följande intyg lämnats av lokomotivpersonalen vid denna järnväg:

»På anmodan av trafikchefen vilja undertecknade, lokförare och eldare vid Sölvesborg—Olofström—Älmhults järnväg, härmed intyga, att den svenska tryckluftbromsen 'Transit', som inmonterats å järnvägens lok *no.* 2, BC_0 vagn *no.* 1 och F-vagn 52, och nu varit i bruk sedan den 22 sistlidne mars, visat sig fungera på ett för trafiksäkerheten fullkomligt betryggande sätt och ävenledes till vår fulla belåtenhet.

Vi vilja även framhålla den lätthet, varmed 'Transit'-bromsen manövreras, och att vi redan efter en dags instruktion kunde handhava 'Transit'-bromsen i tågtjänst.

Sölvesborg den 3 maj 1928.

Lokförare: *S. J. Lundin, W. Magnusson, K. Djureen.*
Lokeldare: *N. Zetterqvist, N. Olsson, Edv. Svensson, Gottfr. Svensson.*»

Omkring årsskiftet 1930—1931 träffades mellan Gävle—Dala järnvägs aktiebolag och Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag överenskommelse om leverans av 20 stycken Transitbromsar av den förenklade typen, vilka bromsar sedermera inmonterats å vagnar Litt. Nss. Denna bromsutrustning skulle tills vidare kostnadsfritt ställas till järnvägsbolagets disposition med rätt för järnvägen att, om bromsarna icke fungerade till dess belåtenhet, återställa dem till verkstadsbolaget. Fungerade bromsarna till järnvägsbolagets belåtenhet, skulle bolaget äga att senast vid en tidpunkt 3 månader efter det bromssystemet ifråga blivit internationellt godkänt, antingen återställa bromsutrustningen till verk-

stadsbolaget eller ock inköpa densamma till ett pris av 835 kronor per sats, exklusive montagekostnad. Verkstadsbolaget skulle emellertid äga att för eventuella officiella prov disponera vagnarna under en tid av högst 4 månader.

Gävle-Dala järnvägsaktiebolags beslut om anmälan av Transitbromsen till U.I.C.

Slutligen har på framställning av verkstadsbolaget styrelsen för Gävle—Dala järnvägsaktiebolag den 11 maj 1931, under förbehåll av trafikutskottets godkännande, beslutat anmäla Transitbromsen till U. I. C. samt att ställa erforderligt antal vagnar till förfogande för föreskrivna prov, därest verkstadsbolaget ville bestrida samtliga därmed förenade kostnader och lämna betryggande bankgaranti för dessa.

V. Järnvägsstyrelsens framställning om förbud för enskilda järnvägar att använda annat bromssystem än Kunze-Knorr.

Järnvägsstyrelsens skrivelse den 20 juni 1929.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 juni 1929 gjorde järnvägsstyrelsen framställning i syfte att Kungl. Maj:t måtte meddela sådana bestämmelser rörande de enskilda järnvägarna att, i den mån dessa överginge till införande av tryckluftbroms, denna skulle vara av systemet Kunze-Knorr. I motiveringen till sin framställning erinrade järnvägsstyrelsen, att frågan angående kraftbroms för godsvagnar i internationell trafik varit föremål för ingående behandlingar av den tekniska kommissionen inom U. I. C. och numera blivit löst på sådant sätt att till Unité Technique des chemins de fer anslutna stater, däribland Sverige, dels antagit av U. I. C. utarbetade regler för internationell godstågsbroms, dels ock förklarat vissa bromssystem uppfylla dessa regler. De sålunda vid skrivelsens avlåtande redan godkända bromssystemen vore Kunze-Knorr, Westinghouse typ L—U och Drolshammer, varjämte ytterligare ett bromssystem inom den närmaste tiden torde komma att godkännas. Av de godkända bromssystemen vore Kunze-Knorrbromsen införd vid statens järnvägar samt dessutom vid ett flertal utländska järnvägsförvaltningar, nämligen helt i Tyskland samt under införande i Österrike, Ungern, Tjeckoslovakien, Polen och Holland. Även i Danmark och Norge vore ett stort antal för internationell trafik avsedda vagnar utrustade med Kunze-Knorrbroms. Vad de svenska enskilda järnvägarna beträffade, så syntes de största förvaltningarna redan hava påbörjat införandet av Kunze-Knorrbromsen. Man kunde enligt järnvägsstyrelsens mening sålunda på goda grunder påstå, att för den internationella samtrafiken inom det centrala Europa och Skandinavien Kunze-Knorrbromsen komme att praktiskt taget bliva enhetsbromsen. Detta vore av mycket stor praktisk och ekonomisk betydelse icke endast för den internationella godsvagnstrafiken, utan i synnerhet för samtrafiken inom Sverige. Sålunda förenklades arbetet för personalen med bromsens handhavande och skötsel avsevärt, när den endast hade att göra med ett bromssystem, som den väl kände till.

Felaktigheter kunde omedelbart fastställas och avhjälpas och den synnerligen viktiga reservdelsfrågan kunde lösas på billigaste sätt, då ju endast reservdelar för *ett* bromssystem behövde hållas i lager. Denna sistnämnda omständighet bleve av särdeles stor ekonomisk betydelse, om t. ex. statens järnvägar skulle övertaga en enskild järnväg, som infört ett annat bromssystem. Därtill komme att Sverige beträffande Kunze-Knorrbromsen vore helt oberoende av leveranser från utlandet, enär fullständig fabrikation av denna broms numera ägde rum inom landet. Då nu ett flertal enskilda normalspåriga järnvägar syntes stå i begrepp att införa tryckluftbroms å sin vagnpark, vore det av mycket stor betydelse för samtrafiken att ett med statsbanorna och de större järnvägarna gemensamt bromssystem valdes. För den internationella samtrafiken finge man ju alltid räkna med att en eller annan vagn med annat godkänt bromssystem än Kunze-Knorrbromsen inkomme i landet. Men för samtrafiken inom landet och för den tekniska enheten inom landets normalspåriga järnvägar skulle det ovillkorligen vara mindre fördelaktigt, om de enskilda järnvägarna nu införde ett eller, vilket vid obeskuren frihet icke torde kunna anses uteslutet, flera andra bromssystem, som visserligen vore godkända för den internationella trafiken, men som dock, såsom ovan framhållits, skulle åstadkomma en hel del svårigheter i den inrikes samtrafiken. Järnvägsstyrelsen ansåge sig därför böra hävda den uppfattningen, att det vore mest förenligt med landets intressen, att de enskilda järnvägarna, som ej av ålder hade annat system, nu och hädanefter införde samma bromssystem som vid statens järnvägar. Den ekonomiska innebörden av ett sådant allmänt åliggande för de enskilda järnvägarna torde icke kunna anses vara av stor betydelse. Prisskillnaden mellan Kunze-Knorrbromsen och de övriga godkända bromssystemen med likvärdig bromseffekt torde vara obetydlig. Då det sålunda för den allmänna samfärdselns väl vore av den största betydelse att de enskilda järnvägarna, som vore i samtrafik med varandra eller med statens järnvägar, utrustades med samma bromssystem, och då av kungl. kungörelse den 21 oktober 1864 angående vissa bestämmelser ifråga om begagnande och underhåll av enskilda bolags för allmän trafik upplåtna järnvägar samt kungl. kungörelsen den 31 december 1904 angående kontroll över enskilda järnvägars rullande materiel torde framgå, att de enskilda järnvägarna hade att ställa sig till efterrättelse Kungl. Maj:ts bestämmelser rörande beskaffenheten av deras rullande materiel finge järnvägsstyrelsen kraftigt framhålla önskvärdheten av att Kungl. Maj:t måtte meddela bestämmelser för de enskilda järnvägarna att, i den mån de överginge till införande av tryckluftbroms, denna skulle vara av systemet Kunze-Knorr.

I anledning av järnvägsstyrelsens ifrågavarande framställning inhämtades väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och Svenska järnvägsföreningens yttranden i ärendet.

Svenska järnvägsföreningens yttrande över järnvägsstyrelsens förslag.

Svenska järnvägsföreningen framhöll i sitt den 27 augusti 1929 avgivna yttrande bland annat, att föreningen vore av den bestämda uppfattningen, att vagnsamtrafik mellan statens järnvägar och de enskilda järnvägarna mycket väl och utan svårighet borde kunna äga rum, även om de enskilda järnvägarnas vagnar skulle bliva utrustade med tryckluftbroms av annat system än Kunze-Knorr, blott dessa bromsar kunde i tåg fullt tillfredsställande samarbeta med Kunze-Knorrbromsen. Såsom järnvägsstyrelsen i sin ovanberörda skrivelse framhållit, hade den tekniska kommissionen inom Union internationale des chemins de fer (U. I. C.) efter ingående förhandlingar dels antagit utarbetade regler för internationell godstågsbroms, dels förklarat, att vissa bromssystem uppfyllde dessa regler. Dessa bestämmelser hade av Kungl. Maj:t biträtts för Sveriges vidkommande och torde därigenom hava blivit gällande för såväl statens järnvägar som de enskilda järnvägarna i internationell godsvagnssamtrafik. Att de då också borde finna tillämpning i godsvagnssamtrafik mellan S. J. och E. J. inbördes syntes föreningen uppenbart. Genom sagda bestämmelser hade man ju också vunnit garanti för att olika bromssystem, vilka komme till användning, kunde samarbeta. Handhavandet av ett system bleve således alldeles detsamma som av varje annat. Såväl lokomotiv- som vagnspersonal, vilken kunde sköta *ett* system, kunde således sköta även övriga förekommande system. Egenskapen att kunna samarbeta med övriga system samt det därav följande lika handhavandet vore huvudsak. Maskineriets utformning vore ur denna synpunkt en bisak. Järnvägsstyrelsen hade anfört, att arbetet för personalen med bromsens handhavande och skötsel bleve avsevärt förenklat, när den endast hade att göra med ett bromssystem, som den väl kände till. Felaktigheter kunde omedelbart fastställas och avhjälpas, och den synnerligen viktiga reservdelsfrågan löstes på billigaste sätt, då ju endast reservdelar för *ett* bromssystem behövde hållas. Denna senare omständighet bleve enligt järnvägsstyrelsen av särdeles stor ekonomisk betydelse, om t. ex. statens järnvägar skulle övertaga en enskild järnväg, som infört annat bromssystem. Som redan vore omnämnt, vore de internationellt godkända bromstyperna sådana, att personalen kunde handhava och sköta dem utan svårighet, även då olika typer förekomme i tåget. I fråga om avhjälpandet av uppkomna fel å tryckluftbromsarna vid S. J. torde det förhålla sig så, att linje- och stationspersonalen hade order att icke försöka avhjälpa felen utan i stället helt avstänga bromsen samt låta vagnen gå såsom ledningsvagn. Felet finge sedan avhjälpas vid någon av de större verkstäderna och vad enskild järnvägsvagn beträffade, återsändes den till den ägande banan för felets avhjälpande därstädes. Samma förfarande borde kunna äga rum även om olika bromstyper förefunnes. Något lager av reservdelar för bromsarna å de enskilda järnvägarnas vagnar torde statens järnvägar således icke behöva hålla. Det av järnvägsstyrelsen valda bromssystemet, Kunze-Knorr, måste, med hänsyn till med detsam-

ma uppnådda bromsprestationer, anses som mycket dyrbart. Ett stadgande om skyldighet för de enskilda järnvägarna att vid övergång till nytt bromssystem använda endast Kunze-Knorrbromsen skulle således för dem medföra en väsentlig börda. Det av statens järnvägar föreslagna stadgandet skulle komma att för innehavaren av Kunze-Knorrpatentet skapa en monopolställning och det hade visat sig att efter järnvägsstyrelsens framställning tillverkaren av Kunze-Knorrbromsar fordrat högre priser än tidigare. Den eggelse till ansträngningar att genom nya uppfinningar och förbättringar föra utvecklingen framåt, som den fria konkurrensen medförde, skulle därigenom hämmas, och särskilt skulle svensk uppfinnarförmåga i hög grad bliva lidande. Att det av statens järnvägar antagna bromssystemet icke nått den höjd av utveckling, att man kunde slå sig till ro med detsamma, bestyrktes av följande ur direktörens vid Knorr-Bremse Aktiengesellschaft bok om tryckluftbromsens utveckling i Europa 1927 hämtade i översättning så lydande citat:

»Likväl kommer uppfinnaregeniet icke att upphöra att arbeta med vidare förbättringar. Sedan lång tid tillbaka har också en rad av uppfinnare arbetat på att genom nya konstruktioner avhjälpa dels förmenta dels verkliga ofullkomligheter hos Kunze-Knorrbromsen.»

Svenska järnvägsföreningen slutade med en hemställan, att järnvägsstyrelsens framställning icke måtte till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anförde i sitt yttrande över järnvägsstyrelsens framställning bland annat följande:

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens yttrande över järnvägsstyrelsens förslag.

Hittills hade endast en ringa del av de normalspåriga järnvägarna utrustat sina järnvägsvagnar med tryckluftbroms och utvecklingen av systemfrågan måste därför ännu anses sväva. Kunze-Knorrbromsen hade jämte sina obestridliga förtjänster vissa olägenheter, som vid de enskilda järnvägarna nedsatte dess allmännare användbarhet. Den kunde icke med fördel anordnas för godsvagnar med en egen vikt understigande 8 ton. Till följd därav komme landets samtliga smalspåriga järnvägar att utestängas från bromssystemets användande och ej heller läte systemet sig anordnas på en synnerligen stor del av de normalspåriga enskilda järnvägarnas godsvagnar. Ett konsekvent genomförande av Kunze-Knorrbromsen ställde sig därför för de enskilda järnvägarnas del för närvarande omöjligt. Då sålunda på grund av godsvagnsparkens tillstånd även annat system måste kunna tillåtas, vore det icke möjligt att i den inhemska samtrafiken undgå olika system. På grund av fordran på samarbete systemen emellan torde icke heller större svårigheter uppstå för driften eller för tågpersonalen att handhava och sköta bromsar av olika internationellt godkända system även i samma tåg. Statens järnvägars påpekande rörande reservdelsbehovet tillbakavisades. Ett annat förhållande, som vid administrativt ingripande i de enskilda järnvägar-

nas bromsfråga kunde vara av viss betydelse, vore att härigenom en monopolrätt tillförsäkrades viss firma.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erinrade vidare om Transitbromsen, vars värde styrelsen dock icke vore i tillfälle att självständigt bedöma. De utförda preliminära proven med densamma hade efter vad som meddelades från de järnvägar, där proven ägde rum, icke givit anledning till anmärkningar, varför möjligen utsikter förelåge, att erhålla en på svensk uppfinning baserad, konkurrenskraftig broms, helt tillverkad inom landet. Enligt vad styrelsen inhämtat, hade därjämte Kunze-Knorrbolaget för avsikt att förbättra konstruktionen på sin broms, och torde även häri få ligga ett skäl till att icke nu fatta ett avgörande i de enskilda järnvägarnas bromsfråga, utan avvakta de pågående arbetena, som måhända kunde leda till ett för de enskilda järnvägarna mera lämpat bromssystem än Kunze-Knorrbromsen för närvarande utgjorde.

Även väg- och vattenbyggnadsstyrelsen slutade med en hemställan, att järnvägsstyrelsens framställning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Kungl. Maj:ts beslut den 9 januari 1930.

Genom beslut den 9 januari 1930 fann Kungl. Maj:t järnvägsstyrelsens framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utredning i anledning av järnvägsstyrelsens uppgift om Kunze-Knorrbromsens införande i vissa främmande länder.

Av för revisorerna tillgängliga handlingar framgår, att järnvägsstyrelsens uppgift i skrivelse den 20 juni 1929, att Kunze-Knorrbromsen vore under införande bland annat i Österrike, Tjeckoslovakien och Polen icke är riktig. Härutinnan må hänvisas till följande handlingar:

»Kungl. Svenska Beskickningen. Wien den 22 oktober 1931.

Till Sveriges Allmänna Exportförening, Stockholm.

Åberopande Eder skrivelse av den 15 innevarande månad har jag äran meddela, att, enligt vad beskickningen inhämtat i direktionen för de österrikiska statsbanorna, något beslut angående generellt införande av en tryckluftbroms å godsvagnar här i landet ännu ej föreligger. Som svar å beskickningens förfrågningar angående i vilket läge detta ärende för närvarande befinner sig, har man i direktionen lämnat följande upplysningar:

För tillfället reflekterar man ej här på införandet av Kunze-Knorrbromsen å godsvagnar. Det system, som i första hand torde komma i fråga, är det s. k. Hardysystemet, och direktionen hade därför uppdragit åt maskinavdelningen i Villach att utexperimentera sagda systems användbarhet. Dessa experiment torde bliva slutförda i mitten på nästkommande november månad, varefter beslut i ärendet torde kunna emotses. Enligt Versaillesfredens bestämmelser skall emellertid ett dylikt beslut för att bliva gällande sanktioneras av Internationaler Eisenbahnverband. Enligt uttalande av vederbörande chef för statsbanedirektionens vagnavdelning

skulle man ej kunna vänta något definitivt beslut från sistnämnda institutions sida förrän någon gång nästinstundande vår.

U. T. Undén

Kungl. Maj:ts minister.»

»Stockholm den 30 oktober 1931.

Herr Mariningenjör B. Erwin,
Tegnersgatan 45, 3 tr., Stockholm.

Vår ref. H/EN.

Vi hava äran bifoga översända avskrift av en skrivelse, som vi erhållit från vår korrespondent i Prag beträffande bromsar för järnvägslastvagnar i Tjeckoslovakien.

Högaktningsfullt
Sveriges Allmänna Exportförening
G. Bolander (Oläsligt namn)»

Översättning.

Svenska konsulatet
Prag II.

Prag den 27 oktober 1931.

Sveriges allmänna exportförening, Stockholm.

Ihr. Ref. H/BS.

Jag ber Eder ursäkta, att jag använder det tyska språket.

Med anledning av Eder ärade skrivelse av den 15 dennes får jag meddela, att den jugoslaviska bromsen Bozic är under prövning och införande å godsvagnar härstädes. 1,000 vagnar hava redan försetts med denna broms och ytterligare 6,000 vagnar komma att under loppet av detta år utrustas med nämnda broms. Beslutet om allmänt införande av Bozicbromsen i Tjeckoslovakien daterar sig ungefär från hösten förra året. Frågan om införande av Kunze-Knorrbromsen har lämnats utan avseende. Utan förbindelse.

Willy Kinberg

Konsul.

Avskrift av översättning.

Warszawa den 2 november 1931.

Aleksander Krzywicki, mariningenjör.
Till Svenska Handelskammaren, Warszawa.

Åberopande Edert brev av den 28 pto beträffande Kunze-Knorrbromsen får jag meddela, att jag enligt Eder önskan varit i förbindelse med järnvägsministeriet och utrönt följande:

Det polska järnvägsministeriet har hitintills icke gjort några inköp av Kunze-Knorrbromsar, utan användas endast de Kunze-Knorrbromsar, som

voro inmonterade på de gods- och personvagnar, som Tyskland enligt skadeståndsfördraget överlämnade till de polska statsjärnvägarna.

Sålunda är det polska järnvägsministeriet i besittning av följande antal vagnar, försedda med Kunze-Knorrbromsar:

Personvagnar ..... 135 st.
Gods- och postvagnar ..... 50 »
Godsvagnar ..... 950 » (av vilka 238 st. även äro försedda med handbromsar).

Högaktningsfullt

A. Krzywicki.

No 536. Härmed intygas, att ovanstående svenska översättning är i full överensstämmelse med det polska originalet och att de uppgifter, som ovan lämnats av ingenjör Aleksander Krzywicki, sekreterare i Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce (första Lokomotivfabriken i Polen) kunna anses vara fullt trovärdiga.

På Svenska konsulatet i Warszawa den 3 november 1931

Carl Herslow.
Generalkonsul.

Härtill må anmärkas, att de polska statsjärnvägarna lära förfoga över en vagnpark, som år 1930 bestod av 11,997 personvagnar och 146,163 godsvagnar.

Felaktigheten av järnvägsstyrelsens nyssberörda påstående framgår för övrigt av en i Zeitschrift des Internationalen Eisenbahn-Verbandes häfte för november—december 1930 av Knorr-Bremse-Aktien-Gesellschaft införd annons, vari tillkännagives, att Kunze-Knorrbromsen är införd vid Deutsche Reichsbahn och svenska statsbanorna samt att densamma är under införande i Ungern, Nederländerna och Turkiet.

VI. Transitbromsens användning i samtrafik.

Carl Holmbergs mekaniska verkstadsaktiebolags skrivelse den 3 december 1930.

I anledning av den internationella järnvägsunionens (U. I. C.) krav på verkställande av prov i samtrafik såsom förutsättning för unionens definitiva provning av bromsen och såsom underlag för dess bedömande av det nya systemet, fördes under senare delen av år 1930 vissa förhandlingar mellan representanter för Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag och järnvägsstyrelsen. I skrivelse den 3 december 1930 hemställde bolaget, att järnvägsstyrelsen måtte lämna sitt tillstånd till att vagnar, vilka å de enskilda järnvägarna utrustats med Transitbromsar, skulle få obehindrat ingå i inrikes samtrafik även på statens järnvägars linjer. I sin

skrivelse framhöll bolaget, att Transitbromsens fördelar hade beaktats bland annat hos vissa enskilda järnvägsförvaltningar, vilka gärna önskade använda bromsen under förutsättning att därmed försedda vagnar obehindrat finge användas i samtrafik inom landet. Bolaget påpekade vidare, att samtrafik redan nu vore tillåten med vissa bromssystem, som icke vore internationellt godkända, nämligen enkammarbroms system Knorr med mellanstycke, enkammarbroms system Westinghouse och enkammarbroms system New York, de båda sistnämnda likaledes med mellanstycke. Vidare påpekades av firman, att statens järnvägars lokomotivtendrar icke kunde utrustas med Kunze-Knorrbroms, utan vore försedda med Knorr enkammarbroms. Knorr enkammarbroms vore icke internationellt godkänd såsom godstågsbroms och uppfyllde icke de av U. I. C. uppställda fordringarna. Enligt bolagets mening vore det sålunda icke möjligt att genomföra den internationellt godkända Kunze-Knorrbromsen såsom teknisk enhet. Under framhållande att Transitbromsen i ett tidigare konstruktionsstadium sedan ett och ett halvt år tillbaka gått i daglig trafik på vissa järnvägssträckor, förklarade bolaget, att innan bolaget kunde påräkna att med Transitbromsen få företaga föreskrivna förberedande prov för dess internationella godkännande, bolaget måste kunna åberopa praktisk användning även av Transitbromsens senaste konstruktion.

Bolagets skrivelse den 3 december 1930 var åtföljd av följande handlingar.

Bilaga 1) en komplett beskrivning på engelska av Transitbromsen.

Bilaga 2) fotografikopior av sid. 86 i S. J. säkerhetsordning av den 12 juni 1929.

Bilaga 3) fotografikopior av Knorr-Bremse-A.-G:s broschyr a. b. c. av år 1929 sid. 44—47.

I skrivelse den 11 december 1930 till bolaget anhöll järnvägsstyrelsen därefter att bolaget ville komplettera handlingarna.

Den 15 samma december meddelade bolaget, att bolaget i anledning av att bromsens uppfinnare, ingenjör Anderberg, befunne sig på resa i utlandet, icke genast kunde tillhandahålla samtliga önskade uppgifter och handlingar. Samtidigt översände bolaget emellertid en av styrelsen önskad monteringsritning för treaxlig godsvagn.

Järnvägsstyrelsen avvaktade emellertid icke att de begärda handlingarna skulle inkomma utan infordrade redan den 22 december 1930 de tyska riksbanornas utlåtande om Transitbromsen. Järnvägsstyrelsens ifrågavarande skrivelse hade följande lydelse:

Tyska riksbanebolagets utlåtande angående Transitbromsen infordras.

Översättning.

Mbr. 1018/30 Stockholm den 22 december 1930.

Till Herr Ministerialdirektör a. d. Dr. Anger,
Direktor för Deutsche Reichsbahn Gesellschaft,
Vosstrasse 35, Berlin.

Högtärade Herr Ministerialdirektor.

Under hänvisning till samtalet mellan Eder och vår ingenjör Forssman angående den s. k. Transitbromsen har jag äran härmed meddela, att det för mig skulle vara av största värde, att få höra Eder ärade mening om Transitbromsen. Jag tillåter mig därför hemställa, att Ni, Herr Ministerialdirektor, med ledning av de av herr Forssman avlämnade ritningarna och beskrivningarna ville granska bromsen och meddela mig Edert värderade utlåtande om densamma.

Med uttryck av den största högaktning förbliver jag

Eder
Ivar Virgin.

Enligt vad revisorerna inhämtat åtföljdes ovan intagna skrivelse, ehuru detta icke i skrivelsen antydes, av följande av ingenjören Forssman underskrivna intyg:

Översättning.

Stockholm den 22 december 1930.

Transit-bromsen.

Uppfinnarna påstå, att transitbromsen skulle föreligga fullt genomarbetad och avse nu att framlägga densamma för I. E. V.

I motsats härtill är jag av den åsikten, att bromsen ur teknisk synpunkt icke innebär några framsteg, utan tvärtom är underlägsen de erkända bromssystemen och detta av följande skäl.

1) Bromsen är mycket komplicerad.

2) Kuggstången är ett otillförlitligt element. Man kan aldrig avgöra, huruvida huvudkolven arbetar med eller icke.

3) Den primära regleringsventilen är tack vare en spärranordning mycket okänslig.

4) De olika inslipade kolvarna och rundsliderna i regleringsventilen äro mycket känsliga, och man kan antaga, att de snart kärva fast.

5) De bromsförsök, som hittills utförts, omfatta blott smärre tågsätt med högst 12 bromsvagnar. Det är omöjligt att bedöma bromsen på grund av dessa försök.

Jag är alltså av den åsikten, att det är fullkomligt utsiktslöst att göra mera omfattande försök med denna broms.

Helge Forssman.

Enligt vad revisorerna konstaterat utgjordes de i överdirektören Virgins ovan intagna skrivelse omförmälda, av Forssman till de tyska riks-

banorna överlämnade handlingarna icke av det materiel, som överlämnats till järnvägsstyrelsen med verkstadens skrivelse av den 3 december 1930. I stället överlämnades följande handlingar:

1:o) Verkstadsbolagets broschyr över Transitbromsen år 1927.
2:o) Railway Mechanical Engineer Maj 1930.
3:o) The Engineer av den 24/10 1930.
4:o) Beskrivning på engelska (Kap. 4) med schema.
5:o) Ritningar.
TB-1200 lossningsventil dat. 16/4 1930
TB-1212 Transitbroms dat. 11/12 1929
TB-1225 omställare dat. 17/12 1929
TB-1286 regleringsventil dat. 13/5 1930.

I fråga om den under 2:o) omförmälda tidskriften må följande framhållas:

Under verkstadsbolagets arbete för att göra Transitbromsen känd i Amerika inflöt i tidskriften The Railway Mechanical Engineer maj 1930 en artikel rörande Transitbromsen, vilken enligt bolagets förklaring författats utan bolagets kännedom eller medgivande, och som innehöll vissa felaktigheter, bl. a. att bromsen skulle hava provats å de svenska statsjärnvägarna.

Då bolaget från artikelförfattaren erhållit tidningsnumret till sig översänt och konstaterat felen, tillskrev bolaget denne i brev av den 16 juli 1930 och uttryckte sitt ogillande av innehållet i artikeln. Dementi inflöt därefter i julinumret av tidskriften.

Den 17 juli 1930 tillskrev bolaget järnvägsstyrelsen och påpekade, att artikeln inkommit utan dess vetskap och medgivande. Trots detta begagnade sig statens järnvägar ett halvår senare eller i december 1930 av sagda tidskrift, vilken tillhandahölls tyska riksjärnvägarna såsom en del av det för utlåtandet översända materialet.

Det begärda utlåtandet från de tyska riksbanorna är dagtecknat den 31 januari 1931 och i översättning av följande lydelse:

Tyska riksbanornas utlåtande om Transitbromsen.

Till Kungl. Järnvägsstyrelsen, Stockholm.

Ang. transit-bromsen.

Till svar å brevet till Ministerialdirektor Dr Anger, »Direktor der deutschen Reichsbahn-Gesellschaft», av den 22 december 1930 — Mbr dnr 1018/30 — meddelas följande.

Vi hava låtit vederbörande avdelningar i Zentralamt ingående undersöka Transitbromsen. På grund av de till oss av Eder överlämnade inlagorna har Zentralamt kommit till följande resultat.

Omöjligheten att vid bromsprovet kunna avgöra, huruvida tvåkammarkolven går till, måste särskilt framhållas som en betydande svaghet i bromscylindrarnas konstruktion. Bromscylindern innehåller 5 läderman-schetter, vilka alla måste vara fullständigt täta, ty det riktiga förhållandet

mellan trycket i arbetskammaren (rött) och trycket i funktionskammaren (grönt) är utslagsgivande för funktionen av regleringskolven B-7 i regleringsventilen, vilken reglerar till- och avloppskanalerna för bromscylindern.

För att ernå en noga avpassad första ansättning är, förutom tätheten av de ovannämnda 5 manschetterna samt tätheten av vridsliden, anslutningsflänsar och de inslipade kolvarna, även nödvändigt, att kolvvägarna för de båda bromskolvarna alltid bli desamma. Är detta ej fallet, så ändra sig de på kolvsliderna i regleringsventilen verkande krafterna, och den första ansättningen kommer att utfalla mycket olika.

Sedan den lilla bromskolven, som har till uppgift att sätta till bromsblocken, gjort sitt slag, förefinnes i arbetskammaren för tvåkammarkolven ett tryck, som är mindre än 5 kg/cm², under det att i funktionskammaren fortfarande fullt ledningstryck av 5 kg/cm² är rådande. Då ytorna på ömse sidor om tvåkammarkolven äro lika stora (ytan i funktionskammaren synes t. o. m. vara något större) och då luftutströmningen ur funktionskammaren sker mycket långsamt, måste det i bromstryckdiagrammet uppstå en lång »paus», innan trycket fortsätter att stiga. Vid lossning av bromsen i läget »tom» eller »halv last» är utströmningen av luften från kamrarna B1 och B2 icke gjord beroende av tryckstegringen i funktionskammaren. Vid upprepade bromsningar och lossningar, t. ex. i lutningar, kan det därför inträffa, att förhållandet mellan blocktryck och ledningstryck ändras.

Omställningsanordningens vridslid med sina många kanaler blir mycket svår att hålla tät.

Sliden B12 i regleringsventilen kvarhålles i sina ändlägen av en spärranordning. Att utföra denna spärranordning så, att den utövar ett visst bestämt motstånd, torde icke vara så lätt, så mycket mer som dess funktion är beroende av kraften hos den lilla spärrfjädern. Att i längden kunna åstadkomma att denna spärranordning, som ju även oundvikligen blir utsatt för slitning skall utöva ett visst bestämt motstånd mot slidens rörelse, torde vara omöjligt. Genomslagstiden i ett långt tåg blir, åtminstone vid driftbromsningen, mycket lång.

Regleringsventilen innehåller regleringsslider med vardera två inslipade kolvar. Det är redan förenat med stora svårigheter, att få endast *en* cylindrisk kolv tät och samtidigt lättrörlig, och det erfordras en synnerligen stor arbetskicklighet, att åstadkomma detta vid en kolvslid med *två* cylindriska kolvar.

Regleringen av Transitbromsen är, såsom hos Drolshammer och Bozic beroende av tre olika tryck på ett kolvsystem, nämligen ledningstrycket, bromscylindertrycket och ett konstant tryck. Drolshammer och Bozic erhålla det konstanta trycket från en särskild regleringskammare och ha vidtagit alla tänkbara åtgärder för att undvika varje möjlighet till otätheter hos denna regleringskammare. Konstruktörerna av Transitbrom-

sen hava icke tagit någon hänsyn till denna sak. De taga helt enkelt det konstanta trycket från hjälpluftbehållaren, vars tryck emellertid ändrar sig med kolvvägen, och de leda detta tryck över bromscylindern och omställningssliden, d. v. s. över en mängd ställen, vilka kunna giva anledning till otätheter, fram till regleringskolven, som sannolikt också ofta kommer att vara otät. En säker och noggrann reglering av bromskraften kan därför icke vara att vänta.

Vi äro i anslutning till ovanstående likaledes av den åsikten, att Transitbromsen i tekniskt avseende icke innebär några framsteg, utan att den tvärtom är de godkända bromssystemen underlägsen.

Deutsche Reichsbahn-Gesellschaft
Hauptverwaltung
Anger.

Rätt översatt intygas
ex officio
Kungl. Järnvägsstyrelsen
Maskinbyrån
H. Forssman.

Viss komplettering av det järnvägsstyrelsen tillställda materialet för bromsens bedömande.

De i järnvägsstyrelsens skrivelse den 11 december 1930 begärda kompletteringarna överlämnades till styrelsen den 30 januari 1931 vid personligt besök av Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolags representant och kunna sålunda icke hava hunnit underställas den tyska expert, som avgivit ovan intagna utlåtande från de tyska riksbanorna. I dessa handlingar ingick bland annat ett intyg av maskindirektören vid Gävle—Dala järnväg Frits Nordström, vilket intyg i detta sammanhang torde vara av intresse och därför av revisorerna här återgives:

»I början av år 1929 träffades överenskommelse mellan trafikförvaltningen Göteborg—Dalarne—Gävle och Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag i Lund om försök med en av nämnda verkstadsaktiebolag tillverkad tryckluftbroms system 'Transit'.

Sedan tillstånd av vederbörande kontrollerande myndighet erhållits att på försök i allmän trafik å linjen Gävle—Falun av Gävle—Dala järnväg använda detta bromssystem ingångsattes monteringen av bromsen å tjugo stycken godsvagnar.

Vagnarna med ägare-signaturen G. D. J. och bärande nr fr. o. m. 2157 t. o. m. 2176 äro öppna godsvagnar med låga väggar och stolpar. De väga i genomsnitt 9.17 ton och lasta 20 ton. Underredet är av vanlig tysk konstruktion. Golvytan är 20.5 kvadratmeter. Axelavståndet är 4.5 meter och längden över bufferterna 9.1 meter. Bromsverket — med två bromsblock mot varje hjul — är av vanlig tysk konstruktion.

Bromscylindern utövar, vid normalt ledningstryck och fullbromsning, på bromsverket ett tryck av 1.1 respektive 2.0 respektive 2.9 ton beroende på lastväxelns ställning.

I slutet av maj månad 1929 voro bromsarna monterade och vagnarna togos i bruk.

Till en början gjordes försök med tåg, bromsade uteslutande med bromsen ifråga. Tågen bestodo av fullt lastade vagnar; i riktning mot Falun var lasten stenkol, i motsatt riktning järnmalm. Efter några mindre justeringar arbetade bromsen till belåtenhet och vagnar med broms av system 'Transit' insattes i tåg jämte vagnar med broms av andra system (till alldeles övervägande delen Kunze-Knorr). Därvid gjordes den iakttagelsen att 'Transit'-bromsarna väl samarbetade med övriga bromsar vid bromsens tillsättande, men lossade långsammare än bromsarna av system Kunze-Knorr. Sedan denna olikhet avhjälpts har bromssystemens samarbete icke givit anledning till anmärkning.

Vid några tillfällen har regleringsventilens kolv icke funktionerat tillfredsställande. Vid undersökning har det visat sig att rostflagor — sannolikt från hjälpluftbehållaren — inkommit i ventilhuset och försvårat ventilens rörelse. Sedan sil insatts i röret från nämnda behållare har felet icke vidare uppträtt.

Till en början fick, som ovan nämnts, bromsen användas endast å linjen Gävle—Falun. Ingick vagnen på annan linje skulle bromsen avstängas. Sedermera har, då bromssystemet visat sig pålitligt, vederbörande kontrollerande myndighet medgivit att detsamma finge användas, förutom på ovan angivna linje, på Gävle—Dala järnvägars övriga linjer, på Bergslagernas järnvägars linje Falun—Ludvika med bibanor och på hela Södra Dalarnes järnväg.

Det må påpekas att av å linjen Gävle—Falun förekommande lutningar en är 8.4 kilometer lång med en höjdskillnad mellan krön och fot av 103.7 meter, en annan 7.5 kilometer lång med en höjdskillnad av 102.1 meter. Maximilutningen i båda backarna är 1: 60.

Jag önskar anmärka att några mätningar vare sig av lufttryck eller krafter i tåget icke gjorts utan att försöken haft en rent praktisk läggning. Några nämnvärda sättningar i tågen ha icke iakttagits.

Jag önskar vidare påpeka att vagnspersonalen redan vid försökets början instruerades att särskilt noga följa dessa vagnar och genast rapportera iakttagna fel eller oregelbundenheter.

Några iakttagelser som givit anledning till anmärkningar utöver vad ovan sagts ha icke gjorts.

Alla tjugo vagnarna gå alltjämt i allmän trafik och bromsen användes regelbundet på ovan angivna linjer, där nu praktiskt taget alla godståg bromsas med tryckluftbroms.

Gävle den 12 november 1930.

Fritz Nordström»

Järnvägsstyrelsens slutliga svar å verkstadsbolagets ovannämnda skrivelse den 3 december 1930 avgavs den 24 februari 1931 och innehöll huvudsakligen följande.

Järnvägsstyrelsens svar i samtrafikfrågan.

Styrelsen meddelade, att densamma vid sin granskning av bromskonstruktionen fått den även av ledande utländska experter på bromsområdet delade och bekräftade uppfattningen, att bromsen ifråga icke innebure några tekniska framsteg utan tvärtom vore internationellt godkända bromssystem underlägsen. Styrelsen ansåg sig därför icke kunna medgiva samtrafik med statens järnvägar av vagnar utrustade med dylik broms. En tillåtelse till dylik vagnsamtrafik, under vilken de med Transitbroms försedda vagnarna skulle ingå med verksamt arbetande broms eller blott verkande som ledningsvagnar, skulle medföra dels olägenheter för statens järnvägars personal med därav följande trafiksvårigheter, dels kunna föranleda att enskilda järnvägar med stöd av en sådan tillåtelse kunde få den uppfattningen, att järnvägsstyrelsen skulle anse införandet av bromsen ifråga önskvärd. Järnvägsstyrelsen, som med hänsyn till betydelsen av teknisk enhet inom landets olika järnvägssystem icke ville medverka till en ur många synpunkter olämplig mot de överallt i världen pågående standardiseringssträvandena stridande splittring, som ett eventuellt införande av ett nytt system skulle medföra, ansåge vidare, att en första fordran på att en ny broms skulle tillåtas inom landet, vore att densamma blivit internationellt godkänd. Som förhållandena nu gestaltade sig, ville järnvägsstyrelsen tillåta sig att giva firman det välmenta rådet att först inhämta internationella järnvägsföreningens (U. I. C.) uttalande angående utsikterna för bromsens eventuella godkännande, innan ytterligare bromsapparater tillverkades och uppmonterades. Styrelsen hade också fått den uppfattningen av muntliga uttalanden från firmans representant, att det närmast var för den utländska marknaden, som firman avsåg sina tänkta tillverkningar av Transitbromsen, och mot ett exploaterande i utlandet kunde ju styrelsen icke hava något att erinra, då ju styrelsen i varje fall måste ha att räkna med att vagnar med internationellt godkänt annat bromssystem än det vid Sveriges ledande järnvägar antagna kunde — om än då väl att märka i förhållandevis ringa och föga generande antal — inkomma till befordran på de svenska järnvägarna. Järnvägsstyrelsen ville föreslå, att firman skulle låta anmäla sin broms inför U. I. C. för undersökning och provning. En dylik anmälan till U. I. C. skulle i så fall jämlikt gällande internationella överenskommelser insändas till järnvägsstyrelsen av den järnvägsförvaltning, som företagit de mest omfattande proven, och komme järnvägsstyrelsen att utan något eget yttrande omedelbart vidarebefordra denna anmälan till schweiziska förbundsjärnvägarna, vilka vore ordförande i U. I. C:s bromsutskott. När utfallet av U. I. C:s prövning kunde bliva känd, skulle styrelsen, i fall det bleve för firman gynnsamt, gärna återupptaga till övervägande, huruvida och i vad mån

det kunde bliva styrelsen möjligt att på ett praktiskt sätt underlätta för firman dess tillverknings exploatering på de utländska marknaderna.

Viss brevväxling mellan överdirektören i järnvägsstyrelsen och verkställande direktören vid trafikförvaltningen Göteborg—Dalarna—Gävle.

Till ytterligare belysande av järnvägsstyrelsens ställningstagande gent emot Transitbromsen må slutligen här intagas en mellan överdirektören i järnvägsstyrelsen I. Virgin och verkställande direktören vid trafikförvaltningen Göteborg—Dalarna—Gävle förd korrespondens, vilken tillhandahållits revisorerna från järnvägsstyrelsen:

»Stockholm den 24 februari 1931.

Till verkställande direktören m. m. herr A. Norrby,
Trafikförvaltningen Göteborg—Dalarna—Gävle, *Göteborg.*

Ärade broder!

Som Du vet, har under senare åren firman Holmberg i Lund lancerat en ny automatisk broms, den s. k. Transitbromsen. Bolaget har legat på och velat, att järnvägsstyrelsen skulle intressera sig för denna broms. Sålunda ligger för närvarande en skrivelse från bolaget hos styrelsen med hemställan, att vagnar från enskilda järnvägar, som utrustades med Transitbroms, skulle få gå i samtrafik å S. J. linjer. Järnvägsstyrelsen vill emellertid icke vara med härom, dels av den anledningen, att vi anse, att trafiksvårigheter med två olika system kunna uppstå och dels att enligt styrelsens uppfattning den nya bromsen icke, även om den mot förmodan skulle bliva internationellt godkänd, ur synpunkten av järnvägarnas tekniska enhet, kan eller får komma till allmänt införande inom landet och därigenom splittra denna enhet. Vid ett besök av bolagets representant i styrelsen i går, mariningenjör Erving, meddelade denne, att Din förvaltning, som vore synnerligen gynnsamt stämd mot Transitbromsen, även gjort upp en beställning av 20 bromsutrustningar förutom de som G. D. J. sedan några år laborerat med och vilka lära röra sig om ett antal av 20 st. Jag skulle nu gärna vilja höra av Dig, om det verkligen förhåller sig så, att ovannämnda nya beställning gjorts. Enligt vad vi veta, har ju Bergslagernas järnvägar gått in för Kunze-Knorrbromsen och redan utrustat en stor del av sin vagnpark med denna broms och fortsätter ju arbetet med ytterligare utrustningar. Vi finna därför bolagets uppgift om den nya beställningen av Transitbromsar, om den är med verkligheten överensstämmande, märklig. Som ovan anförts, kommer järnvägsstyrelsen att orubbligt vidhålla den ståndpunkten, att endast ett bromssystem bör få komma till användning å statsbanorna och å de järnvägar, som hava samtrafik med statens järnvägar. Eventuell uppsättning av Transitbromsen på enskilda järnvägars vagnar kommer därför att betyda, att dessa vagnar på vad järnvägsstyrelsen beror bliva utstängda från samtrafiken. Vi veta, att G. D. J. låtit göra försök i mindre skala med Transitbromsen, och att dessa försök givit bolaget stora förhoppningar. Det synes oss emellertid vara bortkastad tid och pengar att fortsätta med dylika, då, som sagt, sy-

stemet icke kan få användning på landets järnvägar. Jag vore tacksam, om Du med några rader ville meddela mig, huru frågan ur Din och Dina järnvägars synpunkt ligger.

Tillgivne vännen
Ivar Virgin

Bestyrkes å tjänstens vägnar:
V. v. Goeben.

Avskrift.

Trafikförvaltningen
Göteborg—Dalarne—Gävle. Göteborg den 25 februari 1931.

Herr överdirektören m. m. Ivar Virgin, *Stockholm.*
Ärade broder!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Med anledning av din gårdagsskrivelse närsluter jag en avskrift av en överenskommelse mellan G. D. J. och Holmbergska Verkstadsbolaget angående omskrivna fråga, av vilken överenskommelse du tydligt finner hur saken ligger till.

Själv har jag alltid hållit på KK-bromsen, varför jag t. o. m. måste gå emot en av *våra* två främsta representanter för sakkunskapen på kraftbromsområdet, när vi bestämde oss för KK-bromsen.

Att vi vid G. D. J. en tid provat ett 20-tal Transitbromsar och nu låtit Verkstadsbolaget uppsätta ytterligare ett antal dylika förbättrade bromsar är ej att fatta som en önskan från vår sida att vid våra banor införa bromsen utan blott som ett tillmötesgående mot en svensk firma i dess strävan att arbeta sig in på världsmarknaden.

Då Transitbromsen ej ännu är fullt utprovad, och det alltså ännu dröjer länge, innan den kan bliva internationellt godkänd, vill det synas mig tämligen klart att utsikterna för dess införande vid svenska banor äro minimala, även om bromsen i fråga visar sig hava en del framträdande goda egenskaper.

Din tillgivne vän
Axel Norrby.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:
V. v. Goeben.

Avskrift.

Stockholm den 3 oktober 1931.

Till herr verkställande direktören m. m. A. Norrby, *Göteborg.*

Bäste broder!

Som du nog erinrar dig, hade vi i början av detta år en skriftväxling angående den s. k. Transitbromsen. Nu kommer jag och besvärar dig med några frågor i samma ärende. Saken är den, att järnvägsstyrelsen ånyo uppvaktats av bromsbolaget med hemställan, att styrelsens beslut

att förbjuda de enskilda järnvägarnas med Transitbroms utrustade vagnar ingå i samtrafik å statens järnvägar som ledningsvagnar måtte återtagas. Bolaget säger nämligen nu, att, sedan järnvägsstyrelsen fattade ovannämnda beslut, bromsen undergått viss förbättring. Styrelsen svarade bolaget, att styrelsen givetvis vore villig att underkasta bromskonstruktionen ny prövning för att bedöma, om den av bolaget nu angivna förbättringen skulle kunna giva anledning för styrelsen att ändra sin uppfattning och möjligen gå till att tillåta en järnväg, som använder transitsystemet, att införa sådana bromsvagnar på statens järnvägars linjer i den allmänna vagnsamtrafiken som ledningsvagnar, varvid man i trafiksäkerhetens intresse väl finge tänka sig en plombering av bromsinrättningen så, att några farliga misstag från berörda personals sida ej behövde befaras. Styrelsen betonade emellertid ytterligare, att styrelsens ståndpunkt beträffande olämpligheten ur enhetssynpunkt av Transitbromsens införande å någon eller några av landets järnvägar vore oförändrad. Vi vänta nu ett eventuellt meddelande från bolaget angående den förbättring av bromskonstruktionen, som bolaget förklarat föreligga. Av maskininspektör Ståhle har jag erfarit, att de vagnar, som B. J., G. D. J. och S. D. J., utrustat med Transitbroms, äro tillåtna endast å vissa sträckor av respektive järnvägar, att de användas uteslutande i specialtåg och att något tillstånd för deras användning som bromsvagnar i den allmänna trafiken inom edert system icke förefinnes. Däremot lär tillstånd finnas att få använda dem på alla edra linjer som ledningsvagnar. Detta senare tillstånd lär dock ej utnyttjas av eder. Min fråga är nu, om trafikförvaltningen skulle för sin del vilja tillåta, att vagnarna i fråga finge — eventuellt under föreskrift om bromsinrättningens plombering — avses såsom ledningsvagnar och som sådana ingå i och användas i den allmänna trafiken över hela trafikförvaltningens nät. Vidare ville järnvägsstyrelsen gärna veta, om bromsbolaget gjort någon hemställan till eder att få vagnarna i fråga ut i eder allmänna trafik, vare sig som ledningsvagnar med plomberad broms eller som verksamma bromsvagnar och vilken ställning ni tagit till en eventuellt gjord sådan framställning.

Din tillgivne
Ivar Virgin.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:
V. Wollert.

Trafikförvaltningen
Göteborg—Dalarne—Gävle. Göteborg den 7 oktober 1931.

Herr överdirektören m. m. Ivar Virgin, *Stockholm.*

Ärade broder!

Med anledning av din skrivelse av den 3 dennes kan jag meddela, att transitbroms hittills blivit monterad å 40 GDJ. godsvagnar,

att dessa vagnar för närvarande få användas som bromsvagnar endast å sträckan Gävle—Falun—Ludvika.

att vagnarna som ledningsvagnar undantagsvis användas å övriga sträckor å trafikförvaltningens linjer,

att kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uttalat sig för avtal om vagnarnas införande på angränsande enskilda banor på sätt av kungl. styrelsen kunde medgivas, men att något dylikt avtal ej träffats,

att det understundom är till olägenhet att vagnarna med transitbroms icke få användas i den allmänna trafiken, varom bromsbolaget erhållit underrättelse, och

att bromsbolaget med anledning härav under hand föreslagit, att vi måtte hos vederbörande myndigheter begära sådant tillstånd, men att vi med kännedom om kungl. järnvägsstyrelsens ställning till bromsfrågan icke funnit skäl göra dylik framställning.

Vagnarna med transitbroms äro försedda med anslaget »Transitbroms. Vagnen får *icke* sändas till eller över S. J.».

Dessutom äro de två vita strecken å vagnarnas hörn utförda något avvikande från motsvarande tecken å vagnar med K.K.-Broms.

Hälsningar!

Din tillgivne
Axel Norrby.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:
G. Wollert.

Stockholm den 8 oktober 1931.

Till herr verkställande direktören m. m. A. Norrby, *Göteborg.*

Bäste broder!

För ditt brev av den 7 dennes ber jag få tacka. Jag hoppas, att du icke allt för mycket misstycker, att jag ånyo besvärar dig ytterligare för att få fullt klart, huru frågan om Transitbromsen ligger. Jag använder då dina »att-satser» i ditt brev.

»*Att* vagnarna såsom ledningsvagnar undantagsvis användas å övriga sträckor å trafikförvaltningens linjer». Äro några villkor för denna undantagsanvändning föreskrivna? Har personalen instruerats till förekommande av vagnens användning som bromsvagn?

»*Att* kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uttalat sig för avtal om vagnarnas införande på enskilda banor, på sätt av kungl. styrelsen (V. o. V. St.?) kunde medgivas, men att sådant avtal ej träffats». Kan du säga anledningen till att avtalet ej träffats?

»*Att* det understundom är till olägenhet att vagnarna med Transitbroms icke få användas i den allmänna trafiken (Trafikförvaltningens allmänna trafik?), varom bolaget erhållit underrättelse.» Vore intresserad veta syftet med att bromsbolaget underrättats om olägenheten med

vagnarnas inskränkta användning? Avser olägenheten förbudet mot vagnarnas användning som bromsvagnar eller som ledningsvagnar?

»*Att* bromsbolaget med anledning härav under hand föreslagit, att vi måtte hos vederbörande myndigheter begära sådant tillstånd, men att vi med kännedom om kungl. järnvägsstyrelsens ställning till bromsfrågan icke funnit skäl göra dylik framställning.» Är detta skäl det enda? Skulle framställning av eder göras, om exempelvis S. J. skulle medge framförandet å statens järnvägars linjer av vagnarna, exempelvis som ledningsvagnar, under betryggande plombering av bromsmekanismen?

Jag ber dig ännu en gång ursäkta, att jag gör dig dessa frågor, som ju kunna synas inkvisitoriska, men som saken ligger och som man synes vilja önska ge den en politisk inriktning, är det för oss nödvändigt ha klara begrepp om vad som förekommit beträffande Transitbromsen.

Din tillgivne
Ivar Virgin.

Trafikförvaltningen
Göteborg—Dalarne—Gävle. Göteborg den 9 oktober 1931.

Herr överdirektören m. m. Ivar Virgin, *Stockholm.*

Ärade broder!

Som svar å gårdagsskrivelsen får jag meddela följande:

Då vagnar med transitbroms användas å annan sträcka å trafikförvaltningens linjer än sträckan Gävle—Falun—Ludvika, har det föreskrivits, att vagnarna skola vara omställda till ledningsvagnar.

Då vagnar med transitbroms ej få sändas till eller via S. J., har det ansetts vara utan någon egentlig betydelse att träffa avtal med angränsande enskilda banor, vilka från den sträcka, där vagnarna användas som bromsvagnar, hava obetydlig samtrafik.

Då bromsbolaget under hand begärt få montera ytterligare ett antal transitbromsar på G. D. J. godsvagnar, hava vi framhållit olägenheten för oss att dylika vagnar icke som de övriga obehindrat kunna användas i den allmänna godssamtrafiken inom landet. Olägenheten för oss är givetvis i detta fall, att vagnarna icke ens som ledningsvagnar få fritt användas i den allmänna godssamtrafiken.

»Om exempelvis S. J. skulle medge framförandet å statens järnvägars linjer av vagnarna, exempelvis som ledningsvagnar under betryggande plombering av bromsmekanismen», skulle vi särskilt om ännu fler vagnar monteras med transitbromsar finna anledning att göra vederbörlig framställning. Vi hava hittills stött[1] oss på ditt brev av 2 sistl. mars med bilagd avskrift av skrivelse till firman, vilket tydligt visar kungl. järnvägsstyrelsens hittillsvarande ställning till frågan.

Tillgivne vännen
Axel Norrby.»

[1] borde skrivas med »dt».

VII. Förnyelsen av kontraktet rörande Kunze-Knorrbromsen.

Det nya kontraktets innehåll

Av den redogörelse, som ovan lämnats rörande kungl. järnvägsstyrelsens kontrakt med Knorr-Bremse-Aktiengesellschaft rörande leverans av genomgående godstågsbromssystem Kunze-Knorr framgår, att styrelsen förbundit sig att t. o. m. den 31 december 1930 beställa hela sitt behov av tryckluftbromsutrustningar och detaljer till sådana från det tyska bolaget, samt att bolaget förbundit sig att utsträcka kontraktet till den 31 december 1940 å enahanda villkor, om järnvägsstyrelsen före den 1 juli 1930 begärde att leveranserna skulle fortsättas.

Just vid den tidpunkt, då frågan om Transitbromsen började bliva aktuell, förnyade järnvägsstyrelsen enligt överenskommelse den 7 och 9 maj 1930 det tidigare kontraktet på i sak praktiskt taget oförändrade villkor. § 3 i kontraktet erhöll emellertid följande ändrade lydelse:

»Knorr-Bremse Aktiengesellschaft förbinder sig att städse leverera bromsutrustningarna och bromsdetaljerna till samma priser *ab Berlin—Lichtenberg,* Bahnanschluss Knorr-Bremse Aktiengesellschaft, och under samma leveransvillkor med avseende på konstruktion och utförande, som vid tiden för beställningen gälla i de med tyska riksjärnvägarna träffade avtalen. Emballage debiteras till självkostnadspris, dock är kungl. järnvägsstyrelsen berättigad att återsända emballaget och återbekomma för detsamma erlagt belopp.

För bromsutrustningar och bromsdetaljer av *svensk tillverkning* skall i stället för de tyska priserna ab Berlin följande beräkning vara normgivande: De tyska priserna efter en kurs av 89 kronor lika med 100 riksmark, plus kostnad för frakt Berlin—Trälleborg jämte inbesparad tull och övriga kostnader såsom assurans, förpackning och spedition, jämte event. utjämning med hänsyn till högre löner och materialpriser gentemot Berlin.

Knorr-Bremse Aktiengesellschaft förbinder sig i anslutning härtill, att i original eller bestyrkt avskrift förelägga kungl. järnvägsstyrelsen de med tyska riksjärnvägarna överenskomna priserna.»

Den patenträttsliga situationen vid tiden för kontraktets förnyande.

Angående den patenträttsliga situationen för Kunze-Knorrbromsen i Sverige vid tidpunkten för kontraktets förnyande har Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag företett följande intyg från A. W. Anderssons patentbyrå i Malmö:

»*Rapport*

över sakläget dags dato rörande patentskydd å Kunze-Knorrbromsar i Sverige.

Upprättad den 31 oktober 1931.

1) Bromsanordningen och tillhörande delar hava tidigare varit skyddade bland annat genom följande patent, som numera äro förfallna, nämligen:

42,745; 46,199; 47,756; 48,110; 48,261; 48,981; 50,992; 51,526; 53,384; 54,065; 54,546 och 60,389,

och på grund av förfall sakna dessa patent all betydelse ur skyddssynpunkt.

2) Dessutom har anordningen varit tidigare skyddad genom ett för konstruktionen grundläggande patent, nämligen nr 44,039 rörande 'Regleringsventilanordning för tryckluftsbromsar', men giltighetstiden för detta patent utgick av ålder den 30 juni 1931, och därmed utgick även giltighetstiden för patent nr 50,359, som avsåg ett tillägg till det förstnämnda. — *Härmed kan man generellt säga, att regleringsventilanordningen förlorat sitt bärande patentskydd.*

Visserligen finnas fortfarande i samband med regleringsventilanordningen en del ännu i kraft varande patent, nämligen nris 44,065, 44,819 och 44,869, men dessa patent avse i förhållande till det ovan antydda, grundläggande patentet endast detaljsaker av underordnat värde som skyddsobjekt, och därtill kommer, att även dessa patent av ålder *komma att förfalla i december 1933*, varför blott cirka två år återstå av deras maximala giltighetstid.

En del av dessa patent hänföra sig emellertid till det konstruktiva utförande bromsanordningen i verkligheten har, varför det torde vara på sin plats att i viss mån ventilera nämnda patents skyddsområden.

Pat.nris 44,065 och 44,819, som båda förfalla av ålder den 14 december 1933, röra sig om den detalj, som generellt kan kallas 'accelerationskammaren' för trycksänkningens snabba fortplantning genom huvudledningen vid bromsning av långa tåg. Patenten röra sig om inkopplingen av en ventil för kammarens tömning, men då denna tömning torde kunna ske på ett flertal andra sätt, kan man icke med fog påstå, att patenten skulle erbjuda något verksamt skydd för anordningen av accelerationskammaren som sådan, vilket förhållande även bevisas av praktiken, då motsvarande kammare med motsvarande tömningsmöjligheter förefinnes vid snart sagt alla moderna tryckluftbromsar.

Pat.nr 44,869 rör sig om den s. k. 'överföringskammaren' och har avseende på dess volym, som enligt patentet skall vara lika stor eller obetydligt större än regleringskolvens slagvolym. — Om man emellertid går till den av Kunze Knorr-firman utgivna boken med titel 'A-B-C' — uppl. 1929, sid. 210, så framgår, att volymskillnaden i verkligheten är omkring 100 procent, och ett sådant praktiskt utförande kan icke sägas vara täckt genom patentskyddet, *varför detta således saknar bärighet i fråga om det praktiska utförandet.*

3) Härefter återstå av de äldre patenten huvudsakligen endast nr 47,755 och 50,445. — Av dessa rör sig pat.nr 47,755 om en 'utjämningsförbindelse' mellan bromscylinderns olika kamrar i bromsens lossläge, och

kontentan i patenten är att utjämningen sker genom förmedling av regleringsventilen i stället för såsom tidigare med matarespår i cylindern. Naturligtvis måste det medges, att anordningen enligt detta patent erbjuder vissa fördelar, och att patentet således har ett visst värde, men giltighetstiden för detta patent utgår ävenledes inom kort, i det att patentet upphör att gälla den 28 februari 1934, d. v. s. om cirka två och ett halft år. —

Pat.nr 50,445 rör sig om 'omställningsanordningen' vid en kombinerad broms för tara- respektive lastbromsning. Patentskyddet ligger i en viss kombination mellan nämnda omställningsanordning och en i regleringsventilen anordnad backslagsventil. Konstruktionen användes i praktiken och den har givetvis sina fördelar, varför patentet måste anses hava ett visst skyddsvärde, men även i detta fall är den återstående giltighetstiden mycket kort, och patentet förlorar av ålder sin giltighet den 20 maj 1932, d. v. s. om ungefär ett halvt år, och därmed går Kunze-Knorr-bromsen förlustig det bästa patentskydd den för tillfället äger.

4) I september 1926 ratificerades de internationella bestämmelserna rörande bromsanordningar för järnvägståg och vid utarbetandet av dessa bestämmelser låg bland annat Kunze-Knorr-bromsen till grund för de uppställda fordringarna. Följaktligen hava sedan dess inga förändringar i bromsens konstruktion och sätt att verka kunnat företagas, då den i sådant fall ej längre skulle blivit överensstämmande med nämnda fordringar. Konsekvensen blir sålunda, att Kunze-Knorr-bromsen av i dag är fullkomligt densamma som 1926 med undantag möjligen för smärre konstruktiva förändringar av oväsentlig art och i alla händelser ej patenterade i Sverige, och skyddet för Kunze-Knorr-bromsen, sådan den nu användes, inskränker sig följaktligen till vad ovan angivits.

Visserligen har Knorr-Bremse A. G. även efter 1927 uttagit en hel del patent i Sverige på anordningar i samband med tryckluftbromsar — och särskilt hava sådana patent uttagits i anslutning till de jämförelsevis nyligen uppfunna Drolshammer- och Hildebrand-bromsarna — men tydligt är, att dessa patent äro irrelevanta med avseende på Kunze-Knorr-bromsen i den form den användes i Sverige och för användning i internationell trafik.

5) Som slutsats av ovanstående är det således vår uppfattning, att Kunze-Knorr-bromsen i det utförande den internationellt godkänts och numera användes i stort sett måste anses i *avsevärd grad sakna bärande patentskydd* (varmed vi mena patentskydd av sådan kvalitet att det effektivt förhindrar efterbildning genom utförande av bromsanordningar av liknande typ). Därjämte anse vi, att de svenska patent, som eventuellt kunna tillmätas något väsentligt värde i antydd riktning, numera uppnått en sådan ålder, att de ytterligare endast kunna hållas i kraft

under en *mycket begränsad tidsperiod, varvid det bärande patentskyddet efter denna period helt bortfaller.*

Malmö som ovan.

Patentbyrån.

A. W. Andersson.»

VIII. Revisorernas uttalande.

Revisorernas uttalande.

Av ovanstående utredning torde framgå, att järnvägsstyrelsen i uppgivet syfte att ernå teknisk enhet i landets järnvägsväsen vidtagit vissa åtgärder, vilka torde hava varit ägnade att försvåra utvecklandet och exploaterandet av en svensk uppfinning, som av åtskilliga andra experter än statens järnvägars dock ansetts innebära möjligheter till åvägabringandet av en inhemsk bromsindustri. Att dessa experter icke felbedömt Transitbromsens egenskaper synes bekräftas av att bromsen i fråga, trots uppenbart motstånd från järnvägsstyrelsens sida, under flera år använts vid enskilda järnvägar i landet utan att — bortsett från under den första tiden påkallade mindre ändringar — giva anledning till anmärkning, samt att, enligt vad revisorerna inhämtat, firman The Westinghouse Brake & Saxby Signal Co, Ltd. London numera träffat avtal med Transitbromsens tillverkare om förvärv av patenträttigheterna till bromsen för vissa främmande länder.

Då järnvägsstyrelsen med skärpa hävdat kravet på teknisk enhet, må det framhållas, att, såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, någon teknisk enhet på bromsområdet knappast kan sägas råda på de svenska statsjärnvägarna. Revisorerna erinra om att av 8,145 tryckluftbromsutrustade godsvagnar å dessa järnvägar 12 procent äro försedda med annan bromstyp än Kunze-Knorr, och att jämväl bland dessa 12 procent stor splittring råder i fråga om bromstypen. Vid sådant förhållande synes talet om teknisk enhet näppeligen kunna sägas hava tillräckligt reellt underlag. Genom järnvägsstyrelsens åtgöranden i denna sak har en enskild firma kommit att på detta område intaga en monopolställning, som, enligt vad svenska järnvägsföreningen intygat, av firman utnyttjats till förhöjning av priserna på Kunze-Knorr-bromsen.

Revisorerna anse sig böra här nedan särskilt fästa uppmärksamheten på vissa åtgärder från järnvägsstyrelsens sida i detta ärende, vilka, sedda i sitt sammanhang, äro belysande för styrelsens hållning i en fråga, som synes kunna få avsevärd betydelse såväl för de enskilda järnvägarnas ekonomi, som för den inhemska industriella utvecklingen.

Revisorerna finna det anmärkningsvärt, att järnvägsstyrelsen i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 juni 1929 uppgivit, att Kunze-Knorr-bromsen vore under införande i Österrike, Polen och Tjeckoslovakien. Av ovan intagna intyg framgår, att denna uppgift icke varit med de verkliga förhållandena överensstämmande. I Österrike är man sålunda i

färd med att utexperimentera ett inhemskt system, Hardybromsen. I Tjeckoslovakien är det jugoslaviska Bozic-systemet under införande och i Polen användes Kunze-Knorr-bromsen icke i vidare utsträckning än som föranledes av att detta land enligt skadeståndsfördraget av Tyskland fått övertaga ett antal med sistberörda broms försedda vagnar. Det torde få anses vara en skälig fordran på en svensk statsmyndighet, att den i en fråga av här förevarande beskaffenhet med sådan noggrannhet sätter sig in i ämnet, att felaktiga uppgifter på en väsentlig punkt icke förekomma.

Som förut nämnts hemställde Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag i skrivelse till järnvägsstyrelsen den 3 december 1930, att styrelsen ville lämna sitt tillstånd till att enskilda järnvägar tillhöriga, med Transitbroms utrustade vagnar skulle få ingå i inrikes samtrafik å statsbanorna. Vid skrivelsen var fogad visst material för Transitbromsens bedömande. Då överdirektören i järnvägsstyrelsen kort därefter utbad sig ett utlåtande över bromsen av dr Anger i det tyska riksbanebolaget, överlämnades till denne icke det material, som verkstadsbolaget insänt för bromsens bedömande, utan ett i viss mån stympat, delvis föråldrat och delvis oriktigt material. Revisorerna vilja i detta sammanhang särskilt erinra att i det av järnvägsstyrelsen till dr Anger överlämnade materialet ingick det häfte av tidskriften The Mechanical Engineer, vilkets innehåll verkstadsbolaget själv redan i skrivelsen den 17 juli 1930 betecknat såsom i vissa avseenden oriktigt. Dr Angers utlåtande torde under nu angivna förhållanden knappast kunna sägas hava avsett bromsen i det skick, den vid tidpunkten för utlåtandet befann sig. Det förefaller för övrigt egendomligt, att järnvägsstyrelsen icke, innan densamma den 24 februari 1931 slutligt yttrade sig angående verkstadsbolagets ansökning, tillställde Anger det nya material, som styrelsen den 30 januari samma år erhållit från bolaget, och begärde den ändring eller komplettering av Angers utlåtande, vartill det nya materialet kunde giva anledning.

Revisorerna vilja vidare framhålla, att med överdirektörens skrivelse den 22 december 1930, vari Angers utlåtande begärdes, följde ett intyg av statens järnvägars bromsexpert rörande dennes ståndpunkt till bromsen. Då det borde varit angeläget att erhålla ett fullständigt förutsättningslöst utlåtande var det enligt revisorernas mening synnerligen olämpligt att bifoga den svenska bromsexpertens intyg, vilket av mottagaren kunnat uppfattas såsom en antydan om, i vilken riktning Angers blivande utlåtande ur järnvägsstyrelsens synpunkt vore önskvärt. Sitt utlåtande har också Anger avslutat med ett uttryckligt uttalande av sin anslutning till den svenska bromsexpertens mening. Ordalagen äro här desamma såväl i Forssmans intyg som i Angers utlåtande.

Mot järnvägsstyrelsens förfarande kan även den anmärkningen riktas, att järnvägsstyrelsen bort i syfte att utreda frågan på ett i möjligaste

mån objektivt och allsidigt sätt känna sig manad att anlita främmande expertis även från annat land än Tyskland.

Det torde böra bemärkas, att främmande länders järnvägsmyndigheter i liknande fall sökt bringa hjälp åt den egna industrien. Sålunda hava de österrikiska järnvägsmyndigheterna, som redan nämnts, sökt främja landets tillverkning av Hardy-bromsen och enligt uppgift lär i Polen verksamt stöd lämnas den där inhemska Lipkovsky-bromsen. I Tyskland har självfallet Kunze-Knorrbromsen erhållit understöd vid tillverkning och utprovning. Men därjämte utprovas i sistnämnda land för närvarande å statsbanelinjen Petersdorf—Jakobsthal en ny bromstyp, den s. k. Knorr-Hildebrandsbromsen. I Tyskland synes man sålunda icke anse, att kravet på teknisk enhet skall tolkas så snävt, att ej erforderlig hjälp vid utarbetandet av nya bromsuppfinningar och bromsförbättringar bör få lämnas. I detta sammanhang tillåta sig revisorerna hänvisa till det uttalande, som gjorts av överdirektören i hans brev den 24 februari 1931 till verkställande direktören vid trafikförvaltningen Göteborg—Dalarna—Gävle A. Norrby, vari uttryckligen utsäges, att järnvägsstyrelsen icke vill vara med om att vagnar utrustade med Transitbroms må få gå i samtrafik å statens järnvägar och detta icke ens om bromsen ifråga skulle bliva internationellt godkänd. För den händelse denna järnvägsstyrelsens åsikt skulle av statsmakterna lämnas utan erinran torde det bliva praktiskt taget lönlöst för svenska uppfinnare och tillverkare att arbeta på bromsproblemet och varje möjlighet till en svensk industri på detta område torde vara stängd. Revisorerna anse sig böra här tillägga att revisorerna givetvis icke här avse att järnvägsstyrelsen bort lämna den svenska firman bistånd på sådant sätt att detta för statens järnvägar medfört några kostnader.

Revisorerna vilja slutligen fästa uppmärksamheten på järnvägsstyrelsens förfaringssätt vid förlängandet år 1930 av kontraktet med tillverkaren av Kunze-Knorrbromsen. Kontraktet förnyades på 10 år. Av det ovan intagna intyget från patentbyrån i Malmö synes emellertid framgå, att de patent, vilka skydda Kunze-Knorrbromsen i Sverige, äro delvis förfallna eller förfalla senast under tiden 1932 — 28 februari 1934. Vidare bör i detta sammanhang uppmärksammas, att enligt det år 1919 träffade avtalet med det tyska bolaget detta förpliktat sig att, om avtalet ej förnyades, likväl leverera för bromsen erforderliga ersättningsdelar. Det förefaller revisorerna, som om järnvägsstyrelsen icke tillbörligt beaktat dessa förhållanden, då det gällt att tillvarataga sina ekonomiska intressen vid kontraktets förnyande. Särskilt synes klokheten hava bort bjuda att i den föreliggande situationen icke binda statens järnvägar för en så avsevärd tid framåt som skett.

Det är vidare ägnat att väcka uppmärksamhet, att enligt kontraktet priserna för leveranser till statens järnvägar bestämts på basis av de preusiska priserna plus frakt, inbesparad tull och övriga kostnader så-

som assurans, förpackning och spedition jämte eventuell utjämning med hänsyn till högre löner och materialpriser »gentemot Berlin». Då tullen avser att ekvivalera skillnaden mellan å ena sidan svenska materialpriser och arbetslöner samt å andra sidan motsvarande utländska priser, innebär avtalet i själva verket, att det tyska bolaget i detta hänseende är berättigat till ett dubbelt vederlag.

Bil. A.

KONTRAKT

mellan Kungl. Järnvägsstyrelsen och Knorr-Bremse Aktiengesellschaft, Berlin—Lichtenberg, beträffande leverans av tryckluftbromsutrustningar.

§ 1.

Kungl. Järnvägsstyrelsen förbinder sig, för det fall, att svenska regeringen fattar beslut om införande vid Statens järnvägar av genomgående godstågsbroms system Kunze-Knorr, att beställa hela sitt behov av tryckluftbromsutrustningar och detaljer till sådana från Knorr-Bremse Aktiengesellschaft, räknat från den dag kontraktet träder i kraft och till och med den 31 december 1930. Kontraktets syfte och giltighets tid.

Å sin sida förbinder sig Knorr-Bremse Aktiengesellschaft att leverera de beställda bromsutrustningarna och bromsdetaljerna till Statens järnvägar under de i detta kontrakt angivna villkor.

De delar, som ingå i Kunze-Knorrbromsen, angivas i bilaga till detta kontrakt.

Om genom omständigheter, vilka ligga utom Knorr-Bremse Aktiengesellschafts kontroll de leveranser, som skola ske eller den utförsel av bromsutrustningar, som skall äga rum till Statens Järnvägar enligt detta kontrakt, helt eller delvis avbrytas, så är Knorr-Bremse Aktiengesellschaft förpliktat att inrätta en motsvarande fabrikation av bromsutrustningar i Sverige och skola leveranserna därifrån uppfylla detta kontrakts bestämmelser.

Knorr-Bremse Aktiengesellschaft förbinder sig att till Statens Järnvägar leverera deras behov av bromsutrustningar och bromsdetaljer under ytterligare tio år, d. v. s. till och med den 31 dec. 1940 å samma villkor, som stipuleras i detta kontrakt, såvida Kungl. Järnvägsstyrelsen före den 1 juli 1930 begär, att leveranserna skola fortsättas. Gör Kungl. Järnvägsstyrelsen intet bruk av denna sin rätt, så förbinder sig Knorr-Bremse Aktiengesellschaft att till Statens Järnvägar leverera alla de delar, som upptagas i bolagets förteckning över ersättningsdelar (se nedan § 8) i den omfattning, som begäres av Kungl. Järnvägsstyrelsen, till de för preussiska statsbanorna vid beställningstillfället bestämda priserna fritt

Berlin med ett pålägg av 10 procent. Leveransen av sådana delar skall ske senast 6 månader efter ingången beställning.

Knorr-Bremse Aktiengesellschaft förbinder sig att såsom underleverantör av råmaterial och halvfabrikat i möjligaste mån använda sig av den svenska industrien.

§ 2.

Leveransort.

Leveranserna skola ske fritt järnvägsvagn å bolagets anslutningsspår i Berlin—Lichtenberg.

För det fall, att fabrikation av bromsarna helt eller delvis kommer att upptagas i Sverige, skall leveransen ske å järnvägsvagn vid statsbanestation; dock, att om överenskommelse icke kan träffas angående de i § 3 omförmälda tilläggen till de där angivna preussiska priserna ifråga om eventuellt högre löner och materialpriser plus kostnad för frakt Berlin—Malmö jämte inbesparad tull och övriga omkostnader eller angående leveransvillkoren i övrigt. Kungl. Järnvägsstyrelsen skall vara berättigad påfordra leverans i Berlin—Lichtenberg.

§ 3.

Enhetspris.

Knorr-Bremse Aktiengesellschaft förbinder sig att städse leverera bromsutrustningarna och bromsdetaljerna till samma priser *ab Berlin—Lichtenberg, Bahnanschluss Knorr-Bremse Aktiengesellschaft* och under samma leveransvillkor med avseende på konstruktion och utförande, som vid tiden för beställningen gälla i de med preussisk—hessiska statsbanorna bestående kontrakten. Emballage debiteras av bolaget till självkostnadspris; dock är Kungl. Järnvägsstyrelsen berättigad att återsända emballaget och återbekomma erlagt belopp. I enlighet härmed förbinder sig Knorr-Bremse Aktiengesellschaft att i original eller bestyrkt avskrift förelägga Kungl. Järnvägsstyrelsen det med preussisk—hessiska statsbanorna ingångna kontraktet beträffande pris och leveransvillkor, ävensom att senast inom 8 dagar på samma sätt underrätta Kungl. Järnvägsstyrelsen om alla ändringar i avseende på enhetsprisen och levnadsvillkoren, vilka kunna inträda under föreliggande kontrakts giltighetstid.

Till tryggande av denna förbindelses uppfyllande har Knorr-Bremse Aktiengesellschaft att befullmäktiga preussisk—hessiska statsbanorna att städse meddela Kungl. Järnvägsstyrelsen ifrågavarande kontrakt och avtal beträffande pris och leveransvillkor.

För det fall, att de i § 1, stycke 4 nämnda omständigheterna skulle inträda eller för det fall, att av andra orsaker fabrikationen av bromsarna helt eller delvis kommer att upptagas i Sverige, kommer, i stället för de preussiska priserna ab Berlin—Lichtenberg, följande beräkning att vara normgivande:

De preussiska priserna plus kostnad för frakt Berlin—Malmö jämte inbesparad tull och övriga kostnader såsom assurans, förpackning och

spedition, varvid även eventuell utjämning företages med hänsyn till skillnaden i arbetslöner och materialpriser för den tyska och den svenska fabrikationen. Till grund för jämförelsen mellan de tyska och de svenska lönerna och materialpriserna användes den kursberäkning, varmed de preussiska priserna för bromsutrustningarna vid ifrågavarande tillfälle omräknas. Dessa priser underkastas en närmare prövning för varje beställning.

Som minimikurs vid omräkningen av de preussiska priserna för bromsutrustningarna antages 100 Mark = 70 kronor, d. v. s. i stället för en kurs av 100 Mark = 89 kronor skall minimiomräkningskursen utgöra 100 Mark = 70 kronor eller, om dagskursen är högre än 100 Mark = 70 kronor, så skall denna dagskurs gälla som omräkningskurs.

Skulle de preussiska priser, som gälla den 1 april 1919, minskas med mera än 35 procent, så inträder en höjning av omräkningskursen, dock endast upp till maximigränsen 100 Mark = 89 kronor, enligt följande uppställning:

Minskar preussiska järnvägsförvaltningen eller dess rättsinnehavare priserna från 1 april 1919

med	35 %,	så skall	omräkningskursen	utgöra	100	Mark	= 70	kronor
»	36 %,	»	»	»	» 100	»	= 71	»
»	37 %,	»	»	»	» 100	»	= 72	»

o. s. v., sålunda, att för varje procents minskning av de preussiska priserna omräkningskursen ökas med 1 krona, ända tills omräkningskursen 100 Mark = 89 kronor vid 54 procents minskning av de preussiska priserna uppnås.

Alla ytterligare minskningar av de preussiska priserna beräknas efter en omräkningskurs av 100 Mark = 89 kronor.

Denna beräkningsnorm finner även tillämpning på de i § 8 nämnda leveranserna av ersättningsdelar.

§ 4.

Beställningsordning.

Införandet av Kunze-Knorrbromsen vid Statens Järnvägar skall i huvudsak äga rum i enlighet med bilagda utrustningsplan (bilaga 2[1]). Kungl. Järnvägsstyrelsen förbinder sig att under varje år beställa tryckluftbromsutrustningar i den utsträckning, som bestämmes av svenska riksdagens beviljande av penningmedel. Knorr-Bremse Aktiengesellschaft å sin sida förbinder sig att leverera upp till 10 procent utöver vad som är fastställt i byggnadsplanen; härifrån undantagas likväl erforderliga bromsutrustningar för malmvagnarna. Dessa utrustningar är Knorr-Bremse Aktiengesellschaft skyldigt att på anfordran leverera när som helst utöver byggnadsplanen och de 10 procenten. Från och med år 1930 är Knorr-Bremse Aktiengesellschaft skyldigt att årligen leverera

[1] ej här bifogad.

tryckluftbromsutrustningar i sådan utsträckning, som svarar mot svenska riksdagens beviljande av penningmedel.

Kungl. Järnvägsstyrelsen underrättar Knorr-Bremse Aktiengesellschaft årligen minst 3 månader förut om behovet för det med den 1 april resp. 1 oktober började halvåret.

Detta halvårsvis anmälda behov bestämmes av Kungl. Järnvägsstyrelsen på så sätt, att leveransen av årsbehovet fördelas ungefär likformigt på hela året och är bolaget skyldigt att verkställa leveranserna före utgången av resp. halvår.

§ 5.

Likvid.

Kungl. Järnvägsstyrelsen förbinder sig att 30 dagar efter räkningens datum kontant i Stockholm och utan sconto betala Knorr-Bremse Aktiengesellschafts resp. dess i Sverige boende representants räkningar. Räkningen skall åtföljas av fraktsedelsdubblett.

§ 6.

Kontraktets gällande ifråga om nyanskaffad rullande materiel.

Kungl. Järnvägsstyrelsen förbinder sig att till samtliga för Statens Järnvägar vid lokomotiv- och vagnverkstäder beställd rullande materiel tillhandahålla nödiga bromsutrustningar och bromsdetaljer. Desamma beställas sålunda i enlighet med § 1 från Knorr-Bremse Aktiengesellschaft.

§ 7.

Utförande, kontroll och garanti.

De för bromsdelarnas framställning använda materialierna skola vara av bästa och ändamålsenligaste beskaffenhet. Arbetet måste uppfylla alla fordringar på noggrannhet, gedigenhet och omsorgsfullt utförande, vilka man är berättigad att ställa på i tekniskt hänseende moderna apparater.

Kungl. Järnvägsstyrelsen förbehåller sig att genom befullmäktigad kontrollant preliminärt låta prova bromsdelarna vid de verk, varest de tillverkas. De för detta prov erforderliga anordningarna och apparaterna ävensom event. erforderliga hjälparbetare skola kostnadsfritt ställas till förfogande av verket ifråga. Det slutgiltiga godkännandet av leveransen av bromsarna, från vilken tidpunkt garantitiden räknas, äger rum i samband med fordonets färdigställande i resp. lokomotiv- eller vagnverkstad.

Från den dag fordonet, å vilket bromsanordningen monterats, tages i bruk är Knorr-Bremse Aktiengesellschaft under ett år ansvarigt för arbetets och det använda materialets godhet, dock högst 20 månader räknat från räkningens datum. Nämnda bolag är förpliktigat att på begäran och utan gottgörelse genast ersätta alla delar, som under denna tid i följd av felaktigt arbete eller bristfälligt material må bliva obrukbara. Fullgöres ej denna förpliktelse, må ersättandet ske av Statens Järnvägar på bolagets bekostnad.

§ 8.

Kungl. Järnvägsstyrelsen äger ej rätt att själv tillverka bromsutrustningarna, liksom ej heller de i nedan nämnda enhetsprisförteckning upptagna fullständiga bromsdetaljerna, men är berättigad att företaga reparationer av varje slag, vilka äro nödvändiga för bromsutrustningarnas underhåll. Knorr-Bremse Aktiengesellschaft har i sådana fall ingen rätt att fordra licenser för patent eller mönsterskydd. Bromsutrustningarnas underhåll.

Ersättningsdelar, vilka av Knorr-Bremse Aktiengesellschaft regelbundet framställas i serier och hållas på lager, skola sammanställas i en enhetsprisförteckning, vilken årligen skall tillställas Kungl. Järnvägsstyrelsen.

Dessa ersättningsdelar skola av Knorr-Bremse Aktiengesellschaft levereras till de för de preussiska statsbanorna beräknade prisen fritt Berlin —Lichtenberg och skall leveransen ske inom 6 månader efter ingången beställning.

§ 9.

De svenska enskilda järnvägarna hava när som helst rätt att avsluta kontrakt med Knorr-Bremse Aktiengesellschaft i överensstämmelse med de i detta kontrakt stipulerade bestämmelserna. Kontraktets giltighet ifråga om de svenska enskilda järnvägarna.

§ 10.

Knorr-Bremse Aktiengesellschaft eller det rättssubjekt, som trätt i stället för detsamma, kan helt eller delvis transportera föreliggande kontrakt. I händelse av överlåtelse skall Knorr-Bremse Aktiengesellschaft dock vara ansvarigt för kontraktets fullgörande. Kontraktets transporterande.

§ 11.

I varje rättegång, som uppstår till följd av föreliggande kontrakt, är Stockholms rådhusrätt rätta forum. Rättstvister.

Knorr-Bremse Aktiengesellschaft är förpliktat att låta representera sig av en i Sverige bosatt svensk undersåte. Representanten skall befullmäktigas beträffande rättsliga förhållanden, som uppstå på grund av detta kontrakt, att i Knorr-Bremse Aktiengesellschafts ställe för dess räkning föra talan inför rätta. Om Knorr-Bremse Aktiengesellschaft icke uppfyller denna förpliktelse, har Överståthållarämbetet i Stockholm rätt att med rättsligt gällande kraft utnämna en representant för Knorr-Bremse Aktiengesellschaft.

§ 12.

Samtliga stämpelavgifter, som på grund av detta kontrakt skola betalas, erläggas uteslutande av Knorr-Bremse Aktiengesellschaft, såvida de följa av de vid tiden för kontraktets avslutande gällande lagarna. Avgifter.

§ 13.

Succession med avseende å rättigheter och skyldigheter.

Alla rättigheter och skyldigheter, som härflyta ur detta kontrakt, övergå även på det rättssubjekt, som kan komma att träda i stället för ena eller den andra av de kontraherande parterna.

§ 14.

Annullerande av kontraktet.

Om preussiska statsbanorna av någon som helst anledning skulle inställa införandet av Kunze-Knorrbromsen som genomgående godstågsbroms, så förfaller därmed föreliggande kontrakt.

§ 15.

Säkerhet.

Knorr-Bremse Aktiengesellschaft är skyldigt att i Stockholm ställa av Kungl. Järnvägsstyrelsen godkänd säkerhet till ett belopp av fyrahundratusen (400,000) kronor för kontraktets fullgörande. Denna säkerhet blir fri ett år efter utgången av föreliggande kontrakt och, om den i § 14 förutsedda situationen skulle inträda, blir säkerheten genast fri och är Kungl Järnvägsstyrelsen skyldig att omedelbart ställa säkerheten till bolagets förfogande.

§ 16.

Kontraktets godkännande och ikraftträdande.

Föreliggande kontrakt är bindande för Knorr-Bremse Aktiengesellschaft från dagen för detsammas underskrift av sagda bolag och för Kungl. Järnvägsstyrelsen från den dag svenska regeringen beslutar införandet av Kunze-Knorrbromsen som genomgående godstågsbroms.

Av detta kontrakt äro tvenne lika lydande exemplar underskrivna och utväxlade.

Stockholm den 21 januari 1919.

Kungl. Järnvägsstyrelsen. Knorr-Bremse Aktiengesellschaft.

Axel Granholm. *Vielmetter.*

Erik von Friesen.

Herr Direktör Vielmetters egenhändiga namnteckning bevittna:

F. Nothin. *S. Söderhjelm.*

§ 57.

Omläggning av statens järnvägars bokföring.

Frågan om omläggning av statens järnvägars bokföring har under en lång följd av år stått på dagordningen. Efter att under ett tiotal år hava varit föremål för olika överväganden och undersökningar inom järnvägsstyrelsen hänsköts frågan till en år 1917 för ändamålet av styrelsen tillsatt kommitté. I ett den 27 december 1921 avgivet betänkande framlade nämnda kommitté förslag till en fullständig omläggning av statens järnvägars bokföring. Frågan om förslagets genomförande fick emeller-

tid anstå till år 1927. Järnvägsstyrelsen beslöt då, att utredningen om bokföringen ånyo skulle upptagas på grundval av de till 1917 års kommitté givna direktiven. Nämnda utredning har givit till resultat en genomgripande omläggning av statens järnvägars bokföringsväsende, som under år 1930 börjat genomföras.

Beträffande anledningen till dessa två etapper i utredningsarbetet föreligga från järnvägsstyrelsens sida olika uppgifter. Å ena sidan uppgives[1] att bokföringskommitténs år 1921 framlagda förslag ägde så vittgående innebörd att det vid nämnda tidpunkt icke kunde bliva tal om dess omedelbara genomförande och att frågan därefter fick vila till år 1927, då styrelsen beslöt att återupptaga utredningen på grundval av de år 1917 givna direktiven. Å andra sidan har järnvägsstyrelsen vid överlämnandet till revisorerna av vissa uppgifter uttalat, att de i nyssnämnda betänkande angivna riktlinjerna visserligen hava varit vägledande för det framtida arbetet men att utredningen icke på något område förts fram så långt, att betänkandet ifråga kunnat tjäna som underlag för omedelbara praktiska åtgärder. Enligt den sist anförda versionen skulle arbetet hava avbrutits därför att vederbörande fackmän på området måst tagas i anspråk för annat arbete och kommitténs betänkande skulle hava utnyttjats för det fortsatta arbetet endast på samma sätt som annat befintligt material, exempelvis sådant som sammanbragts vid statsbokföringsreformens genomförande.

Revisorerna, som ansett det vara av intresse att närmare undersöka kostnaderna för nu ifrågavarande utredning, hava i nämnda hänseende införskaffat uppgifter från järnvägsstyrelsen. Av nämnda uppgifter, vilka lämnats med viss reservation för uppskattningen, framgår att kostnaderna för den under tiden 1918 (1917)—1922 arbetande kommittén uppgått till följande belopp:

Avlöning åt ordinarie personal	kronor	40,000
» » icke ordinarie personal	»	40,800
Övriga kostnader	»	19,900
	eller tillhopa kronor	100,700

Vid den senare utredningen hava anlitats dels förste sekreteraren i järnvägsstyrelsen E. Malmkvist och stationsinspektoren E. Sehlstedt, vilka under den tid de åtnjutit ledighet å vederbörlig tjänst för uppdraget åtnjutit vanlig avlöning, dels ock följande särskilt tillkallade sakkunniga, nämligen fil. kand. C. Murray såsom expert å frågor rörande kostnadsbokföring i allmänhet samt speciellt i fråga om bokföringens organisation och tekniska anordning samt tjänstemannen vid tyska riksbanorna J. Goedecke i egenskap av expert å de bokföringsmaskiner, vilka nu införts vid statens järnvägar. Någon extra personal har icke varit anställd.

[1] Se »Statens Järnvägar 1906—1931» (Jubileumsskriften).

Kostnaderna för den senare utredningen fördela sig på följande sätt:

Förste sekreteraren E. Malmkvist:		
1928 (hela året)	kr. 10,170	
1929 (242 dagar)	» 7,520	
1930 (259 »)	» 8,152	
1931 (jan. okt., 231 dagar)	» 7,113	kr. 32,955
Stationsinspektoren E. Sehlstedt:		
1928—1929 (229 dagar)		» 5,700
Tjänstemannen J. Goedecke:		
under viss del av år 1931		» 4,560
Fil. kand. C. Murray:		
Arvode efter 800 kronor per månad fr. o. m. september 1929		» 20,640
Resekostnader till i utredningsarbetet deltagande		» 4,020
		Summa kr. 67,875.

Den sammanlagda kostnaden för utredningen angående omläggning av statens järnvägars bokföringsväsende skulle sålunda hava utgjort 168,575 kronor.

Den nu genomförda omläggningen av bokföringen innebär bland annat, att detaljbokföringen skall i största möjliga utsträckning centraliseras och ske medelst användande av maskiner. Kostnaderna för inköp av dylika hava hittills uppgått till 25,300 kronor. Då en del bokföringsmaskiner ej få köpas utan endast förhyras hos vederbörande firma, hava statens järnvägar därjämte att räkna med vissa hyreskostnader. Under tiden januari—oktober 1931 hava enligt uppgift från järnvägsstyrelsen för sådant ändamål utbetalats sammanlagt 12,800 kronor.

Revisorernas uttalande.

Av ovanstående redogörelse framgår, att utredningen angående omläggning av statens järnvägars bokföring verkställts i två etapper, nämligen dels under åren 1918—1922 av statens järnvägars bokföringskommitté och dels under tiden från och med år 1927. Sambandet mellan de båda utredningarna är emellertid svårt att på grund av de av järnvägsstyrelsen härutinnan lämnade uppgifterna fullt klarlägga. Det ligger nära till hands att tolka detta förhållande såsom tydande på en viss planlöshet i utredningsarbetet.

Utan att vilja uttala något omdöme om den nya bokföringens lämplighet och de besparingar, som eventuellt för framtiden genom densamma kunna uppstå, kunna revisorerna icke undgå att finna kostnaderna för utredningen, 168,575 kronor, anmärkningsvärt höga. Vidare finna revisorerna det anmärkningsvärt att statens järnvägars bokföringsreform genomförts utan samråd med riksräkenskapsverket, vilket enligt sin instruktion har att öva ständig tillsyn därå att statens räkenskapsväsen fungerar ändamålsenligt och som ju måste sägas besitta den största er-

farenhet av bokföring vid statliga företag och dessutom för sitt eget arbete är beroende av att vissa uppgifter äro i vederbörande verks bokföring utan svårighet tillgängliga. Det synes icke heller uteslutet att genom ett samarbete mellan järnvägsstyrelsen och riksräkenskapsverket kostnaderna för frågans utredning skulle hava kunnat avsevärt nedbringas.

§ 58.

Vikariatsersättning för tjänstgöring såsom trafikbiträde vid statens järnvägar.

I skrivelse den 13 oktober 1927 anmodade järnvägsstyrelsen distriktsförvaltningarna vid I—V distrikten att i enlighet med vissa angivna riktlinjer fastställa det antal trafikbiträdestjänster, som skulle finnas å varje station inom olika tjänstegrenar. I den mån trafikbiträden icke funnes eller icke kunde användas för uppehållandet av ifrågavarande tjänster, finge stationskarlar därtill förordnas och vikariatsersättning enligt avlöningsreglementets § 20 utanordnas. Vid förfall för dessa ordinarie eller tillförordnade trafikbiträden finge ävenledes förordnande utfärdas och vikariatsersättning utgå, därest så med tillämpning av Kungl. Maj:ts brev den 27 oktober 1922 och den 7 maj 1926 ansåges böra ske. Beträffande de trafikbiträden, vilka icke komme att upprätthålla någon av de enligt ovanstående bestämda tjänsterna borde, därest så ej redan skett, beslut meddelas därom att av dem innehavd befattning skulle vid uppkommande vakans indragas. Vad sålunda föreskrivits skulle äga tillämpning från och med den 1 oktober 1927.

Enligt vad revisorerna inhämtat hava vid ingången av vart och ett av följande år i den för statens järnvägar av Kungl. Maj:t fastställda personalstaten funnits upptagna trafikbiträdesbefattningar till följande antal:

År	1927	1,092	befattningar
»	1928	1,071	»
»	1929	1,033	»
»	1930	1,000	»
»	1931	957	»

Med stöd av nyssberörda föreskrifter äro för närvarande dessutom 308 stationskarlar förordnade att mot vikariatsersättning fullgöra trafikbiträdesgöromål, utan att någon ledig tjänst finnes för sådant ändamål tillgänglig.

Revisorernas uttalande.

Den i järnvägsstyrelsens nyssberörda skrivelse åberopade 20 § i avlöningsreglementet för kommunikationsverken är i hithörande delar av följande lydelse:

Mom. 1. Tjänsteman skall, om han därtill förordnas, vara skyldig att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår såsom vikarie bestrida högre befattning. Omfattar vikariatet längre tid i oav-

bruten följd än sju dagar, äger han för den tid vikariatet varar uppbära särskild *vikariatsersättning* med ett belopp, för dag räknat motsvarande skillnaden mellan det i 17 § 1 mom. angivna tjänstledighetsavdraget i lägsta löneklassen för å ena sidan den högre befattningen och å andra sidan den vikarierandes egen tjänst, dock med minst 50 öre om dagen.

Mom. 3. Vad i första momentet stadgats skall äga motsvarande tillämpning i fråga om tjänsteman, som uppehåller ledig tjänst eller erhållit uppdrag att bestrida göromål, vilka eljest ankomma på tjänsteman inom högre lönegrad.

Paragrafens mom. 3 har tillkommit på förslag av kommunikationsverkens lönekommitté och i anledning av vissa vid det nya avlöningsreglementets tillkomst inom postverket rådande förhållanden. I sitt den 20 februari 1919 avgivna betänkande anförde kommittén härutinnan bland annat följande:

I avlöningsreglementet för postverket förekommer följande stadgande: »Postexpeditör, förste postiljon eller postiljon av klass 1 eller klass 2, som erhållit uppdrag att bestrida göromål, vilka eljest ankomma på tjänsteman av högre lönegrad än vederbörande själv tillhör, äger utöver egen avlöning uppbära skillnaden mellan tjänstgöringspengarna i lägsta lönegraden för å ena sidan tjänst med göromål av det slag uppdraget avser och å andra sidan egen befattning.»

En dylik bestämmelse är, vad angår sådana befattningar, vilkas antal bestämmes av Kungl. Maj:t, av behovet påkallad, endast då det gäller tillfälligt uppdrag av nu nämnt slag, alldenstund, därest permanent behov av en dylik befattning uppkommer, densammes uppförande på ordinarie stat kan utverkas hos Kungl. Maj:t. Är det åter fråga om uppdrag att bestrida göromål, vilka eljest ankomma på tjänsteman inom sådan lönegrad att tjänstens uppförande på ordinarie stat är underkastad riksdagens prövning, är det nämnda stadgandet alltid behövligt för att den, som erhållit dylikt uppdrag, skall kunna erhålla något vederlag för sitt ökade arbete och ansvar även under tiden intill dess tjänsten kan bliva ordinarie. Kommittén har därför föreslagit ett generellt och för alla verken gällande stadgande av innehåll, att för uppdrag att bestrida göromål, vilka eljest ankomma på tjänsteman inom högre lönegrad, ersättning skall utgå såsom om det vore fråga om verkligt vikariat, varmed dylikt uppdrag ock må anses jämställt.

Av denna motivering torde framgå att bestämmelsen om vikariatsersättning vid bestridandet av göromål som eljest ankomma på tjänsteman inom högre lönegrad tillkommit i syfte att ordna vikariatsersättningsfrågan *dels* vid tillfälliga uppdrag jämförbara med de av kommittén omnämnda, *dels ock* då permanent behov av dylik befattning föreligger, men i sistberörda fall endast under tiden intill dess befattningen efter vederbörlig framställning blivit av Kungl. Maj:t eller av Kungl. Maj:t och riksdagen beviljad.

Även om ovannämnda av statens järnvägar vidtagna anordning ur organisatorisk synpunkt möjligen kan erbjuda vissa fördelar och måhända i längden kan ställa sig ekonomiskt förmånlig för statsverket anse sig revisorerna dock böra påpeka att berörda anordning icke torde stå i

överensstämmelse med innebörden i avlöningsreglementets förut refererade bestämmelser och jämväl principiellt sett ter sig betänklig med hänsyn till att en dylik tillämpning av berörda bestämmelser kan medföra, att statsmakterna förlora kontrollen över förvaltningsorganisationens omfång. Enligt verkets avlöningsstat funnos såsom ovan nämnts den 1 januari 1931 inrättade 957 trafikbiträdesbefattningar. Därutöver tjänstgöra såsom trafikbiträden 308 stationskarlar, vilka i brist på disponibla befattningar av trafikbiträdesgrad måste kvarstå i stationskarlsgraden men åtnjuta vikariatsersättning för det mera kvalificerade arbete de uträtta. Statens järnvägar komma på detta sätt i verkligheten att förfoga över 1,265 trafikbiträdesbefattningar och verkets personalstat kommer icke att återgiva det verkliga behovet av ordinarie personal.

Revisorerna hava visserligen uppmärksammat att trafikbiträdestjänster vid vederbörande innehavares avgång brukat indragas, men denna omständighet rubbar icke giltigheten av vad revisorerna nyss anfört.

Den av järnvägsstyrelsen vidtagna anordningen synes revisorerna kunna medföra icke önskvärda följder även i fråga om den övriga statsförvaltningen. En motsvarande bestämmelse finnes nämligen intagen jämväl i allmänna civilförvaltningens lönereglemente. Om ifrågavarande anordning skulle vinna hävd och erkännas såsom tillåten, torde således ämbetsverken hava möjlighet att oberoende av Kungl. Maj:t och riksdagen vidtaga omfattande organisatoriska åtgärder med därav föranledda ekonomiska konsekvenser för statsverket.

Enligt revisorernas mening borde förevarande organisationsfråga hava underställts Kungl. Maj:t för prövning av de åtgärder, järnvägsstyrelsen ansåg lämpliga.

Revisorerna hava ansett sig böra fästa riksdagens uppmärksamhet på järnvägsstyrelsens nu ifrågavarande förfarande.

Statens vattenfallsverk.

§ 59.

Vissa av vattenfallsstyrelsen utbetalda gratifikationer.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 november 1930 hade vattenfallsstyrelsen på anförda skäl gjort framställning om beredande av särskilt lönetillägg vid två befattningar inom statens vattenfallsverk, nämligen åt driftchefen vid ångkraftverket i Västerås med 3,000 kronor samt åt kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken likaledes med 3,000 kronor.

Efter hörande av kommunikationsverkens lönenämnd, som ställt sig avvisande till vattenfallsstyrelsens förslag, hemställde Kungl. Maj:t i proposition nr 66 till 1931 års riksdag att vid befattningen såsom driftchef vid Västerås kraftverk finge, räknat från och med den 1 juli 1931, utöver lön enligt avlöningsreglementet utgå ett tillfälligt lönetillägg av 2,000

kronor. Beträffande ifrågasatt lönetillägg till kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken fann Kungl. Maj:t, med hänsyn bland annat till att befattningen inrättats så sent som år 1929, att med prövning av frågan härom borde tills vidare anstå.

I skrivelse den 15 april 1931 nr 130 biföll riksdagen vad Kungl. Maj:t i ovanberörda proposition föreslagit.

Två dagar därefter eller sålunda den 17 april 1931 tilldelades kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken S. Malmfors av vattenfallsstyrelsen en gratifikation av 4,000 kronor för banbrytande arbete vid hushållselektrifieringen inom Norrbottens län samt driftchefen K. G. Ljungdahl en gratifikation av likaledes 4,000 kronor för banbrytande arbete vid ångpanneanläggningen i Västerås.

I den av överrevisorerna för granskning av statens vattenfallsverks förvaltning och räkenskaper för år 1930 den 3 augusti 1931 avgivna revisionsberättelsen framhålla överrevisorerna efter att hava erinrat om riksdagens ovan omförmälda beslut, bland annat, följande:

Med hänsyn till de goda resultat nämnda befattningshavare envar inom sitt arbetsområde uppnått anse vi dem väl förtjänta av de högre inkomster, de kommit i åtnjutande av genom vattenfallsstyrelsens beslut den 17 april 1931. Ifrågasättas kan emellertid lämpligheten av att vattenfallsstyrelsen utanordnat nämnda gratifikationer. Då Kungl. Maj:t prövat frågan om tillfälligt lönetillägg åt dessa befattningshavare, hade vattenfallsstyrelsen bort hos Kungl. Maj:t jämlikt 40 § avlöningsreglementet hemställa om särskild gottgörelse till nämnda tjänstemän för de banbrytande arbeten, de utfört.

I skrivelse till Konungen den 6 oktober 1931 har vattenfallsstyrelsen häröver anfört följande:

Då i den av Eders Kungl. Maj:t fastställda staten för statens vattenfallsverks driftkostnader har anvisats ett belopp av 20,000 kronor för, bland annat, gratifikationer, är styrelsen, med hänsyn jämväl till 40 § i avlöningsreglementet, oförhindrad att utdela dylika ersättningar.

Enär de utdelade gratifikationerna avsett engångsersättningar för förtjänstfulla prestationer, som redan voro utförda, ansåg styrelsen det ej finnas något samband mellan gratifikationernas tilldelande och den framställning om ordnande av löneförhållandena för framtiden för de ifrågavarande tjänstemännen, som ingavs till Eders Kungl. Maj:t den 25 november 1930.

Beträffande driftchefsbefattningen vid Västeråsverket må erinras om att denna befattning, liksom övriga driftchefsbefattningar vid vattenfallsverket, vid 1919 års lönereglering för kommunikationsverken blev hänförd till nuvarande 28:e lönegraden. Någon ändring i lönegradsplaceringen har sedermera icke ägt rum. Vid befattningen utgår alltså, förutom av riksdagen beviljat lönetillägg å 2,000 kronor samt dyrtidstillägg, begynnelselön av 9,300 kronor och slutlön av 10,740 kronor (F-ort).

Vidkommande härefter befattningen såsom kraftverksdirektör vid de norrländska kraftverken — Porjus och Norrfors jämte vissa mindre an-

läggningar — tillkom denna befattning genom beslut av 1929 års riksdag. Tidigare stodo nämnda kraftverk samt därtill knutna anläggningar under ledning av en inom vattenfallsstyrelsens kraftverksbyrå å extra stat inrättad särskild norrlandsavdelning. Kraftverksdirektören för de norrländska kraftverken har förut övergångsvis varit stationerad i Stockholm men från och med den 1 april 1931 varit placerad i Umeå.

Avlöningen till ifrågavarande befattningshavare utgår enligt samma grunder, som gälla för övriga kraftverksdirektörer vid vattenfallsverket, och utgör sålunda 10,000 kronor för år jämte dyrtidstillägg samt därutöver tantiem enligt i avlöningsreglementet fastställda bestämmelser. På grund av vid de norrländska kraftverken ännu föreliggande förhållanden utgår emellertid enligt nu gällande tantiembestämmelser icke något tillskott till lönen utöver det i avlöningsreglementet garanterade minimibeloppet, 2,500 kronor för år, och dylikt tillskott lärer under ett antal år framåt icke kunna beräknas tillkomma. Den totala avlöningen för kraftverksdirektören i Umeå kommer alltså enligt nuvarande bestämmelser att utgöra 12,500 kronor årligen frånsett dyrtidstillägg.

Revisorernas uttalande.

Avd. I i avlöningsreglementet för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk avser ordinarie tjänstemän och är uppdelat i tre kapitel, innehållande det första allmänna bestämmelser, det andra bestämmelser om ordinarie tjänstemän, som tillsättas genom förordnande, och det tredje bestämmelser om ordinarie tjänstemän, som tillsättas genom konstitutorial. För kraftverksdirektör vid statens vattenfallsverk gälla bestämmelserna i 2 kap. och för driftchef bestämmelserna i 3 kap.

Den av vattenfallsstyrelsen till stöd för utbetalandet av de här ifrågavarande gratifikationer åberopade 40 § i reglementet ingår i dettas 3 kap. och lyder på följande sätt:

Ersättning till tjänsteman för tjänstgöring vid vederbörande verk må icke — annorledes än såsom *gratifikation eller belöning* från anslag, som anvisats för sådant ändamål — utbetalas utöver vad i detta reglemente förutsättes eller eljest enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen må utgå, så framt ej för fullgörande av visst uppdrag eller arbete, som kan anses falla utom tjänstemannens vanliga tjänstutövning, anvisats särskilda medel eller Kungl. Maj:t finner skäl medgiva särskild gottgörelse.

Denna bestämmelse lärer emellertid äga tillämpning endast å de i reglementets 3 kap. avsedda tjänstemännen och icke å de tjänstemän, som lyda under 2 kap. och till vilka som nyss nämnts kraftverksdirektör är att hänföra.

Under ovan angivna förhållanden torde vattenfallsstyrelsen hava överskridit sin befogenhet, då den tilldelat kraftverksdirektören Malmfors ovanberörda gratifikation.

Vad driftchefen Ljungdahl beträffar hava riksdagens revisorer i lik-

het med överrevisorerna vid statens vattenfallsverk funnit vattenfallsstyrelsens beslut att omedelbart efter riksdagsbeslutet i frågan om tillfälligt lönetillägg tillerkänna honom gratifikation till betydande belopp icke lämpligt.

Riksdagens revisorer vilja i detta sammanhang erinra, att byråchefen i järnvägsstyrelsen I. Överholm och arkitekten hos samma styrelse F. Zettervall för sina arbeten med respektive elektrifieringen av vissa delar av statens järnvägar och den senaste ombyggnaden av centralstationen i Stockholm ävenledes tilldelats betydande gratifikationer, men att i båda dessa fall Kungl. Maj:ts tillstånd till åtgärden av vederbörande verk blivit inhämtat. På enahanda sätt synes vattenfallsstyrelsen hava bort förfara i fråga om gratifikationen åt Ljungdahl.

Revisorerna hava funnit vattenfallsstyrelsens förfarande i båda de relaterade fallen synnerligen anmärkningsvärt.

Statens domäner.

§ 60.

Av vissa domänverkstjänstemän innehavda enskilda uppdrag vid sidan om statstjänsten.

Enligt det för tjänstemän vid domänverket gällande avlöningsreglementet må ej med ordinarie befattning förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må, så framt ej Kungl. Maj:t, eller, vad angår tjänsteman tillhörande någon av 1—14 lönegraderna, domänstyrelsen, efter prövning att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för utövande av statstjänsten, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillsvidare bibehållas.

Av en av revisorerna införskaffad uppgift på de överjägmästare och revirförvaltare, som enligt vederbörligt medgivande innehava enskilt uppdrag eller enskild tjänst vid sidan av statstjänsten, framgår, att det förekommit att domänstyrelsen medgivit överjägmästare och revirförvaltare rättighet dels att innehava uppdrag såsom ledamot av styrelse för affärsbankers avdelningskontor och dels att mottaga avlönat uppdrag i andra, sågverksbolag eller sammanslutning av skogsägare närstående styrelser.

Revisorernas uttalande.

Då det numera i stor utsträckning förekommer, att affärsbankerna äro ägare till eller eljest ekonomiskt intresserade i företag, vilka bedriva skogshantering och sågverksrörelse, och det sålunda lätt kan inträffa, att statens intressen såsom virkesförsäljare och bankens med virkesköparens förbundna intressen råka i kollision med varandra, synes det revisorerna olämpligt, att tjänstemän, vilka i chefsställning hava att hand-

lägga frågor om försäljning av kronans virke, innehava befattning eller uppdrag hos sådana bankföretag.

Det synes revisorerna nödvändigt, att domänstyrelsen även eljest vid meddelandet av tillstånd åt överjägmästare och jägmästare att innehava bisyssla tillser, att innehavet av densamma icke på något sätt kan menligt påverka statens intressen.

Särskilt uttalande beträffande de affärsdrivande verken m. m.

§ 61.

Å sid. 196 och följande i del I av sin år 1930 avgivna berättelse framlade revisorerna en översikt av bland annat de anslag av lånemedel, som av riksdagen beviljats för olika ändamål, samt de beslutade anläggningar, företag och anordningar för statens affärsdrivande verk, för vilka medel återstode att anvisa; och meddelade revisorerna en på grund av berörda översikt verkställd beräkning av beloppet av de medel, som skulle behöva upplånas under de närmaste åren.

Till fullföljande av nämnda redogörelse anse sig revisorerna böra även i denna revisionsberättelse meddela vissa uppgifter i ifrågavarande hänseenden.

En översikt över de för åren 1855—30 juni 1932 anvisade lånemedlen finnes intagen i riksgäldskontorets årsbok 1931 (tab. nr 2), till vilken revisorerna hänvisa.

I tabellen äro ej upptagna tillfälliga lånemedel å respektive 27,000,000 kronor till täckning av neutralitetskostnader och 135,648,300 kronor till täckning av brist i 1918 års riksstat, liksom ej heller de anslag av tillfälliga lånemedel, vilka anvisats såsom rörelsekapital för kristidskommissionerna.

Samtliga i tabellen upptagna anslag till verkliga utgifter hava anvisats till utgående av tillfälliga lånemedel. Så är ock fallet med samtliga till och med budgetåret 1928/1929 under rubriken förlag till statsverket anvisade anslag med undantag av ett belopp av 70,000 kronor, anslagen till rörelsekapital och varukredit, ävensom vissa belopp av låneunderstöden och av anslagen till utlåningsfonderna samt statens affärsverksamhet.

På grund av från statens affärsdrivande verk införskaffade uppgifter har upprättats följande tablå över av riksdagen beslutade anläggningar, företag och anordningar för nämnda affärsverk, för vilka de erforderliga anslagen icke före den 1 oktober 1931 i sin helhet beviljats av riksdagen, anvisats av Kungl. Maj:t eller disponerats av vederbörande verk.

	Beräknad kostnad	Beviljat			Återstår att bevilja
		Beviljat av riksdagen till och med 30/6 1932	Därav anvisat av Kungl. Maj:t	Därav disponerat genom beslut av vederbörande verk	
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
	1	2	3	4	5
Postverket.					
Posthusbyggnad i kvarteret Blåmannen i Stockholm	1,540,000	1,540,000	1,540,000	700,000	—
Posthusbyggnad å Södermalm i Stockholm	1,450,000	[1] 610,000	610,000	150,000	840,000
Inköp av fastigheterna nr 1 och 2 i kvarteret Blåmannen i Stockholm	1,162,600	—	—	—	1,162,600
Om- och tillbyggnad av posthuset i Sundsvall m. m.	370,000	[2] 270,000	270,000	20,000	100,000
Posthusbyggnad i Krylbo	175,500	[3] 75,500	75,500	45,000	100,000
Inköp av fastigheter	—	[4] 204,600	—	—	—
				Säger	2,202,600
Telegrafverket.					
Inköp av fastighet samt uppförande av telefonstationsbyggnad för Östermalm i Stockholm (Östermalmsstationen)	832,000	832,000	832,000	700,000	—
Förråds-, garage- och verkstadsbyggnader i Göteborg	352,700	[5] 352,700	352,700	102,700	—
Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende	—	[6] 20,600,000	20,600,000	—	—
Statens järnvägar.					
Ny rangerspårgrupp m. m. i Malmö	600,000	600,000	600,000	—	—

[1] Härav utgöra kr. 310,000 mellangift, som Stockholms stad skall erlägga vid byte mellan vissa nämnda stad tillhöriga tomter och vissa av postverket från telegrafverket övertagna tomter.

[2] Härav kr. 210,000 ur postverkets förnyelsefond.

[3] » » 45,000 » » »

[4] Med hänsyn till anslagets ändamål har detsamma upptagits med allenast det belopp, som den 1 oktober 1931 kvarstod olyftat.

[5] Härav kr. 102,700 av det å riksstaten för budgetåret 1927/1928 uppförda anslaget till inköp och bebyggande av fastigheter för telegrafverket.

[6] Med hänsyn till anslagets ändamål har detsamma upptagits med allenast det belopp, som den 1 oktober 1931 kvarstod olyftat.

	1	2	3	4	5
påranordningar i anslutning till förefintliga spårsystem	[1] 856,000	660,000	660,000	550,000	196,000
Gångbroar och gångtunnlar	—	[2] 150,000	150,000	—	—
Fullbordande av dubbelspåret Tranås—Aneby	765,000	520,000	520,000	—	245,000
Restaurangbyggnad i Laxå	70,000	70,000	70,000	—	—
Skenfria vägkorsningar m. m.	—	[2] 665,000	665,000	—	—
Telegraf- och sektionstelefonledningar samt kabelarbeten	—	[2] 100,000	100,000	—	—
Elektriska belysningsanläggningar	—	[2] 150,000	150,000	—	—
Kontaktledningsanläggningar vid vissa stationer	250,000	250,000	250,000	100,000	—
Växel- och signalsäkerhetsanläggningar	—	[2] 1,000,000	1,000,000	—	—
Elektrifiering av banan Järna—Norrköping—Malmö m. fl. linjer	53,700,000	23,000,000	23,000,000	16,200,000	30,700,000
Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten	—	[2] 1,174,100	1,174,100	—	—
Förbättrade säkerhetsanstalter för inseglingen till Trälleborg	217,000	217,000	217,000	—	—
Inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare	65,450,000	[3]o. [4]44,550,000	44,550,000	42,000,000	[5] 20,600,000
Statsbanan Malung—Vansbro	3 300,000	[6] 600,000	600,000	70,000	[7] 400,000
Statsbanan Hällnäs—Stensele	[8] 19,875,000	[9] 18,875,000	18,875,000	18,150,000	—

[1] Kostnaden tidigare beräknad till kr. 660,000.

[2] Enär ifrågavarande anslag är avsett för ett flertal anläggningar, vilka successivt fullbordas, har detsamma i denna tablå upptagits med allenast det belopp, som den 1 oktober 1931 kvarstod olyftat.

[3] Härutöver hava anvisats kr. 200,000 av de å tilläggsstat för åren 1921 och 1922 samt å riksstaten för budgetåret 1923/1924 uppförda anslagen till arbeten för telegrafverkets samt statens järnvägars och vattenfallsverks räkning för bekämpande av arbetslösheten å tillhopa kr. 16,000,000, ävensom kr. 150,000 av de å 1921 års tilläggsstat under femte huvudtiteln uppförda anslagen till bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd å tillhopa kr. 34,500,000. Av berörda belopp å kr. 150,000 hava emellertid enligt senare meddelad föreskrift kr. 3,200 använts till automobilvägbyggnad i Bohuslän och kr. 46,800 till täckande av merkostnad genom beställning hos svenskt industriföretag av järnöverbyggnaden till stora bågspannet för bron över Hammarbyleden vid Årsta holmar.

[4] Härav kr. 1,200,000 av överskott å anslag till andra statsbanebyggnader.

[5] Att täckas av andra statsinkomster än lånemedel.

[6] Härav kr. 300,000 av det å riksstaten för budgetåret 1931/1932 uppförda anslaget till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet å kr. 3,000,000.

[7] Av härutöver erforderligt belopp kr. 2,300,000 äro kr. 1,900,000 avsedda att utgå av det å riksstaten för budgetåret 1931/1932 uppförda anslaget till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet å kr. 3,000,000 och kr. 400,000 ur statens järnvägars förnyelsefond.

[8] Kostnaden tidigare beräknad till kr. 18,875,000.

[9] Härutöver hava anvisats kr. 1,000,000 av de å tilläggsstat för åren 1921 och 1922 samt å riksstaten för budgetåret 1923/1924 uppförda anslagen till arbeten för telegrafverkets samt statens järnvägars och vattenfallsverks räkning för bekämpande av arbetslösheten å tillhopa kr. 16,000,000.

	1	2	3	4	5
Automobillinje Övertorneå—Pajala ...	600,000	600,000	600,000	300,000	—
Markförvärv	—	[1] 270,000	270,000	—	—
Rullande materiel för malmtransporterna å malmbanan	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,365,000	—
				Säger	52,141,000
Statens vattenfallsverk.					
Kraftstation vid Vargön	9,400,000	5,000,000	5,000,000	1,400,000	4,400,000
Veckoreglering av Motala ström	1,400,000	900,000	900,000	700,000	500,000
Kraftstation vid Malfors	9,800,000	1,200,000	1,200,000	400,000	8,600,000
Ångkraftstationen i Västerås	11,015,000	11,015,000	11,015,000	10,315,000	—
Kraftstationen vid Sillre	[2] 2,650,000	1,750,000	1,750,000	1,150,000	900,000
En andra tilloppstunnel vid Porjus kraftstation	1,000,000	[3] 850,000	850,000	550,000	150,000
Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	—	[4] 2,700,000	2,700,000	—	—
Tillbyggnad till förvaltningsbyggnaden i Trollhättan	120,000	120,000	120,000	—	—
Laxtrappa vid Norrfors kraftverk	128,000	128,000	128,000	—	—
Inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar	—	[4] 966,852	—	—	—
				Säger	14,550,000
				Summa	68,893,600

[1] Med hänsyn till anslagets ändamål har detsamma upptagits med allenast det belopp, som den 1 oktober 1931 kvarstod olyftat.

[2] Kostnaden tidigare beräknad till kr. 2,250,000.

[3] Härav kr. 250,000 av de å riksstaten för år 1921 och å tilläggsstat för år 1920 anvisade anslagen å tillhopa kr. 17,500,000 till bostadshus för tjänstemän vid postverket, telegrafverket samt statens järnvägar och vattenfallsverk.

[4] Med hänsyn till anslagets ändamål har detsamma upptagits med allenast det belopp, som den 1 oktober 1931 kvarstod olyftat.

Enligt förestående tablå skulle för fullföljande av å densamma upptagna anläggningar, företag och anordningar i överensstämmelse med före den 1 oktober 1931 uppgjorda planer och kostnadsberäkningar erfordras, att riksdagen beviljade ytterligare anslag till ett sammanlagt belopp av 68,893,600 kronor. Härav är emellertid det för inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare beräknade beloppet, 20,600,000 kronor, avsett att täckas av andra statsinkomster än lånemedel. Under förutsättning av oförändrat medelsanskaffningssätt skulle alltså för ifrågavarande anläggningar m. m. återstå att upplåna 48,293,600 kronor.

Av de anslag av lånemedel för utgifter till kapitalökning, som riksdagen anvisat för tiden till och med den 30 juni 1931, återstodo den 1 innevarande december att utbetala 76,379,478 kronor 31 öre. Då härtill lägges det belopp av 48,293,600 kronor, som enligt vad ovan meddelats återstår att anvisa för beslutade företag, anläggningar och anordningar, därest dessa komma att enligt hittills uppgjorda kostnadsberäkningar fullbordas och medlen därför anskaffas genom upplåning, kommer man till ett belopp av 124,673,078 kronor 31 öre, som inom de närmaste åren skulle behöva utbetalas av upplånade medel.

Av revisorerna verkställda kassainventeringar.

§ 62.

Revisorerna hava under sina resor verkställt kassainventeringar hos följande institutioner, nämligen: Norrbottens regemente, Norrbottens artillerikår, Bodens artilleriregemente, Bodens ingenjörkår, jägmästarexpeditionerna i Östra Korpilombolo revir, Bönälvens revir, Östra Arvidsjaurs revir, Södra Arvidsjaurs revir och Arjeplogs revir, samrealskolan i Vimmerby, tullkammaren i Oskarshamn, Kronobergs regemente, jägmästarexpeditionen i Värends revir, södra skånska infanteriregementet, tullkammaren i Hälsingborg, skånska kavalleriregementet, jägmästarexpeditionen i Värnamo revir, Smålands arméartilleriregemente, riksbankens avdelningskontor i Jönköping, jägmästarexpeditionen i Jönköpings revir, tullkammaren i Norrköping, tullkammaren i Uppsala, centralfängelset å Långholmen.

Inventeringsförrättningarna hava icke givit anledning till erinran från revisorernas sida.

Av revisorerna avlagda besök.

Efterföljande tabell utvisar, vilka institutioner som besökts av revisorerna och vilka revisorer, som deltagit i de särskilda besöken.[1]

	Magnusson	Björnsson	Strömberg	Carlsson	Johansson i Uppmälby	Anderson	Hammarskjöld	Johansson i Friggeråker	Uddenberg	Wikström	Lindley	Bengtsson
Boden:												
Bodens fästning	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Norrbottens regemente		1		1	1	1			1	1		
Norrbottens artillerikår	1		1				1	1			1	1
Den i Boden förlagda skvadronen av Norrlands dragonregemente	1		1				1	1			1	1
Bodens artilleriregemente	1		1				1	1			1	1
Bodens ingenjörkår		1		1	1	1			1	1		
Arméns intendenturförråd i Boden		1		1	1	1			1	1		
Bodens tygstation	1		1				1	1			1	1
Garnisonssjukhuset	1		1				1	1	1		1	1
Övre norra postdistriktsexpeditionen		1		1	1							
Postkontoret		1		1	1							
Telegrafstationen		1		1	1							
Järnvägsstationen		1		1	1	1						
Alträsk, försöksgården å myrjord	1						1	1	1	1	1	1
Militärvägen Boden—Lappträsk	1	1				1	1					
Automobillinjen Övertorneå—Pajala	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Övertorneå:												
Skolhemmet	1	1	1	1			1	1	1	1	1	
Postkontoret		1		1					1			
Telegramexpeditionen		1		1					1			
Järnvägsstationen	1	1		1	1		1					
Jägmästarexpeditionen i Östra Korpilombolo revir				1	1							
Matarengi:												
Folkhögskolan	1		1				1	1		1	1	
Lantmannaskolan	1		1				1	1		1	1	
Pello, arbetsstugan	1		1		1		1	1	1	1	1	

[1] Tecknet 1 angiver, att vederbörande revisor deltagit i besöket. De olika besöksplatserna äro uppräknade i den ordning, besöken under revisionsförrättningen ägt rum.

	Magnusson	Björnsson	Strömberg	Carlsson	Johansson i Uppmälby	Anderson	Hammarskjöld	Johansson i Friggeråker	Uddenberg	Wikström	Lindley	Bengtsson
Pajala:												
Arbetsstugan	1		1		1		1	1		1	1	
Poststationen		1			1							
Jägmästarexpeditionen i Tärendö revir		1		1								
Haparanda:												
Samrealskolan	1						1	1			1	1
Statens småskoleseminarium	1						1	1			1	1
Kronohäktet	1		1					1			1	1
Tullkammaren		1		1	1				1	1		
Karantänsanstalten för husdjur	1						1	1			1	1
Uthamnen för Haparanda och Tornedalen	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Sandviks sågverk å *Seskarö*	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Karlsborgs sågverk	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kalix:												
Postkontoret		1		1	1	1	1		1			
Telegrafstationen				1						1		
Jägmästarexpeditionen i Bönälvens revir		1			1	1	1		1			
Nederkalix, kommunala mellanskolan	1		1					1			1	1
Morjärv, järnvägsstationen	1			1	1						1	
Porjus kraftverk	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Harsprånget, vissa anläggningar vid	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Godsbillinjen Arvidsjaur—Arjeplog	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1
Inlandsbanan Arvidsjaur—Sorsele	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Inlandsbanan Arvidsjaur—Jokkmokk	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Arvidsjaur:												
Skolhemmet	1		1		1	1	1	1		1	1	1
Postkontoret	1		1		1	1	1	1				1
Telegramexpeditionen							1					
Järnvägsstationen	1	1		1	1				1			
Jägmästarexpeditionerna i västra, östra och södra Arvidsjaurs revir		1		1					1	1		
Arjeplog:												
Skolhemmet	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1
Lappfolkskolan	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Arbetsstugan	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ålderdomshemmet för lappar	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Jägmästarexpeditionen i Arjeplogs revir		1		1	1				1	1		

	Magnusson	Björnsson	Strömberg	Carlsson	Johansson i Uppnäby	Anderson	Hammarskjöld	Johansson i Friggeråker	Uddenberg	Wikström	Lindley	Bengtsson
Norra Kville kronopark	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vimmerby:												
Samrealskolan		1			1		1			1		
Postkontoret		1			1		1					
Telegramexpeditionen		1			1		1					
Distriktslantmätarexpeditionen		1			1		1			1		
Jägmästarexpeditionen i Aspelands revir		1			1		1			1		
Västervik:												
Högre allmänna läroverket	1		1					1			1	1
Kronohäktet	1		1								1	1
S:ta Gertruds sjukhus	1		1	1		1		1	1		1	1
Tullkammaren				1		1			1		1	
Sjömanshuset				1		1			1		1	
Postkontoret	1		1	1		1		1	1			1
Telegrafstationen	1		1	1		1		1	1			1
Jägmästarexpeditionen i Tjusts revir				1		1			1		1	
Oskarshamn:												
Samrealskolan	1		1				1	1		1	1	1
Elementarläroverket för flickor	1		1				1	1		1	1	1
Tullkammaren		1		1	1	1			1	1		
Postkontoret		1		1	1	1	1		1	1		
Telegrafstationen		1		1	1	1	1		1	1		
Målilla:												
Länssanatoriet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Poststationen	1		1	1	1							
Telegramexpeditionen				1	1							
Hultsfred, hemmet för kroniskt sjuka	1		1					1	1	1		1
Växjö:												
Domkapitlets expedition	1		1				1				1	
Högre allmänna läroverket		1			1	1	1		1	1		
Elementarläroverket för flickor		1			1	1			1	1		
Folkskoleseminariet	1		1				1	1		1	1	1
Stadsbiblioteket	1		1					1	1	1	1	1
Andra distriktets dövstumskola	1		1				1	1			1	1
Förskolan för blinda	1		1				1	1			1	1
Vårdanstalten för förminskat tillräkneliga kvinnliga återfallsför-												

	Magnusson	Björnsson	Strömberg	Carlsson	Johansson i Uppmälby	Anderson	Hammarskjöld	Johansson i Friggeråker	Uddenberg	Wikström	Lindley	Bengtsson
brytare samt interneringsanstalten för kvinnliga återfallsförbrytare..	1		1					1	1		1	1
Vårdanstalten Vilhelminahemmet för obildbara sinnesslöa						1					1	
S:t Sigfrids sjukhus	1							1	1		1	1
Centralfängelset	1		1					1	1		1	1
Kronobergs regemente		1		1	1				1	1		
Länsstyrelsen	1		1				1	1			1	1
Riksbankens avdelningskontor		1		1	1	1				1		
Postkontoret		1		1	1	1	1			1		
Telegrafstationen		1		1	1	1	1			1		
Lantmäterikontoret		1		1	1				1			
Jägmästarexpeditionen i Värends revir		1		1	1	1	1			1		
Överjägmästarexpedition i Smålands distrikt		1		1	1	1	1			1		
Vägingenjörsexpeditionen		1		1	1	1	1					
Länsarkitektsexpeditionen	1		1	1			1	1				1
Trälleborg:												
Samrealskolan		1							1			
Tullkammaren		1	1			1			1			
Postkontoret		1	1			1						
Telegrafstationen		1	1			1						
Järnvägsstationen		1	1			1			1			
Ångfärjestationen		1	1			1			1			
Skanör:												
Poststationen		1	1			1			1			
Telegramexpeditionen		1	1			1			1			
Överlotsexpeditionen		1	1			1			1			
Hamnanläggningen		1	1			1			1			
Falsterbo fyr		1	1			1			1			
Ystad:												
Högre allmänna läroverket	1						1	1		1	1	1
Högre läroverket för flickor	1						1	1		1	1	1
Stadsbiblioteket	1							1		1	1	1
Interneringsanstalten för manliga återfallsförbrytare	1						1	1		1	1	1
Kronohäktet	1						1	1		1	1	1
Södra skånska infanteriregementet	1			1	1		1	1		1	1	1
Tullkammaren				1	1					1		

	Magnusson	Björnsson	Strömberg	Carlsson	Johansson i Uppmälby	Andersson	Hammarskjöld	Johansson i Friggeråker	Uddenberg	Wikström	Lindley	Bengtsson
Sjömanshuset				1	1							
Postkontoret	1			1	1		1	1		1	1	1
Telegrafstationen	1			1	1		1	1			1	1
Hamnanläggningarna i Abekås	1			1	1		1	1		1	1	1
Hamnanläggningarna i Viken				1	1	1					1	
Flyinge hingstdepå och stuteri		1			1	1					1	
Landskrona:												
Högre allmänna läroverket		1								1		
Kommunala flickskolan	1			1					1		1	
Landskrona stads gymnasium			1	1			1	1		1	1	1
Folkskoleseminariet				1					1	1		
Statens vårdanstalt för alkoholister	1		1	1			1	1				1
Tvångsarbetsanstalten för kvinnor med filialen Hildero	1		1	1			1	1	1	1		1
Tullkammaren		1		1	1	1				1	1	
Postkontoret		1			1						1	
Telegrafstationen		1			1						1	
Hälsingborg:												
Högre allmänna läroverket	1		1				1	1		1	1	1
Högre allmänna läroverket för flickor		1		1	1	1	1		1	1		
Högre elementarskolan för flickor		1		1	1	1			1	1		
Nya elementarskolan för flickor		1		1	1	1			1	1		
Ebba Lundbergs högre läroverk för flickor		1		1	1	1			1	1		
Handelsgymnasiet	1		1				1	1		1	1	1
Vanföreanstalten	1		1				1	1			1	1
Sinnesslöasylen Nyhem	1		1				1	1			1	1
S:ta Maria sjukhus	1	1	1			1	1	1		1	1	1
Rättshjälpsanstalten	1		1									
Skånska kavalleriregementet		1		1	1	1			1	1		
Tullkammaren		1		1	1	1			1			
Postkontoret		1		1	1	1			1	1		
Telegrafstationen				1	1	1			1	1		
Järnvägsstationen	1	1			1				1	1		
Ångfärjestationen	1	1			1		1		1	1		
Värnamo:												
Kommunala mellanskolan		1					1		1	1		
Folkhögskolan	1		1			1		1			1	1

	Magnusson	Björnsson	Strömberg	Carlsson	Johansson i Uppmälby	Anderson	Hammarskjöld	Johansson i Friggeråker	Uddenberg	Wikström	Lindley	Bengtsson
Lanthushållningsskolan	1		1			1		1			1	1
Sinnesslöasylen Bredablick	1		1			1		1			1	1
Sinnesslöasylen Vilhelmshöjd	1		1			1		1			1	1
Postkontoret		1		1	1		1		1	1		
Telegrafstationen		1		1	1		1		1	1		
Jägmästarexpeditionen i Värnamo revir		1			1		1	1	1	1		
Skillingaryds skjutfält	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Jönköping:												
Göta hovrätt	1						1		1		1	1
Högre allmänna läroverket		1			1	1						1
Östra elementarläroverket för flickor			1			1		1		1	1	1
Västra elementarläroverket för flickor			1			1				1	1	1
Högre folkskolan		1		1	1							
Jönköpings läns småskoleseminarium		1		1	1	1						1
Vilhelmsro epileptikeranstalt	1	1	1	1	1		1	1	1		1	1
Svenska mosskulturföreningens huvudstation	1	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1
Straffängelset	1		1									1
Ombyggnadsarbetena å f. d. Jönköpings regementes kaserner	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Smålands arméartilleriregemente		1		1	1	1	1		1	1		
Länsstyrelsen	1						1	1	1		1	1
Riksbankens avdelningskontor		1		1	1	1			1	1		
Tullkammaren		1		1	1	1						
Sjömanshuset		1		1	1	1						
Postkontoret		1		1	1	1			1	1		
Telegrafstationen		1		1	1	1			1			
Telegrafverkets linjeingenjörsexpedition		1			1	1			1	1		
Järnvägsstationen	1	1										
Lantmäterikontoret		1		1	1							
Jägmästarexpeditionen i Nässjö revir				1	1		1			1		
Jägmästarexpeditionen i Jönköpings revir				1	1		1			1		
Vägingenjörsexpeditionen				1	1							
Länsarkitektexpeditionen	1			1			1	1			1	1

	Magnusson	Björnsson	Strömberg	Carlsson	Johansson i Uppmälby	Anderson	Hammarskjöld	Johansson i Friggeråker	Uddenberg	Wikström	Lindley	Bengtsson
Gränna:												
Postexpeditionen			1						1	1	1	1
Telegramexpeditionen			1	1						1	1	
Huskvarna:												
Kommunala mellanskolan		1			1					1		
Postkontoret		1			1	1						
Telegramexpeditionen		1			1	1						
Norrköping:												
Högre allmänna läroverket	1		1			1		1		1	1	1
Östra elementarläroverket för flickor	1		1			1		1		1	1	1
Norra elementarläroverket för flickor	1		1			1		1		1	1	1
Handelsgymnasiet	1			1	1	1	1	1			1	1
Tekniska elementarskolan		1		1	1		1		1		1	
John Lennings vävskola		1		1	1		1		1	1		
Sinnesslöskolan											1	
Vårdanstalten för förminskat tillräkneliga manliga förbrytare	1		1			1		1			1	1
Kronohäktet	1		1			1		1			1	1
Riksbankens avdelningskontor		1		1	1		1			1		
Tullkammaren		1		1	1				1		1	
Sjömanshuset		1										
Postkontoret		1		1	1		1		1	1		
Telegrafstationen		1		1	1		1		1	1		
Telegrafverkets trafikdistriktsexpedition		1		1	1		1		1	1		
Järnvägsstationen	1	1			1				1			
Jägmästarexpeditionen i Finspångs revir		1		1	1		1		1	1		
Söderköping:												
Sinnesslöanstalten	1					1		1			1	1
Postkontoret						1		1			1	1
Telegrafstationen	1					1						
Eksund, vissa anläggningsarbeten	1	1			1	1	1	1	1		1	1
Tomteboda, järnvägsstyrelsens kontrollkontor	1	1									1	
Gripsholms slott	1						1	1			1	
Uppsala:												
Ulleråkers sjukhus				1					1			1
Tullkammaren				1				1	1	1		1
Tumba, riksbankens pappersbruk	1	1	1	1	1	1		1		1	1	1

	Magnusson	Björnsson	Strömberg	Carlsson	Johansson i Uppmälby	Anderson	Hammarskjöld	Johansson i Friggeråker	Uddenberg	Wikström	Lindley	Bengtsson
Stockholm:												
Centralfängelset å Långholmen			1	1					1	1		1
Statens reproduktionsanstalt	1	1				1			1		1	
Mynt- och justeringsverket	1	1		1				1			1	
Riksbankens huvudkontor	1		1		1			1				1
Riksgäldskontoret	1				1			1				1
Järnvägsstyrelsens ekonomibyrås bokföringsavdelning	1	1				1					1	
Järnvägsstyrelsens laboratorium	1	1				1					1	
Järnvägsmuséet	1	1				1					1	

I den mån ej annorlunda angivits i det föregående hava ifrågavarande besök icke föranlett något uttalande eller någon erinran från revisorernas sida.

Stockholm den 15 december 1931.

KARL MAGNUSSON. EDV. BJÖRNSSON. GUSTAF STRÖMBERG.

C. A. CARLSSON. C. J. JOHANSSON. ERIK ANDERSON.

C. G. HAMMARSKJÖLD. JOH. JOHANSSON. Friggeråker. EDV. UDDENBERG.

ANT. WIKSTRÖM. ERNST LINDLEY. EMIL BENGTSSON.

Nils Löwbeer.

Reservationer

vid § 56 angående vissa järnvägsstyrelsens åtgärder med avseende å handläggningen av frågan angående tryckluftbroms för godståg.

Litt. A.

dels av herr *Carl A. Carlsson*, som anfört:

»Då jag av de handlingar, som förelegat vid behandlingen av ärendet angående vissa järnvägsstyrelsens åtgärder med avseende å handläggningen av frågan angående tryckluftbroms för godståg ej kunnat finna, att järnvägsstyrelsen åsidosatt statens intressen, kan jag för min del ej ansluta mig till det yttrande, som av revisorerna i nämnda ärende avgivits.»

Litt. B.

dels ock av herr *C. G. Hammarskjöld*, vilken anfört, att han, som ansåge, att revisorernas uttalande starkare än som skett bort beakta järnvägarnas ekonomi, icke kunde helt biträda ifrågavarande uttalande.

RIKSDAGENS REVISORERS

BERÄTTELSE

OM DEN ÅR 1931 AV DEM VERKSTÄLLDA GRANSKNING

AV

STATSVERKETS

JÄMTE DÄRTILL HÖRANDE FONDERS TILLSTÅND,
STYRELSE OCH FÖRVALTNING
FÖR TIDEN 1 JULI 1930—30 JUNI 1931

DEL II

TABELLER

STOCKHOLM 1931
ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

Innehållsförteckning.

Sid.

Första huvudtiteln.

Reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader 1
Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott 1
Drottningholms slott..... 2
Gripsholms d:o 3
Ulriksdals d:o 4
Haga lustslott och park 5
Strömsholms slott 5
Rosersbergs d:o 6
jurgårdskassan 7

Andra huvudtiteln.

ustitiedepartementet 8
ustitiekanslersexpeditionen 9
ögsta domstolen och nedre justitierevisionen 9
ea hovrätt 10
ta d:o 11
vrätten över Skåne och Blekinge..... 11
gvårdsstyrelsen..... 12
tens uppfostringsanstalt å Bona 13

Tredje huvudtiteln.

ikesdepartementet..... 14

Fjärde huvudtiteln.

méförvaltningen 17
éns totalkostnader 19
gsskolan 21
shögskolan 22
Artilleri- och ingenjörhögskolan 23
Ridskolan 24
Infanteriskjutskolan 25
Arméns underofficersskola 26
Marinförvaltningen 27
Sjökrigshögskolan 29
Sjökrigsskolan..... 30
Sjökarteverket..... 31
Flygstyrelsen 32

Sid.

Femte huvudtiteln.

Socialdepartementet 33
Socialstyrelsen 34
Arbetsdomstolen..... 36
Arbetsrådet 36
Statens byggnadsbyrå 37
Riksförsäkringsanstalten 38
Försäkringsrådet..... 42
Pensionsstyrelsen 43
Statens tvångsarbetsanstalt och statens vårdanstalt för alkoholister å Svartsjö 45
Statens tvångsarbetsanstalt och statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona..... 46
Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister 47
Allmänna barnhuset i Stockholm 48
Medicinalstyrelsen med underlydande anstalter 49
Statens uppfostringsanstalt å Salbohed för sinnesslöa gossar..... 52
Statens uppfostringsanstalt i Vänersborg för sinnesslöa flickor 53
Danviks hospital 53
Överståthållarämbetet och länsstyrelserna 55

Sjätte huvudtiteln.

Kommunikationsdepartementet 58
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen 59
Byggnadsstyrelsen 61

Sjunde huvudtiteln.

Finansdepartementet..... 65
Kammarkollegium 66
Statskontoret 67
Mynt- och justeringsverket..... 69
Kammarrätten..... 70
Statistiska centralbyrån 70
Bank- och fondinspektionen 72

Sid.
Sparbanksinspektionen 73
Riksräkenskapsverket 74
Allmänna civilförvaltningens lönenämnd 74
Statens bostadsnämnd 75
» tryckerisakkunnige 76
Tullverket 76
Kontrollstyrelsen 77

Åttonde huvudtiteln.

Ecklesiastikdepartementet 78
Riks- och landsarkiven 78
Kungl. biblioteket 84
Stifts- och landsbiblioteket i Linköping 86
Pedagogiska biblioteket 87
Nationalmuseet 88
Livrustkammaren 90
Kulturhistoriska museet i Lund 91
Musikhistoriska museet 91
Konsistorier, domkyrkor m. m. 92
Svenska akademien 96
Vetenskapsakademien med naturhistoriska riksmuseet 97
Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien 100
Akademien för de fria konsterna 102
Musikaliska akademien 103
Uppsala universitet 104
Lunds d:o 107
Karolinska mediko-kirurgiska institutet 110
Serafimerlasarettet 112
Allmänna barnbördshuset med asylen för fattiga barnaföderskor och deras barn i Stockholm 114
Rasbiologiska institutet 115
Farmaceutiska d:o 115
Tekniska högskolan 116
Chalmers tekniska institut 118
D:o d:o, materialprovningsanstalten 119
Skolöverstyrelsen 120
Allmänna läroverken m. m. 122
Statens folk- och småskoleseminarier ... 128
Tysta skolan å Lidingö 130
Institutet och förskolan för blinda å Tomteboda 131
Läroanstalterna för blinda 133
Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte 135
Tekniska läroverk 136
Särskilda anstalter för yrkesundervisning 140
Statens biografbyrå 142
Gymnastiska centralinstitutet 143
Aug. Abrahamsons stiftelse 144

Nionde huvudtiteln.

Jordbruksdepartementet 145
Lantbruksstyrelsen 146
Lantbruksakademien 150
Lantbruksakademiens trädgårdsavdelning 151
Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet 152
Lantbruksinstitutet vid Ultuna 153
Ultuna egendom jämte lantbruks- och ladugårdsskötarskolorna vid Ultuna ... 155
Lantbruks- och mejeriinstitutet jämte hovbeslagsskolan vid Alnarp 156
Alnarps egendom jämte lantbruksskolan vid Alnarp 158
Alnarps trädgårdar jämte trädgårdsskolan vid Alnarp 159
Övriga undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar 16
Stuteriväsendet 16
Veterinärhögskolan 16
Veterinärinrättningen i Skara med instruktionssmedjan 16
Statens lagerhus- och fryshusstyrelse ... 16
» centrala frökontrollanstalt 1
» egnahemsstyrelse 16
» lokala fiskeriadministration och fiskerinäringens understöd m. m. 1
Svenska hydrografisk-biologiska kommissionen 1
Skogshögskolan .....
Statens skogsförsöksanstalt 1
» skogsskolor och fortsättningsskolan vid Kloten 1
Lantmäteristyrelsen 1
Rikets allmänna kartverk .....
Sveriges geologiska undersökning 1
Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt .....

Tionde huvudtiteln.

Handelsdepartementet 182
Kommerskollegium 182
Navigationsskolorna 186
Lotsstyrelsen 188
Patent- och registreringsverket 189
Försäkringsinspektionen 191
Statens provningsanstalt 192
Ingenjörsvetenskapsakademien 193

Sid.

Elfte huvudtiteln.

Statliga och statsunderstödda pensionsanstalter 194

Statens affärsdrivande verk.

Postverket 196
Telegrafverket..... 200
Statens järnvägar 202
» vattenfallsverk..... 204
» domänverk 206
» utarrenderade jordbruksdomäner 210

Sid.

Statens reproduktionsanstalt 210

Kostnader för kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m. 212

Statsverkets inkomster och utgifter 222

Kristidskommissionernas avveckling.

Bränslekommissionen i likvidation 224
Statens industrikommissions fond..... 225
» folkhushållningskommissions d:o 226

FÖRSTA HUVUDTITELN.

Reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader.

Debet.

Inkomster:

Första huvudtiteln:	
B. 1. Reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader	63,000: —
2. Förstärkning av anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader	63,000: —
Från hovförvaltningen	15,000: —
Försäljningsmedel	98: 64
Summa	141,098: 64

Kredit.

Utgifter:

Löner och arvoden	12,380: —
Reparations- och underhållskostnader	128,718: 64
Summa	141,098: 64

Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott.

Debet.

Inkomster:

Första huvudtiteln:	
B. 3. Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott	33,750: —
4. Förstärkning av anslaget till polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott	26,350: —
Rabatt å elektrisk ström	1: 20
Summa	60,101: 20

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar m. m.	41,151: 33
Beklädnad, belysning, renhållning m. m.	18,949: 87
Summa	60,101: 20

Drottningholms slott.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		1,083: 93

Inkomster:

Första huvudtiteln:		
B. 5. Underhåll m. m. av övriga kungl. slott	95,500: —	
Från hovförvaltningen	4,200: —	
Arrenden, hyror och tomtören	41,127: 25	
Trädgårdsprodukter	14,405: 95	
Jordbruket och skogen	68,043: 07	
Försåld elektrisk energi	20,995: 96	
Byggnadsbidrag	1,750: —	
Diverse	185: —	246,207: 23

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
I allmänhet		29,200: —
	Summa	276,491: 16

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		15,200: —

Utgifter:

Slottsförvaltningen:		
Avlöningar och pensioner	33,625: —	
Byggnaders underhåll	32,159: 88	
Diverse omkostnader	14,388: 72	
Fastighetsförvaltningens underhållskostnader	37,525: 28	
Underhåll av parken och trädgården	60,838: 13	
Jordbruket och skogen	61,721: 06	
Elektrisk energi	20,673: 71	
Nyanskaffning och underhåll av inventarier	81: 50	261,013: 28

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	204: 59	
Innestående i bank	73: 29	277: 88
	Summa	276,491: 16

Gripsholms slott.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		1,906: 57

Inkomster:

Första huvudtiteln:		
B. 5. Underhåll m. m. av övriga kungl. slott	40,000: —	
6. Ny- och ombyggnader samt större reparationer vid övriga kungl. slott	3,000: —	
Slottets andel av visningsmedel	4,675: 27	
Arrenden, hyror och tomtören	8,620: —	
Trädgården	10,328: 63	
Jordbruket	3,156: 37	
Skogen	9,377: 15	
Intressemedel	557: 82	79,715: 24
	Summa	81,621: 81

Kredit.

Utgifter:

Slottsförvaltningen:		
Avlöningar och pensioner m. m.	13,097: —	
Värme, lyse, vatten och renhållning	8,916: 57	
Byggnaders underhåll	14,703: 04	
Diverse omkostnader	3,524: 94	
Parkens och trädgårdens underhåll	11,027: 43	
Jordbruket	3,615: 73	
Skogen	6,667: 73	
Djurparkens underhåll	1,058: 75	
Nyanskaffning och underhåll av inventarier	3,764: 21	
Fastighetsförvaltningen	5,515: 47	
Övriga utgifter	1,050: —	72,940: 87

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	2,192: 47	
Innestående i bank	6,488: 47	8,680: 94
	Summa	81,621: 81

Ulriksdals slott.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		1,487: 77

Inkomster:

Första huvudtiteln:		
B. 5. Underhåll m. m. av övriga kungl. slott	31,500: —	
6. Ny- och ombyggnader samt större reparationer vid övriga kungl. slott	17,000: —	
Arrenden, hyror och tomtören	31,480: —	
Inkomster av elektrisk energi	3,408: 54	
Försäljningsmedel för sand och grus	5,961: 41	
Brandstodsmedel	208: 56	
Diverse inkomster	1,559: 21	91,117: 72

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Diverse medel	16,906: 44	
Amorteringslån för vissa reparationsarbeten å lägenheten Beylon m. m.	4,000: —	20,906: 44
	Summa	113,511: 93

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		8,000: —

Utgifter:

Slottsförvaltningen:		
Avlöningar och pensioner m. m.	14,025: —	
Värme, lyse och renhållning	6,877: 83	
Diverse omkostnader	4,346: 17	
Byggnaders underhåll	28,117: 87	
Ombyggnads- och reparationsarbeten	17,000: —	
Underhåll av park och vägar	13,497: 05	
Skogen	484: —	
Grusavverkningen	472: 28	
Nyanskaffning och underhåll av inventarier	1,000: 42	
Biträde vid släckning av eldsvåda	208: 56	
Övriga utgifter	2,315: 25	88,344: 43

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	116: 10	
Innestående i bank	17,051: 40	17,167: 50
	Summa	113,511: 93

Haga lustslott och park.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		104,011: 15

Inkomster:

Första huvudtiteln:		
B. 5. Underhåll m. m. av övriga kungl. slott	14,500: —	
Bidrag från Stockholms stad	10,000: —	
Arrenden, hyror och tomtören	26,004: 39	
Intressemedel	8,408: 42	
Inkomster av elektrisk energi	390: 28	
Diverse	463: —	59,766: 09
	Summa	163,777: 24

Kredit.

Utgifter:

Slottsförvaltningen:		
Avlöningar och pensioner m. m.	17,456: 33	
Värme, lyse och renhållning	3,057: 32	
Diverse omkostnader	4,258: 77	
Byggnaders underhåll	19,969: 25	
Underhåll av park och gårdsplaner	12,291: 91	
Nyanskaffning och underhåll av inventarier	819: 75	
Extra vakter	352: —	58,205: 33

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	2,689: 53	
Innestående i bank	15,414: 88	
Obligationer	87,467: 50	105,571: 91
	Summa	163,777: 24

Strömsholms slott.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		2,714: 58

Inkomster:

Första huvudtiteln:		
B. 5. Underhåll m. m. av övriga kungl. slott	6,000: —	
Arrenden och hyror	1,967: 50	
Intressemedel	106: 21	
Diverse	97: 20	8,170: 91
	Summa	10,885: 49

Kredit.

Utgifter:

Slottsförvaltningen:		
Avlöningar och pensioner m. m.	2,519: —	
Värme, lyse och renhållning	299: 72	
Diverse omkostnader	511: 88	
Byggnaders underhåll	2,278: 96	5,609: 56

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	400: 54	
Innestående i bank	4,875: 39	5,275: 93
	Summa	10,885: 49

Rosersbergs slott.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		14,873: 86

Inkomster:

Första huvudtiteln:		
B. 5. Underhåll m. m. av övriga kungl. slott	3,000: —	
Arrenden och hyror	8,491: —	
Skogsprodukter	13,415: 64	24,906: 64
	Summa	39,780: 50

Kredit.

Utgifter:

Slottsförvaltningen:		
Avlöningar och pensioner m. m.	9,000: —	
Diverse omkostnader	1,757: 34	
Byggnaders underhåll	6,830: 19	
Underhåll av park och trädgård	2,091: 50	
Skogen	6,315: 96	
Nyanskaffning och underhåll av inventarier	255: 29	26,250: 28

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	533: 79	
Innestående i bank	12,996: 43	13,530: 22
	Summa	39,780: 50

Djurgårdskassan.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		1,421,413: 40

Inkomster:

Tomt-, hyres- och arrendeavgifter	311,464: 27	
Intressemedel	80,506: 23	
Bidrag från Stockholms stad till vägars underhåll, renhållning m. m.	116,316: 52	
Försäljningsmedel m. m.:		
Från Rosendals trädgård	14,817: 03	
» park och jordbruk	2,871: 14	
» ladugården	3,468: 48	
» skogen och sågen	20,963: 09	
Diverse	4,342: 46	554,749: 22
	Summa	1,976,162: 62

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar och arvoden	58,711: 17	
Expenser, skatter, brandförsäkringar m. m.	27,286: 44	
Omkostnader för byggnader m. m.	52,731: 71	
» » vägarna	76,508: 44	
» » renhållning	39,036: 13	
» » Rosendals trädgård	11,836: 66	
» » park och jordbruk	38,309: 73	
» » stallet	7,019: 54	
» » ladugården	2,284: 29	
» » skogen och sågen	17,177: 75	
» » diverse underhållsarbeten	23,024: 95	
Virke för Djurgårdsförvaltningen	3,432: 64	
Förräntningar och amorteringar av vissa från Djurgårdsfonden utlämnade lån till byggnads- m. fl. arbeten vid vissa kungl. slott:		
Enligt kungl. brev den 30 maj 1924	45,000: —	
» » » » 12 mars 1926	7,500: —	
Kungl. begravningsplatsen	2,097: 64	
Avskrivning å inventarier	8,383: 64	420,340: 73

Leverering:

Till statskontoret, att tillgodoföras:	
I. B. 5. Underhåll m. m. av övriga kungl. slott	80,000: —

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	62: —	
Innestående i bank	149,207: 87	
Byggnader	1,242,920: —	
Inventarier och förråd	34,214: 97	
Fordringar	49,417: 05	1,475,821: 89
	Summa	1,976,162: 62

ANDRA HUVUDTITELN.

Justitiedepartementet.

	Debet				Kredit				Summa	
	Uppbörd		Leverering från statskontoret		Utgifter		Leverering till statskontoret			
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	1,161	96	—	—	—	—	1,161	96	1,161	96
Andra huvudtiteln:										
A. 1. Lönefyllnad åt statsministern	—	—	6,000	—	6,000	—	—	—	6,000	—
2. Statsråden utan departement	—	—	72,000	—	72,000	—	—	—	72,000	—
3. Departementschefen	—	—	24,000	—	24,000	—	—	—	24,000	—
4. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli	—	—	146,934	62	146,753	94	180	68	146,934	62
5. Extra ledamöter för lagärenden	—	—	24,000	—	24,000	—	—	—	24,000	—
6. Departementschefens ombud för tillsyn å tryckta skrifters allmängörande	—	—	15,177	—	15,177	—	—	—	15,177	—
7. Handsekreterare åt statsministern	—	—	4,000	—	4,000	—	—	—	4,000	—
D. 2. Regeringsrätten	—	—	237,763	23	237,763	23	—	—	237,763	23
I. 9. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	49	50	69,050	23	68,182	82	916	91	69,099	73
10. Tryckningskostnader	—	—	20,115	—	17,610	34	2,504	66	20,115	—
11. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	—	—	6,600	—	6,553	65	46	35	6,600	—
12. Extra utgifter	—	—	1,250	—	1,178	—	72	—	1,250	—
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	—	—	42,646	—	42,644	—	2	—	42,646	—
Summa	1,211	46	669,536	08	665,862	98	4,884	56	670,747	54

Justitiekanslersexpeditionen.

	Debet		Kredit						Summa	
	Levereering från statskontoret		Skulder den 1/7 1930		Utgifter		Tillgångar den 30/6 1931			
Andra huvudtiteln:										
C. 1. Justitiekanslersexpeditionen	44,978	56	—	—	44,978	56	—	—	44,978	56
I. 9. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	12,168	33	1,668	33	10,372	60	127	40	12,168	33
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	4,431	—	—	—	4,431	—	—	—	4,431	—
Summa	61,577	89	1,668	33	59,782	16	[1] 127	40	61,577	89

[1] Tillgångarna den 30/6 1931 utgjordes av kassabehållning.

Högsta domstolen och nedre justitierevisionen.

	Debet				Kredit				Summa	
	Uppbörd		Levereering från statskontoret		Utgifter		Levereering till statskontoret			
A. II. 5. Hyresmedel från underbyggnadsstyrelsens vård stående egendomar	420	—	—	—	—	—	420	—	420	—
Andra huvudtiteln:										
D. 1. Högsta domstolen	—	—	508,014	11	508,014	11	—	—	508,014	11
3. Extra expeditionsvakt vid högsta domstolen	—	—	2,208	—	2,208	—	—	—	2,208	—
Nedre justitierevisionen:										
D. 4. Nedre justitierevisionen	—	—	460,975	46	460,975	46	—	—	460,975	46
5. Tillfällig förstärkning av arbetskrafterna	—	—	56,305	71	56,305	71	—	—	56,305	71
I. 9. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	—	—	50,500	—	46,767	14	3 732	86	50,500	—
10. Tryckningskostnader	—	—	2,826	10	2,826	10	—	—	2,826	10
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	—	—	94,836	—	94,736	—	100	—	94,836	—
Sjunde huvudtiteln:										
E. 15. Avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen	—	—	2,983	79	2,983	79	—	—	2,983	79
Summa	420	—	1,178,649	17	1,174,816	31	4,252	86	1,179,069	17

Svea hovrätt.

	Debet						Kredit							
	Tillgångar den 1/7 1930		Uppbörd		Leverering från statskontoret		Utgifter		Leverering till statskontoret		Tillgångar den 30/6 1931		Summa	
Andra huvudtiteln:														
Svea hovrätt:														
D. 6. Hovrätten	6,244	67	—	—	833,500	—	830,412	59	6,244	67	3,087	41	839,744	67
7. Extra ledamot	—	—	—	—	8,580	—	8,580	—	—	—	—	—	8,580	—
D. 10. Tillfällig förstärkning av arbetskrafterna i vissa hovrätter	—	—	—	—	54,200	—	54,200	—	—	—	—	—	54,200	—
I. 9. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	—	—	—	—	47,400	—	47,126	33	—	—	273	67	47,400	—
10. Tryckningskostnader	—	—	—	—	2,000	—	1,673	06	—	—	326	94	2,000	—
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	608	—	12	—	106,500	—	106,083	—	608	—	429	—	107,120	—
Sjunde huvudtiteln:														
E. 15. Avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen	34	25	—	—	6,500	—	6,491	82	34	25	8	18	6,534	25
Summa	6,886	92	12	—	1,058,680	—	1,054,566	80	6,886	92	[1]4,125	20	1,065,578	92

[1] Tillgångarna den 30/6 1931 utgjordes av kassabehållning, varav inlevererats till statskontoret, 3 524 kronor 59 öre den 6 samt 600 kronor 61 öre den 7 juli samma år.

Göta hovrätt.

	Debet				Kredit				Summa	
	Leverering från länsstyrelsen		Skulder den 30/6 1931		Skulder den 1/7 1930		Utgifter			
Andra huvudtiteln:										
D. 8. Göta hovrätt	402,905	28	33	31	21	55	402,917	04	402,938	59
I. 8. Rese- och traktamentspenningar	2,830	07	—	—	—	—	2,830	07	2,830	07
9. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	24,499	—	403	98	345	22	24,557	76	24,902	98
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	48,956	69	—	—	—	—	48,956	69	48,956	69
Elfte huvudtiteln:										
Allmänna indragningsstaten:										
C. 1. Diverse föremål	400	—	—	—	—	—	400	—	400	—
Summa	479,591	04	437	29	366	77	479,661	56	480,028	33

Hovrätten över Skåne och Blekinge.

	Debet				Kredit				Summa	
	Leverering från länsstyrelsen		Skulder den 30/6 1931		Skulder den 1/7 1930		Utgifter			
Andra huvudtiteln:										
D. 9. Hovrätten över Skåne och Blekinge	204,400	90	—	—	—	—	204,400	90	204,400	90
10. Tillfällig förstärkning av arbetskrafterna i vissa hovrätter	12,375	—	—	—	—	—	12,375	—	12,375	—
I. 9. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	12,440	—	152	34	101	84	12,490	50	12,592	34
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	26,359	—	—	—	—	—	26,359	—	26,359	—
Sjunde huvudtiteln:										
E. 15. Avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen	1,165	42	—	—	—	—	1,165	42	1,165	42
Summa	256,740	82	152	34	101	84	256,790	82	256,892	66

Fångvårdsstyrelsen.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		2,717,596: 01

Inkomster:

Egentliga statsinkomster:		
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	600: —	
Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Andra huvudtiteln:		
E. 4. Övervakning av villkorligt dömda	931: 05	
F. 1. Fångvården	755,078: 94	
I. 10. Tryckningskostnader	1: 50	
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	203: 15	756,814: 64
Uttag å statsverkets giroräkning i riksbanken		4,712,465: 90
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		1,160,782: 25

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Utgiftsrester	91,751: 67	
Diverse medel	654,890: 23	746,641: 90
Summa		10,094,300: 70

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		696,440: 33

Utgifter:

Andra huvudtiteln:		
E. 4. Övervakning av villkorligt dömda	58,521: 42	
F. 1. Fångvården	4,692,307: 90	
2. Extra byrådirektör å fångvårdsstyrelsens arbetskontor	9,060: —	
3. Understöd åt verksamhet till frigivna fångars skydd	23,000: —	
5. Vissa nybyggnadsarbeten vid centralfängelset å Långholmen	47,541: 04	
6. Upphuggning av cellfönster vid centralfängelset å Långholmen	821: 60	
7. Isoleringsavdelning vid vårdanstalten för förminskat tillräkneliga förbrytare i Norrköping	65,877: 89	
8. Inköp för fångkolonien vid Singeshult av vissa fastigheter	20,000: —	
I. 10. Tryckningskostnader	1,417: 89	
12. Extra utgifter	5,518: 58	
13. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	762: 50	
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	373,407: 65	
F. 3/1927—8. Vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare vid förutvarande centralfängelset i Norrköping	4,893: 30	5,303,129: 77
Insättningar å statsverkets giroräkning i riksbanken		1,187,301: 90
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		85,413: 61

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kontanta behållningar i fångvårdsanstalternas kassor	7,895: 19	
Innestående i bank och å postgiroräkning	43,198: 36	

Förskott	203,957: 22	
Proviant, bränsle och materialier	1,456,023: 73	
Obligationer	634,060: —	
Inkomstrester	461,878: 59	
Övriga fordringar	15,002: —	2,822,015: 09
	Summa	10,094,300: 70

Statens uppfostringsanstalt å Bona.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		166,550: 67

Inkomster:

Andra huvudtiteln:		
G. 1. Statens uppfostringsanstalt å Bona	329,485: 82	
2. Ombyggnad av snickareverkstaden m. m. vid statens uppfostringsanstalt å Bona	20,000: —	
I. 14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	23,363: —	
Oförutsedda utgifter	50,000: —	
Hyresmedel	11,210: 16	
Vinst å jordbruket	24,693: 72	
» » verkstadsdriften	1,416: 14	
Diverse	284: 84	460,453: 68

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Diverse medel		6,538: 06
	Summa	633,542: 41

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		6,510: 17

Utgifter:

Avlöningar	194,708: 82	
Byggnader	112,417: 93	
Utspisning	43,374: 52	
Beklädnad och sängkläder	34,533: 34	
Inventarier	6,384: 24	
Värme och lyse	20,316: 06	
Renhållning	4,395: 15	
Hälso- och sjukvård	5,655: 74	
Undervisning	2,887: 66	
Expenser och diverse	15,627: 74	
Omkostnader för elever utom anstalten	26,203: 25	
Arbetens bedrivande	3,249: 50	
Elevbelöningar	5,869: —	
Minskat värde å inventarier och förråd	14,040: 39	489,663: 34

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	338: 44	
Innestående i bank	606: 22	
Fordringar	61: 20	
Inventarier och förråd	136,363: 04	137,368: 90
	Summa	633,542: 41

Under budgetåret 1930—1931 utgjorde vid anstalten högsta antalet elever 189 och lägsta antalet 158.

TREDJE HUVUDTITELN.

Utrikesdepartementet.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar			1,269,067: 68

Inkomster:

Egentliga statsinkomster:			
A. II 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	1,485: —		
III. Diverse inkomster	183,351: 09	184,836: 09	
Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:			
Andra huvudtiteln:			
I. 12. Extra utgifter	900: —		
Tredje huvudtiteln:			
Enligt specifikation i budgetredovisningen för budgetåret 1930—1931, sid. 18—19	57,066: 16		
Femte huvudtiteln:			
B. 42. Fattigvård och barnavård i allmänhet	10: 41	57,976: 57	242,812: 66
Uttag å statsverkets giroräkning i riksbanken			7,136,802: 09
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter			3,339,581: 72

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Diverse medel	314,794: 15	
Övriga skulder	23,055: 46	337,849: 61
	Summa	12,326,113: 76

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		660,684: 23

Utgifter:

För riksstatens inkomsttitlar:		
A. III. Diverse inkomster	486: 31	
För riksstatens utgiftstitlar:		
Andra huvudtiteln:		
E. 1. Ersättning åt domare, vittnen och parter	216: —	
I. 11. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	9,582: 36	
12. Extra utgifter	2,552: 58	

Tredje huvudtiteln:

Enligt specifikation i budgetredovisningen för budgetåret 1930—1931, sid. 18—19		6,227,587: 84	
Avgår:			
I statskontoret redovisade utgifter å anslagen:			
»D. 9. Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige»	500: —		
»D. 12. Extra utgifter»	300: —		
I överståthållarämbetet redovisad utgift å anslaget »D. 2. Flyttningsersättning»	496: 50	1,296: 50	6,226,291: 34

Femte huvudtiteln:		
B. 42. Fattigvård och barnavård i allmänhet	3,070: 60	
C. 60. Internationella hälsovårdsbyrån i Paris	6,750: —	
F. 7. Extra utgifter	924: 39	
Sjätte huvudtiteln:		
C. 1. Bidrag till vissa kommunikationsändamål	4,689: 90	
Sjunde huvudtiteln:		
E. 5. Internationella byrån i Paris för mått och vikt	990: —	
6. Internationella tulltariffbyrån i Bryssel	3,247: 20	
D. 13/1929—30. Internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag	1,500: —	
Åttonde huvudtiteln:		
B. 18. Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris	1,500: —	
C. 6. Pastor vid svenska Gustafsförsamlingen i Köpenhamn	6,000: —	
7. Pastor vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin	6,000: —	
8. Pastor vid svenska Sofiaförsamlingen i Paris	6,000: —	
9. Pastor vid svenska Olaus Petriförsamlingen i Hälsingfors	6,000: —	
D. 3. Katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur m. m.	600: —	
6. Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen m. m.	1,861: 25	
E. 53. Institut d'études scandinaves vid Paris universitet	2,000: —	
59. Uppehållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen	7,500: —	
I. 39. Svensk undervisning för svenska barn i utlandet	12,125: —	
51. Svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland	5,000: —	
M. 17. Delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund	5,400: —	
19. Understöd åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff	3,000: —	
N. 3. Extra utgifter	6,600: —	
I. 36/1929—30. Svensk undervisning för svenska barn i utlandet	3,000: —	
Nionde huvudtiteln:		
C. 10. Internationella lantbruksinstitutet i Rom	5,760: —	
H. 3. Befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar	724: 25	
J. 11. Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium	9,967: 50	
O. 6. Extra utgifter	632: 64	
Tionde huvudtiteln:		
F. 1. Rese- och traktamentspenningar	1,122: 80	
Elfte huvudtiteln:		
A. 3. Pensionsreglering för f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer	90: —	
5. Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl.	48: —	
C. 1. Allmänna indragningsstaten: Diverse föremål	73: 35	
Oförutsedda utgifter	7,097: 67	6,358,403: 14
Insättningar å statsverkets giroräkning i riksbanken		4,277,347: 51
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		26,440: 70

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning hos utrikesdepartementet	3,708: —	
Kassabehållningar och banktillgodohavanden hos beskickningar och konsulat	737,228: 38	
Förskott	239,710: 44	
Övriga fordringar	22,591: 36	1,003,238: 18
	Summa	12,326,113: 76

FJÄRDE HUVUDTITELN.

Arméförvaltningen.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar			9,931,234: 30

Inkomster:

Egentliga statsinkomster:			
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar		3,371: 68	
III. Diverse inkomster		51,613: 03	
Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:			
Fjärde huvudtiteln:			
Enligt specifikation i budgetredovisningen för budgetåret 1930—1931:			
sid. 20—23	17,015,387: 56		
Avgår av länsstyrelserna redovisad uppbörd å anslaget »2. H. 1. Ersättning för rustning och rotering»	1,971: 26	17,013,416: 30	
sid. 30—31		57,298: 83	
5. 1. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga		2,185: 83	
4. Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap		4,472: 84	
Elfte huvudtiteln:			
B. 8. Förhöjning i gratialen åt avskedat manskap		197: 50	
9. Ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedat manskap		382: 82	
19. Pensionstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare		179: 16	
22. Dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare		1,500: —	17,134,617: 99
Remisser:			
Från statskontoret			80,073,739: 19

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:	
Diverse medel	684,331: 79
Summa	107,823,923: 27

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder				282,425: 73

Utgifter:

Andra huvudtiteln:				
E. 1. Ersättning åt domare, vittnen och parter			1,136: 50	
Fjärde huvudtiteln:				
Enligt specifikation i budgetredovisningen för budgetåret 1930—1931:				
sid. 20—23		95,457,605: 46		
Avgår:				
Av länsstyrelserna redovisade utgifter å anslaget »2. H. 1. Ersättning för rustning och rotering»	299,845: 07			
Av länsstyrelsen i Örebro län redovisad utgift å anslaget »2. H. 2. Extra utgifter»	50: —			
Av flygstyrelsen redovisad utgift å anslaget »2. H. 4. Viss ersättning till staden Västerås»	10,000: —	309,895: 07	95,147,710: 39	
sid. 30—31			405,530: 70	
5. 1. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga			142,185: 83	
2. Försvarsväsendets lönenämnd			5,950: 18	
4. Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap			80,118: 17	
5. Telegramkostnader för den militärmeteorologiska informationstjänsten			12,015: 23	
Sjunde huvudtiteln:				
E. 15. Avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen			2,332: 60	
Elfte huvudtiteln:				
B. 8. Förhöjning i gratialen åt avskedat manskap			395,570: 23	
9. Ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedat manskap			620,792: 97	
18. Pensionsreglering för f. d. militära befattningshavare			21,260: 02	
19. Pensionstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare			252,330: 96	
20. Dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare			75,078: —	
22. Dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare			1,059,000: —	
C. 1. Allmänna indragningsstaten: Diverse föremål			3,554: 44	98,224,566: 22
Remisser:				
Till statskontoret				16,711: 94

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kontant behållning:		
I kassan	6,231: 35	
Remissor under transport	6,475,000: —	
Innestående i bank	1,378,213: 45	
Förskott	476,591: 39	
Propriebalans	131,455: 33	
Fordringar	832,727: 86	9,300,219: 38
	Summa	107,823,923: 27

Arméns totalkostnader.[1]

Arméförvaltningens huvudkassa	7,737,008: 41
Arméfördelningsstaber m. m.:	
Södra arméfördelningens stab	337,462: 95
Västra » »	602,672: 17
Östra » »	674,722: 87
Norra » »	341,698: 99
Militärbefälsstaben på Gotland	1,690,777: 27
Säger	3,647,334: 25
Infanteriet:	
Svea livgarde	1,377,353: 59
Göta »	1,606,290: 22
Livregementets grenadjärer	1,628,741: 30
Livgrenadjärregementet	2,120,886: 16
Jämtlands fältjägarregemente	1,435,214: 45
Norra skånska infanteriregementet	1,430,307: 78
Södra » »	1,171,060: 71
Upplands regemente	1,483,340: 18
Skaraborgs regemente	1,506,780: 90
Södermanlands »	1,365,117: 54
Kronobergs » i Växjö	1,446,722: 97
» » i Karlskrona	682,206: 56
Jönköpings-Kalmar regemente	1,589,003: 78
Dalregementet	1,477,793: 98
Hälsinge regemente	1,485,672: 71
Älvsborgs »	1,502,810: 69
Hallands »	1,343,521: 66
Bohusläns »	1,454,832: 10
Norrbottens »	1,701,595: 73
Västerbottens »	1,387,890: 22
Västernorrlands regemente	1,274,728: 38
Värmlands »	1,359,476: 13
Säger	31,831,347: 69
Kavalleriet:	
Livregementet till häst	1,360,528: 42
Skånska kavalleriregementet	1,639,772: 90
Livregementets husarer	1,344,063: 60
Norrlands dragonregemente	1,289,921: 72
Säger	5,634,286: 64
Artilleriet:	
Svea artilleriregemente	1,540,502: 46
Göta »	1,665,232: 66
Vendes »	1,484,396: 52
Norrlands »	1,539,249: 05
Norrbottens artillerikår	607,439: 27
Smålands arméartilleriregemente	1,534,717: 38
Bodens artilleriregemente	1,116,224: 54
Karlsborgs »	992,678: 37
Säger	10,480,440: 25

[1] Tabellen är upprättad med stöd av uppgifter från arméförvaltningen.

Fortifikationen:

Svea ingenjörkår	1,165,598: 49
Göta »	796,931: 72
Fälttelegrafkåren	1,301,026: 76
Bodens ingenjörkår	1,363,042: 36
Säger	4,626,599: 33

Trängen:

Svea trängkår	727,284: 56
Göta »	621,005: 75
Norrlands »	690,481: 39
Skånska trängkåren	585,963: 83
Säger	2,624,735: 53

Övriga staber, förråd, skolor, sjukhus, verkstäder m. m.:

Generalstaben	1,061,179: 13
Fortifikationen	635,137: 96
Intendenturstaben	580,024: 76
Kavalleriinspektionen	773,505: 63
Fortifikationsbefälhavaren i Boden	604,255: 35
Krigshögskolan	171,466: 71
Artilleri- och ingenjörhögskolan	183,720: 70
Infanteriskjutskolan	353,059: 45
Ridskolan	196,917: 76
Krigsskolan	835,400: 43
Garnisonssjukhuset i Stockholm	292,913: 80
» i Boden	91,105: 12
Arméns centrala beklädnadsverkstad	743,805: 97
» intendenturförråd i Stockholm	933,076: 81
» » å Karlsborg	697,611: 65
» » i Boden	914,463: 66
Karl Gustafs stads gevärsfaktori	1,110,000: —
Tygstationen i Stockholm	833,000: —
» å Karlsborg	243,332: 57
» i Boden	262,060: 11
Åkers krutbruk	696,700: 50
Ammunitionsfabriken å Marieberg	523,446: 79
» å Karlsborg	703,044: 61
Arméns underofficersskola	467,755: 82
1930 års fälttjänstövningar	47,019: 60
Skytteförbundens överstyrelse	75,586: 18
Säger	14,029,591: 07
Summa	80,611,343: 17

Anmärkningar:

1) I de härovan upptagna genom arméförvaltningens huvudkassa bestridda kostnaderna ingå icke utgifterna för försvarsdepartementet och lantförsvarets kommandoexpedition.

2) Anledningen till att kostnaderna vid arméfördelningsstaberna uppgå till så avsevärt olika belopp är att söka däri, att vid dessa staber gäldas kostnader för centralupphandlingar av furage och bränsle samt för fält- och fälttjänstövningar ävensom i vissa fall för byggnadsföretag vid underlydande truppförband.

3) Från militärbefälets på Gotland stabskassa bestridas kostnaderna för Gotlands trupper och för kronobageriet i Visby.

4) Det höga kostnadsbeloppet för Livgrenadjärregementet har förorsakats därav, att vid regementet redovisas östra brigadens utgifter samt att vissa skolor och utbildningskurser förlagts till detta regemente.

5) Militärbefälets för övre Norrland utgifter redovisas i Norrbottens artillerikårs räkenskaper. Kommendantskapets i Boden utgifter redovisas i Bodens ingenjörkårs räkenskaper.

Krigsskolan.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		33,075: 91

Inkomster:

Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Fjärde huvudtiteln:		
2. A. 3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	1,091: 11	
4. Avlöning till personal å övergångsstat vid armén	9: —	
12. Rese- och traktamentspenningar	2,043: 25	
14. Flyttningsersättning	45: 90	
C. 1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	12,263: 88	
D. 1. Mathållning	30,513: 58	
2. Munderingsutrustning	193: 50	
3. Kasernutredning, intendenturfordon m. m.	7,575: —	
4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	16,927: 34	
6. Furagering	201: 97	
10. Truppförbandens övningar	9: —	
E. 1. Sjuk- och veterinärvård m. m.	120: 53	
F. 1. Vapen och ammunition m. m.	431: 61	
G. 1. Byggnader, övningsfält och skjutbanor	3,728: 54	
2. Ordnande av förläggningen vid krigsskolan	8,450: 68	
H. 7. Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret	45: —	
Allmänna lägerkassorna	571: 09	
Försträckning	87: 77	84,308: 75
Av arméförvaltningen anvisad kredit		805,000: —
Likvider med särskilda myndigheter		20,870: 88
	Summa	943,255: 54

Kredit.

Utgifter:

Fjärde huvudtiteln:	
2. A. 3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	210,520: 71
4. Avlöning till personal å övergångsstat vid armén	15,493: —
11. Arméns personal över stat	1,539: 02
12. Rese- och traktamentspenningar	207: 85
14. Flyttningsersättning	5,620: 15
B. 1. De värnpliktigas avlöning	42,637: —
C. 1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	136,175: 46
5. Befrämjande av den andliga vården vid armén	1,000: —
8. Tryckningskostnader	555: —
D. 1. Mathållning	83,207: —
2. Munderingsutrustning	1,977: 58
3. Kasernutredning, intendenturfordon m. m.	23,645: 64
4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	52,651: 77
6. Furagering	8,025: 77
10. Truppförbandens övningar	2,164: 50
11. Fält- och fälttjänstövningar	192: 65
E. 1. Sjuk- och veterinärvård m. m.	2,937: 17
F. 1. Vapen och ammunition m. m.	3,944: 89
G. 1. Byggnader, övningsfält och skjutbanor	60,085: 60
2. Ordnande av förläggningen vid krigsskolan	209,422: 25
H. 2. Extra utgifter	4,997: 74
7. Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret	30,773: —

Allmänna lägerkassorna	417: 08	
Försträckning	42,288: 30	940,479: 13
Likvider med särskilda myndigheter		100: 93

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank	1,675: 48	
Förskott	1,000: —	2,675: 48
	Summa	943,255: 54

Antalet till skolan under budgetåret 1930—1931 kommenderade elever utgjorde 383.

Krigshögskolan.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		1,199: 88

Inkomster:

Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Fjärde huvudtiteln:		
2. A. 12. Rese- och traktamentspenningar	34: 75	
14. Flyttningsersättning	1,027: 60	
C. 1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	884: 64	
H. 7. Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret	41: —	1,987: 99
Av arméförvaltningen anvisad kredit		177,000: —
Likvider med särskilda myndigheter		256: 67
	Summa	180,444: 54

Kredit.

Utgifter:

Fjärde huvudtiteln:		
2. A. 3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	102,314: 41	
14. Flyttningsersättning	11,950: 35	
C. 1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	43,597: 11	
D. 4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	2,350: —	
5. Remontering	1,450: —	
10. Truppförbandens övningar	662: 50	
H. 7. Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret	11,387: —	173,711: 37

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank	5,733: 17	
Förskott	1,000: —	6,733: 17
	Summa	180,444: 54

Antalet till högskolan under budgetåret 1930—1931 kommenderade elever utgjorde 41.

Artilleri- och ingenjörhögskolan.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		17,582: 58

Inkomster:

Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Fjärde huvudtiteln:		
2. A. 3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	495: 75	
14. Flyttningsersättning	747: 03	
C. 1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	387: 40	
D. 4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	14: 70	
H. 2. Extra utgifter	768: —	
7. Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret	570: 55	2,983: 43
Av arméförvaltningen anvisad kredit		170,000: —
Likvider med särskilda myndigheter		722: 05
	Summa	191,288: 06

Kredit.

Utgifter:

Fjärde huvudtiteln:		
2. A. 3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	101,423: —	
14. Flyttningsersättning	11,090: 57	
C. 1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	51,643: 01	
3. Studiestipendier	1,000: —	
D. 1. Mathållning	66: —	
4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	6,833: 09	
10. Truppförbandens övningar	3,188: 31	
E. 1. Sjuk- och veterinärvård m. m.	43: —	
H. 7. Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret	11,866: —	
Försträckning	273: 20	187,426: 18

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank	3,361: 88	
Förskott	500: —	3,861: 88
	Summa	191,288: 06

Antalet till högskolan under budgetåret 1930—1931 kommenderade elever utgjorde 67.

Ridskolan.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		11,770: 02

Inkomster:

Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Fjärde huvudtiteln:		
2. A. 3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	900: —	
C. 1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	3,010: 80	
D. 1. Mathållning	1,377: 31	
3. Kasernutredning, intendenturfordon m. m.	15: 75	
4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	7,675: 54	
5. Remontering	1,600: —	
6. Furagering	2,102: 73	
8. Anskaffning, underhåll och drift av motorfordon	4,356: 35	
E. 1. Sjuk- och veterinärvård m. m.	2,538: 42	
G. 1. Byggnader, övningsfält och skjutbanor	1,310: 35	
H. 3. Semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare	30: —	
Allmänna lägerkassorna	793: 76	
Försträckning	291: 07	26,002: 08
Av arméförvaltningen anvisad kredit		210,000: —
Likvider med särskilda myndigheter		2,491: 78
	Summa	250,263: 88

Kredit.

Utgifter:

Fjärde huvudtiteln:		
2. A. 3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	63,306: 03	
14. Flyttningsersättning	5,142: 80	
B. 1. De värnpliktigas avlöning	5,338: —	
2. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	47: 60	
C. 1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	40,578: 05	
D. 1. Mathållning	13,090: 08	
2. Munderingsutrustning	756: 90	
3. Kasernutredning, intendenturfordon m. m.	1,959: 51	
4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	18,838: 94	
5. Remontering	1,600: —	
6. Furagering	32,213: 24	
8. Anskaffning, underhåll och drift av motorfordon	7,138: 32	
E. 1. Sjuk- och veterinärvård m. m.	5,147: 85	
G. 1. Byggnader, övningsfält och skjutbanor	17,176: 96	
H. 2. Extra utgifter	2,429: 03	
7. Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret	9,601: —	
Allmänna lägerkassorna	692: 74	
Försträckning	154: 65	225,211: 70
Likvider med särskilda myndigheter		199: 92

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank	23,852: 26	
Förskott	1,000: —	24,852: 26
	Summa	250,263: 88

Antalet till skolan under budgetåret 1930—1931 kommenderade elever utgjorde 18.

Infanteriskjutskolan.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		22,013: 26

Inkomster:

Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Fjärde huvudtiteln:		
2. A. 3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	165: 40	
B. 1. De värnpliktigas avlöning	6: —	
C. 1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	10,890: 14	
D. 1. Mathållning	5,380: 31	
2. Munderingsutrustning	6: 10	
3. Kasernutredning, intendenturfordon m. m.	15,278: 18	
4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	5,788: 75	
6. Furagering	239: 10	
8. Anskaffning, underhåll och drift av motorfordon	578: 45	
E. 1. Sjuk- och veterinärvård m. m.	94: 67	
F. 1. Vapen och ammunition m. m.	362: 15	
G. 1. Byggnader, övningsfält och skjutbanor	890: 02	
Allmänna lägerkassorna	151: 77	39,831: 04
Av arméförvaltningen anvisad kredit		385,000: —
Likvider med särskilda myndigheter		17,035: 91
	Summa	463,880: 21

Kredit.

Utgifter:

Fjärde huvudtiteln:		
2. A. 3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	137,973: 24	
14. Flyttningsersättning	1,500: —	
B. 1. De värnpliktigas avlöning	6,875: 80	
2. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	300: —	
3. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.	3,941: 75	
C. 1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	87,134: 54	
2. Extra kulsprutekurs för majorer och äldre kompaniofficerare	12,326: 63	
8. Tryckningskostnader	610: —	
D. 1. Mathållning	42,122: 56	
2. Munderingsutrustning	6: 10	
3. Kasernutredning, intendenturfordon m. m.	31,107: 71	
4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	20,878: 99	
6. Furagering	3,652: 25	
8. Anskaffning, underhåll och drift av motorfordon	1,373: 22	
E. 1. Sjuk- och veterinärvård m. m.	1,908: 46	
F. 1. Vapen och ammunition m. m.	6,586: 56	
G. 1. Byggnader, övningsfält och skjutbanor	31,756: 23	
H. 2. Extra utgifter	3,047: 55	
7. Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret	6,620: —	
C. 2/1927—1928. Vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	8,500: —	
Allmänna lägerkassorna	175: —	
Försträckning	151: 77	408,548: 36
Likvider med särskilda myndigheter		1,378: 04

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank		53,953: 81
	Summa	463,880: 21

Antalet till skolan under budgetåret 1930—1931 kommenderade elever utgjorde 141.

Arméns underofficersskola.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		7,259: 60

Inkomster:

Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:			
Fjärde huvudtiteln:			
2. A. 3.	Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	88: 40	
B. 2.	Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	83: 70	
3.	Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.	150: —	
C. 1.	Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	4,493: 93	
D. 1.	Mathållning	11,911: 49	
2.	Munderingsutrustning	632: 51	
3.	Kasernutredning, intendenturfordon m. m.	641: 35	
4.	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	9,335: 01	
5.	Remontering	360: —	
6.	Furagering	1,957: 20	
10.	Truppförbandens övningar	170: 30	
E. 1.	Sjuk- och veterinärvård m. m.	114: —	
F. 1.	Vapen och ammunition m. m.	34: 20	
G. 1.	Byggnader, övningsfält och skjutbanor	10,890: 63	
H. 7.	Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret	141: 70	
Allmänna lägerkassorna		1,456: 45	
Försträckning		289: 73	42,750: 60
Av arméförvaltningen anvisad kredit			465,000: —
Likvider med särskilda myndigheter			28,517: 15
		Summa	543,527: 35

Kredit.

Utgifter:

Fjärde huvudtiteln:			
2. A. 3.	Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	221,019: 83	
14.	Flyttningsersättning	3,380: 74	
B. 1.	De värnpliktigas avlöning	11,171: —	
2.	Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	920: 70	
3.	Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.	10,026: 50	
C. 1.	Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	63,346: 83	
5.	Befrämjande av den andliga vården vid armén	300: —	
8.	Tryckningskostnader	1,271: 50	
D. 1.	Mathållning	85,595: 04	
2.	Munderingsutrustning	632: 51	
3.	Kasernutredning, intendenturfordon m. m.	10,963: 47	
4.	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	50,679: 38	
5.	Remontering	1,450: —	
6.	Furagering	14,569: 88	
10.	Truppförbandens övningar	3,299: 50	
11.	Fält- och fälttjänstövningar	170: 30	
E. 1.	Sjuk- och veterinärvård m. m.	1,008: 06	
F. 1.	Vapen och ammunition m. m.	2,691: 63	
G. 1.	Byggnader, övningsfält och skjutbanor	36,340: 54	
H. 2.	Extra utgifter	6,171: 13	
7.	Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret	11,765: 70	
Allmänna lägerkassorna		1,195: 47	
Försträckning		298: 52	538,268: 23
Likvider med särskilda myndigheter			755: 34

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank	3: 78	
Förskott	4,500: —	4,503: 78
	Summa	543,527: 35

Antalet till skolan under budgetåret 1930—1931 kommenderade elever utgjorde 255.

Marinförvaltningen.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		5,480,504: 36

Inkomster:

Egentliga statsinkomster:		
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	420: —	
III. Diverse inkomster	6,307: 17	
Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Fjärde huvudtiteln:		
Enligt specifikation i budgetredovisningen för budgetåret 1930—1931:		
sid. 24—27	3,141,518: 88	
sid. 32—33	18,165: 70	
5. 3. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	—: 05	
Nionde huvudtiteln:		
J. 14. Bevakningsfartygs stationerande vid rikets kuster	2,832: 81	
Tionde huvudtiteln:		
C. 11. Drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg	24,595: 33	
Oförutsedda utgifter	8,691: 10	3,202,531: 04
Uttag å statsverkets giroräkning i riksbanken		44,056,387: 31
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		32,860: 40

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Utgiftsrester	1,814,301: 52	
Diverse medel	9,509,809: 10	11,324,110: 62
	Summa	64,096,393: 73

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		12,764,529: 81

Utgifter:

Andra huvudtiteln:		
E. 1. Ersättning åt domare, vittnen och parter	1,861: 75	
Fjärde huvudtiteln:		
Enligt specifikation i budgetredovisningen för budgetåret 1930—1931:		
sid. 24—27	45,263,472: 80	

Avgår:				
Av byggnadsstyrelsen redovisad utgift å anslaget »3. D. 4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.»	2,602: 21			
Av länsstyrelsen i Blekinge län redovisade utgifter å anslagen:				
»3. J. 2. Extra utgifter» ...	20: —			
»3. J. 3. Ersättning för rustning och rotering»	280: —	2,902: 21	45,260,570: 59	
sid. 32—33			174,310: 97	
5. 3. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.....			8,412: 51	
Sjätte huvudtiteln:				
F. 9. Extra utgifter.....			3,899: 75	
Nionde huvudtiteln:				
J. 14. Bevakningsfartygs stationerande vid rikets kuster ...			32,190: 75	
Tionde huvudtiteln:				
C. 11. Drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg			166,855: 94	
12. Anskaffande av ytterligare ett statens isbrytarfartyg			8,916: 31	
Elfte huvudtiteln:				
B. 18. Pensionsreglering för f. d. militära befattningshavare			20,891: 42	
20. Dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare ...			8,144: —	
Oförutsedda utgifter			171,187: 48	45,857,241: 47
Insättningar å statsverkets giroräkning i riksbanken				215,810: 52
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter.....				8,106: 74

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållningar hos marinförvaltningen underlydande myndigheter	423,121: 78	
Innestående i bank och å postgiroräkning	2,777,402: 99	
Förskott.....	934,820: 43	
Inkomstrester	28,926: 40	
Propriebalans	62,433: 59	
Obligationer	1,024,000: —	5,250,705: 19
	Summa	64,096,393: 73

Sjökrigshögskolan.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar	6,959: 13
Inkomster:	
Leverering från marinförvaltningen	35,000: —
Summa	41,959: 13

Kredit.

Utgifter:

Fjärde huvudtiteln:			
3. A. 2.	Avlöning till personal vid kårer och stater m. fl.	27,697: —	
C. 1.	Undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m.	6,988: 94	
4.	Skrivmaterialier och expenser m. m.	2,597: 89	
5.	Tryckningskostnader	300: —	
D. 4.	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	2,093: 84	
E. 1.	Flottans krigsberedskap och övningar	349: 02	40,026: 69

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	432: 44	
Innestående i bank	1,500: —	1,932: 44
Summa		41,959: 13

Antalet elever i högskolan under budgetåret 1930—1931 utgjorde 26.

Sjökrigsskolan.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		8,271: 14

Inkomster:

Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Fjärde huvudtiteln:		
3. A. 2. Avlöning till personal vid kårer och stater m. fl.	228: —	
C. 1. Undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m.	40: 90	
4. Skrivmaterialier och expenser m. m.	36: 80	
D. 4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	96: —	
E. 1. Flottans krigsberedskap och övningar	32: —	
J. 5. Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid sjöförsvaret	76: —	
Inbetalda pensionsavgifter	287: 04	796: 74
Leverering från marinförvaltningen		80,000: —
	Summa	89,067: 88

Kredit.

Utgifter:

Fjärde huvudtiteln:		
3. A. 2. Avlöning till personal vid kårer och stater m. fl.	54,059: 41	
C. 1. Undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m.	9,895: 49	
4. Skrivmaterialier och expenser m. m.	4,036: 99	
5. Tryckningskostnader	620: 15	
D. 4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	6,573: 18	
E. 1. Flottans krigsberedskap och övningar	577: 55	
J. 5. Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid sjöförsvaret	2,355: —	
5. 3. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	699: 96	
Levererade pensionsavgifter	215: 28	
Instrument m. m.	834: —	79,867: 01

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	2,200: 87	
Innestående i bank	7,000: —	9,200: 87
	Summa	89,067: 88

Antalet i skolan under budgetåret 1930—1931 undervisade elever utgjorde 68.

Sjökarteverket.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		40,397: 77

Inkomster:

Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Fjärde huvudtiteln:		
3. I. 1. Avlöning till sjökarteverkets personal	324: 96	
2. Omkostnader för sjömätningsväsendet	69,370: 84	
3. Omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet	12,413: —	
Inbetalda pensionsavgifter	3,592: 80	
Ersatta försträckningar m. m.	15,621: 86	101,323: 46
Leverering från marinförvaltningen		630,000: —
Likvider med särskilda myndigheter		92,037: 18
	Summa	863,758: 41

Kredit.

Utgifter:

Fjärde huvudtiteln:		
3. G. 1. Underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m.	655: 04	
I. 1. Avlöning till sjökarteverkets personal	190,760: 75	
2. Omkostnader för sjömätningsväsendet	291,222: 38	
3. Omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet	29,190: 46	
4. Tidskriften »Underrättelser för sjöfarande»	38,439: 04	
5. Internationella hydrografiska byrån	8,622: 12	
J. 4. Semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare	1,341: 42	
5. Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid sjöförsvaret	24,676: —	
Levererade pensionsavgifter	3,649: 50	
Utbetalda försträckningar m. m.	15,094: 62	603,651: 33
Likvider med särskilda myndigheter		197,025: 50

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	480: 58	
Innestående i bank	62,601: —	63,081: 58
	Summa	863,758: 41

Flygstyrelsen.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		1,175,086: 45

Inkomster:

Egentliga statsinkomster:		
A. III. Diverse inkomster	10: 10	
Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Fjärde huvudtiteln:		
Enligt specifikation i budgetredovisningen för budgetåret 1930—1931:		
sid. 28—29	684,339: 88	
sid. 32—33	441: —	
Oförutsedda utgifter	324: —	685,114: 98
Remisser från statskontoret		8,970,000: —

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Diverse medel		87,611: 62
	Summa	10,917,813: 05

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		73,746: 52

Utgifter:

Fjärde huvudtiteln:		
2. H. 4. Viss ersättning till staden Västerås	10,000: —	
Enligt specifikation i budgetredovisningen för budgetåret 1930—1931:		
sid. 28—29	9,044,299: 38	
sid. 32—33	85,441: 40	
Femte huvudtiteln:		
C. 62. Sjuktransporter med flygplan	60,491: 59	
Oförutsedda utgifter	8,975: 60	9,209,207: 97

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank och å postgiroräkning	1,541,210: 72	
Förskott	93,647: 84	1,634,858: 56
	Summa	10,917,813: 05

FEMTE HUVUDTITELN.

Socialdepartementet.

	Debet				Kredit				Summa	
	Uppbörd		Leverering från statskontoret		Utgifter		Leverering till statskontoret			
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	1,000	—	—	—	—	—	1,000	—	1,000	—
Femte huvudtiteln:										
A. 1. Departementschefen	—	—	24,000	—	24,000	—	—	—	24,000	—
2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli	—	—	241,102	27	241,018	28	83	99	241,102	27
3. Förstärkning av arbetskrafterna å departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli	—	—	7,590	—	7,590	—	—	—	7,590	—
F. 7. Extra utgifter	—	—	3,292	97	3,292	97	—	—	3,292	97
8. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	—	—	32,931	94	32,931	94	—	—	32,931	94
10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst ...	—	—	29,438	—	29,438	—	—	—	29,438	—
11. Tryckningskostnader	—	—	29,174	93	29,174	93	—	—	29,174	93
Summa	1,000	—	367,530	11	367,446	12	1,083	99	368,530	11

Social-

A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar .....
Andra huvudtiteln:
I. 12. Extra utgifter .....
Fjärde huvudtiteln:
2. H. 2. Extra utgifter .....
Femte huvudtiteln:
B. 1. Socialstyrelsen .....
2. Socialstyrelsens verksamhet .....
3. Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m. .....
6. Offentliga arbetsförmedlingen i riket m. m. .....
8. Yrkesinspektionen .....
9. Yrkesinspektionens verksamhet .....
22. Sjukkasseväsendets befrämjande .....
23. Sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd .....
35. Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m., att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel .....
36. Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader, d:o d:o d:o
39. Resor vid tvångsinternering av alkoholister, d:o d:o d:o .....
40. Interneringskostnader i vissa fall, d:o d:o d:o .....
F. 4. Rese- och traktamentspenningar .....
7. Extra utgifter .....
8. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. .....
10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst .....
11. Tryckningskostnader .....
Sjätte huvudtiteln:
F. 9. Extra utgifter .....
Sjunde huvudtiteln:
E. 13. Extra utgifter .....
15. Avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen .....
Åttonde huvudtiteln:
N. 3. Extra utgifter .....
Nionde huvudtiteln:
O. 6. Extra utgifter .....
Tionde huvudtiteln:
F. 5. Extra utgifter .....
Införselmedel .....

Summa

[1] Tillgångarna den 30/6 1931 utgjordes av tillgodohavande i bank.

styrelsen.

Debet						Kredit						Summa	
Tillgångar den 1/7 1930		Uppbörd		Leverering från statskontoret		Utgifter		Leverering till statskontoret		Tillgångar den 30/6 1931			
—	—	1,100	—	—	—	—	—	1,100	—	—	—	1,100	—
190	—	—	—	—	—	190	—	—	—	—	—	190	—
86	71	—	—	—	—	86	71	—	—	—	—	86	71
—	—	118	33	328,800	—	328,866	71	51	62	—	—	328,918	33
5,251	45	—	—	150,970	82	150,986	72	115	55	5,120	—	156,222	27
—	—	—	—	69,733	34	69,733	34	—	—	—	—	69,733	34
—	—	—	—	267,830	56	267,830	56	—	—	—	—	267,830	56
—	—	35	50	297,500	—	297,330	46	205	04	—	—	297,535	50
—	—	—	—	75,000	—	75,000	—	—	—	—	—	75,000	—
—	—	943	—	3,922,366	37	3,923,309	37	—	—	—	—	3,923,309	37
—	—	—	—	217,988	40	217,988	40	—	—	—	—	217,988	40
—	—	—	—	59,987	75	59,987	75	—	—	—	—	59,987	75
—	—	—	—	219,919	50	219,919	50	—	—	—	—	219,919	50
—	—	—	—	9,369	15	9,369	15	—	—	—	—	9,369	15
—	—	—	—	500	—	500	—	—	—	—	—	500	—
—	—	—	—	3,060	45	3,060	45	—	—	—	—	3,060	45
3,032	22	—	—	2,276	04	4,268	57	—	—	1,039	69	5,308	26
—	—	—	—	49,338	09	48,643	13	694	96	—	—	49,338	09
—	—	—	—	104,900	—	104,880	—	20	—	—	—	104,900	—
—	—	4,448	62	43,810	67	48,259	29	—	—	—	—	48,259	29
190	—	—	—	—	—	190	—	—	—	—	—	190	—
190	—	—	—	—	—	190	—	—	—	—	—	190	—
—	—	—	—	3,257	50	3,257	50	—	—	—	—	3,257	50
190	—	—	—	—	—	190	—	—	—	—	—	190	—
190	—	—	—	—	—	190	—	—	—	—	—	190	—
190	—	—	—	—	—	190	—	—	—	—	—	190	—
490	—	2,056	96	—	—	1,996	96	—	—	550	—	2,546	96
10,000	38	8,702	41	5,826,608	64	5,836,414	57	2,187	17	[1]6,709	69	5,845,311	43

Arbetsdomstolen.

Debet.

Inkomster:

Femte huvudtiteln:	
B. 4. Arbetsdomstolen	64,150: —
F. 10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	619: —
Försålda publikationer	30,873: 66
Summa	95,642: 66

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar	57,251: 99	
Lokalhyra, lyse och städning	3,707: 10	
Inventarier	733: 08	
Telefonavgifter	613: 70	
Böcker, bokinbindning och prenumeration	675: —	
Skrivmaterialier och expenser	1,773: 02	
Kostnader för publikationen »Arbetsdomstolens domar»	24,170: 93	88,924: 82

Leverering:

Till statskontoret	6,717: 84
Summa	95,642: 66

Arbetsrådet.

Debet.

Inkomster:

Femte huvudtiteln:	
B. 11. Arbetsrådet	55,825: 56
F. 10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	2,867: —
Återburna medel	174: 44
Summa	58,867: —

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar	54,840: 77
Lyse, värme och städning	1,036: 35
Telefon- och telegramavgifter	866: 20
Inventarier	450: 19
Böcker och tidningar	227: —
Skrivmaterialier och expenser	1,446: 49
Summa	58,867: —

Statens byggnadsbyrå.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		3,971: 16

Inkomster:

Femte huvudtiteln:		
B. 14. Statens byggnadsbyrå	20,000: —	
Försålda typritningar	1,600: 26	21,600: 26
	Summa	25,571: 42

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar	17,148: —	
Hyra, värme, lyse och städning	3,600: —	
Blankettryck, skrivmaterialier, expenser m. m.	730: 07	
Kostnader för typritningars framställande	85: 16	21,563: 23

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	108: 19	
Innestående i bank	3,900: —	4,008: 19
	Summa	25,571: 42

Anmärkning: Genom statens byggnadsbyrås förmedling hava under tiden 1 juli 1930—30 juni 1931 beviljats byggnadslån från statens bostadslånefond å sammanlagt kr. 4,310,441: 02.

Riksförsäkringsanstalten.

A. Statsmedel.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		459: 42

Inkomster:

Femte huvudtiteln:		
B. 15. Riksförsäkringsanstalten	245,921: 01	
16. Riksförsäkringsanstaltens verksamhet	1,419,000: —	
19. Kostnader enligt 19 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.	947,077: 23	
21. Statens bidrag till fiskares försäkring	121,638: 02	
F. 7. Extra utgifter	1,225: —	
10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	141,000: —	
Elfte huvudtiteln:		
A. 10. Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete	301,221: 99	
25. Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig	100,000: —	
B. 16. Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring	1,390,000: —	
Olycksfallsförsäkringsfondens bidrag till förvaltningskostnaderna	22,000: —	
Försäljningsmedel och återdebiteringar m. m.	6,013: 77	
Införselmedel	5,067: 20	4,700,164: 22
	Summa	4,700,623: 64

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar	1,285,568: 07	
Kostnader för ombud	314,040: 26	
Läkarintyg	273: —	
Hyra för ämbetslokal	119,480: —	
Resekostnader	7,779: 33	
Skrivmaterialier	13,711: 51	
Tryckningskostnader	27,462: 44	
Böcker och tidskrifter m. m.	6,968: 78	
Inventarier	11,240: 74	
Värme, lyse och städning	19,445: 97	
Telefon- och telegramavgifter	12,088: 84	
Diverse omkostnader	14,742: 84	
Nordiska arbetarförsäkringsmötet i Oslo	1,225: —	
Olycksfallsförsäkringsfonden för redovisning	935,363: 84	
Fiskarförsäkringsfonden för redovisning	121,638: 02	
Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete	285,525: 21	
Ersättningar för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig	79,131: 44	
Ersättningar enligt 1909 och 1927 årens förordningar om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring	1,375,458: 54	
Införselmedel	4,047: 49	4,635,191: 32

Leverering:

Till statskontoret	51,051: 06	
» länsstyrelserna	12,935: 38	63,986: 44

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:	
Innestående i bank	1,445: 88
Summa	4,700,623: 64

B. Olycksfallsförsäkringsfonden. [1]

Kassasammandrag för år 1930:

Inkomster:

Innestående i bank den 1 januari 1930	841,601: 16
Försäkringsavgifter enligt 15 och 35 §§ i olycksfallsförsäkringslagen [2]	11,852,355: 85
Tilläggsavgifter enligt 16 § i samma lag [3]	663,600: 08
Statsbidrag för förhöjning av livräntor åt i statens tjänst skadade arbetare	968: 84
Skadestånd enligt 12 § i olycksfallsförsäkringslagen	87,940: 97
Bötesmedel enligt 34 § i samma lag	85: —
Gåvor	50: —
Räntor och utdelning å aktier	3,572,753: 07
Utlottade eller försålda obligationer och aktier samt återbetalda lån	8,550,703: 10
Av ombud redovisade förskott	1,049,696: 26
Summa	26,619,754: 33

Utgifter:

Utbetalda ersättningar	11,441,089: 53
Återreglerade försäkringsavgifter [4]	125,029: 49
Till statskontoret inlevererade tilläggsavgifter	649,714: 51
Återreglerade tilläggsavgifter [5]	6,254: 57
Fasta placeringar	11,651,862: 50
Vid obligationsköp m. m. utgivna räntor	45,983: 29
Courtage m. m.	4,254: 71
Olycksfallsförsäkringsfondens förvaltningskostnader	24,750: —
Till ombud utlämnade förskott	1,050,696: 26
Innestående å postgiroräkning den 31 december 1930	66,679: 77
» i bank » » » »	1,553,439: 70
Summa	26,619,754: 33

Fondens ställning den 31 december 1930:

Tillgångar:	
Innestående å postgiroräkning	66,679: 77
» i bank	1,553,439: 70
Förskott	31,000: —
Obligationer	45,409,095: 55
Utlånta medel	19,800,873: 11
Fordringar	9,063,885: 90
Summa	75,924,974: 03

[1] Tabellen upprättad inom riksförsäkringsanstalten.

[2] Häri ingå av statsverket förskjutna medel enligt 19 § i olycksfallsförsäkringslagen med kr. 809,261: 69.

[3] Häri ingå av statsverket förskjutna medel enligt 19 § i olycksfallsförsäkringslagen med kr. 40,476: 10.

[4] Häri ingå till statsverket återbetalda förskjutna medel enligt 19 § i olycksfallsförsäkringslagen med kr. 14,230: 24.

[5] Häri ingå till statsverket återbetalda förskjutna medel enligt 19 § i olycksfallsförsäkringslagen med kr. 711: 78.

Skulder:

Till statsverket ej inlevererade tilläggsavgifter	37,740: 47
Influten, men ej upplupen kapitalrabatt	3,000: —
I förskott inbetalda räntor	8,124: 85
Livräntereserv	61,640,338: —
Ersättningsreserv	9,700,000: —
Premieutjämnings- och säkerhetsfond	4,535,770: 71
Summa	75,924,974: 03

C. Fonden för olycksfallsförsäkring för fiskare.[1]

Kassasammandrag för år 1930:

Inkomster:

Innestående i bank den 1 januari 1930	36,844: 64
Försäkringsavgifter	88,735: 28
Räntor	26,952: 11
Utlottade och inlösta obligationer	13,823: —
Statsbidrag	118,337: 71
Summa	284,692: 74

Utgifter:

Utbetalda ersättningar	138,894: 33
Fasta placeringar	87,600: —
Vid obligationsköp utgiven ränta	215: 62
Courtage	75: —
Innestående å postgiroräkning den 31 december 1930	2,386: 84
» i bank » » » »	55,520: 95
Summa	284,692: 74

Fondens ställning den 31 december 1930:

Tillgångar:

Innestående å postgiroräkning	2,386: 84
» i bank	55,520: 95
Obligationer	522,893: 81
Fordringar	5,810: 17
Brist att täckas av statsmedel	133,161: 39
Summa	719,773: 16

Skulder:

I förskott inbetalda försäkringsavgifter	2,142: 75
Premiereserv	38,800: —
Livräntereserv	584,196: —
Ersättningsreserv	78,000: —
Säkerhetsfond	16,634: 41
Summa	719,773: 16

D. Fonden för livförsäkring i samband med egnahemslån.[1]

Kassasammandrag för år 1930:

Inkomster:

Innestående i bank den 1 januari 1930	22,650: 04
Försäkringsavgifter	23,627: 50
Räntor	1,096: 05
Summa	47,373: 59

[1] Tabellen upprättad inom riksförsäkringsanstalten.

Utgifter:

Utbetalda dödsfallsersättningar	7,181: 25
Återbetalda försäkringsavgifter	15: 54
Fasta placeringar	19,900: —
Innestående i bank den 31 december 1930	20,276: 80
Summa	47,373: 59

Fondens ställning den 31 december 1930:

Tillgångar:	
Innestående i bank	20,276: 80
Obligationer	19,900: —
Fordringar	24,799: —
Summa	64,975: 80
Skulder:	
Ersättningsreserv	1,218: 01
Premiereserv	2,570: —
Säkerhetsfond	61,187: 79
Summa	64,975: 80

E. Fonden för livräntor till barn utom äktenskap.[1]

Kassasammandrag för år 1930:

Inkomster:

Innestående i bank den 1 januari 1930	19,255: 83
Engångspremier för inköpta livräntor	102,812: 84
Räntor	34,492: 39
Utlottade obligationer och återbetalda lån	21,084: 91
Summa	177,645: 97

Utgifter:

Utbetalda livräntebelopp	112,228: 44
Fasta placeringar	29,850: —
Innestående å postgiroräkning den 31 december 1930	136: 78
» i bank » » » »	35,430: 75
Summa	177,645: 97

Fondens ställning den 31 december 1930:

Tillgångar:	
Innestående å postgiroräkning	136: 78
» i bank	35,430: 75
Obligationer	672,850: 21
Utlånta medel	16,932: 55
Fordringar	7,925: 26
Summa	733,275: 55
Skulder:	
Upplupna, ej förfallna livräntebelopp	556: 62
Livräntereserv	684,578: —
Säkerhetsfond	48,140: 93
Summa	733,275: 55

[1] Tabellen upprättad inom riksförsäkringsanstalten.

Försäkringsrådet.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		2,094: 93

Inkomster:

Femte huvudtiteln:		
B. 17. Försäkringsrådet	91,173: 32	
18. Försäkringsrådets verksamhet	50,250: —	
F. 7. Extra utgifter	984: 40	
10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	11,400: —	153,807: 72
	Summa	155,902: 65

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar	120,659: 39	
Ersättningar till sakkunniga m. m. samt resekostnader	17,705: 80	
Resekostnad för sjunde nordiska arbetarförsäkringsmötet i Oslo	984: 40	
Inventarier	5,556: 51	
Eldning, lyse och städning	3,546: 70	
Telefon och telegram	1,354: 96	
Böcker och tidskrifter m. m.	639: 85	
Skrivmaterialier, tryckningskostnader och expenser	1,626: 25	152,073: 86

Leverering:

Till statskontoret		3,828: 79
	Summa	155,902: 65

Pensionsstyrelsen.

A. Statsmedel.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		1,460: 87

Inkomster:

A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	1,525: —	
Femte huvudtiteln:		
B. 24. Pensionsstyrelsen	626,098: 38	
25. Pensionsstyrelsens verksamhet m. m.	507,948: 52	
26. Statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring	2,650,000: —	
27. Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar	255,467: 05	
F. 10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	123,000: —	
Från pensionsförsäkringsfonden:		
Ersättning för pensionsstyrelsens bestyr med fondförvaltningen	65,000: —	
Till bestridande av kostnader för sjukvårdande uppgifter	2,108,957: —	
Bidrag till bestridande av pensionsstyrelsens omkostnader för den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen	15,051: 48	
Införselmedel	1,317: 84	6,354,365: 27
	Summa	6,355,826: 14

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar	1,118,772: 16	
Resekostnader för styrelsen	2,263: 15	
Kostnader för ombud	88,825: 66	
Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet	2,208,307: 60	
Barntillägg	2,523,142: 30	
Skrivmaterialier, kontorsutensilier, böcker m. m.	22,235: 97	
Tryckningskostnader	42,824: 42	
Inventarier	8,932: 11	
Uppvärmning, belysning och städning	29,310: 83	
Underhåll av fastigheterna m. m.	8,889: 14	
Ersättning till postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar	255,467: 05	
Till pensionsförsäkringsfonden återförda	237: 87	
Införselmedel	1,260: 84	6,310,469: 10

Leverering:

Till statskontoret		43,497: 94

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	352: —	
Innestående å postgiroräkning	1,507: 10	1,859: 10
	Summa	6,355,826: 14

B. Pensionsförsäkringsfonden.

Kassasammandrag:

Inkomster:

Innestående i bank och å postgiroräkning den 1 juli 1930	13,555,296: 68
Obligatoriska pensionsavgifter	26,110,188: 24
Frivilliga pensionsavgifter	2,140,688: 13
Räntor och utdelningar å aktier m. m.	22,874,006: 93
Återbetalda lån, utlottade obligationer och inlösta aktier	10,397,928: 20
Konverterade obligationer m. m.	29,000,000: —
Summa	104,078,108: 18

Utgifter:

Fasta placeringar	91,526,914: 78
Pensioner på grund av obligatoriska avgifter	4,686,541: 70
» » » » frivilliga avgifter	113,458: 30
Restituerade pensionsavgifter	35,764: —
Sjukvårdsmedel	2,108,719: 13
Förvaltningskostnader	111,310: 05
Omkostnader för den frivilliga försäkringen	15,051: 48
Innestående i bank och å postgiroräkning den 30 juni 1931	5,480,348: 74
Summa	104,078,108: 18

Fondens ställning den 30 juni 1931:

Tillgångar:	
Innestående i bank och å postgiroräkning	5,480,348: 74
Förskott	22,361,415: 44
Fastigheter	1,761,000: —
Utlånta medel	357,359,416: 37
Obligationer	124,405,580: 13
Aktier	15,100,000: —
Fordringar	8,075,134: 42
Summa	534,542,895: 10

Skulder:	
Frivilliga försäkringens fond	13,965,286: 13
Särskilda till förvaltning överlämnade fonder	24,679: 63
Fonden för sjukvårdande uppgifter	228,867: 19
Allmänna fonden	520,324,062: 15
Summa	534,542,895: 10

Statens tvångsarbetsanstalt och statens vårdanstalt för alkoholister å Svartsjö.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		647,092: 58

Inkomster:

Femte huvudtiteln:		
B. 29. Statens tvångsarbetsanstalter	385,500: —	
F. 10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	35,500: —	
Vårdavgifter m. m. för alkoholister	19,497: 34	
Hyra för tjänstebostäder	20,163: 68	
Överskott å jordbruksdriften	26,690: 24	487,351: 26
	Summa	1,134,443: 84

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar	283,302: 43	
Byggnader	20,109: 24	
Förplägnad	43,977: 23	
Beklädnad och sängkläder	7,520: 45	
Inventarier	6,036: 51	
Eldning och lyse	17,322: 55	
Renhållning	5,109: 31	
Hälso- och sjukvård	5,422: 89	
Undervisning	2,530: 60	
Expenser och diverse	11,416: 92	
Omkostnader för frigivna	9,335: 08	
Förlust å verkstadsdriften	17,143: 55	
Utgifter för internerade	22,765: 55	
Besparingskassan	1,656: 97	
Minskat värde å inventarier och förråd	20,846: 25	474,495: 53

Leverering:

Till länsstyrelsen		50,000: —

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	85: 31	
Innestående i bank och å postgiroräkning	15,559: 66	
Fastigheter	441,700: —	
Värde å levande och döda inventarier	128,665: —	
» » förråd	23,938: 34	609,948: 31
	Summa	1,134,443: 84

Under räkenskapsåret hava varit intagna å tvångsarbetsanstalten 439 och å vårdanstalten 68 personer.

Statens tvångsarbetsanstalt och statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		14,408: 06

Inkomster:

Femte huvudtiteln:		
B. 29. Statens tvångsarbetsanstalter	242,482: —	
30. Utvidgning av tvångsarbetsanstalten i Landskrona m. m.	89,000: —	
32. Statens vårdanstalter för alkoholister vid Svartsjö och i Landskrona, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel	2,000: —	
F. 10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	13,100: —	
Vårdavgifter	2,152: —	
Vinst å verkstadsdriften	15,511: 73	
Hyresmedel m. m.	7,269: 49	
Ökat värde å materialier m. m.	1,726: 72	373,241: 94

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Utgiftsrester	397: 64	
Diverse medel	4,706: 73	5,104: 37
	Summa	392,754: 37

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		5,312: 17

Utgifter:

Avlöningar	124,853: 39	
Förplägnad	19,728: 40	
Beklädnad, hälso- och sjukvård	14,457: 80	
Inventarier	13,707: 24	
Eldning, lyse och renhållning	30,156: 03	
Undervisning	853: 85	
Expenser och diverse	19,158: 03	
Omkostnader för frigivna	7,124: 20	
Byggnadsarbeten	119,646: 58	
Arbetspremier	12,598: 76	
Förlust å jordbruket	1,491: 52	363,775: 80

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	495: 13	
Innestående i bank	15,709: 56	
Värde å kreatur och materialier m. m.	7,461: 71	23,666: 40
	Summa	392,754: 37

Under räkenskapsåret hava varit intagna å tvångsarbetsanstalten 190 och å vårdanstalten 10 personer.

Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		176,985: 38

Inkomster:

Femte huvudtiteln:		
B. 33. Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel	110,276: 15	
F. 10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	11,844: —	
Vård- och beklädnadsavgifter	57,877: —	
Vinst å jordbruksdriften	24,096: 79	
» » verkstadsdriften	8,198: 54	
Hyres- och ersättningsmedel	9,390: 55	221,683: 03

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Diverse medel		7,041: 01
	Summa	405,709: 42

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		6,218: 22

Utgifter:

Avlöningar	95,120: 15	
Förplägnad	39,671: 94	
Beklädnad och sängkläder	16,518: 22	
Byggnader	7,431: 12	
Inventarier	9,202: 82	
Värme, lyse och renhållning	26,793: 69	
Hälso- och sjukvård	4,139: 13	
Skrivmaterialier och expenser m. m.	9,415: 16	
Flitpenningar	20,305: 40	
Övervakning av utskrivna m. m.	260: 60	228,858: 23

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	104: 84	
Innestående i bank och å postgiroräkning	11,321: 29	
Fordringar	9,047: 48	
Värde å levande och dödå inventarier	127,093: 46	
Förråd	23,065: 90	170,632: 97
	Summa	405,709: 42

Under räkenskapsåret hava å anstalten vårdats 350 personer.

Allmänna barnhuset i Stockholm.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		9,773,646: 48

Inkomster:

Femte huvudtiteln:		
B. 46. Barnhusen	111,450: —	
Intressemedel	306,592: 98	
Anslag av riksbankens vinst	2,250: —	
Bötesmedel	5,551: —	
Tolagsmedel	77,938: 19	
Fattigpenningar	21,832: 07	
Avgifter för inlösta barn	19,889: 30	
Vårdavgifter	144,804: 50	
Ersättning för förplägnad, värme, lyse m. m.	219,446: 23	
Fastigheternas avkastning	114,372: 96	
Diverse	21,675: 09	1,045,802: 32

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Utgiftsrester	64,210: 60	
Diverse medel	1,126,178: 96	1,190,389: 56
	Summa	12,009,838: 36

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		998,554: 48

Utgifter:

Gemensamma administrations- m. fl. kostnader	105,723: 36	
Kostnader för barnhuset	256,888: 24	
» » sjukvårdsanstalten	188,316: 87	
» » Rålambshovs barnhem	20,414: 38	
» » småhemmet i Äppelviken	13,677: 41	
» » fastigheten Ebbagården	1,486: 30	
» » utackorderade barn	175,285: 19	
Understöd till upptagningshem	146,613: 57	
Sällskapet Pro Patria	300: —	
Diverse	21,585: 71	
Till Stockholms stad återburna överskottsmedel från förmyndarkammaren i Stockholm	584,742: 70	
Till dispositionsfond överförda dito dito	161,492: 58	
Avfört bokföringsvärde å fastigheten Rålambshov	100,000: —	1,776,526: 31

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	2,816: 71	
Innestående i bank	169,354: 94	
Förskott	3,829: —	
Fastigheter	2,064,350: —	
Utlånta medel	4,131,950: —	
Obligationer	2,750,758: 10	
Fordringar	111,698: 82	9,234,757: 57
	Summa	12,009,838: 36

Under räkenskapsåret har genom allmänna barnhuset vårdats följande antal barn:

inom barnhuset	730
å Rålambshovs barnhem	39
å småhemmet i Äppelviken	9
i fosterhem eller å andra anstalter	706
Summa	1,484.

Medicinalstyrelsen med underlydande anstalter.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		10,917,221: 31

Inkomster:

Egentliga statsinkomster:		
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	1,350: —	
III. Diverse inkomster	615: —	
Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Andra huvudtiteln:		
E. 5. Medikolegala besiktningar	560: —	
Femte huvudtiteln:		
C. 1. Medicinalstyrelsen	1,057: 35	
2. Sinnessjuknämnden	350: —	
3. Statens bakteriologiska laboratorium	145,508: 79	
4. Statens rättskemiska laboratorium	7,134: 48	
5. Statens farmaceutiska laboratorium	80: —	
6. Förste provinsialläkare och provinsialläkare	5: —	
13. Statens sinnessjukhus	11,015,555: 71	
14. Hospitalsbyggnader	9,335: 33	
24. Underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska	260: 39	
25. Understöd åt spetälskesjukas familjer m. m.	135: —	
27. Bidrag till driftkostnaderna för tuberkulossjukvårdsanstalter	6: 25	
36. Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus	3,678: 87	
38. Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka	114,000: —	
39. Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka	375: 30	
49. Statens skola för utbildning av distriktssköterskor	165: 80	
52. Stipendier för deltagande i kurs för utbildande av instruktionssköterskor och husmödrar vid sjukhus	200: —	
55. Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen	558: 33	
57. Karantänsanstalten på Känsö	1,270: 40	
F. 4. Rese- och traktamentspenningar	812: 20	
7. Extra utgifter	160: —	
8. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	1,014: 86	
10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	2,631: —	
11. Tryckningskostnader	8,539: 88	
Nionde huvudtiteln:		
G. 4. Statens veterinärbakteriologiska anstalt	25: —	
5. Statens veterinärbakteriologiska anstalts verksamhet	146,039: 32	
11. Övriga utgifter till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren	259,873: 16	
O. 9. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	3: —	
Elfte huvudtiteln:		
A. 3. Pensionsreglering för f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer	66: 71	11,721,367: 13
Uttag å statsverkets giroräkning i riksbanken		26,116,613: 89
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		296,303: —

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Utgiftsrester	15,005: 98	
Diverse medel	10,136,535: 13	
Övriga skulder	732: 86	10,152,273: 97
	Summa	59,203,779: 30

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder	8,977,470: 55

Utgifter:

Andra huvudtiteln:		
E. 5.	Medikolegala besiktningar	8,944: —
I. 12.	Extra utgifter	4,000: —
Femte huvudtiteln:		
B. 42.	Fattigvård och barnavård i allmänhet	474: 50
C. 1.	Medicinalstyrelsen	365,091: 04
2.	Sinnessjuknämnden	6,028: 90
3.	Statens bakteriologiska laboratorium	363,488: 26
4.	Statens rättskemiska laboratorium	30,646: 60
5.	Statens farmaceutiska laboratorium	23,326: 96
6.	Förste provinsialläkare och provinsialläkare	301,783: —
7.	Flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare	545: 97
9.	Avlöning åt civila läkarstipendiater	3,958: 33
12.	Utbildningskurs för rättsobducenter	5,300: —
13.	Statens sinnessjukhus	21,506,061: 10
14.	Hospitalsbyggnader	1,330,207: 61
15.	Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö	1,341,625: 97
16.	Anstalter för obildbara sinnesslöa	809,994: —
17.	Anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka	804,836: 96
18.	Epileptikeranstalter	205,695: —
24.	Underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska	21,787: 73
25.	Understöd åt spetälskesjukas familjer m. m.	2,700: —
26.	Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter	24,024: —
27.	Bidrag till driftkostnaderna för tuberkulossjukvårdsanstalter	3,919,621: 40
29.	Folksanatorierna	150,000: —
30.	Vissa arbeten vid Österåsens folksanatorium	145,000: —
31.	Understödjande av dispensärverksamhet	487,284: 36
32.	Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten	54,340: 62
33.	Radiumhemmets i Stockholm poliklinik	15,000: —
34.	Radiumhemmets i Stockholm klinik	44,292: 50
35.	Bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling	100,554: 15
36.	Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus	300,492: 12
37.	Bidrag till driften av epidemisjukhus	969,056: —
38.	Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka	324,853: 81
39.	Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka	573,593: 85
40.	Kliniker vid vanföreanstalter	149,592: 70
41.	Polikliniker vid vanföreanstalter	15,000: —
42.	Skol- och uppfostringshem för vanföra	67,368: —
43.	Yrkesskolor för vanföra m. m.	162,426: 20
45.	Bidrag till resor för vanföra jämte vårdare	156,886: 18
46.	Eugeniahemmet	5,000: —
47.	Allmän hälso- och sjukvård	610,021: 40
49.	Statens skola för utbildning av distriktssköterskor	24,000: —

C. 52. Stipendier för deltagande i kurs för utbildande av instruktionssköterskor och husmödrar vid sjukhus	4,000: —	
55. Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen	108,337: 18	
56. Skyddskoppympningen	3,508: 50	
57. Karantänsanstalten på Känsö	14,437: 23	
58. Resestipendier åt vissa läkare	11,575: —	
59. Svenska läkarsällskapet	1,500: —	
61. Förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden	29: 90	
64. Understöd åt J. Henriksson för odling av medicinalväxter m. m.	2,000: —	
F. 3. Ålderstillägg	1,761: 79	
4. Rese- och traktamentspenningar	99,127: —	
5. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	1,580: —	
7. Extra utgifter	10,747: 13	
8. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	49,728: 84	
10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	1,583,312: 80	
11. Tryckningskostnader	35,204: 26	
C. 43/1927—8. Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka	169,500: —	
Nionde huvudtiteln:		
G. 4. Statens veterinärbakteriologiska anstalt	73,253: 20	
5. Statens veterinärbakteriologiska anstalts verksamhet	177,965: 86	
6. Länsveterinärer	11,195: —	
7. Veterinärstipendiater	7,100: —	
11. Övriga utgifter till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren	59,782: 51	
12. Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur	6,050: —	
O. 2. Rese- och traktamentspenningar	710: 60	
6. Extra utgifter	2,478: 10	
9. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	17,862: —	
G. 12/1929—30. Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur	33: 35	
Tionde huvudtiteln:		
C. 8. Läkarundersökning av sjöfolk	2,669: —	
Elfte huvudtiteln:		
A. 3. Pensionsreglering för f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer	20,203: 77	
4. Dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer	11,340: —	
8. Bidrag till sjuksköterskors pensionering	400: —	37,922,296: 24
Insättningar å statsverkets giroräkning i riksbanken		294,671: 90
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		122: 46

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållningar hos medicinalstyrelsen underlydande anstalter	80,758: 71	
Innestående i bank och å postgiroräkning	1,801,121: 87	
Förskott	102,257: 34	
Inkomstrester	58,142: 50	
Utlånta medel	145,000: —	
Obligationer	9,821,935: 59	
Fordringar	2: 14	12,009,218: 15
	Summa	59,203,779: 30

Statens uppfostringsanstalt å Salbohed för sinnesslöa gossar.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		30,100: 51

Inkomster:

Femte huvudtiteln:		
C. 19. Avlöningar och vikariatsersättningar m. m. vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar	27,200: —	
20. Bidrag till driftkostnader i övrigt vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar	44,000: —	
F. 9. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	5,000: —	
10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	12,000: —	
Vårdavgifter	20,634: 91	108,834: 91
Summa		138,935: 42

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar	37,219: 04	
Förplägnad	16,883: 32	
Beklädnad, sängkläder, hälso- och sjukvård	6,538: 91	
Eldning, lyse och renhållning	10,745: 29	
Inventarier och materiel	11,969: 90	
Byggnader	7,802: 80	
Arbetens bedrivande och elevbelöningar	623: 23	
Expenser m. m.	10,070: 82	
Förlust å jordbruket	742: 67	102,595: 98

Leverering:

Till statskontoret		6,275: 88

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	1,808: 80	
Innestående å giroräkning	1,392: 65	
Värde å kreatur, inventarier och förråd m. m.	26,862: 11	30,063: 56
Summa		138,935: 42

Under räkenskapsåret hava å anstalten varit intagna 68 gossar.

Statens uppfostringsanstalt i Vänersborg för sinnesslöa flickor.

Debet.

Inkomster:

Femte huvudtiteln:	
C. 21. Avlöningar och vikariatsersättningar m. m. vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor	12,400: —
22. Bidrag till driftkostnader i övrigt vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor	8,000: —
F. 9. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	2,400: —
10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	4,500: —
Elevavgifter	14,767: 10
Ersättning för utförda arbeten, försäljningsmedel m. m.	2,586: 52
Summa	44,653: 62

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar	19,284: 78
Förplägnad	7,820: 80
Beklädnad och sängkläder	1,194: 90
Hälso- och sjukvård	2,568: 72
Värme, lyse och renhållning	4,789: 47
Undervisning och böcker	194: 73
Elevbelöningar	318: —
Fastigheten	3,832: 88
Inventarier	1,444: 75
Diverse	2,186: 02
Arbetsmateriel	1,018: 57
Summa	44,653: 62

Under räkenskapsåret hava å anstalten varit intagna 47 flickor.

Danviks hospital.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar	12,382,452: 33

Inkomster:

Femte huvudtiteln:	
C. 23. Lasaretts underhåll	3,670: —
Hemmansräntor, arrenden och hyresmedel m. m.	40,212: 88
Årliga vårdavgifter	125,205: 50

Engångsavgifter	19,467: 98	
Intressemedel	290,278: 94	
Tolagsmedel	38,969: 11	
Danvikspenningar	10,921: —	
Rekognitionsmedel	30,932: 71	
Skogsmedel	34,875: 54	
Försäljningsmedel från trädgården	1,565: 80	
Brandskadeersättning	6,765: —	
Återbetalda skattebelopp m. m.	2,999: 65	
Diverse	8,178: 49	614,042: 60

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Diverse medel	5,069,280: 69	
Övriga skulder	15,493: 11	5,084,773: 80
	Summa	18,081,268: 73

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		4,995,839: 98

Utgifter:

Avlöningar och pensioner m. m.	114,803: 84	
Förplägnad	110,123: 15	
Bränsle, lyse och renhållning	28,663: 20	
Beklädnad, sängkläder och sjukvård	10,485: 81	
Inventarier	9,662: 85	
Underhåll av egendomar m. m.	64,240: 63	
Utskylder	11,236: 58	
Stockholms hospital	14,000: —	
Telefonavgifter	2,056: 27	
Förvaringsavgift för värdehandlingar	2,538: —	
Stämpel m. m. vid inköp av obligationer	3,465: 94	
Diverse	4,039: 22	
Minskning av frälseräntornas taxeringsvärde	47,200: —	
Avkortningar	2,388: 15	424,903: 64

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank	397,436: 71	
Förskott	7,000: —	
Fastigheternas taxeringsvärde	5,049,100: —	
Frälseräntornas dito	84,100: —	
Förråd	4,852: 87	
Utlånade medel	1,480,000: —	
Obligationer	5,532,675: 16	
Fordringar	105,360: 37	12,660,525: 11
	Summa	18,081,268: 73

Å Danviks hem hava under räkenskapsåret varit intagna 111 manliga och 208 kvinnliga pensionärer.

Överståthållarämbetet och länsstyrelserna.

	Debet											
	Tillgångar den 1/7 1930		Inkomster		Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		Uttag å statsverkets giroräkning i riksbanken		Skulder den 30/6 1931	
Överståthållarämbetet...	537,629	20	67,721,162	67	3,024,549	53	14,019,120	21	1,181,706	22
Stockholms län	2,160,982	51	9,235,820	75	518,386	29	17,331,440	96	2,501,892	10
Uppsala »	810,304	06	3,630,603	19	209,006	26	8,649,327	54	1,342,728	95
Södermanlands »	1,228,745	44	4,712,030	30	526,565	15	11,095,378	53	933,277	20
Östergötlands »	2,134,258	01	7,061,813	65	643,331	31	16,793,620	49	1,653,699	58
Jönköpings »	1,550,785	67	4,830,130	11	301,277	74	12,488,481	71	1,146,192	20
Kronobergs »	1,015,519	45	1,835,182	55	179,401	62	8,221,203	85	1,125,764	92
Kalmar »	204,821	31	3,314,022	76	249,980	24	13,245,211	80	1,425,053	88
Gotlands »	559,097	20	802,367	67	157,985	77	3,378,134	03	644,352	40
Blekinge »	997,781	94	2,255,302	25	86,793	37	7,953,777	82	759,419	49
Kristianstads »	1,629,277	48	4,162,343	77	301,255	01	13,697,738	83	1,697,064	70
Malmöhus »	3,296,488	76	20,137,880	31	942,752	37	30,647,962	86	2,143,854	16
Hallands »	926,919	76	2,761,212	40	196,526	36	8,574,903	85	792,782	65
Göteborgs o. Bohus »	2,744,703	04	22,868,856	05	905,268	22	21,188,121	54	1,512,564	33
Älvsborgs »	2,262,227	11	5,959,712	24	352,872	23	14,964,744	94	2,395,004	45
Skaraborgs »	1,531,253	66	3,866,483	25	340,577	19	12,606,901	37	1,726,399	62
Värmlands »	2,102,177	79	5,124,163	70	772,348	72	16,158,010	14	2,089,849	97
Örebro »	1,457,715	47	4,728,502	20	1,951,463	64	12,675,617	88	1,402,906	34
Västmanlands »	1,357,772	37	3,498,356	55	326,707	65	8,980,227	05	1,717,923	22
Kopparbergs »	1,931,975	09	4,547,596	—	300,728	75	14,417,471	03	1,726,040	04
Gävleborgs »	2,019,360	82	5,761,503	67	402,544	16	14,544,524	30	1,113,370	—
Västernorrlands »	2,068,000	29	5,853,284	55	412,597	72	19,577,010	27	1,654,568	82
Jämtlands »	1,144,946	74	1,685,804	54	305,275	09	11,050,152	11	839,528	15
Västerbottens »	2,253,353	92	2,179,918	41	829,967	27	16,945,429	85	1,366,925	67
Norrbottens »	2,172,201	48	2,437,683	17	197,334	26	20,038,310	89	1,038,576	48
Summa	40,098,298	57	200,971,736	71	14,435,495	92	349,242,823	85	35,931,445	54

Överståthållarämbetet och

	Skulder den 1/7 1930		Utgifter		Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		Insättningar å statsverkets giroräkning i riksbanken		Kreditkontant behållning och innestående i bank	
Överståthållarämbetet...	1,374,294	06	5,693,452	38	265,798	88	78,973,455	45	55,275	33
Stockholms län	612,386	12	8,160,511	16	3,356,217	07	17,273,270	19	276,104	68
Uppsala »	169,238	35	4,598,734	61	2,032,308	68	7,049,787	42	14,855	91
Södermanlands »	332,957	61	5,299,186	47	2,135,601	89	9,329,423	01	68,915	48
Östergötlands »	903,844	17	8,834,051	15	2,907,659	28	13,773,938	41	74,041	31
Jönköpings »	508,280	30	6,736,272	77	2,101,031	22	9,390,388	86	145,854	81
Kronobergs »	266,675	41	4,209,848	89	1,938,644	83	4,940,302	89	53,886	98
Kalmar »	364,937	92	6,415,183	90	2,976,141	54	8,440,422	89	185,949	95
Gotlands »	288,324	65	1,616,672	99	822,234	23	2,232,734	02	147,708	09
Blekinge »	349,653	29	4,014,435	33	1,365,374	35	5,401,644	70	65,483	62
Kristianstads »	429,676	72	6,559,730	19	3,230,229	51	9,719,390	29	52,293	40
Malmöhus »	669,711	15	16,515,886	40	4,412,998	28	32,417,409	16	64,872	43
Hallands »	224,390	04	3,977,875	44	1,583,730	98	6,480,437	34	117,599	05
Göteborgs o. Bohus »	634,116	22	14,455,055	51	3,029,944	59	28,375,985	46	137,515	46
Älvsborgs »	538,809	55	7,937,278	59	3,400,208	33	11,678,215	98	173,880	02
Skaraborgs »	357,221	97	6,144,136	63	3,088,162	07	8,931,632	32	106,972	06
Värmlands »	601,919	—	8,098,287	13	4,319,793	73	11,209,106	32	238,758	99
Örebro »	292,076	57	5,930,641	—	4,031,736	76	10,553,602	04	26,257	06
Västmanlands »	616,559	88	4,555,905	84	1,722,209	82	7,498,720	09	378,095	47
Kopparbergs »	403,928	71	7,625,275	42	3,216,512	61	9,714,892	10	66,894	03
Gävleborgs »	610,113	72	7,575,340	43	2,648,581	78	11,137,366	35	64,709	72
Västernorrlands »	556,289	60	9,004,779	01	4,366,176	26	13,644,119	67	146,279	77
Jämtlands »	363,197	32	5,179,948	08	2,685,968	—	5,510,431	30	72,839	43
Västerbottens »	925,866	95	8,340,865	17	3,272,108	93	8,764,512	04	150,445	82
Norrbottens »	325,008	22	9,058,467	35	5,256,832	32	8,639,569	79	37,942	72
Summa	12,719,477	50	176,537,821	84	70,166,205	94	341,080,758	09	2,923,431	59

länsstyrelserna (forts.).

d i t																								
Tillgångar den 30/6 1931																							Summa	
Förskott				Fastigheter				Inkomstrester				Utlånta medel				Övriga fordringar				Summa				
95,853	94	—	—	—	—	—	—	26,037	79	177,167	06	86,484,167	83
1,753,394	51	—	—	306,152	47	—	—	10,486	41	2,346,138	07	31,748,522	61
776,795	13	—	—	—	—	—	—	249	90	791,900	94	14,641,970	—
1,141,366	05	39,400	—	—	—	15,000	—	134,146	11	1,398,827	64	18,495,996	62
1,793,188	72	—	—	—	—	—	—	—	—	1,867,230	03	28,286,723	04
1,398,739	47	—	—	—	—	36,300	—	—	—	1,580,894	28	20,316,867	43
967,713	39	—	—	—	—	—	—	—	—	1,021,600	37	12,377,072	39
26,078	79	—	—	—	—	30,375	—	—	—	242,403	74	18,439,089	99
345,983	93	—	—	—	—	87,536	—	743	16	581,971	18	5,541,937	07
855,569	79	—	—	—	—	—	—	913	79	921,967	20	12,053,074	87
1,496,359	68	—	—	—	—	—	—	—	—	1,548,653	08	21,487,679	79
3,088,061	04	—	—	—	—	—	—	—	—	3,152,933	47	57,168,938	46
868,312	17	—	—	—	—	—	—	—	—	985,911	22	13,252,345	02
2,542,952	78	—	—	2,728	52	40,575	60	639	04	2,724,411	40	49,219,513	18
2,205,568	50	—	—	—	—	—	—	600	—	2,380,048	52	25,934,560	97
1,351,123	72	—	—	—	—	92,366	32	—	—	1,550,462	10	20,071,615	09
1,718,644	57	—	—	—	—	60,000	—	40	58	2,017,444	14	26,246,550	32
1,381,882	10	—	—	10	—	—	—	—	—	1,408,149	16	22,216,205	53
1,013,941	89	—	—	—	—	95,300	—	253	85	1,487,591	21	15,880,986	84
1,896,308	04	—	—	—	—	—	—	—	—	1,963,202	07	22,923,810	91
1,790,723	31	—	—	—	—	—	—	14,467	64	1,869,900	67	23,841,302	95
1,808,905	38	—	—	—	—	—	—	38,911	96	1,994,097	11	29,565,461	65
1,213,322	50	—	—	—	—	—	—	—	—	1,286,161	93	15,025,706	63
1,654,454	09	—	—	—	—	466,544	74	797	38	2,272,242	03	23,575,595	12
2,565,752	43	—	—	—	—	—	—	533	45	2,604,228	60	25,884,106	28
35,750,995	92	39,400	—	308,890	99	923,997	66	228,821	06	40,175,537	22	640,679,800	59

SJÄTTE HUVUDTITELN.

Kommunikationsdepartementet.

	Debet				Kredit					
	Uppbörd		Leverering från statskontoret		Utgifter		Leverering till statskontoret		Summa	
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	600	—	—	—	—	—	600	—	600	—
Sjätte huvudtiteln:										
A. 1. Departementschefen	—	—	24,000	—	24,000	—	—	—	24,000	—
2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli	—	—	172,373	13	172,361	73	11	40	172,373	13
3. Extra byråchef för tekniska ärenden	—	—	12,000	—	12,000	—	—	—	12,000	—
4. Ökad föredragning i regeringsrätten	—	—	11,896	27	11,896	27	—	—	11,896	27
D. 3. Biträde vid handläggning av ärenden rörande luftfart	—	—	11,568	—	11,568	—	—	—	11,568	—
F. 7. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	268	45	35,542	32	32,709	66	3,101	11	35,810	77
9. Extra utgifter	—	—	495	—	495	—	—	—	495	—
10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	—	—	28,184	—	28,184	—	—	—	28,184	—
11. Tryckningskostnader	—	—	12,284	80	11,988	32	296	48	12,284	80
Sjunde huvudtiteln:										
E. 15. Avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen	—	—	1,920	—	1,920	—	—	—	1,920	—
Summa	868	45	310,263	52	307,122	98	4,008	99	311,131	97

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		458,001: 34

Inkomster:

Egentliga statsinkomster:		
A. II. 3. Avgifter för besiktning av motorfordon	5: —	
5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	675: —	
III. Diverse inkomster	330: 75	
Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Sjätte huvudtiteln:		
B. 1. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	6,210: 30	
2. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet	4,652: 43	
4. Expenser i väg- och vattenbyggnadstyrelsen	703: 35	
10. Byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar	26,551: 46	
12. Byggande av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län	43,597: 96	
14. Byggande av tillfartsvägar till Inlandsbanan	30,461: 31	
15. Anläggning av enkel bygdeväg från Areavaara över Huuki till Kieksisvaara i Norrbottens län	788: —	
23. Statens fiskehamnar	64,703: 41	
24. Statsunderstödda fiskehamnar	68,413: 58	
25. Handelshamnar och farleder	42,210: —	
27. Underhåll av fiskehamnar	3,314: 42	
F. 10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	582: 61	
B. 6/1929—30. Expenser för allmänna arbeten	6: —	
13/1929—30. Anläggning av enkel bygdeväg mellan Muodoslombolo och Saivomuotka i Norrbottens län	5,810: —	
21/1929—30. Hamn- och farledsundersökningar	880: 73	
13/1928—9. Underhåll av vägen Tärna kyrkoby—Slussfors	1,170: 74	301,067: 05
Uttag å statsverkets giroräkning i riksbanken		46,367,858: 58
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		44,053,828: 74

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Diverse medel	24,069,982: 11	
Övriga skulder	186,200: —	24,256,182: 11
	Summa	115,436,937: 82

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		52,703,207: 37

Utgifter:

För riksstatens inkomsttitlar:		
A. I. 4. Automobilskattemedel	1,873: 11	

För riksstatens utgiftstitlar:			
Femte huvudtiteln:			
B. 7.	Bekämpande av arbetslösheten	59,300: —	
Sjätte huvudtiteln:			
B. 1.	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	168,772: 22	
2.	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet	54,652: 43	
3.	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens inspektionsverksamhet	45,020: —	
4.	Expenser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	60,220: 14	
10.	Byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar	686,203: 70	
11.	Byggande av enkla bygdevägar	190,733: 16	
12.	Byggande av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län	644,223: 15	
14.	Byggande av tillfartsvägar till Inlandsbanan	500,928: 18	
15.	Anläggning av enkel bygdeväg från Areavaara över Huuki till Kieksisvaara i Norrbottens län	87,384: 75	
16.	Tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag	256,400: —	
17.	Förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga gator och vägar i städerna, att direkt utgå av automobilskattemedel	8,884,434: 21	
18.	Förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar å landsbygden, att direkt utgå av automobilskattemedel	35,537,736: 83	
19.	Bidrag till vägunderhållet på landet m. m.	6,700,905: 68	
20.	Ytterligare bidrag till vägunderhållet på landet m. m., att direkt utgå av automobilskattemedel	6,700,905: 68	
23.	Statens fiskehamnar	385,797: —	
24.	Statsunderstödda fiskehamnar	185,040: 64	
25.	Handelshamnar och farleder	365,212: 54	
27.	Underhåll av fiskehamnar	65,239: 17	
28.	Uthamn för Haparanda och Tornedalen	24,660: 49	
C. 4.	Registrering av motorfordon	7,908: 77	
F. 6.	Rese- och traktamentspenningar	2,212: 40	
10.	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	35,534: —	
11.	Tryckningskostnader	4,537: 16	
B. 6/1929—30.	Expenser för allmänna arbeten	20,723: 24	
7/1929—30.	Väg- och broundersökningar	61,811: 76	
13/1929—30.	Anläggning av enkel bygdeväg mellan Muodoslombolo och Saivomuotka i Norrbottens län	5,955: 86	
21/1929—30.	Hamn- och farledsundersökningar	9,791: 80	
13/1928—9.	Underhåll av vägen Tärna kyrkoby—Slussfors	875: —	
Sjunde huvudtiteln:			
E. 15.	Avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen	4,019: 30	61,759,012: 37
Insättningar å statsverkets giroräkning i riksbanken			263,348: 09
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter			186,659: 82

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank och å postgiroräkning	9,476: 15	
Förskott	505,454: 96	
Obligationer	9,700: —	
Fordringar	79: 06	524,710: 17
	Summa	115,436,937: 82

Byggnadsstyrelsen.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		427,339: 68

Inkomster:

Egentliga statsinkomster:		
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	432,421: 75	
III. Diverse inkomster	6,186: 07	
Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Femte huvudtiteln:		
C. 14. Hospitalsbyggnader	143,000: 68	
44. Vanföreanstalt i Härnösand	281: 82	
Sjätte huvudtiteln:		
E. 1. Byggnadsstyrelsen	83: 15	
2. Byggnadsstyrelsens verksamhet	30: 90	
Kronans publika hus:		
E. 5. Byggnader och reparationer	68,790: 94	
9. Nybyggnad för Kungl. Maj:ts kansli	250,000: —	
18. Om- och tillbyggnad av residensbyggnaden i Östersund	3,363: 20	
F. 7. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	560: 23	
10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	10: —	
11. Tryckningskostnader	140: —	
E. 3/1929—30. Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.	1,700: —	
8/1928—9. Yttre restaurering av Stockholms slott	3,509: 30	
20/1928—9. Iståndsättande av gamla residensbyggnaden i Härnösand till bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län	500: —	
Åttonde huvudtiteln:		
B. 26. Ny värmeledningsanläggning samt elektrisk belysnings- och kraftinstallation i nationalmuseibyggnaden	3,148: 45	
F. 8. Inredning och utrustning av de för fysiska institutionen avsedda lokalerna i tekniska högskolans byggnad vid Valhallavägen i Stockholm m. m.	153: 20	
I. 60. Utvidgning och förbättring av lokalerna för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda	6,211: 90	
B. 7/1929—30. Nybyggnad för ett länsarkiv i Östersund och lantmäterikontoret i Jämtlands län	621: —	
Nionde huvudtiteln:		
H. 21. Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt	410: 60	
22. Täckande av brist i anslaget för budgetåret 1929/1930 till byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt m. m.	—: 10	
Oförutsedda utgifter	8,176: 66	929,299: 95
Uttag å statsverkets giroräkning i riksbanken		11,825,689: 09
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		1,115,857: 47

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Utgiftsrester	27,926: 56	
Diverse medel	555,871: 93	583,798: 49
	Summa	14,881,984: 68

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder	650,618: 51

Utgifter:

För riksstatens inkomsttitlar:	
A. II 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	22,675: 05
För riksstatens utgiftstitlar:	
Fjärde huvudtiteln:	
3. D. 4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	2,602: 21
Femte huvudtiteln:	
B. 34. Paviljong vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel	66,929: 22
C. 14. Hospitalsbyggnader	3,361,693: 36
44. Vanföreanstalt i Härnösand	644,374: 92
F. 7. Extra utgifter	400: —
8. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	9,124: 16
C. 15/1929—30. Psykiatrisk klinik i Lund	312,478: 78
B. 30/1928—9. Bostadshus vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö	5,512: 90
Sjätte huvudtiteln:	
E. 1. Byggnadsstyrelsen	269,977: 45
2. Byggnadsstyrelsens verksamhet	94,049: 56
4. Mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader	2,754: 40
Kronans publika hus:	
E. 5. Byggnader och reparationer	1,563,296: 45
8. Restaurering av riksalen å Stockholms slott m. m.	52,064: 27
9. Nybyggnad för Kungl. Maj:ts kansli	880,406: 58
10. Ämbetsbyggnad å tomterna nr 8 och 9 i kvarteret Grönlandet södra i Stockholm	299,278: 57
11. Om- och tillbyggnad av residensbyggnaden i Nyköping	6,323: 93
12. Elektrisk värmeledning i Gripsholms slott	49,098: 98
13. Inköp av tomt samt uppförande därå av nybyggnad för lantmäterikontoret i Kronobergs län	44,250: 45
14. Restaurering av Malmöhus slott	233,840: 22
15. Nybyggnad för länsstyrelsen i Malmöhus län	407,404: 78
16. Konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin	29,200: 97
17. Inköp av visst markområde invid länsresidenset i Falun	15,000: —
18. Om- och tillbyggnad av residensbyggnaden i Östersund	223,163: 59
19. Nybyggnad för lantmäterikontoret i Norrbottens län	112,405: 05
F. 6. Rese- och traktamentspenningar	56,532: 48
7. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	55,003: 91
9. Extra utgifter	400: —
10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	57,476: —
11. Tryckningskostnader	6,259: 57
E. 3/1929—30. Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.	6,100: —

E. 12/1929—30. Nybyggnad för lantmäterikontoret i Kopparbergs län samt iordningställande av kontorets nuvarande lokaler för länsstyrelsen i nämnda län 32,269: 74
8/1928—9. Yttre restaurering av Stockholms slott 62,726: 31
9/1928—9. Utredningar rörande nybyggnad för Kungl. Maj:ts kansli 29,132: 13
11/1928—9. Ändrings- och reparationsarbeten m. m. i gamla kungshuset i Stockholm 846: 83
15/1928—9. Förbättrade lokaler för lantmäterikontoret i Kalmar län ..... 1,045: —
19/1928—9. Förbättrade lokaler för länsstyrelsen i Gävleborgs län m. m. 2,387: 21
20/1928—9. Iståndsättande av gamla residensbyggnaden i Härnösand till bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län 133,056: 29
D. 11/1927—8. Uppförande för Västernorrlands läns lantmäterikontor av nybyggnad m. m. 3,104: 38

Sjunde huvudtiteln:
E. 1. Staten åliggande kommunala och andra utskylder 32,138: 80
10. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. 3,039: 66

Åttonde huvudtiteln:
B. 26. Ny värmeledningsanläggning samt elektrisk belysnings- och kraftinstallation i nationalmuseibyggnaden 182,993: 57

Naturhistoriska riksmuseet:
B. 49. Breddning av en ytterdörr till paleo-zoologiska avdelningens uppackningsrum m. m. ..... 3,500: —
51. Iordningställande av lokaler för etnografiska avdelningen m. m. ..... 85,000: —
D. 21. Lokalhyra för den ostasiatiska arkeologiska samlingen m. m. ..... 18,000: —
38. Brandskyddsanordningar i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad 26,373: 74

Karolinska mediko-kirurgiska institutet:
E. 38. Anordnande av elektrisk belysning inom farmakologiska institutionen ..... 2,655: —

Tekniska högskolan:
F. 8. Inredning och utrustning av de för fysiska institutionen avsedda lokalerna i högskolans byggnad vid Valhallavägen i Stockholm m. m. 126,884: 05
12. Uppförande, inredning och utrustning av ett flygtekniskt laboratorium 1,138: 08
I. 60. Utvidgning och förbättring av lokalerna för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda 156,211: 90
63. Vattenklosetter i förskolans för blinda i Växjö huvudbyggnad 6: 11
N. 3. Extra utgifter ..... 400: —
5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. 6,890: 83
B. 7/1929—30. Nybyggnad för ett länsarkiv i Östersund och lantmäterikontoret i Jämtlands län 83,362: 86
30/1929—30. Vissa ändringsarbeten i nationalmuseibyggnaden 3,736: 83
D. 22/1929—30. Vissa åtgärder för beredande av nya lokaler åt statens historiska museum m. m. 6,335: 80

Tekniska högskolan:
F. 9/1929—30. Uppförande av en biblioteksbyggnad m. m. ... 44,520: 34
I. 56/1929—30. Å institutet och förskolan för blinda å Tomteboda belöpande kostnader för anläggande av en för institutet och förskolan samt för statens järnvägar gemensam täckt avloppsledning ... 18,242: 80

Nionde huvudtiteln:
H. 21. Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt 88,269: 59
22. Täckande av brist i anslaget för budgetåret 1929/1930 till byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt m. m. 35,000: 10

O. 3. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	1,665: 57	
Tionde huvudtiteln:		
F. 2. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	6,683: 09	
Oförutsedda utgifter	83,600: —	10,171,294: 42
Insättningar å statsverkets giroräkning i riksbanken		3,061,414: 09
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		697,359: 99

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank	12,295: 69	
Förskott	173,399: 19	
Obligationer	113,386: 29	
Aktier	2,015: —	
Fordringar	201: 50	301,297: 67
	Summa	14,881,984: 68

SJUNDE HUVUDTITELN.

Finansdepartementet.

	Debet				Kredit				Summa	
	Uppbörd		Leverering från statskontoret		Utgifter		Leverering till statskontoret			
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	1,205	—	—	—	—	—	1,205	—	1,205	—
III. Diverse inkomster	494	55	—	—	—	—	494	55	494	55
Sjunde huvudtiteln:										
A. 1. Departementschefen	—	—	24,000	—	24,000	—	—	—	24,000	—
2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli	20	—	249,517	10	249,537	10	—	—	249,537	10
3. Ökad föredragning i regeringsrätten	—	—	33,713	15	33,713	15	—	—	33,713	15
E. 10. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	500	37	34,727	63	35,169	—	59	—	35,228	—
11. Tryckningskostnader	—	—	14,335	56	14,335	56	—	—	14,335	56
13. Extra utgifter	—	—	12,207	20	12,207	20	—	—	12,207	20
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	—	—	36,592	—	36,592	—	—	—	36,592	—
Oförutsedda utgifter	—	—	2,085	—	2,085	—	—	—	2,085	—
Skatteutjämningsmedlens fond	—	—	8,481	15	8,481	15	—	—	8,481	15
Summa	2,219	92	415,658	79	416,120	16	1,758	55	417,878	71

Kammarkollegium.

	Debet						Kredit					
	Tillgångar den 1/7 1930		Uppbörd		Leverering från statskontoret		Utgifter		Leverering till statskontoret		Summa	
Andra huvudtiteln:												
E. 1. Ersättning åt domare, vittnen och parter ...	70	85	102	—	365	20	465	20	72	85	538	05
I. 3. Jordregister för landsbygden	—	—	—	—	6,420	—	6,420	—	—	—	6,420	—
Femte huvudtiteln:												
F. 5. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.....	—	—	—	—	4,342	40	4,342	40	—	—	4,342	40
Sjunde huvudtiteln:												
B. 1. Kammarkollegium ...	4,560	41	—	—	280,965	20	280,947	20	4,578	41	285,525	61
E. 10. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	12	50	1,871	25	33,326	33	34,288	33	921	75	35,210	08
11. Tryckningskostnader..	—	—	—	—	589	25	589	25	—	—	589	25
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	659	50	—	—	35,405	—	35,405	—	659	50	36,064	50
Åttonde huvudtiteln:												
N. 4. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	—	—	—	—	1,708	50	1,708	50	—	—	1,708	50
Summa	5,303	26	1,973	25	363,121	88	364,165	88	6,232	51	370,398	39

Statskontoret.

Debet.

Balans den 1 juli 1930.

Tillgångar		960,871,758: 57

Inkomster:

Statsmedelsfonden	307,733,268: 46	
Fonden för statens aktier	21,801,094: 95	
Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby	112,003: 23	
Vattenkraftslånefonden	416,641: —	
Luftfartslånefonden	48,839: 90	
Fonden för räntefria studielån	32,844: 15	
Statens avdikningslånefond	2,150,116: 28	
Egnahemslånefonden	7,608,266: 14	
Fiskerilånefonden	112,381: 52	
Dräneringsfonden	286: 63	
Norrländska nyodlingsfonden	36,036: 49	
Jordförmedlingsfonden	39,517: 07	
Lånefonden för inköp av ädla avelsston	33: 04	
Täckdikningslånefonden	204,927: 36	
Allmänna nyodlingsfonden	20,674: 81	
Norrländska andelsmejerifonden	13,358: 37	
Kraftledningslånefonden	631,044: 28	
Gödselvårdslånefonden	43,844: 34	
Hemslöjdslånefonden	5,111: 78	
Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond	2,563: 08	
Kolonisternas kreaturs- och redskapslånefond	1,504: 19	
Spannmålslagerhusfonden	2,849: 99	
Hantverkslånefonden	13,430: 46	
Rederilånefonden	866,308: 02	
Industrilånefonden	169,797: 94	
Statsverkets fond av rusdrycksmedel	4,535,470: 09	346,602,213: 57
Uttag och remisser		645,247,060: 57

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Överlevereringar	10,638: 92	
Utgiftsrester	46,208: 35	
Diverse medel	153,237,886: 18	
Fonders skulder till andra fonder	77,962,825: 48	
Övriga skulder	32,199,248: 91	263,456,807: 84
	Summa	2,216,177,840: 55

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		263,845,429: 68

Utgifter:

Statsmedelsfonden	243,402,523: 19	
Fonden för statens aktier	1,129,431: 75	
Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby	494: 04	
Vattenkraftslånefonden	21,300: 82	
Fonden för räntefria studielån	1,877: 46	
Statens avdikningslånefond	20,138: 63	
Egnahemslånefonden	2,248: 21	
Dräneringsfonden	13,476: 44	
Norrländska nyodlingsfonden	1,409: 46	
Jordförmedlingsfonden	833: 34	
Täckdikningslånefonden	81,041: 81	
Allmänna nyodlingsfonden	1,221: 21	
Kraftledningslånefonden	1,490: 98	
Gödselvårdslånefonden	12,772: —	
Hemslöjdslånefonden	2,809: 17	
Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond	448: 74	
Hantverkslånefonden	49: 79	
Rederilånefonden	3,752: 59	
Industrilånefonden	886,452: 11	
Statsverkets fond av rusdrycksmedel	5,376: 07	245,589,147: 81
Insättningar och remisser		734,144,081: 91

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank	50,158: 96	
Innestående i riksgäldskontoret	175,000,000: —	
Förskott	1,218,945: 75	
Fastigheter	3,303,380: 63	
Inkomstrester	462,044: 31	
Utlånta medel	531,971,229: 41	
Aktier	164,274,260: 76	
Fonders fordringar hos andra fonder	78,037,341: 76	
Övriga fordringar	18,281,819: 57	972,599,181: 15
	Summa	2,216,177,840: 55

Mynt- och justeringsverket.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		1,525,657: 75

Inkomster:

Egentliga statsinkomster:		
A. II. 6. Inkomst av myntning och justering	1,678,688: 07	
11. Kontrollstämpelmedel	607,063: 14	
III. Diverse inkomster	19: 13	2,285,770: 34
Uppskrivning av fastighetsvärdet		1,198,255: 14
Uttag å statsverkets giroräkning i riksbanken		4,959,645: 14
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		1,209: —

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Diverse medel	128,239: 23	
Övriga skulder	13,677: 74	141,916: 97
	Summa	10,112,454: 34

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		111,106: 81

Utgifter:

Sjunde huvudtiteln:		
B. 3. Mynt- och justeringsverket	426,690: 53	
E. 13. Extra utgifter	338: 90	
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	15,050: —	442,079: 43
Insättningar å statsverkets giroräkning i riksbanken		6,902,883: 29
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		252: 80

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Utväxlingskassa	909,925: —	
Fastigheter och inventarier	1,455,000: —	
Metaller	276,555: 11	
Bränsle- och materialförråd	14,651: 90	2,656,132: 01
	Summa	10,112,454: 34

Kammar-

	De-			
	Tillgångar den 1/7 1930		Uppbörd	
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	—	—	480	—
Sjunde huvudtiteln:				
B. 4. Kammarrätten	—	—	—	—
5. Kammarrättens verksamhet	—	—	—	—
6. Ersättningar åt särskilda ledamöter i kammarrätten vid handläggning av mål angående fastighetstaxering och virkestaxering	—	—	—	—
E. 8. Kammarrättens årsbok	—	—	—	—
10. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	439	57	—	—
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	—	—	—	—
Aktoratsmedel	746,254	57	—	—
Summa	746,694	14	480	—

[1] Tillgångarna den 30/6 1931 utgjordes av fordringar.

Statistiska centralbyrån.

Debet.

Inkomster:

Egentliga statsinkomster:		
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	780: —	
Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Sjunde huvudtiteln:		
B. 10. Statistiska centralbyråns verksamhet	750: —	
E. 11. Tryckningskostnader	3,192: 50	
13. Extra utgifter	6: 69	4,729: 19
Uttag å statsverkets giroräkning i riksbanken		846,731: 49
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		10,678: 89
Summa		862,139: 57

Kredit.

Utgifter:

Sjunde huvudtiteln:	
B. 7. Statistiska centralbyrån	304,699: 29
8. Bibliotekets underhållande	4,005: 18

rätten.

bet				Kredit							
Leverering från statskontoret		Skulder den 30/6 1931		Utgifter		Leverering till statskontoret		Tillgångar den 30/6 1931		Summa	
—	—	—	—	—	—	480	—	—	—	480	—
357,335	52	197	51	357,533	03	—	—	—	—	357,533	03
137,252	18	—	—	137,252	18	—	—	—	—	137,252	18
17,898	46	—	—	17,578	46	320	—	—	—	17,898	46
5,369	—	—	—	5,369	—	—	—	—	—	5,369	—
28,400	—	—	—	28,426	14	413	43	—	—	28,839	57
59,065	—	—	—	59,065	—	—	—	—	—	59,065	—
—	—	—	—	—	—	—	—	746,254	57	746,254	57
605,320	16	197	51	605,223	81	1,213	43	[1] 746,254	57	1,352,691	81

B.	9.	Inbindning av böcker i biblioteket	4,000: —	
	10.	Statistiska centralbyråns verksamhet	19,026: 19	
	11.	Personal vid 1930 års allmänna folkräkning	41,309: 78	
	12.	Specialräkning av lapsk och finsk befolkning	515: 58	
	13.	Ersättning till kyrkobokförare	176,397: —	
	14.	Tryckning av mantalsblanketter	76,830: 14	
C.	6.	Stämpelomkostnader	3,000: —	
E.	10.	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	55,017: 64	
	11.	Tryckningskostnader	83,303: 59	
	13.	Extra utgifter	2,476: 31	
	14.	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	47,114: 40	
Nionde huvudtiteln:				
F.	8.	Anordnande hösten 1930 av en allmän svinräkning	8,564: 99	
H.	56.	Spannmålsnämndens verksamhet m. m.	25,121: 34	
O.	5.	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	4,567: 23	
	6.	Extra utgifter	2,076: 30	858,024: 96
Insättningar å statsverkets giroräkning i riksbanken				4,114: 61
			Summa	862,139: 57

Bank- och fondinspektionen.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		1,421: 29

Inkomster:

Av bankinspektionens fond	74,000: —	
» fondinspektionens fond	51,000: —	
Sjunde huvudtiteln:		
C. 6. Stämpelomkostnader	10,882: 03	
Försäljningsmedel m. m.	252: 48	136,134: 51
	Summa	137,555: 80

Kredit.

Utgifter:

För bankinspektionen:		
Avlöningar och arvoden	57,222: —	
Resekostnader	3,192: 25	
Hyra, städning och expenser	13,547: 72	
För fondinspektionen:		
Avlöningar och arvoden	46,021: —	
Resekostnader	529: 95	
Hyra, städning och expenser	4,929: 61	
För tillsyn över stämpelbeläggning vid köp och byte av fondpapper:		
Avlöningar och arvoden	6,645: 03	
Hyra, städning och expenser	4,237: —	136,324: 56

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	1,192: 04	
Innestående i bank	39: 20	1,231: 24
	Summa	137,555: 80

Sparbanksinspektionen.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		7,281: 38

Inkomster:

Av sparbanksinspektionens fond	56,000: —	
Återburna avlöningsmedel	22: —	56,022: —
	Summa	63,303: 38

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar och arvoden	40,404: 71	
Reseersättningar	9,548: —	
Hyra och expenser	10,827: 66	60,780: 37

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	1,823: 01	
Innestående i bank	700: —	2,523: 01
	Summa	63,303: 38

Riksräkenskaps-

A. I. 4. Automobilskattemedel	
II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	
Sjätte huvudtiteln:	
C. 4. Registrering av motorfordon	
Sjunde huvudtiteln:	
B. 18. Riksräkenskapsverket	
19. Riksräkenskapsverkets verksamhet	
E. 10. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	
11. Tryckningskostnader	
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	
Införselmedel	
Anmärkningsmedel	
Aktoratsmedel	
Summa	

[1] Beloppet utgör på grund av inleverering, uppdebitering eller avskrivning ur räken-
[2] Tillgångarna den 30/6 1931 utgjordes av:

Innestående i bank	1,324: 51	
Fordringar	392,237: 02	393,561: 53

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Debet.

Inkomster:

Sjunde huvudtiteln:	
B. 20. Allmänna civilförvaltningens lönenämnd	16,300: —
Summa	16,300: —

Kredit.

Utgifter:

Arvoden	14,257: 05	
Hyra och expenser	2,039: 27	16,296: 32

Leverering:

Till statskontoret	3: 68
Summa	16,300: —

verket.

Debet						Kredit						
Tillgångar den 1/7 1930		Uppbörd		Leverering från statskontoret		Utgifter		Leverering till statskontoret		Tillgångar den 30/6 1931		Summa	
—	—	—	—	6,413	—	6,413	—	—	—	—	—	6,413	—
—	—	650	04	—	—	—	—	650	04	—	—	650	04
—	—	—	—	2,386	—	2,386	—	—	—	—	—	2,386	—
—	—	130	83	476,236	07	476,366	90	—	—	—	—	476,366	90
—	—	—	—	16,524	62	16,524	62	—	—	—	—	16,524	62
—	—	310	30	32,121	05	31,496	14	935	21	—	—	32,431	35
—	—	5,660	70	22,000	—	25,531	34	2,129	36	—	—	27,660	70
—	—	5	—	63,376	—	63,381	—	—	—	—	—	63,381	—
473	13	4,073	30	—	—	3,221	92	—	—	1,324	51	4,546	43
—	—	20	72	—	—	20	72	—	—	—	—	20	72
362,392	85	159,259	13	—	—	[1] 129,414	96	—	—	392,237	02	521,651	98
362,865	98	170,110	02	619,056	74	754,756	60	3,714	61	[2] 393,561	53	1,152,032	74

skaperna avförda aktoratsmedel.

Statens bostadsnämnd.

Debet.

Inkomster:

Sjunde huvudtiteln:
B. 21. Statens bostadsnämnd ..... 7,000: —

Summa 7,000: —

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder 390: 55

Utgifter:

Arvoden m. m. 4,472: 46
Hyra och expenser 1,257: 05 5,729: 51

Leverering:

Till statskontoret 879: 94

Summa 7,000: —

Statens tryckerisakkunnige.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		2,803: 64

Inkomster:

Sjunde huvudtiteln:		
B. 22. Statens tryckerisakkunnige jämte erforderliga biträden m. m.	23,396: 50	
Försäljningsmedel för papper m. m.	125: —	23,521: 50
	Summa	26,325: 14

Kredit.

Utgifter:

Arvoden	21,792: —	
Korrekturläsning	631: 15	
Städning, bränsle och lyse	600: —	
Expenser	705: 31	23,728: 46

Leverering:

Till statskontoret		2,596: 68
	Summa	26,325: 14

Tullverket.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		9,140,327: 72

Inkomster:

A. I. 4.	Automobilskattemedel	33,412,717: 71	
5 a.	Tullmedel	153,388,680: 83	
II. 19.	Fyr- och båkmedel	2,756,196: 57	
III.	Diverse inkomster	260: 68	189,557,855: 79

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Diverse medel		1,434,299: 55
	Summa	200,132,483: 06

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		1,638,272: 91

Utgifter:

För riksstatens inkomsttitlar:			
Restitutioner och omkostnader:			
A. I. 4.	Automobilskattemedel	588,764: 88	
5 a.	Tullmedel	5,704,927: 04	
II. 19.	Fyr- och båkmedel	67,427: 25	
III.	Diverse inkomster	419: 43	6,361,538: 60

För riksstatens utgiftstitlar:			
Sjunde huvudtiteln:			
C. 1. Tullverket	16,972,057: 43		
2. Särskilda åtgärder för bekämpande genom tullverkets försorg av olovlig införsel av spritdrycker m. m., att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel	134,958: 59		
D. 1. Ersättning till städerna för mistad tolag	7,500,876: 81		
E. 14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	1,841,963: 95		
Elfte huvudtiteln:			
A. 3. Pensionsreglering för f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer	117,582: 97		
4. Dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer	166,622: —		
5. Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl.	109,863: —		
20. Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt	134,000: —	26,977,924: 75	33,339,463: 35
Insättningar å statsverkets giroräkning i riksbanken			153,380,325: 60

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kontanta behållningar i tullverkets kassor	920,572: 92	
Innestående i bank eller å postgiroräkning	10,724,934: 26	
Förskott	128,914: 02	11,774,421: 20
	Summa	200,132,483: 06

Kontrollstyrelsen.

	Debet		Kredit		Summa
	Uppbörd	Leverering från statskontoret	Utgifter	Leverering till statskontoret	
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	600 —	— —	— —	600 —	600 —
Sjunde huvudtiteln:					
C. 3. Kontrollstyrelsen	1,483 44	187,682 53	189,104 95	61 02	189,165 97
4. Kontrollstyrelsens verksamhet	— —	19,638 26	19,638 26	— —	19,638 26
5. Kontroll å tillverkningsavgifter	226 50	1,800 —	1,233 43	793 07	2,026 50
E. 14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	— —	21,433 —	21,388 —	45 —	21,433 —
Summa	2,309 94	230,553 79	231,364 64	1,499 09	232,863 73

ÅTTONDE

Ecklesiastik-

A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar .....
Åttonde huvudtiteln:
A. 1. Departementschefen .....
2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli .....
3. Förstärkning av arbetskrafterna å departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli
N. 3. Extra utgifter .....
5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. .....
6. Tryckningskostnader .....
11. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst .....

Summa

Riks- och

A. Riks-

A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar.....
Andra huvudtiteln:
I. 12. Extra utgifter.....
Åttonde huvudtiteln:
Riksarkivet:
B. 1. Riksarkivet .....
2. Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för riksarkivet.....
3. Fortsatt utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia .....
4. Expedition i riksarkivets nya lokaler vid Östermalmsgatan i Stockholm.....
N. 3. Extra utgifter .....
5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. .....
6. Tryckningskostnader ... .
11. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.....
Greve Erik Posses donationsfond:
Till utgivande av »Svenskt diplomatarium» .....

Summa

HUVUDTITELN.

departementet.

Debet				Kredit				Summa	
Uppbörd		Leverering från statskontoret		Utgifter		Leverering till statskontoret			
504	—	—	—	—	—	504	—	504	—
—	—	24,000	—	24,000	—	—	—	24,000	—
—	—	236,281	82	236,268	74	13	08	236,281	82
—	—	5,766	27	5,766	27	—	—	5,766	27
—	—	7,602	98	7,602	98	—	—	7,602	98
—	—	41,500	—	40,969	61	530	39	41,500	—
—	—	19,850	—	19,801	46	48	54	19,850	—
—	—	31,043	—	31,043	—	—	—	31,043	—
504	—	366,044	07	365,452	06	1,096	01	366,548	07

landsarkiven.

arkivet.

Debet				Kredit				Summa	
Uppbörd		Leverering från statskontoret		Utgifter		Leverering till statskontoret			
1,725	—	—	—	—	—	1,725	—	1,725	—
—	—	175	—	175	—	—	—	175	—
—	—	182,515	72	180,606	32	1,909	40	182,515	72
—	—	2,000	—	2,000	—	—	—	2,000	—
118	—	18,030	13	14,115	17	4,032	96	18,148	13
—	—	4,000	—	4,000	—	—	—	4,000	—
250	42	5,507	17	5,757	59	—	—	5,757	59
19,880	80	106,707	51	124,819	91	1,768	40	126,588	31
87	99	779	20	867	19	—	—	867	19
—	—	22,626	—	22,337	—	289	—	22,626	—
297	50	2,572	12	2,869	62	—	—	2,869	62
22,359	71	344,912	85	357,547	80	9,724	76	367,272	56

B. Landsarkivet

Åttonde huvudtiteln:
B. 5. Landsarkiven m. m. .....
6. Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven m. m. .....
N. 3. Extra utgifter .....
5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. .....
11. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst .....
Nionde huvudtiteln:
O. 3. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. .....
Summa

[1] Tillgångarna den 30/6 1931 utgjordes av tillgodohavande i bank.

C. Landsarkivet

Åttonde huvudtiteln:
B. 5. Landsarkiven m. m. .....
6. Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven m. m. .....
N. 5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. .....
11. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst .....
Summa

[1] Tillgångarna den 30/6 1931 utgjordes av:
Kassabehållning 280: 15
Innestående å postgiroräkning 244: 21 524: 36

D. Landsarkivet

Åttonde huvudtiteln:
B. 5. Landsarkiven m. m. .....
6. Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven m. m. .....
N. 5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. .....
11. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst .....
Summa

[1] Tillgångarna den 30/6 1931 utgjordes av kassabehållning.

i Uppsala.

Debet						Kredit						Summa	
Tillgångar den 1/7 1930		Uppbörd		Leverering från länsstyrelsen		Utgifter		Leverering till länsstyrelsen		Tillgångar den 30/6 1931			
—	—	—	—	23,706	—	23,669	35	36	65	—	—	23,706	—
—	—	—	—	350	—	337	12	—	—	12	88	350	—
7	80	400	—	525	—	928	12	—	—	4	68	932	80
—	—	798	70	16,600	—	16,672	91	725	79	—	—	17,398	70
—	—	—	—	3,967	—	3,967	—	—	—	—	—	3,967	—
—	—	—	—	658	22	658	22	—	—	—	—	658	22
7	80	1,198	70	45,806	22	46,232	72	762	44	[1] 17	56	47,012	72

i Vadstena.

Debet				Kredit				Summa	
Tillgångar den 1/7 1930		Leverering från länsstyrelsen		Utgifter		Tillgångar den 30/6 1931			
—	—	18,529	56	18,529	56	—	—	18,529	56
3	03	350	—	348	70	4	33	353	03
505	73	8,300	—	8,285	70	520	03	8,805	73
—	—	2,332	—	2,332	—	—	—	2,332	—
508	76	29,511	56	29,495	96	[1] 524	36	30,020	32

i Lund.

Debet						Kredit						Summa	
Tillgångar den 1/7 1930		Uppbörd		Leverering från länsstyrelsen		Utgifter		Leverering till länsstyrelsen		Tillgångar den 30/6 1931			
—	—	—	—	24,756	37	24,756	37	—	—	—	—	24,756	37
—	99	38	59	350	—	388	28	—	—	1	30	389	58
—	—	—	—	8,600	—	8,274	80	325	20	—	—	8,600	—
—	—	—	—	3,302	—	3,302	—	—	—	—	—	3,302	—
—	99	38	59	37,008	37	36,721	45	325	20	[1] 1	30	37,047	95

E. Landsarkivet

Åttonde huvudtiteln:		
B. 5.	Landsarkiven m. m.	
6.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven m. m.	
N. 5.	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	
11.	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	
		Summa

F. Länsarkivet

Åttonde huvudtiteln:		
B. 5.	Landsarkiven m. m.	
6.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven m. m.	
N. 5.	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	
11.	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	
		Summa

G. Arkivdepån i Visby.

		Debet		Kredit		Summa	
		Leverering från länsstyrelsen		Utgifter			
Åttonde huvudtiteln:							
B. 5.	Landsarkiven m. m.	2,584	70	2,584	70	2,584	70
6.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven m. m.	160	85	160	85	160	85
N. 5.	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	4,226	26	4,226	26	4,226	26
8.	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	300	—	300	—	300	—
11.	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	831	—	831	—	831	—
	Summa	8,102	81	8,102	81	8,102	81

i Göteborg.

Debet				Kredit		Summa	
Uppbörd		Leverering från länsstyrelsen		Utgifter			
—	—	22,107	89	22,107	89	22,107	89
—	—	350	—	350	—	350	—
2,127	95	15,300	—	17,427	95	17,427	95
—	—	2,995	—	2,995	—	2,995	—
2,127	95	40,752	89	42,880	84	42,880	84

i Östersund.

Debet				Kredit				Summa	
Uppbörd		Leverering från länsstyrelsen		Utgifter		Leverering till länsstyrelsen			
—	—	12,923	68	12,923	68	—	—	12,923	68
—	—	250	—	250	—	—	—	250	—
46	75	6,900	—	6,941	40	5	35	6,946	75
—	—	1,578	—	1,578	—	—	—	1,578	—
46	75	21,651	68	21,693	08	5	35	21,698	43

Kungl.

A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar .....
Åttonde huvudtiteln:
B. 8. Kungl. biblioteket .....
9. Bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket .....
10. Ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter .....
11. Katalogiseringsarbeten inom kungl. biblioteket .....
12. Sveriges offentliga biblioteks gemensamma accessionskatalog .....
13. Undersökning av i kammararkivet och riksarkivet befintliga äldre arkivalieomslag m. m. .....
N. 5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. .....
6. Tryckningskostnader .....
11. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst .....
B. 15/1929—30. Tioårsregister till Sveriges offentliga biblioteks gemensamma accessionskatalog .....
Peter och Malin Beijers donationsfond till kungl. biblioteket .....
Gustaf Bergmans testamentsfond .....
Kugelbergska donationen .....

Summa

[1] Tillgångarna den 30/6 1931 utgjordes av tillgodohavande i bank.

biblioteket.

Debet						Kredit							
Tillgångar den 1/7 1930		Uppbörd		Leverering från statskontoret		Utgifter		Leverering till statskontoret		Tillgångar den 30/6 1931		Summa	
—	—	400	—	—	—	—	—	400	—	—	—	400	—
—	—	—	—	274,455	70	274,455	70	—	—	—	—	274,455	70
—	—	—	—	20,000	—	20,000	—	—	—	—	—	20,000	—
—	—	—	—	11,000	—	11,000	—	—	—	—	—	11,000	—
—	—	—	—	29,000	—	29,000	—	—	—	—	—	29,000	—
—	—	—	—	5,000	—	5,000	—	—	—	—	—	5,000	—
—	—	—	—	4,100	—	4,100	—	—	—	—	—	4,100	—
—	—	2,268	39	37,200	—	39,468	39	—	—	—	—	39,468	39
—	—	287	84	29,361	78	29,649	62	—	—	—	—	29,649	62
—	—	—	—	29,144	—	29,144	—	—	—	—	—	29,144	—
1,020	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,020	—	1,020	—
67	19	—	—	2,500	—	2,231	58	—	—	335	61	2,567	19
844	53	—	—	5,000	—	5,801	—	—	—	43	53	5,844	53
984	16	32	74	—	—	—	—	—	—	1,016	90	1,016	90
2,915	88	2,988	97	446,761	48	449,850	29	400	—	[1]2,416	04	452,666	33

Stifts- och landsbiblioteket i Linköping.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		27,986: 22

Inkomster:

Åttonde huvudtiteln:		
Stifts- och landsbiblioteket i Linköping:		
B. 14. Avlöningar	13,564: 22	
15. Bokinköp, inbindning och vissa expenser	8,000: —	
16. Förstärkning av reservationsanslaget till bokinköp, inbindning och vissa expenser	2,000: —	
N. 11. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	1,752: —	
Anslag av landsting och Segersteenska fonden	5,236: 22	
Intressemedel	705: 45	31,257: 89
	Summa	59,244: 11

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar	15,433: 22	
Bokinköp och inbindning	13 803: 76	
Konserveringsarbeten	2,161: 94	
Inventarier, expenser m. m.	2,143: 22	33,542: 14

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	63: 76	
Innestående i bank	25,638: 21	25,701: 97
	Summa	59,244: 11

Pedagogiska biblioteket.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		143: 46

Inkomster:

Åttonde huvudtiteln:		
B. 17. Pedagogiska biblioteket	7,000: —	
Stockholms stads anslag	2,300: —	
Intressemedel	103: 13	9,403: 13
	Summa	9,546: 59

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar	5,750: —	
Böcker och tidskrifter	2,474: 34	
Städning och belysning	698: —	
Övriga omkostnader	580: 89	9,503: 23

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	—: 07	
Innestående i bank	43: 29	43: 36
	Summa	9,546: 59

Nationalmuseet.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		1,046,023: 05

Inkomster:

Egentliga statsinkomster:		
A. II. 5. Hyresmedel från under byggnadsstyrelsens vård stående egendomar	2,255: —	
Särskilda uppbördsmedel för utgiftsanslagen:		
Åttonde huvudtiteln:		
Nationalmuseet:		
Museet:		
B. 19 a. Förslagsanslag	1,108: 50	
Reservationsanslag:		
B. 19 b. Målnings- och skulptursamlingarnas ökande	9,538: 62	
d. Handtecknings- och gravyrsamlingarnas ökande	589: 23	
e. Samlingarnas vård och underhåll	1,324: 65	
f. Ökande av samlingen av konsthantverk	5,422: 82	
g. Boksamlingen	960: —	
h. Utländska studieresor	500: —	
B. 21. Museets depositionsavdelnings konstbildande verksamhet	4,187: 73	
22. Försäkring och transport av konstföremål	663: 64	
25. Konserveringsarbeten för statens tavelsamlingar å Drottningholms slott	1,900: —	
27. Inköp av modern konstindustri och konsthantverk å Stockholmsutställningen 1930	165: 83	
N. 3. Extra utgifter	411: 50	
5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	1,510: 62	30,538: 14
Uttag å statsverkets giroräkning i riksbanken		435,900: —
Likvider med särskilda ämbetsverk och myndigheter		2,361: 44

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Diverse medel	790,159: 36	
Övriga skulder	239,008: 30	1,029,167: 66
	Summa	2,543,990: 29

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder	1,035,894: 28

Utgifter:

Åttonde huvudtiteln:		
Nationalmuseet:		
Museet:		
B. 19 a. Förslagsanslag	160,986: 84	
Reservationsanslag:		
B. 19 b. Målnings- och skulptursamlingarnas ökande	39,538: 62	
c. Inlösen av svenska konstnärers arbeten	24,325: —	
d. Handtecknings- och gravyrsamlingarnas ökande	7,055: 87	
e. Samlingarnas vård och underhåll	12,324: 65	
f. Ökande av samlingen av konsthantverk	12,218: 19	
g. Boksamlingen	3,909: 06	
h. Utländska studieresor	500: —	
B. 20. Förstärkning av arbetskrafterna vid museet	12,891: —	
21. Museets depositionsavdelnings konstbildande verksamhet	12,577: 93	
22. Försäkring och transport av konstföremål	2,721: 48	
23. Konservering av handtecknings- och gravyrsamlingar inom museet	2,176: 83	
24. Portföljer för vissa äldre samlingar av handteckningar och gravyrer m. m.	4,435: 60	
25. Konserveringsarbeten för statens tavelsamlingar å Drottningholms slott	14,303: 70	
27. Inköp av modern konstindustri och konsthantverk å Stockholmsutställningen 1930	10,165: 83	
N. 3. Extra utgifter	7,011: 50	
5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	32,778: 11	
6. Tryckningskostnader	1,000: —	
11. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	20,827: —	
B. 27/1928—9. Konserveringsarbeten för statens tavelsamlingar å Gripsholms, Drottningholms och Ulriksdals slott	4,644: 80	386,392: 01
Insättningar å statsverkets giroräkning i riksbanken		87,081: 12

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank	27,087: 72	
Förskott	7,097: 16	
Fastigheter	470,000: —	
Obligationer	292,403: —	
Utlånta medel	130,000: —	
Aktier	108,035: —	1,034,622: 88
	Summa	2,543,990: 29

Livrustkammaren.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		6,943: 72

Inkomster:

Åttonde huvudtiteln:		
Livrustkammaren:		
B. 28. Avlöningar	11,879: —	
29. Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare	26,950: —	
30. Underhåll och vård av samlingarna	24,000: —	
31. Förhyrande av ökade lokaler	1,100: —	
32. Inredning m. m. för studiesamlingen	5,000: —	
N. 5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	740: —	
11. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	4,442: —	
Intressemedel	195: 42	
Gåvomedel	1,700: —	
Försäljningsmedel	2,768: 54	78,774: 96
	Summa	85,718: 68

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		500: —

Utgifter:

Avlöningar m. m.	56,651: 60	
Samlingarnas ökande	5,288: 17	
Vård av samlingarna samt expenser m. m.	14,146: 33	76,086: 10

Leverering:

Till statskontoret	[1] 729: 40

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Kassabehållning	2,480: 38	
Innestående i bank	5,922: 80	8,403: 18
	Summa	85,718: 68

[1] Beloppet återlevererat till statskontoret den 22 september 1931.

Kulturhistoriska museet i Lund.

Debet.

Inkomster:

Åttonde huvudtiteln:		
B. 53. Kulturhistoriska museet i Lund		30,000: —
Museets egna medel		6,429: 59
	Summa	36,429: 59

Kredit.

Utgifter:

Avlöningar		32,806: 09
Reparationer och konservering		3,623: 50
	Summa	36,429: 59

Musikhistoriska museet.

Debet.

Balans den 1 juli 1930:

Tillgångar		14,148: 61

Inkomster:

Åttonde huvudtiteln:		
B. 54. Musikhistoriska museet	4,000: —	
Inträdesavgifter	100: 25	
Intressemedel	10: 16	
Bidrag av fondmedel	132: 48	4,242: 89

Balans den 30 juni 1931:

Skulder:		
Diverse medel	4,668: 02	
Övriga skulder	5,304: 23	9,972: 25
	Summa	28,363: 75

Kredit.

Balans den 1 juli 1930:

Skulder		9,516: 40

Utgifter:

Avlöningar	997: 50	
Hyror	3,240: —	
Räntor	139: 82	
Skrivmaterialier och expenser m. m.	431: 25	4,808: 57

Balans den 30 juni 1931:

Tillgångar:		
Innestående i bank	301: 17	
Museiföremål och inventarier	13,077: 61	
Förskott	660: —	14,038: 78
	Summa	28,363: 75

Konsistorier, dom-

	Debet					
	Tillgångar den 1/7 1930		Inkomster		Skulder den 30/6 1931	
	1		2		3	
Uppsala ärkestift:						
Konsistorium i Uppsala	105,589	77	68,732	78	215	48
Uppsala domkyrka	365,124	24	73,713	87	81,288	14
Summa	470,714	01	142,446	65	81,505	62
Linköpings stift:						
Konsistorium i Linköping	688,446	55	107,393	65	—	—
Linköpings domkyrka [1]	[2] 14,772	14	10,086	10	[2] 30,038	20
Leonard och Ida Westmans fonder [1]	[3] 32,077	04	1,754	80	—	—
Summa	735,295	73	119,234	55	30,038	20
Skara stift:						
Konsistorium i Skara	115,624	82	33,071	13	22	46
Skara domkyrka [1]	[2] 15,958	46	9,601	89	[2] 50,443	58
Mariestads kyrkas stora kista [1]	[3] 4,090	47	8,772	31	—	—
Summa	135,673	75	51,445	33	50,466	04
Strängnäs stift:						
Konsistorium i Strängnäs	86,461	98	57,222	16	26	13
Strängnäs domkyrka	147,959	92	20,637	33	37	—
Summa	234,421	90	77,859	49	63	13
Västerås stift:						
Konsistorium i Västerås	582,775	43	97,190	63	30	09
Västerås domkyrka	55,614	58	12,777	22	144,426	38
Summa	638,390	01	109,967	85	144,456	47
Växjö stift:						
Konsistorium i Växjö	133,564	40	42,599	76	—	—
Växjö domkyrka	11,546	53	9,515	63	29,750	—
Kalmar »	157,237	79	17,192	71	—	—
Summa	302,348	72	69,308	10	29,750	—

[1] Räkenskaperna avse kalenderåret 1930.

[2] Utgör tillgångar, respektive skulder den 1/1, respektive 31/12 1930.

[3] Utgör tillgångar den 1/1, respektive 31/12 1930.

kyrkor m. m.

Kredit												Summa	
Skulder den 1/7 1930		Utgifter		Tillgångar den 30/6 1931									
				Kassa-behållning		Utlånta medel		Ford-ringar		Summa			
4		5		6		7		8		9		10	
287	90	66,653	94	319	16	106,133	41	1,143	62	107,596	19	174,538	03
81,613	79	61,357	05	63	09	295,024	56	82,067	76	377,155	41	520,126	25
81,901	69	128,010	99	382	25	401,157	97	83,211	38	484,751	60	694,664	28
—	—	87,582	19	—	—	693,912	07	14,345	94	708,258	01	795,840	20
[2] 31,876	93	5,709	—	—	—	17,310	51	—	—	[2] 17,310	51	54,896	44
—	—	493	68	—	—	33,338	16	—	—	[3] 33,338	16	33,831	84
31,876	93	93,784	87	—	—	744,560	74	14,345	94	758,906	68	884,568	48
13	45	32,518	25	387	25	114,665	89	1,133	57	116,186	71	148,718	41
[2] 51,900	07	15,177	48	503	70	7,923	46	499	22	[2] 8,926	38	76,003	93
—	—	2,631	25	—	—	10,231	53	—	—	[3] 10,231	53	12,862	78
51,913	52	50,326	98	890	95	132,820	88	1,632	79	135,344	62	237,585	12
—	—	41,793	49	99	24	101,200	65	616	89	101,916	78	143,710	27
—	—	14,468	38	340	48	150,658	10	3,167	29	154,165	87	168,634	25
—	—	56,261	87	439	72	251,858	75	3,784	18	256,082	65	312,344	52
—	—	87,081	36	215	58	587,655	02	5,044	19	592,914	79	679,996	15
134,206	97	17,664	55	205	50	60,741	16	—	—	60,946	66	212,818	18
134,206	97	104,745	91	421	08	648,396	18	5,044	19	653,861	45	892,814	33
—	—	44,623	81	83	19	130,205	54	1,251	62	131,540	35	176,164	16
29,750	—	6,309	09	—	—	14,753	07	—	—	14,753	07	50,812	16
—	—	23,993	82	391	53	147,137	72	2,907	43	150,436	68	174,430	50
29,750	—	74,926	72	474	72	292,096	33	4,159	05	296,730	10	401,406	82

	1		2		3	
Lunds stift:						
Konsistorium i Lund	369,821	59	72,235	47	—	—
Lunds domkyrka [1]	[2] 1,062,652	26	219,525	33	[2] 57,995	77
Summa	1,432,473	85	291,760	80	57,995	77
Göteborgs stift:						
Konsistorium i Göteborg	275,528	28	45,330	22	—	—
Göteborgs domkyrka	6,993	61	112,484	54	—	—
Summa	282,521	89	157,814	76	—	—
Karlstads stift:						
Konsistorium i Karlstad	427,670	85	64,895	44	—	—
Karlstads domkyrka	42,862	97	9,879	66	51,738	56
Lidbackska stipendiefonden	25,953	21	1,375	48	—	—
Summa	496,487	03	76,150	58	51,738	56
Härnösands stift:						
Konsistorium i Härnösand	174,228	83	45,053	61	32,809	48
Härnösands domkyrka	26,230	09	3,885	15	—	—
Summa	200,458	92	48,938	76	32,809	48
Luleå stift:						
Konsistorium i Luleå	252,279	77	307,738	08	8,308	14
Visby stift:						
Konsistorium i Visby	13,218	12	19,129	66	—	—
Visby domkyrka	1,497	96	2,000	—	—	—
Summa	14,716	08	21,129	66	—	—
Stockholms stad:						
Stockholms stads konsistorium	750,711	16	54,243	48	—	—

[1] Räkenskaperna avse kalenderåret 1930.

[2] Utgör tillgångar, respektive skulder den $^{1}/_{1}$, respektive $^{31}/_{12}$ 1930.